



Halden kommune

Møteinnkalling

Utvalg: **Kommunestyret**
Møtested: Kommunestyresalen, Halden rådhus
Dato: 17.12.2015
Tidspunkt: 17:30

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 69 17 45 00 eller til ps@halden.kommune.no.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	U.off	Arkiv-saksnr	Side nr.
PS 2015/149	Godkjenning av innkalling			
PS 2015/150	Godkjenning av saksliste			
PS 2015/151	Godkjenning av protokoll fra forrige møte			
PS 2015/152	Valg av ledere og nestledere for eiendomsskattenemndene			
PS 2015/153	Etteranmodning om bosetting av flyktninger i Halden 2016		2008/1914	
PS 2015/154	Budsjett 2016			
PS 2015/155	Økonomiplan 2016 - 2019			
PS 2015/156	Kommunereformen - videre prosess		2014/4929	

Thor Edquist
ordfører

PS 2015/149 Godkjenning av innkalling

PS 2015/150 Godkjenning av saksliste

PS 2015/151 Godkjenning av protokoll fra forrige møte



Halden kommune

Arkivkode: 033
Arkivsaksnr: 2015/5344-19
Journal dato: 11.12.2015
Saksbehandler: Randi Sommerseth

Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	2015/152	17.12.2015

Utsendte vedlegg

Ikke utsendte vedlegg

Valg av ledere og nesteledere til eiendomsskattenemndene

Denne saken er utredet etter prinsippet for fullført saksbehandling.

Sammendrag av saken:

I kommunestyrets møte 05.11.15, sak PS 2015/118, ble det valgt medlemmer og varamedlemmer til Eiendomsskattenemnd-sakkyndige og Klagenemnd-eiendomsskatt. Kommunestyret ble opplyst om at valg av leder og nestleder for nemndene ville skje i konstituerende møte. Dette viser seg å være feil. Etter endringer i eiendomsskatteloven i 2013 vedtok kommunestyret nye eiendomsskattevedtekter for Halden kommune, der det i § 1-1 heter: «*Kommunestyret velger leder og nestleder for sakkyndig eiendomsskattenemnd og klagenemnd*».

Valg av ledere og nestledere for de to nemndene legges derfor fram for kommunestyret til avgjørelse. Leder og nestleder må velges blant de allerede valgte medlemmene:

Eiendomsskattenemnd – sakkyndige:

Frøde Tennebø, V
Torfinn Moen, SP
Gerd-Berit Odberg, KrF
Annette Farmann, AP
John Erik Eriksen, AP

Klagenemnd – eiendomsskatt:

Mariann B. Melhus, H
Egil Lund Pettersen, FrP
Sverre Stang, V
Odd Riise, AP
Linn Victoria Olsen, AP

Rådmannens innstilling:

Som leder for Eiendomsskattenemnd – sakkyndige er valgt:.....

Som nestleder for Eiendomsskattenemnd – sakkyndige er valgt:.....

Som leder for Klagenemnd – eiendomsskatt er valgt:.....

Som nestleder for Klagenemnd – eiendomsskatt er valgt:.....



Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	2015/153	17.12.2015

Utsendte vedlegg

1	Anmodninger 2016-2019-HALDEN-19-8-15
2	Beregning av tilskuddssatser fra IMDI
3	Inntekter knyttet til bosetting
4	Rundskriv - Integreringstilskudd 2015
5	Rundskriv 2015 Kommunale utviklingsmidler
6	Tilskudd til norskopplaering
7	Tilskudd ved bosetting av personer med funksjonshemninger eller atferdsvansker
8	UDI oppfordrer kommuner til å drive asylmottak
9	15_08326-50UDI oppfordrer kommuner til å drive asylmottak 240013_1_1

Ikke utsendte vedlegg

Etteranmodning om bosetting av flyktninger i Halden 2016 og oppfordring fra UDI om kommunal drift av asylmottak

Denne saken er utredet etter prinsippet for fullført saksbehandling.

Følgende har vært medsaksbehandlere: Astrid Nordstrand, Karin Oraug og Martin Vik

Sammendrag av saken:

Saksframlegget tar mål av seg å besvare følgende 4 elementer:

1. Ordinær bosetting for 2016
2. Bosetting av mindreårige 2016
3. Legge til grunn et plantall om bosetting for 2017
4. Etablering om kommunalt asylmottak

Norges internasjonale forpliktelser innebærer å ta imot mennesker som er utsatt for forfølgelse i sine hjemland. Det er et stort behov for bosetting av flyktninger i kommunene, og antall flyktninger i statlige mottak som venter på å bli bosatt i de enkelte kommuner er høyt. Rask bosetting er best både for den enkelte flyktning og kommunene. Det bidrar til at flyktninger lettere blir en del av lokalsamfunnet, og at de raskt kvalifiserer seg for arbeidslivet. Å få etablert gode boforhold tidlig, bidrar dermed til positiv befolkningsutvikling og sysselsetting.

Med bakgrunn i den ekstraordinære flyktningekatastrofen som har oppstått, ber Fylkesmannen i Østfold i sitt brev til Halden Kommune datert 17.11.15 om følgende:

«Vi viser til tidligere anmodning om bosetting av flyktninger i 2016 datert 20.8.2015. Her ble kommunen bedt om å bosette minst 50 flyktninger i 2016, hvorav 2 av disse var enslige barn og unge. I brev datert 17.11.15 oppdateres anmodningen til kommunen for 2016 etter at bosettingsbehovet for 2016 har økt.

På bakgrunn av det økte behovet for bosettingsplasser, ber fylkesmannen og IMDI Halden kommune om å ta i mot 70 flyktninger i 2016, hvorav 15 enslige barn og unge. Bufetat har ansvar for bosetting av enslige mindreårige flyktninger under 15 år. Anmodningstallet inkluderer disse».

I samme brev anmodes Halden kommune om å legge til grunn et plantall for bosetting av 80 flyktninger i 2017, hvorav minst 30 enslige mindreårige.

IMDI understreker at det er ønskelig med presise vedtak for antallet flyktninger som kommunen skal bosette. Vedtak må fattes uten forbehold. Det bes om at det fattes vedtak som ikke inkluderer familiegjennforeninger eller begrenser mulighetene til å gjennomføre bosettingsarbeidet. Skulle det av ulike grunner ikke la seg gjøre å realisere bosettingsplassene inneværende år, bes det om at ubenyttede plasser overføres til neste års bosetting.

IMDI presiserer at er en særlig stor økning i antallet enslige barn og unge under 18 år som skal bosettes i 2016. Oppdaterte prognoser viser at det er behov for å bosette minst 4 400 enslige barn og unge. Ca. 20 prosent er under 15 år.

I brev fra UDI til landets fylkesmenn og kommuner v/rådmenn og ordførere datert 17.11.15 oppfordres kommuner til å drive asylmottak. Med asylmottak i denne oppfordringen menes det at kommuner, organisasjoner og private aktører som ønsker å drive ordinære asylmottak kan legge inn anbud om dette på Doffin innen 11.12.15.

I kommunestyret den 18.06.2015 ble det fattet følgende vedtak:

1. Halden Kommune kan totalt ta i mot 48 personer i 2015 og 40 personer i 2016. Dette inkluderer mindreårige flyktninger og tidligere vedtatt bosetting for årene 2015 og 2016. Familiegjennforeninger og sekundær tilflytting kommer i tillegg.
2. Det nedsettes en bred sammensatt komite som får som ansvar å komme med forslag som tilrettelegger for å ta imot og inkludere et betydelig antall flyktninger.
3. En forutsetning for å kunne bosette flyktninger i et slikt omfang, er at kommunen kompenseres med tilstrekkelig økonomiske midler fra statens side.

Administrasjonen har fulgt opp vedtak av juni 2015 når det gjelder bosetting, og vil innen den 31.12.15 ha bosatt 48 personer. Det er i hovedsak skaffet tilveie boliger i det private leiemarkedet. For at alle skal få bolig ved ankomst til Halden, er det foretatt to etableringer i bofelleskap med tre voksne personer i hver boenhet. Med unntak av to syriske familier, er det i hovedsak enslige menn fra Eritrea som er bosatt.

Prosjekt «Raskere Bosetting» er opprettet og organisert i NAV. Prosjektet har til hensikt å arbeide på tvers av etater og avdelinger i kommunen for å få til en vellykket inkludering i

Haldensamfunnet. Så raskt som mulig skal flyktningene i gang med norsk, samfunnsopplæring samt arbeidspraksis. Innen utgangen av november, skal to programrådgivere være ansatt. Deres oppgaver blir i hovedsak å få de bosatte raskt i arbeid og aktivitet.

Mangfoldskoordinator er bindeleddet mellom kommunenes mange etater og fylkesmannens prosjekt om rask bosetting av flykninger. Det er etablert kontakt med frivillighetsarbeid, deriblant Røde Kors som utdanner flykningguider. I tillegg deltar representanter fra flere enheter i kommunen i et tverrfaglig effektiviseringsnettverk initiert av Kommunenes sentralforbund. Økonomiavdelingen i kommunen og NAV- Halden, skal til enhver tid ha god kontroll på hvilke tilskudd kommunen har rettigheter til.

Rådmannens innstilling

1. Halden Kommune vedtar å bosette 55 personer, samt 2 enslige mindreårige.
2. Halden kommune avventer plantall for 2017 med bakgrunn i den usikkerheten som er knyttet til fremtidig bosettingsbehov. Det legges frem en politisk sak i løpet av høsten 2016 som angir plantall for 2017.
3. Rådmannen utreder mulighetene for å etablere kommunalt asylmottak, og vil legge frem egen sak overfor kommunestyret på nyåret 2016.

Saksutredning:

Etablering av kommunalt asylmottak:

Landets kommuner v/rådmenn og ordførere oppfordres i brev datert 17.11.15 til å drive asylmottak. Med asylmottak i denne oppfordringen menes det at kommuner, organisasjoner og private aktører som ønsker å drive ordinære asylmottak kan legge inn anbud om dette på Doffin innen 11.12.15. (<https://doffin.no/Notice/Details/2015-184858>)

Med utgangspunkt i fristen vil det ikke være mulig for Halden å legge inn et anbud, men rådmannen vurderer det likevel dithen at det kan være en fordel å utrede dette dersom man på et senere tidspunkt kan ha en dialog med UDI om dette.

Som vertskommune for et asylmottak er ansvarsoppgavene blant annet å sørge for helsetjenester og norskopplæring.

I følge UDI, vurderes det at en kommune som driver mottaket selv, med kommunalt ansatte medarbeidere, kan utnytte ressursene bedre og sikre god kvalitet ved for eksempel å samordne norskopplæring, tolketjenester, asylmottak, bosetting av flykninger og andre integreringstiltak.

Halden kommune har gjennom kartleggingen av potensielle lokaler ikke funnet at vi har lokaler som er direkte egnet. Et eventuelt anbud må derfor ta høyde for investeringskostnader.

Kontraktene som inngås nå, vil ha en varighet på tre år med en opsjon på tre år til. Det første året av treårsperioden gjøres uoppsigelig. Deretter vil det være fire måneders oppsigelsestid. De korte fristene innebærer en risiko, og må vurderes opp i mot behov og kommunens muligheter ift personell, og må derfor undersøkes videre før rådmannen kan være tydelig i sin anbefaling.

14 Kommuner driver egne asylmottak: Ås, Engerdal, Nome, Tinn, Kristiansand, Ullensvang, Flora, Tingvoll, Sunndal, Levanger, Nesna, Hattfjelldal, Vefsen og Salangen

Bosettingsbehov:

Det er stor usikkerhet knyttet til ankomster av asylsøkere i 2016 og 2017. Kommunene vil i løpet av 2016 bli oppdatert på bosettingsbehovet for 2017 i det årlige anmodningsbrevet, og så langt som mulig gi foreløpige plantall for 2018 og 2019.

For å legge til rette for en mest mulig forutsigbar bosetting i 2016, ber fylkesmannen og IMDI om kommunens svar innen 31.12.2015. Fylkesmannen i Østfold og IMDI viser til tidligere anmodning om bosetting av flyktninger i 2016 datert 20.8.2015. I anmodningen ble kommunen bedt om å bosette minst 50 flyktninger i 2016, hvorav 2 av disse skulle være enslige barn og unge. Valget i høst, og konstituering av et nytt kommunestyre har ført til at anmodningen behandles først nå.

Halden kommune mottok nytt brev fra Fylkesmannen / IMDI datert 17.11.15. I dette brevet oppdateres anmodningen til kommunen for 2016 etter at bosettingsbehovet for 2016 har økt. På bakgrunn av det økte behovet for bosettingsplasser, ber fylkesmannen og IMDI Halden kommune om å ta i mot 70 flyktninger i 2016, hvorav 15 enslige barn og unge.

Når det gjelder plantall for 2017 så ønsker rådmannen å komme tilbake til kommunestyret om dette i egen sak.

Bosetting av enslige mindreårige:

Bufetat har ansvar for bosetting av enslige mindreårige flyktninger under 15 år.

Anmodningstallet inkluderer disse. Anmodningstallene er utarbeidet i samarbeid med KS.

De bosettingsløsninger som Bufetat anbefaler, er bofellesskap eller fosterhjem. Halden kommune har flere års erfaring med å lage bofellesskap for denne gruppen. På bakgrunn av disse erfaringene, vil det videre arbeidet bygge på en bosettingsmodell med i gjennomsnitt fire i hver bolig. Det må være døgkontinuerlig bemanning. Utgifter til enslige mindreårige refunderes med 80 % fra Bufetat. Kommunen mottar i tillegg kr. 100.000 som et engangstilskudd for hver enslige mindreårige som bosettes i 2016.

Barnevernet i Halden opplever en stor økning av undersøkelsessaker, og kombinert med utfordringer med å skaffe nok fosterhjem medfører dette til dels store budsjettoverskridelser i 2015. Ved mottak av mindreårige flyktninger kan en ikke påregne å bruke fosterfamilier som ville vært det rimeligste, men man må etablere egne boliger med heldøgns bemanning.

Rådmannen er av den oppfatning at det er en krevende oppgave å etablere bofellesskap for enslige mindreårige. Kommunen har erfaringer ved drift av Øvre Hola. Dagens drift på Øvre Hola hvor 4 mindreårige flyktninger i dag har sitt tilbud, gir oss en treffsikker beregningsmodell som kan legges til grunn.

Tilskuddsordningene og refusjoner for bosetting av mindreårige flyktninger er et forholdsvis komplekse.

Vi kommer her til å skissere kostnader, refusjoner og tilskudd i 5-årsperioden som integreringstilskuddet virker.

Beregning av bolig for 4 mindreårige	Kostnad pr år	Samlet kostnad i 5 år
Lønn (2,5% lønnsvekst)	5 000 000	26 300 000
Driftsutgifter	1 100 000	5 780 000
<u>Sum ref.berettiget</u>	<u>6 100 000</u>	<u>32 080 000</u>
<u>Sum refusjon</u>	<u>4 880 000</u>	<u>25 664 000</u>
Kommunens andel	1 220 000	6 416 000
Ikke refusjonsberettiget	200 000	1 000 000
Egenandel Bufetat	796 800	3 984 000
<u>Sum utgifter</u>	<u>2 216 800</u>	<u>11 400 000</u>
Tilskudd som kommer til fratrekk		
Særskilt tilskudd	772 400	3 862 000
Integreringstilskudd		2 784 800
Engangstilskudd (kun i 2016)		400 000
<u>SUM kommunens kostnader</u>		<u>4 353 200</u>

Som tabellen viser gir bosetting av 4 mindreårige flyktninger en kostnad for Halden kommune på ca kr 900 000,- pr år.

Hovedårsaken er at Bufetat refunderer 80% av kommunens utgifter, samt at hele det særskilte tilskuddet forsvinner i en egenandel som Bufetat krever.

1. Dersom Halden kommune vedtar anmodningen på 15 enslige, mindreårige flyktninger vil dette belaste budsjettet med ca 3,3 mkr pr år.
2. Ved å bosette 8 mindreårige flyktninger vil kommunens kostnad reduseres til 1,8 mkr pr år.
3. Et tredje alternativ er å supplere bofellesskapet på Øvre Hola, noe som tilsier en bosetting på 2 mindreårige flyktninger. Dette vil ha en kostnad på kr 450.000,-, og er innenfor budsjett for 2016.

Rådmannen er klar over at bosetting av mindreårige flyktninger er prekær, men med utgangspunkt i kommunens anstrengte økonomiske situasjon vurderer rådmannen det som vanskelig å anbefale kommunestyret å følge IMDIs anbefaling da dette vil legge et stort press på tjenestenivået. Rådmannen anbefaler derfor at alternativ 3 velges.

Generell bosetting i 2016:

Med bakgrunn i erfaringer fra bosetting i 2015, har vi fått erfaring med at det har vært god tilgang på boliger i det private leiemarkedet. For 2015 er det i hovedsak bosatt enslige voksne.

For 2016 styrker vi bosettingsarbeidet med en boligoppfølger og to programveiledere. Disse skal bidra til at den enkelte får et fulltidsprogram som i hovedsak handler om norsk og samfunnsfag, samt arbeidstrening. Målet er større fokus på raskere bosetting som igjen skal føre til at den enkelte raskere kommer i arbeid og inkluderes i lokalsamfunnet.

Leiemarkedet i 2016 vil by på større utfordringer, både fordi anmodningene som bosetting øker, og fordi det er en begrensning i det private markedet. Gjennom boligsosialt arbeid vil vi måtte ha økt fokus på å fremskaffe boliger for denne gruppa.

I et samarbeidsmøte med Fylkesmannen og IMDI har kommunen vært tydelige på at for å klare å fremskaffe tilstrekkelig med egnede boliger, er vi avhengig av å få bosette flere familier. I tillegg brukes erfaringer fra 2015 hvor tre enslige voksne er bosatt i en felles leilighet.

Forventet tilskudd i 2016

Dersom kommunen vedtar å bosette 55 personer i 2016 i henhold til ekstraanmodningen, gis følgende tilskudd:

55 x 182.000 kroner = 10.010.000 kroner, basert på laveste sats. Se vedlegg for differensiering.

Bosetting år 2-5:

2015	48 personer x 210.000	=10.080.000
2014	25 personer x 152.000	= 3.800.000
2013	21 personer x 82.000	= 1.726.200
2012	7 personer x 70.000	= 490.000

Forventet tilskudd i 2016 = 26.106.200

Forventede utgifter i 2016

Introduksjonsstønad til bosatte i 2015	7.200.000
Introduksjonsstønad til bosatte i 2016	5.000.000
Lønnskostnader ved NAV	2.200.000
Lønnskostnader helseteam	1.500.000
<u>Stønad til bosatte i 2012-2014</u>	<u>8.000.000</u>
SUM	23.900.000

Introduksjonsstønad til bosatte i 2016 forutsetter et antall på 55 personer, og at de bosettes gjennom hele året. Tilskuddet utbetales for hele året selv om de ankommer Halden sent i året, men introduksjonsstønadens først utbetales fra det tidspunktet de er bosatt.

Det er selvfølgelig noe risiko basert på estimatene som gjelder kostnadene for de som er bosatt i perioden 2012-2014 (53 personer). Det er avgjørende å skaffe arbeidsplasser eller utdanningsløp så tidlig i perioden som mulig, også fordi integreringstilskuddet opphører etter det 5. året. Statistikk for Halden viser at 57 % kom i en eller annen form for arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram. (2 år etter bosetting) Kommunen har lite erfaringstall etter år 5, og familiejenforening er også en faktor som er forbundet med usikkerhet. Rådmannen har en klar forventning til at personellstyrkingen på NAV skal bidra til et mer målrettet arbeid som vil sikre flere i arbeid.

Selv om tallgrunnlaget er forbundet med noe usikkerhet mener rådmannen at det er grunnlag for å følge anmodningen på 55 personer forutsatt at hoveddelen som bosettes er familier.

Økonomi og rammevilkår midlertidige mottak og omsorgssenter:

Asylmottaket på Svinesundsparken

Asylmottaket på Svinesundsparken har 100 plasser, hvorav ca. 80 er i bruk i dag.

Dette utløser vertskommunetilskudd per år med kr. 492.592,-. I tillegg mottar kommunen kr 7.560,- pr plass pr år. Til sammen utgjør det totale tilskuddet 1.248.592,- pr år.

I tillegg vurderes det fortløpende om barn i førskolealder ved mottaket skal tilbys barnehageplass. Hvor lenge de skal være på mottaket vil være en avgjørende faktor, og dette må avklares gjennom en dialog med UDI. Ved tildeling av barnehageplass utbetaler UDI et tilskudd på kr 11.114,- pr måned pr barn.

Halden kommune får utgifter med helse, tolk og administrasjon. Her vil helseteamet spille en viktig rolle, og kostnader til tolk og administrasjon skal dekkes gjennom tilskuddet som knyttes til mottaket.

Omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere

3 boliger er under etablering i Halden Kommune (Sponvika, Stenrød og Kornsjø)

Utløser vertskommunetilskudd per plass per år med kr. 34.444,-

Halden kommune må tilrettelegge for et skoletilbud innen 3 mnd (innføringsklasse/skole) Til opplysning nevnes det at en skoleplass i Halden kommune er kostnadsberegnet til kr 77.000,- pr år.

Øvrige tilskudd i 2015

Fylkesmannen i Østfold ba i august kommunene som hadde fått øremerkede tilskudd til integreringsprosjekter, om å se disse midlene i sammenheng med prosjektet raskere bosetting.

Dette utgjør for 2015 kr. 1.286.503,-. Det vil bli søkt om tilsvarende midler for 2016.

Tilskudd til Halden kommunal kompetansesenter

Regnskapet viser tilskudd fra IMDI til opplæring og samfunnskunnskap

8 personer 1 år gir 236.100,-

19 personer 2 år gir 1.098.200,-

31 personer 3 år gir 1.089.900,-

Andre tilskudd i undervisning er fra IMDI for personer med atferdsvansker, for 2015 har utgjort kr. 309.000 i 2015.

Bakgrunnsopplysninger som har relevans ved bosetting i Haldensamfunnet

Halden kommune er en lavinntektskommune. Utdanningsnivået i Halden er lavere enn landet forøvrig. Skatteinngangen ligger på 76,1 % av landsgjennomsnittet i 2014. Ved hjelp av skatteutjevning havner Halden på 94 % av landsgjennomsnittet.

Det er ca. 800 barn som bor i lavinntektsfamilier i Halden. Det er noe høyere andel enn gjennomsnitt for landet, men bedre enn enkelte andre kommuner i samme kostragruppe. Av de 800 barna bor majoriteten i innvandrerfamilier.

Arbeid og utdanning har stor betydning for helse og levekår. I Halden er arbeidsledigheten per november 3,1 %, sammenlignet med landsgjennomsnittet på 2,9 %.

Utdanningsnivået i Halden er lavere enn landsgjennomsnittet. Innenfor gruppen med den høyeste utdanning er Halden noe bedre enn gjennomsnitt for Østfold.

For å få en større andel av flyktningene ut i arbeid, brukes både kommunale og statlige virkemidler. Målet er kvalifisering til arbeid. NAV Østfold samarbeider med kommunene i Østfold om helsefagarbeiderutdanning.

Voksne vil også trenge skolegang, og Halden kommunale kompetansesenter vil måtte øke innsatsen ved bosetting av det anmodede antallet.

Barn i grunnskolealder, blir plassert i sine respektive skoler basert på skolegrenser. Barn som har alder tilsvarende at de skal starte i 1.klasse, blir plassert direkte ut på skolene. Andre barn blir plassert i mottaksklasser. Halden kommune har to mottak. For barnetrinnet ligger mottaket på Os skole, for ungdomstrinnet ligger det på Rødsberg skole. Som regel er elevene i mottaksklasser fra 1-2 år. Når denne tiden er over så går de over til sine ordinære skoler. Barn over 16 år er tilknyttet en egen ordning som ikke er i grunnskolen.

Voksne personer skal ha norskopplæring, jamfør introduksjonsloven. Denne oppfølgingen foregår på HKK.

Mottaksklassene og HKK har en viss kapasitet. Ved mange ankomster kan en bli nødt til å utvide mottaksklassene på eksisterende enheter, men også utvide ved å gi flere skoler mottaksstatus. HKK sin kapasitet må også ses i sammenheng med at flere enn de som blir bosatt i Halden har rettigheter som skal oppfylles av Halden kommune. Ved stor pågang kan det bli nødvendig å utvide kapasiteten på HKK innenfor de tilskuddsordningen som finnes.

Ved bosetting vil det være behov for økt innsats i form av helsetjenester som helsesøster, psykiatrisk behandling, og legetjenester.

Det er etablert et akuttmottak for asylsøkere i kommunen, med plass til 100 personer. Disse krever også helseoppfølging fra kommunen.

Tre private selskap har til nå etablert midlertidige omsorgssentre for mindreårige asylsøkere, hver av dem gir tiltak til 6-8 barn / ungdommer. Disse har rett til tjenester som skolegang og helsetjenester.

Koordinerte helsetjenester til asylsøkere og bosatte flyktninger.

Mange av flyktningenes helseproblemer er også vanlig i Norge, men avhengig av bakgrunn, kultur, fysiske/psykiske traumer og tidligere tilgang på helsetjenester kan de ha andre omfattende helseproblemer som krever tett oppfølging og bred kompetanse på tvers av de forskjellige fagområdene. Tilrettelagt kommunikasjon via tolk er ofte en forutsetning for å kunne yte forsvarlige helsetjenester til flyktninger.

I tråd med veilederen fra Helsedirektoratet skal følgende personer gis spesiell oppmerksomhet og oppfølging:

- personer fra områder hvor det er høy risiko for bestemte infeksjonssykdommer
- personer som har vært utsatt for tortur og annen alvorlig psykisk eller fysisk traumatisering
- barn og unge som kommer alene til Norge
- gravide
- kvinner som har vært utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold

For å sikre at flyktninger får likeverdige, koordinerte og helhetlige helsetjenester uavhengig av etnisitet og kulturell tilknytning planlegges etablering av et helseteam for flyktninger, hvor

fagpersonene som inngår i teamet har avsatt tid til flyktningarbeidet, inkludert kompetansebygging/heving.

Kostnadene ved et slikt helseteam estimeres til en årlig kostnad på 1,5 mkr.

Generell informasjon om asylsøkere og flyktninger

Tallet på asylsøkere øker kraftig i Norge og i mange andre europeiske land. Norske myndigheter samarbeider nasjonalt, regionalt og lokalt for å ivareta asylsøkerne som kommer.

Ankomstsenter Østfold eller Ankomstsenter Finnmark er første stoppested for asylsøkere som kommer til Norge. Ankomstsentrene er et samarbeid mellom Utlendingsdirektoratet og Politiets utlendingsenhet. Her blir asylsøkerne registrert, de får en helseundersøkelse og informasjon om asylprosessen. Etter noen få dager her får de tildelt plass på et asylmottak der de kan være til søknaden er behandlet. Hvis asylsøkerne får positivt svar på søknadene sine, får de oppholdstillatelse som flyktning eller på humanitært grunnlag.

Enslige asylsøkere og flyktninger under 18 år skal få oppnevnt en representant. En representant er en juridisk erstatter for foreldrene. Representanten har ikke den daglige omsorgen, men skal sørge for at barnet blir tatt vare på av den instansen som er ansvarlig for å tilby omsorg. Videre skal representanten hjelpe den mindreårige i forbindelse med asylsaken. Asylsøkere under 18 år får bo i særskilte asylmottak eller i omsorgssenter når de er under 15 år. Det gis vertskommunetilskudd når det etableres omsorgssenter i kommunen.

Ansvarsfordeling for asylsøkere i Norge:

- Utlendingsdirektoratet (UDI) har ansvar for behandling av søknader om asyl og utvisningssaker, og for akutt innkvartering og drift av asylmottak.
- Politiets utlendingsenhet (PU) mottar søknader om asyl og gjennomfører asylintervjuer.
- Kommunene skal yte primærhelsetjenester og barnevernstjenester til alle som oppholder seg i kommunen, også for asylsøkere bosatt i mottak i midlertidig innkvartering. Barn som er bosatt i ordinære asylmottak, skal få tilbud om skole. Kommunene får dekket sine utgifter gjennom bevilninger fra UDI, og kan dessuten søke om refusjon for utgifter til kommunale barneverntiltak til barnet fyller 20 år.

Fylkesmannens oppgaver:

- Fylkesmannen (FM) oppnevner representanter for enslige asylsøkere som er under 18 år.
- FM er bindeledd mellom kommunene og sentrale myndigheter for å sikre rask kommunikasjon begge veier. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har dessuten et særskilt transittansvar, og er også tillagt et nasjonalt koordineringsansvar.
- FM har ansvar for behandling av saker om fri rettshjelp, og venter en økning av saker på dette feltet.
- FM fører tilsyn med omsorgssentrene for enslige asylsøkere under 15 år.
- FM er tilsyn- og klageinstans og veileder kommunene i saker som gjelder sosiale tjenester og introduksjonsloven.
- FM gir kommunene råd og veiledning på helseområdet.
- Fylkesmennene i Østfold og Hordaland deltar i et prøveprosjekt der målet er raskere bosetting av flyktninger i kommunene.

Kommunens oppgaver:

- Bosetting av flyktninger etter anmodning fra IMDI
- Introduksjonsordning for nyankomne flyktninger
- Bosetting av enslige mindreårige i bofelleskap
- Tilrettelegge for barnehage, skole, arbeid og fritid
- Sikre at beboere i midlertidige omsorgssenter eller asylmottak får nødvendig helsehjelp og grunnskoleopplæring

Dokumentet er elektronisk godkjent av:

Roar Vevelstad

Astrid Nordstrand



Fylkesmannen
i Østfold



Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

HALDEN KOMMUNE
V/Ordfører Thor Edquist
Kst. rådmann Roar Vevelstad
Kontaktperson for bosettingsprosjektet:
Karin Oraug

DERES REF

VÅR REF
2013/3345

DATO
17.11.2015

Etteranmodning om bosetting av flyktninger i 2016

Vi viser til tidligere anmodning om bosetting av flyktninger i 2016 datert 20.8.2015. Her ble kommunen bedt om å bosette minst 50 flyktninger i 2016, hvorav 2 av disse var enslige barn og unge. I dette brevet oppdateres anmodningen til kommunen for 2016 etter at bosettingsbehovet for 2016 har økt.

På bakgrunn av det økte behovet for bosettingsplasser, ber fylkesmannen og IMDi Halden kommune om å ta i mot 70 flyktninger i 2016, hvorav 15 enslige barn og unge. Bufetat har ansvar for bosetting av enslige mindreårige flyktninger under 15 år. Anmodningstallet inkluderer disse.

Anmodningstallene er utarbeidet i samarbeid med KS.

Vi ber Halden kommune om å legge til grunn følgende foreløpige plantall for 2017:

- Minst 80 flyktninger, hvorav minst 30 enslige barn og unge.

Vi ønsker å understreke betydningen av presise vedtak for antallet flyktninger som kommunen skal bosette. Vedtak må fattes uten forbehold. Vi ber om at det fattes vedtak som ikke inkluderer

familiegjenforente eller begrenser mulighetene til å gjennomføre bosettingsarbeidet. Skulle det av ulike grunner ikke la seg gjøre å realisere bosettingsplassene inneværende år, ber vi om at ubenyttede plasser overføres til neste års bosetting.

Flyktningkrisen og det store antallet asylsøkere som ankommer Norge, medfører økt behov for bosetting av flyktninger generelt og enslige barn og unge spesielt. Det må derfor bosettes langt flere flyktninger enn det antallet vi tidligere har anmodet kommunene om.

Nasjonalt utvalg, som er sammensatt av representanter fra kommune og stat, har oppjustert tidligere bosettingsbehov. De har fastsatt at det er behov for å bosette minst 18 000 flyktninger i 2016 og 21000 i 2017

Det er en særlig stor økning i antallet enslige barn og unge under 18 år som skal bosettes i 2016. Oppdaterte prognoser viser at det er behov for å bosette minst 4 400 enslige barn og unge. Ca. 20 prosent er under 15 år. På denne bakgrunn går vi ut med en anmodning til samtlige kommuner i Østfold om å bosette enslige barn og unge.

Foreløpig plantall for 2017 er oppjustert til minst 7 000 enslige barn og unge.

Det er stor usikkerhet knyttet til ankomster av asylsøkere i 2016 og 2017. Vi vil i løpet av 2016 oppdatere kommunen på bosettingsbehovet for 2017 i det årlige anmodningsbrevet, og så langt som mulig gi foreløpige plantall for 2018 og 2019.

Økonomi og rammevilkår

I statsbudsjettet for 2016 og i tilleggs nummer om økte asylankomster foreslår regjeringen å øke det særskilte tilskuddet med 100 000 kroner per enslige mindreårige flyktning som blir bosatt i 2016, og et ekstratilskudd på kr. 50 000 per flyktning som kommunen bosetter i 2016 utover det antallet kommunen ble anmodet om for 2015. For mer informasjon om de ulike tilskuddsordningene som følger med bosetting av flyktninger, se IMDi sine hjemmesider (www.imdi.no).

Kontakt om anmodningen

Fylkesmannen i Østfold deltar gjerne på møter med ledelsen i kommunen og vil samarbeide med IMDi Øst, Husbanken og KS om oppfølgingen av anmodningene.

Vi ser frem til å jobbe sammen med dere om dette viktige arbeidet. Ta kontakt med Fylkesmannen i Østfold v/prosjektleder for Bosettingsprosjektet Kjersti Salberg, kjersti.salberg@fylkesmannen.no, tlf. 977 42470 dersom dere ønsker mer informasjon og dialog om anmodningen.

For å legge til rette for en mest mulig forutsigbar bosetting i 2016, ber vi om kommunens svar innen 31.12.2015. Vedtaket bes sendt skriftlig og på e-post kjersti.salberg@fylkesmannen.no, IMDi post@imdi.no med kopi til KS v/Nina Gran nina.gran@ks.no.



Anne Enger
Fylkesmann i Østfold



Randi Kleven
Regiondirektør IMDi Øst

Kopi: KS

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Til: Kommuner
Fylkeskommuner
Fylkesmenn

Rundskriv: 01/2015
Dato: 1.1.2015
Saksnr: 14-01860

STATSBUDSJETTET ÅR 2015 – KAP. 821, POST 60

INTEGRERINGSTILSKUDD FOR ÅR-1 OG ÅR 2-5 I 2015

Av spesiell interesse for

- flyktningkontor
- sosialetat
- økonomikontor/kommunekasserer

1. Innledning

Kommunene mottar over statsbudsjettets kap. 821, post 60 integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag, samt personer i familieinnvandring med disse.

Rundskrivet gir informasjon om regler for tildeling av integreringstilskudd til landets kommuner.

Rundskrivet inneholder:

2. Generelt om integreringstilskudd
3. Tilskuddsbeløp i 2015
4. Integreringstilskudd År-1
5. Integreringstilskudd År 2-5
6. Barnehagetilskudd, engangstilskudd for barn i alderen 0-5 år
7. Ekstra engangstilskudd for personer over 60 år ved bosetting
8. Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger
9. Ekstratilskudd for personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og atferdsvansker
10. Deling av tilskudd mellom kommuner ved flytting
11. Tilskudd ved tilbakevending eller reise fra landet av andre grunner
12. Tilbakevendte som kommer tilbake til Norge
13. Spesielle spørsmål vedrørende integreringstilskudd
14. Viktige datoer i 2015

Tilskuddsbeløpet er økt til kr 696 200 over 5 år for voksne, kr 696 200 over 5 år for barn under 18 år, kr 746 200 over 5 år for enslige voksne, og til kr 696 200 over 5 år for enslige mindreårige (se pkt. 3 for mer informasjon). Personer som får vedtak om familieinnvandring med en person som har opphold på humanitært grunnlag utløser integreringstilskudd i 3 år.

Rundskrivet og vedleggene finnes også på vår hjemmeside: www.imdi.no under punktet Tilskudd og rundskriv.

Spørsmål vedrørende integreringstilskudd kan rettes til:

Jasminka Walaker	tlf. 94 13 12 03
Pierre O. Omedikonga	tlf. 41 56 49 59
Veslemøy Standnes	tlf. 97 00 29 40

2. Generelt om integreringstilskudd

2.1 Målgruppe

Integreringstilskudd utbetales for personer som har fått beskyttelse med flyktningstatus i Norge, personer som har fått oppholdstillatelse på humanitært grunnlag etter utlendingsloven på grunnlag av søknad om asyl og personer som har fått kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon, samt overføringsflyktninger med innreisetillatelse. I tillegg kommer familieinnvandring med disse gruppene, både de som kommer til Norge samtidig med hovedperson og de som får familieinnvandring på et senere tidspunkt.

I enkelte tilfeller og når særlige grunner taler for det, kan integreringstilskudd utbetales for personer som bosettes fra mottak selv om de ikke har oppholdstillatelse på grunnlag av søknad om asyl, er overføringsflyktninger eller har fått innvilget kollektiv beskyttelse. En forutsetning for utbetalingen er at personen det gjelder bosettes etter avtale med kommunen.

2.2 Tildelingsregler og formålet med integreringstilskuddsordningen

Integreringstilskuddsordningen omfatter tilskudd for År-1, tilskudd for År 2-5, ekstra engangstilskudd for personer over 60 år, ekstra engangstilskudd for barn 0-5 år (barnehagetilskudd) og ekstratilskudd for personer med alvorlige og kjente funksjonshemminger og atferdsvansker (se eget rundskriv, IMDi 02/2015).

Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter ved bosetting og integrering i bosettingsåret og de fire neste årene. Tildelingskriteriene er knyttet til objektive og kontrollerbare kriterier som er omtalt i dette rundskrivet. Sammen med bl.a. tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere(kap. 822, post 60), skal tilskuddet finansiere kommunenes gjennomsnittlige utgifter til introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere. Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter i bosettingsåret og de fire påfølgende år til bl.a. innvander- og flyktningkontortjenester, bolig- og boligadministrasjonstjenester, sysselsettingstiltak, yrkeskvalifisering, arbeidstrening, sosialkontortjenester, sosialhjelp, barneverntjenester, tolketjenester, barnehagetjenester, helsetjenester, kultur- og ungdomstiltak. Tilskuddet blir utbetalt uavhengig av hvilke behov den enkelte flyktningen måtte ha for oppfølging, tiltak og tilrettelegging i kommunen.

Tilskuddet skal bidra til at kommunene gjennomfører et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, med sikte på at de bosatte skal komme ut i jobb og klare seg selv.

2.3 Rapportering og kartlegging

Kommunene skal ikke legge frem særskilt regnskap og rapport. Unntak fra dette er det høyeste ekstratilskuddet Tilskudd 2, ved bosetting av personer med funksjonshemminger mv, jf. eget rundskriv.

Det gjennomføres årlig en kartlegging av de kommunale utgiftene til bosetting og integrering av flyktninger. Kartleggingen gjennomføres av et beregningsutvalg der både staten og kommunesektoren er representert.

2.4 Kontroll og klageadgang

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementet § 10 annet ledd og riksrevisjonslovens § 12 tredje ledd.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratets tildeling av integreringstilskudd og eventuelt krav om tilbakebetaling av tilskudd, er ikke å regne som enkeltvedtak i henhold til definisjonen i forvaltningsloven (fvl) § 2, første ledd, bokstav b. Kommunene har derfor ikke klageadgang på Integrerings- og mangfoldsdirektoratets vedtak om tildeling eller tilbakebetaling av integreringstilskudd jf. fvl § 3, første ledd og 28.

2.5 Foreldelsesfrist

Den alminnelige foreldelsesfrist er tre år regnet fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse, eller i forhold til utbetaling av integreringstilskudd, fra det tidspunkt kommunen tidligst har rett til å kreve tilskuddet utbetalt, jf. foreldelsesloven § 2 og 3.

2.6 Alternativ mottaksplassering

Fra 1. juni 2006 forvalter Utlendingsdirektoratet (UDI) en ordning med alternativ mottaksplassering. Reglene for slik plassering er hjemlet i *Samarbeidsrutiner for alternativ mottaksplassering* (UDI/IMDi, 20.6.2006). Økonomiske overføringer til kommunene er hjemlet i UDIs rundskriv RS 2013-013 om alternativ mottaksplassering. UDI utbetaler et forskudd på 4 måneder per person ved inngåelse av avtale. Månedstilskudd blir utbetalt etterskuddsvis hvert tertial. Spørsmål vedrørende alternativ mottaksplassering kan rettes til UDIs regionkontorer.

3. Tilskuddsbeløp i 2015

Alle kommunene får tilskudd etter samme satsstruktur og nivå. Kommunene får et høyere År-1 tilskudd for enslige voksne. Stortinget har fastsatt følgende satser for tilskudd i 2015:

Integreringstilskudd

<u>Bosettingsår</u>	<u>Sats</u>
År-1 (2015)	kr 182 000 (voksne)* kr 182 000 (barn)* kr 232 000 (enslige voksne) kr 182 000 (enslige mindreårige)
År-2 (2014)	kr 210 000
År-3 (2013)	kr 152 000
År-4 (2012)	kr 82 200
År-5 (2011)	kr 70 000

* Personer regnes som voksne fra og med det året de fyller 18 år

Barnehagetilskudd kr 24 400 (engangstilskudd)

Eldretilskudd kr 157 500 (engangstilskudd)

Særsilt tilskudd for enslig mindreårig kr 191 300

Tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller adferdsvansker

Tilskudd 1:	kr 175 900 (engangstilskudd)
Tilskudd 2:	Inntil kr 1 080 000 i inntil 5 år

4. Integreringstilskudd År-1

Med År-1 menes:

- År for første bosetting av asylsøkere som har fått oppholdstillatelse.
- Enkelte asylsøkere kan av spesielle grunner få alternativ mottaksplass før oppholdstillatelse er gitt. I slike tilfeller er det året for førstegangs oppholdstillatelse som regnes som År-1.
- Første bosettingsår for personer som før de ankommer landet har fått familieinnvandring med person i Norge som har beskyttelse, er overføringsflyktning eller har oppholdstillatelse på humanitært grunnlag.
- Ved familieinnvandring skjer det i enkelte tilfeller at familien kommer til landet før søknaden om familieinnvandring er innvilget. I slike tilfeller er det året for innvilgelse som gjelder som År-1. Hovedregelen er at søknad om familieinnvandring skal innvilges før familien kommer til Norge.

For personer som får innvilget opphold på humanitært grunnlag eller får beskyttelse, samt for familieinnvandring med disse, er det den seneste av de to datoer for henholdsvis førstegangs bosetting eller førstegangs oppholdstillatelse som er avgjørende for utbetaling av integreringstilskudd År-1.

Integreringstilskudd År-1 utløses etter søknad fra kommunene ved bosetting (ev. etter oppholdstillatelse, se ovenfor). Søknaden sendes IMDi v/tilskuddsansvarlig på eget skjema kalt "År-1 krav" (Vedlegg 1), og skal **ikke** sendes som faktura. Søknadene behandles fortløpende i IMDi. Pengene overføres kommunens bankkonto, samtidig som kommunen mottar et brev med (eventuelt korrigert) liste over personer som har utløst integreringstilskudd.

Ved krav om integreringstilskudd År-1 for familieinnvandring med overføringsflyktninger, personer som har asyl eller personer som har opphold på humanitært grunnlag er det viktig at det også opplyses hvem de gjenforenes med. Dette gjøres ved at herboende (den de gjenforenes med) føres på listen med 0 i beløpsfeltet.

5. Integreringstilskudd År 2-5

Integreringstilskudd År 2-5 omfatter personer som har utløst integreringstilskudd for År-1 i 2011-2014. Tilskuddet utbetales på grunnlag av samkjøring mellom Datasystem for utlendings- og flyktningsaker (DUF) og Det Sentrale Folkeregister (DSF). DUF viser hvem som er registrert bosatt i de enkelte år, mens DSF gir en oversikt over hvor disse personer er registrert bosatt pr. 1.1.2015. En viktig forutsetning for at integreringstilskuddet for en person blir utbetalt til riktig kommune, er at det er sendt melding til folkeregisteret om at personen er bosatt i kommunen.

Den kommune hvor personen er registrert bosatt pr. 1.1.2015 vil få utbetalt integreringstilskudd for 2015.

Det Sentrale Folkeregister (DSF) opererer med både flyttedato og registreringsdato. Det kan derfor forekomme at en person har flyttet i 2014, men at flyttingen først blir registrert i 2015. I slike tilfeller vil fraflyttingskommunen få utbetalt beløpet i terminutbetalingene, siden flyttingen ennå ikke var registrert pr. 1.1.2015. I de tilfeller der det er klart at flyttingen skjedde før årsskiftet, skal fraflyttingskommunen overføre hele integreringstilskuddet for 2015 til tilflyttingskommunen.

Tilskuddet for 2015 blir utbetalt i 4 terminer. En fjerdedel av tilskuddet for personene på listen fra Det Sentrale Folkeregister (DSF) blir utbetalt 16. mars, 17. juni, 15. september og 26. november.

Kommunene mottar et brev ved alle terminutbetalingene. Det vedlegges DSF-lister over de personer som ifølge DSF er bosatt i kommunen. Listene inneholder opplysninger om bosettingsår, land, navn, fødselsnummer, DUF-nummer og første bosettingskommune. Disse listene vil være utgangspunkt for beregning av integreringstilskudd for personer som ble bosatt i 2011, 2012, 2013 og 2014. Kommunene må gjennomgå listene nøye og sende eventuelle korrigeringskrav på vedlagte skjema – Korrigeringskrav År 2-5 (Vedlegg 2).

Korrigeringskravene skal inneholde krav for personer som faktisk er bosatt i kommunen, men som ikke står på DSF-listen. Kommunen skal også rapportere personer som står på DSF-listen, og som kommunen dermed får utbetalt tilskudd for, men som ikke oppholdt seg i kommunen pr. 1.1.2015, enten fordi de har reist ut av landet, er døde eller er ukjente for kommunen.

Har en person flyttet til en annen kommune, er hovedregelen at det ikke er nødvendig å melde fra om dette. Når tilflyttingskommunen sender inn korrigeringskrav for vedkommende person, vil IMDi opplyse hvilken fraflyttingskommune som har mottatt beløpet. De berørte kommuner er deretter ansvarlig for å foreta et økonomisk oppgjør seg imellom, se punkt 10. Deling av tilskudd mellom kommuner ved flytting.

Kommunen skal kontrollere DSF-listene og sende inn eventuelle korrigeringskrav så snart som mulig. Korrigeringskravene vil bli behandlet fortløpende. Kommunene kan ikke regne med å få ferdigbehandlet sine korrigeringskrav i 2015 hvis IMDi mottar dem etter 1. oktober.

6. Barnehagetilskudd, engangstilskudd for barn 0-5 år

Ved bosetting mottar kommunene et engangstilskudd per barn i aldersgruppen 0-5 år som omfattes av integreringstilskuddsordningen. For 2015 vil barn født 1.1.2010 eller senere og som bosettes i kommunen i 2015, utløse tilskuddet. Tilskuddet utbetales samtidig med Integreringstilskudd År-1. Engangstilskuddet utgjør kr 24 400 pr. barn i 2015.

Formålet med tilskuddet er å gjøre kommunene i stand til å gi barn av nyankomne flyktninger et barnehagetilbud når familien skal etablere seg i bosettingskommunen. Tilskuddet skal dekke utgifter til særskilt tilrettelegging for barn av nyankomne flyktninger, som for eksempel utgifter til tospråklige assistenter.

Engangstilskuddet omfatter også barn født inntil 6 måneder etter at mor er bosatt i en kommune, se pkt. 13.

7. Ekstra engangstilskudd for personer over 60 år

Det gis et ekstra engangstilskudd på kr 157 500 for personer som har fylt 60 år ved bosetting i 2015. Tilskuddet utbetales samtidig med Integreringstilskudd År-1 for vedkommende.

8. Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger

Kommuner som bosetter enslige mindreårige flyktninger og/eller enslige mindreårige personer med opphold på humanitært grunnlag, mottar i tillegg til det ordinære integreringstilskuddet et særskilt tilskudd for enslige mindreårige.

Vedrørende reglene for særskilt tilskudd for enslige mindreårige flyktninger, viser vi til rundskriv IMDi 03/2015 "Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger".

9. Ekstratilskudd for personer med alvorlige, kjente funksjonshemninger og/eller atferdsvansker

Etter begrunnet søknad kan kommunen tildeles ekstra tilskudd ved bosetting av personer med kjente funksjonshemninger.

For mer informasjon om ekstratilskudd for personer med kjente funksjonshemninger vises det til rundskriv IMDi 02/2015 "Tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemninger og/eller atferdsvansker".

10. Deling av tilskudd mellom kommuner ved flytting

Følgende firedelte ordning gjelder for deling av integreringstilskuddet i flytteåret:

Tabell 10.1

Flytting i tiden	Andel av integreringstilskuddet i flytteåret	
	Fraflyttings-kommunen	Tilflyttings-kommunen
01.01. - 31.03.	1/8	7/8
01.04. - 30.06.	3/8	5/8
01.07. - 30.09.	5/8	3/8
01.10. - 31.12.	7/8	1/8

Unntak fra ovennevnte regel om firedeling: Dersom en person blir førstegangsbosatt i en kommune i annet halvår 2015 og flytter videre til en ny kommune innen årsskiftet, skal de to kommunene dele integreringstilskuddet for År-1 likt mellom seg.

Dersom flytting skjer innen ett år etter at en person ble førstegangsbosatt og det er utbetalt ekstra engangstilskudd på grunn av at personen er over 60 år og/eller har kjente funksjonshemminger, skal fraflyttingskommunen og tilflyttingskommunen dele tilskuddet mellom seg etter følgende delingsnøkkel:

Tabell 10.2

Flytting etter førstegangs-bosetting	Andel av tilskudd for eldre/funksjonshemmede	
	Fraflyttings-kommunen	Tilflyttings-kommunen
Innen 3 mnd.	1/8	7/8
Etter 3, innen 6 mnd.	3/8	5/8
Etter 6, innen 9 mnd.	5/8	3/8
Etter 9, innen 12 mnd.	7/8	1/8

Dersom det oppstår tvister om deling av tilskudd mellom kommuner, avgjøres disse av IMDi. I de tilfeller det er uenighet mellom fraflyttingskommune og tilflyttingskommune om hvilken kommune som er ansvarlig bostedskommune i et tidsrom, avgjøres dette av fylkesmannen etter Lov om sosiale tjenester, og IMDi vil legge denne avgjørelsen til grunn for deling av tilskuddet.

11. Tilskudd ved tilbakevending eller reise fra landet av andre grunner

Ved tilbakevending til hjemlandet eller reise fra landet av andre grunner utbetales tilskudd til bosettingskommunen til og med påfølgende termin, deretter stoppes utbetalingen.

12. Tilbakevendte som kommer tilbake til Norge

Dersom en flyktning eller person med opphold på humanitært grunnlag vender tilbake til hjemlandet, vil vedkommende i henhold til utlendingsloven ha mulighet til å komme tilbake til Norge så lenge personen har en gyldig tillatelse. Ved gjeninnreise til Norge innenfor den fastsatte fristen (eller eventuelt på grunnlag av ny oppholdstillatelse), vil kommunen igjen få utbetalt integreringstilskudd. Det vil bli utbetalt integreringstilskudd for den tiden personen reelt er bosatt, men ikke for mer enn totalt 5 år. Totalsummen for 5-årsperioden kan ikke overskrides.

13. Spesielle spørsmål vedrørende integreringstilskudd

Enslige voksne

Med enslige voksne menes personer uten familie som bosettes alene i egen boenhet. Voksne personer som bosettes sammen med andre familiemedlemmer i én og samme boenhet, er ikke å anse som enslige voksne når det gjelder utbetaling av integreringstilskudd. Dette gjelder også enslige voksne søsken som blir bosatt i samme bokollektiv.

Barn født etter mors bosetting

Barn som blir født inntil 6 måneder etter at mor er bosatt i en kommune ble fra 2011 omfattet av målgruppen for integreringstilskudd. Ordningen gjelder bare i tilfeller der mor er bosatt med offentlig hjelp etter 1.1.2011, og gjelder ikke familieinnvandrede.

Familieinnvandring

En forutsetning for at familieinnvandrede skal utløse integreringstilskudd er at herboende har flyktningstatus eller opphold på humanitært grunnlag. Ved familieinnvandring må herboende ikke ha lengre botid enn at personen fortsatt omfattes av integreringstilskuddsordningen, vanligvis fem år etter herboendes førstegangs bosetting, for at familieinnvandring skal omfattes av integreringstilskudds-ordningen. Det er søknadstidspunktet for den saken hvor familieinnvandring innvilges som legges til grunn ved beregning av tidsfristen.

Personer som får vedtak om familieinnvandring med en person som har opphold på humanitært grunnlag, utløser integreringstilskudd i tre år. Ordningen med integreringstilskudd i tre år omfatter bare personer som det søkes familieinnvandring for etter at hovedpersonen har fått oppholds- eller arbeidstillatelse på humanitært grunnlag. Regelen har således ikke betydning for situasjoner der familien ankommer landet samtidig, eller i perioden før hovedpersonen har fått innvilget oppholds- eller arbeidstillatelse, og familieinnvandring innvilges samtidig med hovedpersonens oppholds- eller arbeidstillatelse.

Det utbetales ikke integreringstilskudd til kommunen for familieinnvandring hvis herboende er norsk eller nordisk statsborger når det søkes om familieinnvandring, eller hvis herboende er norsk statsborger på vedtakstidspunktet for familieinnvandring.

Det utbetales ikke integreringstilskudd for personer som får vedtak om familieinnvandring med en person som selv kom til Norge på familieinnvandring.

Det utbetales heller ikke integreringstilskudd for familieinnvandring dersom personen har fått en midlertidig oppholdstillatelse som ikke kan fornyes og som ikke gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Dersom personen senere får en oppholdstillatelse som gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse, kan integreringstilskudd utløses.

Integreringstilskudd for barn etter omsorgsovertakelse

Etter vedtak om omsorgsovertakelse med hjemmel i Lov om barneverntjenester § 4-8 annet ledd og tredje ledd og § 4-12, kan barn plasseres i et omsorgstiltak i en annen kommune enn den opprinnelige bostedskommunen. I de tilfellene en annen kommune enn bostedskommunen har omsorgen og bærer utgiftene knyttet til omsorgstiltaket, vil kommunen som har omsorgsansvaret ha krav på integreringstilskuddet.

I slike tilfeller må IMDi informeres om hvilken kommune som har kostnadene, og den automatiske utbetalingen av tilskuddet til bostedskommunen må stoppes. Det skal inngås en skriftlig avtale mellom kommunene hvor det framkommer hvilken kommune som har kostnadene og skal motta tilskuddet. Kommunen som har kostnadene må hvert år søke IMDi om tilskuddet innen utgangen av februar måned, og kopi av avtalen og vedtak om omsorgsovertakelse må legges ved søknaden. Hvis tilskuddene er utbetalt til bostedskommunen, kan kommunen som har omsorgen og kostnadene kreve å få hele tilskuddet overført fra bostedskommunen.

Personer med opphold på grunnlag av mishandling eller tvangsekteskap

Personer som fra og med 1. juli 2011 har fått opphold på grunnlag av mishandling i samlivsforhold eller fordi de ikke kan returnere til hjemlandet på grunn av sosiale eller kulturelle forhold eller fordi de har vært utsatt for tvangsekteskap, vil være omfattet av rett og plikt til introduksjonsprogram, og dermed også utløse integreringstilskudd. Personer som har fått opphold på ovennevnte grunnlag tidligere enn 1.7.2011 vil ikke være omfattet av endringen, og vil ikke utløse integreringstilskudd.

Personer som flytter inn i mottak etter å ha vært bosatt i en kommune

Dersom en person flytter inn i mottak igjen etter å ha vært bosatt i en kommune, stanses integreringstilskuddet fra og med kvartalet etter at han flyttet inn i mottak. Dersom personen bosettes på nytt, vil tilskuddsordningen igjen bli gjort gjeldende. Tilskuddet blir reaktivert fra der det ble stoppet, og gjeldende beløp for året blir utbetalt. Hovedprinsippet er at det blir utbetalt integreringstilskudd for den tiden personen reelt er bosatt, men ikke for mer enn totalt 5 år.

Tilskudd ved dødsfall

Dersom en person som utløser integreringstilskudd dør utbetales tilskudd til kommunen til og med påfølgende termin, deretter stoppes utbetalingen.

14. Viktige datoer i 2015

16. mars: 1. terminutbetaling av 1/4 av integreringstilskudd År 2-5 for årgangene 2011 (År-5), 2012 (År-4), 2013 (År-3) og 2014(År-2)
17. juni: 2. terminutbetaling integreringstilskudd
15. sept.: 3. terminutbetaling integreringstilskudd
26. nov.: 4. terminutbetaling integreringstilskudd

Med hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Geir Barvik
direktør

Ragnhild Dugstad
forvaltningsdirektør

Vedlegg 1: År-1 krav (2 sider)
Vedlegg 2: Korrigeringskrav år 2-5 (3 sider)

Inntekter knyttet til bosetting

Integreringstilskudd for år 1 og år 2-5

Integreringstilskuddet skal bidra til at kommunene gjennomfører et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, med sikte på at de bosatte skal komme i jobb og greie seg selv. Tilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter ved bosetting og integrering i bosettingsåret og de fire neste årene.

<http://www.imdi.no/no/Tilskudd/Integreringstilskudd/>

Stortinget har fastsatt følgende satser for integreringstilskudd i 2015:		
	Bosettingsår	Sats
Integreringstilskudd	År-1 (2015)	kr. 182 000 (voksen)* kr. 182 000 (barn)* kr. 232 000 (enslig voksen) kr. 182 000 (enslig mindreårig)
	År-2	kr. 210 000
	År-3	kr. 152 000
	År-4	kr. 82 200
	År-5	kr. 70 000
Barnehagetilskudd		kr. 24 400 (engangstilskudd)
Eldretilskudd		kr. 157 500 (engangstilskudd)
Særskilt tilskudd enslig mindreårig		kr. 191 300
Personer med kjente funksjonshemninger	Tilskudd 1: kr. 175 900 (engangstilskudd)	
	Tilskudd 2: Inntil kr.1 080 000 i inntil 5 år	

*Personer regnes som voksne fra og med året de fyller 18 år.

Tilskudd til vertskommuner for asylmottak eller omsorgssenter

Dette rundskrivet fastsetter kriteriene for virkeområde og beregning av vertskommunetilskuddet, herunder tilskudd til barnehagetilbud til barn av asylsøkere, og skal sikre et enhetlig og forutsigbart tjenestetilbud til beboere i asylmottak og omsorgssentre.

<https://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-rundskriv/rs-2011-025/rs-2011-025v1/>

Følgende satser gjelder fra:	1.1.2012	1.1.2013	1.1.2014	1.1.2015
Grunnsats per kommune per år	447 740	462 070	477 318	492 592
Sats per ordinær/transittmottaksplass per år	4 800	4 955	7 326	7 560

Sats per plass for enslige mindreårige per år	12 690	13 100	13 532	13 965
Sats per forsterket plass per år	116 700	120 430	124 404	128 385
Sats per plass i omsorgssenter per år	31 310	32 310	33 376	34 444
Barnehagetilskudd pr barn pr måned	10 104	10 425	10 769	11 114
Særskilt tilskudd per måned for medfølgende barn	22 887	23 620	24 399	25 180
Særskilt tilskudd per måned for enslige mindreårige	11 443	11 810	12 200	12 590

IMDI – Tilskudd til bosetting av personer med alvorlige funksjonshemminger og adferdsvansker

gen skal dekke ekstraordinære kommunale utgifter som følger av bosetting av flyktninger med nedsatt fysisk og/eller psykiske funksjonsevne, samt personer med voldelig adferd og rusproblemer eller alvorlige atferdsproblemer.

<http://www.imdi.no/Tilskudd/Bosetting-av-personer-med-funksjonshemminger/>

Tilskuddsordningen består av to typer tilskudd; Tilskudd 1 og Tilskudd 2. Bosettingskommunene kan søke om enten Tilskudd 1 eller Tilskudd 2:

- Tilskudd 1 er et engangstilskudd på 175 900 kr, og kan tildeles for det første eller det andre året etter bosetting.
- Tilskudd 2 er på inntil 1 080 000 kr, og kan tildeles årlig i integreringstilskuddsperioden, det vil si i maksimalt i 5 år. Dette tilskuddet strekker seg opp til innslagspunktet for Helsedirektoratets tilskuddsordning for særlig ressurskrevende helse- og sosialtjenester i kommunene.

IMDI – Tilskudd til kommunale innvandreriltak – utviklingsmidler til kommunene

Formålet med ordningen er å øke kvaliteten og bedre resultatene i kommunenes integreringsarbeid med vekt på norskopplæring og samfunnskunnskap. Tilskuddsordningen skal bidra til å styrke nyankomne innvandrernes mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

<http://www.imdi.no/Tilskudd/kommunale-utviklingsmidler/>

IMDI – Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Dette rundskrivet fastsetter retningslinjer for tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven og for tilskudd til norskopplæring for asylsøkere i mottak.

<http://www.imdi.no/Tilskudd/Opplaring-i-norsk-og-samfunnskunnskap/>

UDI – Støtte til aktivitetstilbud for barn i mottak

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til at barn i asylmottak får en meningsfull hverdag og en så normalisert barndom som mulig innenfor rammene av et asylmottak. Det er et mål at barna skal være i fysisk aktivitet, og at de skal tilegne seg ferdigheter gjennom forskjellige aktiviteter.

<http://www.udi.no/aktuelt/soknad-om-stotte-til-aktivitetstilbud-for-barn-i-mottak/>

<http://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/departementets-rundskriv-og-instrukser/2015-01-06-jd/>

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Til: Kommuner
Fylkeskommuner
Fylkesmenn

Rundskriv: 01/2015
Dato: 1.1.2015
Saksnr: 14-01860

STATSBUDSJETTET ÅR 2015 – KAP. 821, POST 60

INTEGRERINGSTILSKUDD FOR ÅR-1 OG ÅR 2-5 I 2015

Av spesiell interesse for

- flyktningkontor
- sosialetat
- økonomikontor/kommunekasserer

1. Innledning

Kommunene mottar over statsbudsjettets kap. 821, post 60 integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag, samt personer i familieinnvandring med disse.

Rundskrivet gir informasjon om regler for tildeling av integreringstilskudd til landets kommuner.

Rundskrivet inneholder:

2. Generelt om integreringstilskudd
3. Tilskuddsbeløp i 2015
4. Integreringstilskudd År-1
5. Integreringstilskudd År 2-5
6. Barnehagetilskudd, engangstilskudd for barn i alderen 0-5 år
7. Ekstra engangstilskudd for personer over 60 år ved bosetting
8. Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger
9. Ekstratilskudd for personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og atferdsvansker
10. Deling av tilskudd mellom kommuner ved flytting
11. Tilskudd ved tilbakevending eller reise fra landet av andre grunner
12. Tilbakevendte som kommer tilbake til Norge
13. Spesielle spørsmål vedrørende integreringstilskudd
14. Viktige datoer i 2015

Tilskuddsbeløpet er økt til kr 696 200 over 5 år for voksne, kr 696 200 over 5 år for barn under 18 år, kr 746 200 over 5 år for enslige voksne, og til kr 696 200 over 5 år for enslige mindreårige (se pkt. 3 for mer informasjon). Personer som får vedtak om familieinnvandring med en person som har opphold på humanitært grunnlag utløser integreringstilskudd i 3 år.

Rundskrivet og vedleggene finnes også på vår hjemmeside: www.imdi.no under punktet Tilskudd og rundskriv.

Spørsmål vedrørende integreringstilskudd kan rettes til:

Jasminka Walaker	tlf. 94 13 12 03
Pierre O. Omedikonga	tlf. 41 56 49 59
Veslemøy Standnes	tlf. 97 00 29 40

2. Generelt om integreringstilskudd

2.1 Målgruppe

Integreringstilskudd utbetales for personer som har fått beskyttelse med flyktningstatus i Norge, personer som har fått oppholdstillatelse på humanitært grunnlag etter utlendingsloven på grunnlag av søknad om asyl og personer som har fått kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon, samt overføringsflyktninger med innreisetillatelse. I tillegg kommer familieinnvandring med disse gruppene, både de som kommer til Norge samtidig med hovedperson og de som får familieinnvandring på et senere tidspunkt.

I enkelte tilfeller og når særlige grunner taler for det, kan integreringstilskudd utbetales for personer som bosettes fra mottak selv om de ikke har oppholdstillatelse på grunnlag av søknad om asyl, er overføringsflyktninger eller har fått innvilget kollektiv beskyttelse. En forutsetning for utbetalingen er at personen det gjelder bosettes etter avtale med kommunen.

2.2 Tildelingsregler og formålet med integreringstilskuddsordningen

Integreringstilskuddsordningen omfatter tilskudd for År-1, tilskudd for År 2-5, ekstra engangstilskudd for personer over 60 år, ekstra engangstilskudd for barn 0-5 år (barnehagetilskudd) og ekstratilskudd for personer med alvorlige og kjente funksjonshemminger og atferdsvansker (se eget rundskriv, IMDi 02/2015).

Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter ved bosetting og integrering i bosettingsåret og de fire neste årene. Tildelingskriteriene er knyttet til objektive og kontrollerbare kriterier som er omtalt i dette rundskrivet. Sammen med bl.a. tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (kap. 822, post 60), skal tilskuddet finansiere kommunenes gjennomsnittlige utgifter til introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere. Integreringstilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter i bosettingsåret og de fire påfølgende år til bl.a. innvander- og flyktningkontortjenester, bolig- og boligadministrasjonstjenester, sysselsettingstiltak, yrkeskvalifisering, arbeidstrening, sosialkontortjenester, sosialhjelp, barneverntjenester, tolketjenester, barnehagetjenester, helsetjenester, kultur- og ungdomstiltak. Tilskuddet blir utbetalt uavhengig av hvilke behov den enkelte flyktningen måtte ha for oppfølging, tiltak og tilrettelegging i kommunen.

Tilskuddet skal bidra til at kommunene gjennomfører et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, med sikte på at de bosatte skal komme ut i jobb og klare seg selv.

2.3 Rapportering og kartlegging

Kommunene skal ikke legge frem særskilt regnskap og rapport. Unntak fra dette er det høyeste ekstratilskuddet Tilskudd 2, ved bosetting av personer med funksjonshemminger mv, jf. eget rundskriv.

Det gjennomføres årlig en kartlegging av de kommunale utgiftene til bosetting og integrering av flyktninger. Kartleggingen gjennomføres av et beregningsutvalg der både staten og kommunesektoren er representert.

2.4 Kontroll og klageadgang

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementet § 10 annet ledd og riksrevisjonslovens § 12 tredje ledd.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratets tildeling av integreringstilskudd og eventuelt krav om tilbakebetaling av tilskudd, er ikke å regne som enkeltvedtak i henhold til definisjonen i forvaltningsloven (fvl) § 2, første ledd, bokstav b. Kommunene har derfor ikke klageadgang på Integrerings- og mangfoldsdirektoratets vedtak om tildeling eller tilbakebetaling av integreringstilskudd jf. fvl § 3, første ledd og 28.

2.5 Foreldelsesfrist

Den alminnelige foreldelsesfrist er tre år regnet fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse, eller i forhold til utbetaling av integreringstilskudd, fra det tidspunkt kommunen tidligst har rett til å kreve tilskuddet utbetalt, jf. foreldelsesloven § 2 og 3.

2.6 Alternativ mottaksplassering

Fra 1. juni 2006 forvalter Utlendingsdirektoratet (UDI) en ordning med alternativ mottaksplassering. Reglene for slik plassering er hjemlet i *Samarbeidsrutiner for alternativ mottaksplassering* (UDI/IMDi, 20.6.2006). Økonomiske overføringer til kommunene er hjemlet i UDIs rundskriv RS 2013-013 om alternativ mottaksplassering. UDI utbetaler et forskudd på 4 måneder per person ved inngåelse av avtale. Månedstilskudd blir utbetalt etterskuddsvis hvert tertial. Spørsmål vedrørende alternativ mottaksplassering kan rettes til UDIs regionkontorer.

3. Tilskuddsbeløp i 2015

Alle kommunene får tilskudd etter samme satsstruktur og nivå. Kommunene får et høyere År-1 tilskudd for enslige voksne. Stortinget har fastsatt følgende satser for tilskudd i 2015:

Integreringstilskudd

<u>Bosettingsår</u>	<u>Sats</u>
År-1 (2015)	kr 182 000 (voksne)* kr 182 000 (barn)* kr 232 000 (enslige voksne) kr 182 000 (enslige mindreårige)
År-2 (2014)	kr 210 000
År-3 (2013)	kr 152 000
År-4 (2012)	kr 82 200
År-5 (2011)	kr 70 000

* Personer regnes som voksne fra og med det året de fyller 18 år

Barnehagetilskudd kr 24 400 (engangstilskudd)

Eldretilskudd kr 157 500 (engangstilskudd)

Særsilt tilskudd for enslig mindreårig kr 191 300

Tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemninger og/eller adferdsvansker

Tilskudd 1:	kr 175 900 (engangstilskudd)
Tilskudd 2:	Inntil kr 1 080 000 i inntil 5 år

4. Integreringstilskudd År-1

Med År-1 menes:

- År for første bosetting av asylsøkere som har fått oppholdstillatelse.
- Enkelte asylsøkere kan av spesielle grunner få alternativ mottaksplass før oppholdstillatelse er gitt. I slike tilfeller er det året for førstegangs oppholdstillatelse som regnes som År-1.
- Første bosettingsår for personer som før de ankommer landet har fått familieinnvandring med person i Norge som har beskyttelse, er overføringsflyktning eller har oppholdstillatelse på humanitært grunnlag.
- Ved familieinnvandring skjer det i enkelte tilfeller at familien kommer til landet før søknaden om familieinnvandring er innvilget. I slike tilfeller er det året for innvilgelse som gjelder som År-1. Hovedregelen er at søknad om familieinnvandring skal innvilges før familien kommer til Norge.

For personer som får innvilget opphold på humanitært grunnlag eller får beskyttelse, samt for familieinnvandring med disse, er det den seneste av de to datoer for henholdsvis førstegangs bosetting eller førstegangs oppholdstillatelse som er avgjørende for utbetaling av integreringstilskudd År-1.

Integreringstilskudd År-1 utløses etter søknad fra kommunene ved bosetting (ev. etter oppholdstillatelse, se ovenfor). Søknaden sendes IMDi v/tilskuddsansvarlig på eget skjema kalt "År-1 krav" (Vedlegg 1), og skal **ikke** sendes som faktura. Søknadene behandles fortløpende i IMDi. Pengene overføres kommunens bankkonto, samtidig som kommunen mottar et brev med (eventuelt korrigert) liste over personer som har utløst integreringstilskudd.

Ved krav om integreringstilskudd År-1 for familieinnvandring med overføringsflyktninger, personer som har asyl eller personer som har opphold på humanitært grunnlag er det viktig at det også opplyses hvem de gjenforenes med. Dette gjøres ved at herboende (den de gjenforenes med) føres på listen med 0 i beløpsfeltet.

5. Integreringstilskudd År 2-5

Integreringstilskudd År 2-5 omfatter personer som har utløst integreringstilskudd for År-1 i 2011-2014. Tilskuddet utbetales på grunnlag av samkjøring mellom Datasystem for utlendings- og flyktningsaker (DUF) og Det Sentrale Folkeregister (DSF). DUF viser hvem som er registrert bosatt i de enkelte år, mens DSF gir en oversikt over hvor disse personer er registrert bosatt pr. 1.1.2015. En viktig forutsetning for at integreringstilskuddet for en person blir utbetalt til riktig kommune, er at det er sendt melding til folkeregisteret om at personen er bosatt i kommunen.

Den kommune hvor personen er registrert bosatt pr. 1.1.2015 vil få utbetalt integreringstilskudd for 2015.

Det Sentrale Folkeregister (DSF) opererer med både flyttedato og registreringsdato. Det kan derfor forekomme at en person har flyttet i 2014, men at flyttingen først blir registrert i 2015. I slike tilfeller vil fraflyttingskommunen få utbetalt beløpet i terminutbetalingene, siden flyttingen ennå ikke var registrert pr. 1.1.2015. I de tilfeller der det er klart at flyttingen skjedde før årsskiftet, skal fraflyttingskommunen overføre hele integreringstilskuddet for 2015 til tilflyttingskommunen.

Tilskuddet for 2015 blir utbetalt i 4 terminer. En fjerdedel av tilskuddet for personene på listen fra Det Sentrale Folkeregister (DSF) blir utbetalt 16. mars, 17. juni, 15. september og 26. november.

Kommunene mottar et brev ved alle terminutbetalingene. Det vedlegges DSF-lister over de personer som ifølge DSF er bosatt i kommunen. Listene inneholder opplysninger om bosettingsår, land, navn, fødselsnummer, DUF-nummer og første bosettingskommune. Disse listene vil være utgangspunkt for beregning av integreringstilskudd for personer som ble bosatt i 2011, 2012, 2013 og 2014. Kommunene må gjennomgå listene nøye og sende eventuelle korrigeringskrav på vedlagte skjema – Korrigeringskrav År 2-5 (Vedlegg 2).

Korrigeringskravene skal inneholde krav for personer som faktisk er bosatt i kommunen, men som ikke står på DSF-listen. Kommunen skal også rapportere personer som står på DSF-listen, og som kommunen dermed får utbetalt tilskudd for, men som ikke oppholdt seg i kommunen pr. 1.1.2015, enten fordi de har reist ut av landet, er døde eller er ukjente for kommunen.

Har en person flyttet til en annen kommune, er hovedregelen at det ikke er nødvendig å melde fra om dette. Når tilflyttingskommunen sender inn korrigeringskrav for vedkommende person, vil IMDi opplyse hvilken fraflyttingskommune som har mottatt beløpet. De berørte kommuner er deretter ansvarlig for å foreta et økonomisk oppgjør seg imellom, se punkt 10. Deling av tilskudd mellom kommuner ved flytting.

Kommunen skal kontrollere DSF-listene og sende inn eventuelle korrigeringskrav så snart som mulig. Korrigeringskravene vil bli behandlet fortløpende. Kommunene kan ikke regne med å få ferdigbehandlet sine korrigeringskrav i 2015 hvis IMDi mottar dem etter 1. oktober.

6. Barnehagetilskudd, engangstilskudd for barn 0-5 år

Ved bosetting mottar kommunene et engangstilskudd per barn i aldersgruppen 0-5 år som omfattes av integreringstilskuddsordningen. For 2015 vil barn født 1.1.2010 eller senere og som bosettes i kommunen i 2015, utløse tilskuddet. Tilskuddet utbetales samtidig med Integreringstilskudd År-1. Engangstilskuddet utgjør kr 24 400 pr. barn i 2015.

Formålet med tilskuddet er å gjøre kommunene i stand til å gi barn av nyankomne flyktninger et barnehagetilbud når familien skal etablere seg i bosettingskommunen. Tilskuddet skal dekke utgifter til særskilt tilrettelegging for barn av nyankomne flyktninger, som for eksempel utgifter til tospråklige assistenter.

Engangstilskuddet omfatter også barn født inntil 6 måneder etter at mor er bosatt i en kommune, se pkt. 13.

7. Ekstra engangstilskudd for personer over 60 år

Det gis et ekstra engangstilskudd på kr 157 500 for personer som har fylt 60 år ved bosetting i 2015. Tilskuddet utbetales samtidig med Integreringstilskudd År-1 for vedkommende.

8. Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger

Kommuner som bosetter enslige mindreårige flyktninger og/eller enslige mindreårige personer med opphold på humanitært grunnlag, mottar i tillegg til det ordinære integreringstilskuddet et særskilt tilskudd for enslige mindreårige.

Vedrørende reglene for særskilt tilskudd for enslige mindreårige flyktninger, viser vi til rundskriv IMDi 03/2015 "Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger".

9. Ekstratilskudd for personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller atferdsvansker

Etter begrunnet søknad kan kommunen tildeles ekstra tilskudd ved bosetting av personer med kjente funksjonshemminger.

For mer informasjon om ekstratilskudd for personer med kjente funksjonshemminger vises det til rundskriv IMDi 02/2015 "Tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller atferdsvansker".

10. Deling av tilskudd mellom kommuner ved flytting

Følgende firedelte ordning gjelder for deling av integreringstilskuddet i flytteåret:

Tabell 10.1

Flytting i tiden	Andel av integreringstilskuddet i flytteåret	
	Fraflyttings-kommunen	Tilflyttings-kommunen
01.01. - 31.03.	1/8	7/8
01.04. - 30.06.	3/8	5/8
01.07. - 30.09.	5/8	3/8
01.10. - 31.12.	7/8	1/8

Unntak fra ovennevnte regel om firedeling: Dersom en person blir førstegangsbosatt i en kommune i annet halvår 2015 og flytter videre til en ny kommune innen årsskiftet, skal de to kommunene dele integreringstilskuddet for År-1 likt mellom seg.

Dersom flytting skjer innen ett år etter at en person ble førstegangsbosatt og det er utbetalt ekstra engangstilskudd på grunn av at personen er over 60 år og/eller har kjente funksjonshemminger, skal fraflyttingskommunen og tilflyttingskommunen dele tilskuddet mellom seg etter følgende delingsnøkkel:

Tabell 10.2

Flytting etter førstegangs-bosetting	Andel av tilskudd for eldre/funksjonshemmede	
	Fraflyttings-kommunen	Tilflyttings-kommunen
Innen 3 mnd.	1/8	7/8
Etter 3, innen 6 mnd.	3/8	5/8
Etter 6, innen 9 mnd.	5/8	3/8
Etter 9, innen 12 mnd.	7/8	1/8

Dersom det oppstår tvister om deling av tilskudd mellom kommuner, avgjøres disse av IMDi. I de tilfeller det er uenighet mellom fraflyttingskommune og tilflyttingskommune om hvilken kommune som er ansvarlig bostedskommune i et tidsrom, avgjøres dette av fylkesmannen etter Lov om sosiale tjenester, og IMDi vil legge denne avgjørelsen til grunn for deling av tilskuddet.

11. Tilskudd ved tilbakevending eller reise fra landet av andre grunner

Ved tilbakevending til hjemlandet eller reise fra landet av andre grunner utbetales tilskudd til bosettingskommunen til og med påfølgende termin, deretter stoppes utbetalingen.

12. Tilbakevendte som kommer tilbake til Norge

Dersom en flyktning eller person med opphold på humanitært grunnlag vender tilbake til hjemlandet, vil vedkommende i henhold til utlendingsloven ha mulighet til å komme tilbake til Norge så lenge personen har en gyldig tillatelse. Ved gjeninnreise til Norge innenfor den fastsatte fristen (eller eventuelt på grunnlag av ny oppholdstillatelse), vil kommunen igjen få utbetalt integreringstilskudd. Det vil bli utbetalt integreringstilskudd for den tiden personen reelt er bosatt, men ikke for mer enn totalt 5 år. Totalsummen for 5-årsperioden kan ikke overskrides.

13. Spesielle spørsmål vedrørende integreringstilskudd

Enslige voksne

Med enslige voksne menes personer uten familie som bosettes alene i egen boenhet. Voksne personer som bosettes sammen med andre familiemedlemmer i én og samme boenhet, er ikke å anse som enslige voksne når det gjelder utbetaling av integreringstilskudd. Dette gjelder også enslige voksne søsken som blir bosatt i samme bokollektiv.

Barn født etter mors bosetting

Barn som blir født inntil 6 måneder etter at mor er bosatt i en kommune ble fra 2011 omfattet av målgruppen for integreringstilskudd. Ordningen gjelder bare i tilfeller der mor er bosatt med offentlig hjelp etter 1.1.2011, og gjelder ikke familieinnvandrede.

Familieinnvandring

En forutsetning for at familieinnvandrede skal utløse integreringstilskudd er at herboende har flyktningstatus eller opphold på humanitært grunnlag. Ved familieinnvandring må herboende ikke ha lengre botid enn at personen fortsatt omfattes av integreringstilskuddsordningen, vanligvis fem år etter herboendes førstegangs bosetting, for at familieinnvandring skal omfattes av integreringstilskudds-ordningen. Det er søknadstidspunktet for den saken hvor familieinnvandring innvilges som legges til grunn ved beregning av tidsfristen.

Personer som får vedtak om familieinnvandring med en person som har opphold på humanitært grunnlag, utløser integreringstilskudd i tre år. Ordningen med integreringstilskudd i tre år omfatter bare personer som det søkes familieinnvandring for etter at hovedpersonen har fått oppholds- eller arbeidstillatelse på humanitært grunnlag. Regelen har således ikke betydning for situasjoner der familien ankommer landet samtidig, eller i perioden før hovedpersonen har fått innvilget oppholds- eller arbeidstillatelse, og familieinnvandring innvilges samtidig med hovedpersonens oppholds- eller arbeidstillatelse.

Det utbetales ikke integreringstilskudd til kommunen for familieinnvandring hvis herboende er norsk eller nordisk statsborger når det søkes om familieinnvandring, eller hvis herboende er norsk statsborger på vedtakstidspunktet for familieinnvandring.

Det utbetales ikke integreringstilskudd for personer som får vedtak om familieinnvandring med en person som selv kom til Norge på familieinnvandring.

Det utbetales heller ikke integreringstilskudd for familieinnvandring dersom personen har fått en midlertidig oppholdstillatelse som ikke kan fornyes og som ikke gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Dersom personen senere får en oppholdstillatelse som gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse, kan integreringstilskudd utløses.

Integreringstilskudd for barn etter omsorgsovertakelse

Etter vedtak om omsorgsovertakelse med hjemmel i Lov om barneverntjenester § 4-8 annet ledd og tredje ledd og § 4-12, kan barn plasseres i et omsorgstiltak i en annen kommune enn den opprinnelige bostedskommunen. I de tilfellene en annen kommune enn bostedskommunen har omsorgen og bærer utgiftene knyttet til omsorgstiltaket, vil kommunen som har omsorgsansvaret ha krav på integreringstilskuddet.

I slike tilfeller må IMDi informeres om hvilken kommune som har kostnadene, og den automatiske utbetalingen av tilskuddet til bostedskommunen må stoppes. Det skal inngås en skriftlig avtale mellom kommunene hvor det framkommer hvilken kommune som har kostnadene og skal motta tilskuddet. Kommunen som har kostnadene må hvert år søke IMDi om tilskuddet innen utgangen av februar måned, og kopi av avtalen og vedtak om omsorgsovertakelse må legges ved søknaden. Hvis tilskuddene er utbetalt til bostedskommunen, kan kommunen som har omsorgen og kostnadene kreve å få hele tilskuddet overført fra bostedskommunen.

Personer med opphold på grunnlag av mishandling eller tvangsekteskap

Personer som fra og med 1. juli 2011 har fått opphold på grunnlag av mishandling i samlivsforhold eller fordi de ikke kan returnere til hjemlandet på grunn av sosiale eller kulturelle forhold eller fordi de har vært utsatt for tvangsekteskap, vil være omfattet av rett og plikt til introduksjonsprogram, og dermed også utløse integreringstilskudd. Personer som har fått opphold på ovennevnte grunnlag tidligere enn 1.7.2011 vil ikke være omfattet av endringen, og vil ikke utløse integreringstilskudd.

Personer som flytter inn i mottak etter å ha vært bosatt i en kommune

Dersom en person flytter inn i mottak igjen etter å ha vært bosatt i en kommune, stanses integreringstilskuddet fra og med kvartalet etter at han flyttet inn i mottak. Dersom personen bosettes på nytt, vil tilskuddsordningen igjen bli gjort gjeldende. Tilskuddet blir reaktivert fra der det ble stoppet, og gjeldende beløp for året blir utbetalt. Hovedprinsippet er at det blir utbetalt integreringstilskudd for den tiden personen reelt er bosatt, men ikke for mer enn totalt 5 år.

Tilskudd ved dødsfall

Dersom en person som utløser integreringstilskudd dør utbetales tilskudd til kommunen til og med påfølgende termin, deretter stoppes utbetalingen.

14. Viktige datoer i 2015

16. mars: 1. terminutbetaling av 1/4 av integreringstilskudd År 2-5 for årgangene 2011 (År-5), 2012 (År-4), 2013 (År-3) og 2014(År-2)
17. juni: 2. terminutbetaling integreringstilskudd
15. sept.: 3. terminutbetaling integreringstilskudd
26. nov.: 4. terminutbetaling integreringstilskudd

Med hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Geir Barvik
direktør

Ragnhild Dugstad
forvaltningsdirektør

Vedlegg 1: År-1 krav (2 sider)
Vedlegg 2: Korrigeringskrav år 2-5 (3 sider)

Til: Kommuner

Rundskriv: 06/2015

Dato: 16.12.2014

Saksnr: 14-01865

Postadresse:
Postboks 8059 dep
0031 Oslo

Besøksadresse:
Tollbugate 20

Internett:
www.imdi.no

E-post:
post@imdi.no

Sentralbord:
24 16 88 00

Telefaks:
24 16 88 01

Org.nr.
987 879 696

STATSBUDSJETTET 2015, KAP 821, POST 62 KOMMUNALE INNVANDRERTILTAK – UTVIKLINGSMIDLER TIL KOMMUNENE

1. Innledning

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) forvalter tilskuddsordningen med utviklingsmidler til kommunene. I statsbudsjettet for 2015 er det satt av **32 millioner kroner** til tilskuddsordningen. Dette rundskrivet fastsetter mål og kriterier for tilskuddsordningen.

Av disse skal inntil 1,3 millioner brukes til prosjekter knyttet til Tiltak 3 i handlingsplan 2013-2016: *Vi trenger innvandrernes kompetanse.*

Søknadsfristen er **9. februar 2015**. Svar på søknaden gis innen **6. mars 2015**.

2. Formål

Formålet med ordningen er å øke kvaliteten og bedre resultatene i kommunenes integreringsarbeid, med vekt på opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Tilskuddsordningen skal bidra til å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

Tilskuddsordningen skal bidra til kunnskap- og metodeutvikling. Kunnskapen og metodene skal ha overføringsverdi til øvrige kommuner.

3. Hvilke kommuner kan søke?

Kommuner som faller inn under ett eller flere av følgende kriterier kan søke om tilskudd:

- Kommuner hvor minimum 5 prosent av befolkningen er innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 2 (Asia, Afrika, Oseania unntatt Australia)

og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS) per 01.01.14, i følge SSBs befolkningsstatistikk.

- Kommuner der det bor minimum 100 flyktninger og familiegjennforente til flyktninger, og som har mindre enn 5 års botid per 01.01.14, i følge SSBs befolkningsstatistikk.
- Kommuner som ikke faller inn under ett av de to første punktene, kan fremme søknad i samarbeid med flere kommuner. Forutsetningen er at de til sammen oppfyller ett av de to kriteriene. Søknaden fremmes av den kommunen som påtar seg prosjektansvar.

Se vedlegg 1. for liste over kommuner som tilfredsstiller de to første kriteriene. For kommuner som må gå sammen med andre kommuner for å oppfylle kriteriene, jamfør punkt tre ovenfor, er det lagt ved relevant befolkningsstatistikk fra SSB. Se vedlegg 2 og 3.

4. Målgruppe for prosjekt

Målgruppen for prosjektene er nyankomne innvandrere. Nyankomne innvandrere som omfattes av introduksjonsloven (jf. § 2 og § 17) blir prioritert, særlig kvinner og personer med ingen eller liten skolebakgrunn.

5. Hva kommunen kan få støtte til?

Kommunen kan søke om midler til forprosjekt, nye prosjekt, videreføring av prosjekt som ble igangsatt året før eller til hovedprosjekt hvis kommunen fikk støtte til forprosjekt året før.

Et forprosjekt innebærer analyser og utredninger som er nødvendige for å kunne ta beslutning om å gjennomføre hovedprosjektet. Forprosjektet skal også resultere i en plan for gjennomføring av hovedprosjektet.

Det kan søkes om ettårig eller flerårige prosjekt. Maksimum prosjektperiode er 3 år. Det tas forbehold om Stortingets bevilgning utover 2015.

Midlene skal ikke brukes til å finansiere ordinær drift av tjenester, som for eksempel drift av kvalifiseringssenter, flyktningkontor eller voksenopplæring. De kan heller ikke brukes til investeringer og anskaffelser som inngår i ordinær drift.

6. Hvilke områder som skal prioriteres?

Prosjekter og tiltak som har klare og målbare resultatmål og som retter seg mot ett eller flere av følgende elementer vil bli prioritert:

- bedre kvaliteten i og resultatene av norskopplæringen

- bedre sammenhengen mellom norskopplæring og andre opplæringstilbud, herunder grunnskole for voksne og videregående opplæring
- arbeidsrette norskopplæringen, både når det gjelder innhold, metoder og organisering
- arbeidsrette introduksjonsprogrammet, herunder å sikre sammenheng mellom ulike tilbud for kvalifisering/opplæring, ta hensyn til lokale arbeidskraftsbehov og inkludere NAV sitt virkemiddelapparat

Prosjekt og tiltak som bedrer norskopplæringstilbud for personer med høyere utdanning, jf. tiltak 3 i handlingsplan 2013-2016: Vi trenger innvandrernes kompetanse skal også prioriteres. Det er avsatt 1,3 millioner til dette formålet. Vox vil vurdere søknader som gjelder dette tiltaket. Se vedlegg 4. for egen veiledning.

Det forutsettes at alle tiltakene som retter seg mot norskopplæringen skal være iht. Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

7. Kvalifiseringskrav

For at søknaden kan behandles av IMDi må alle følgende krav være oppfylt:

- Søknaden skal leveres via IMDi nettside (tilskuddsweb)
- Søknaden skal leveres innen fristen
- Kommunen skal bidra med egenfinansiering. Egenfinansiering i form av faste stillingsressurser skal kvantifiseres med kronebeløp i søknaden.
- Søknaden vedlegges bekreftelse på søknaden fra Rådmannen i kommunen/Bydelsdirektøren i Oslo
- Prosjektet skal inngå i et tverretattlig samarbeid
- Alle rapporter for tidligere prosjekt skal være levert

8. Vurderingskriterier

Søknader som oppfyller alle kvalifiseringskrav blir vurdert etter følgende kriterier:

Behov

- Adresserer prosjektet et tydelig behov i kommunen?
- I hvor stor grad inngår prosjektet i et langsiktig integreringsarbeid?

Mål og leveranser

- I hvor stor grad er prosjektets mål tydelig uttrykt?
- I hvor stor grad er det samsvar mellom prosjektets mål og de behov som er beskrevet?
- I hvor stor grad er prosjektets mål målbare?

- Er prosjektets leveranser tydelig beskrevet?
- I hvor stor grad korresponderer prosjektet med prioriterte område(r)?

Gjennomføringsevne

- I hvor stor grad har kommunen utvist god gjennomføringsevne tidligere?
- I hvor stor grad har prosjektet en realistisk fremdriftsplan?
- Hvor godt er det avklart hvilke ressurser som skal benyttes?
- Hvor godt kommer det fram at prosjektet er forankret i kommunens ledelse?
- I hvor stor grad har prosjektet identifisert relevante samarbeidspartnere?
- I hvor stor grad har kommunen forankret prosjektet med sine samarbeidspartnere og skissert hvordan samarbeidet skal foregå?
- I hvor stor grad er søknadssummen i samsvar med prosjektets leveranser?

Overføringsverdi

- I hvor stor grad kan prosjektets leveranser overføres til ordinær drift?
- Hvor stor overføringsverdi til andre kommuner kan prosjektet ha?

9. Hvordan søke om tilskudd?

Søknaden leveres via nettbasert søknadsskjema som vil være tilgjengelig på IMDi nettsider www.imdi.no (tilskuddswebb) fra 9. januar 2015. Der finnes det også brukerveiledning.

10. Vilkår

Tilskuddsmidler tildeles for ett år om gangen. Tilskuddsmidlene skal benyttes og regnskapsføres i det året de er tildelt for. Eventuelle ubenyttede midler ved årets slutt skal tilbakeføres IMDi.

Det forutsettes at prosjekter som gis støtte er forankret i kommunens ledelse og inngår i et planmessig utviklingsarbeid og tverretattlig samarbeid.

Det forutsettes at prosjektmidlene skal bidra til å etablere forpliktende samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlige sektormyndigheter, samt privat næringsliv og lokale frivillige organisasjoner hvis relevant. Prosjektsøknadene skal synliggjøre hvordan forpliktende samarbeid med ulike parter er planlagt ivaretatt.

Det forutsettes at prosjektet skal ses i sammenheng med øvrige statlige, regionale eller fylkeskommunale prosjekt som bidrar til oppfylling av målet med tilskuddsordningen.

Kommunene skal delta i formidling av erfaringer og resultater til andre kommuner og offentlige myndigheter med sektoransvar på integreringsfeltet. Kommunene skal også bidra i evaluering av ordningen.

11. Oppfølging

For å bidra til best mulig effekt av tilskuddsordningen ønsker IMDi å følge opp prosjekter det gis tilskudd til gjennom samarbeid med kommunene. Det vil bli nærmere omtalt i tilskuddsbrev til de kommunene som innvilges støtte.

Vox skal følge opp prosjekter knyttet til tiltak 3 i handlingsplan 2013-2016: *Vi trenger innvandrernes kompetanse*.

12. Rapportering

Kommunene har rapporterings- og regnskapsplikt. Hensikten med rapporteringen er å etterprøve i hvilken grad målene for tilskuddsordningen nås.

Frister for rapportering:

- 01.09.2015 - statusrapport om gjennomføring av prosjektet
- 01.02.2016 - tilskuddsrapport og prosjektregnskap

Tilskuddsrapporten skal dokumentere i hvilken grad målet med tilskuddsordningen er nådd. Det skal redegjøres for resultater, ressursbruk og særlige problemstillinger/utfordringer.

Prosjektregnskap skal inneholde en oversikt over prosjektets inntekter og utgifter som er regnskapsført i 2015. Krav til rapportering, herunder innhold og form, vil bli nærmere omtalt i tilskuddsbrev til de kommuner som innvilges støtte.

13. Kontroll og klageadgang

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementet § 10 annet ledd og riksrevisjonsloven § 12 tredje ledd.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratets tildeling av tilskudd i henhold til dette rundskrivet er ikke å regne som enkeltvedtak i henhold til definisjonen i forvaltningsloven (fvl) § 2, første ledd, bokstav b. Kommunene har derfor ikke klageadgang jf. fvl §§ 3, første ledd og 28.

Nærmere opplysninger kan også fås ved henvendelse til IMDi:

IMDi Øst: [mailto:](mailto:bing@imdi.no)Binh Nguyen, 90 27 15 56, bing@imdi.no
Hege Aspelund, 40729171, hea@imdi.no

IMDi Indre Øst: Jo Håkon Blindheim, 46 84 83 03, jhb@imdi.no

IMDi Sør: Joseph Salomonsen, 91 69 14 53, jsa@imdi.no

IMDi Vest: Brita Bolstad, 90 26 04 29, brb@imdi.no
[mailto:](mailto:kbs@imdi.no)Kristin Bach Skaset, 97 57 1757, kbs@imdi.no

IMDi Midt-Norge: Ta kontakt med din kontaktperson ved IMDi Midt-Norge

IMDi Nord: Gry Brækmo, 45 42 97 93, gbr@imdi.no
Lars Erik Lillefloth, 94 78 58 18, lli@imdi.no

IMDi sentralbord: 24 16 88 00

VOX: Kari Gregersen, 23 38 13 64, kari.gregersen@vox.no (gjelder
prosjekt under tiltak 3 i handlingsplan 2013-2016: *Vi trenger
innvandrernes kompetanse*)

Med hilsen

for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Geir Barvik
direktør

Marit Elin Eide
regiondirektør

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Til: Kommuner
Fylkesmenn
Fylkeskommuner

Rundskriv: 4/2015
Dato: 02.10.2015
Saksnr: 14-01873

STATSBUDSJETTET 2015 – KAP. 822, POST 60

TILSKUDD TIL OPPLÆRING I NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP FOR VOKSNE INNVANDRERE OG NORSKOPPLÆRING FOR ASYLSØKERE I MOTTAK

1. Innledning

Dette rundskrivet fastsetter retningslinjer for tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven og for tilskudd til norskopplæring for asylsøkere i mottak. For ytterligere informasjon, se statsbudsjettet, Prop. 1 S (2014-2015) kapittel 822, post 60 og rundskriv Q-27/2015 fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven er todelt og består av et persontilskudd og et grunntilskudd. Målgruppen for opplæring i norsk og samfunnskunnskap fremkommer i introduksjonsloven § 17. Rundskrivet fastsetter også retningslinjer for tilskudd til norskopplæring for asylsøkere i mottak, se rundskriv Q-27/2015 fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Kommunen har plikt til å rapportere gjennomført opplæring i norsk og samfunnskunnskap i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). Dette er nærmere omtalt nedenfor i kap. 6.

Rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Personkrets ¹	Rett	Plikt	Gratis	Omfang ²
1) Personer som har fått asyl, overføringsflyktninger, personer som har fått oppholdstillatelse på grunnlag av sterke menneskelige hensyn og familiegjenforente med disse gruppene, personer med midlertidig oppholdstillatelse på grunnlag av reglene om kollektiv beskyttelse og personer som har oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag, 16–55 år	X	X	X	600 timer (550 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap), ved behov opptil 2 400 norsktimer i tillegg
2) Familiegjenforente med norske og nordiske borgere bosatt i Norge og familiegjenforente med personer som har permanent oppholdstillatelse, 16–55 år	X	X	X	600 timer (550 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap), ved behov opptil 2 400 norsktimer i tillegg
3) Personer fra gruppe 1), 2) i alderen 55–67 år	X		X	600 timer (550 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap), ved

				behov opptil 2 400 norsktimer i tillegg
4) Arbeidsinnvandrere utenfor EØS-/EFTA- regelverket, 16–55 år		X		300 timer (250 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap)

¹ Gjelder personer som har fått oppholdstillatelse etter 1. september 2005 som gir grunnlag for permanent oppholdstillatelse etter utlendingsloven.

² For de med rett og plikt eller bare rett til opplæring som har fått oppholdstillatelse mellom 1. september 2005 og 1. januar 2012, er omfanget 300 timer (250 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap), ved behov opptil 2 700 norsktimer i tillegg.

2. Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven

Målet med tilskuddsordningen er å sikre at kommunene oppfyller sin plikt etter introduksjonsloven og tilbyr voksne innvandrere med rett og plikt eller bare rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap denne opplæringen. Formålet er å styrke nyankomne innvandreres muligheter for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet og deres økonomiske selvstendighet. Kommunene skal organisere opplæringen i henhold til de målsettinger, krav og retningslinjer som er fastsatt i introduksjonsloven med forskrifter.

Tilskuddsordningen skal fremme effektivitet, gjennomstrømning og resultater i opplæringen. Kommunene har mulighet til å beholde et eventuelt overskudd av tilskuddet hvis de effektiviserer opplæringen gjennom formålstjenlig organisering og god kvalitet innenfor rammen av lov, forskrifter og retningslinjer. Det vil si at dersom kommunene gjennomfører opplæringen til en lavere kostnad enn mottatt tilskudd, beholdes tilskuddet uavkortet.

2.1. Persontilskudd (per capitatilskudd)

2.1.1 Målgruppe

I 2015 er målgruppen for utbetaling av tilskudd personer som omfattes av rett og plikt (16-55 år) eller bare rett (55-67 år) til opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til § 17 i introduksjonsloven og som har fått oppholdstillatelse fra og med 1. januar 2013.

2.1.2 Tildelingskriterier

Kommunen vil motta et tilskudd per person i målgruppen for rett og plikt eller bare rett til opplæring som har fått oppholdstillatelse etter 1.januar 2013.

Denne tabellen viser utelukkende satsene for 2015:

TILSKUDDSÅR	LAV SATS (3ÅR)	HØY SATS (3 ÅR)
ÅR 1 (2015)	12 800	31 900
ÅR 2 (2014)	22 000	57 800
ÅR 3 (2013)	12 900	35 900

I kolonnen "Tilskuddsår" er året personene som utløser tilskuddet kom inn i personkretsen, satt i parentes.

Tilskuddet har to satser, en høy sats for personer fra Afrika, Asia, Oseania (unntatt Australia og New Zealand), Øst-Europa, Sør-Amerika og Mellom-Amerika. Lav sats gjelder personer fra Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia og New Zealand.

Bakgrunnen for at man har to satser er at de som har morsmål som ligger nærmere norsk og mestrer det latinske alfabetet, lærer norsk raskere enn andre.

NIR henter oppdatert informasjon om bostedsadresse fra DUF og DSF (Det sentrale folkeregisteret). Når NIR har hentet informasjon om adresse fra Folkeregisteret vil det kun være oppdateringer i Folkeregisterets adresse som oppdateres i NIR. Det er derfor svært viktig at kommunen oppfordrer personer som bor i kommunen til å melde flytting til Folkeregistreret, slik at riktig adresse er registrert.

2.1.3 Utbetaling av tilskudd

Tilskudd for år 1

For personer som bosettes eller bosetter seg i en kommune for første gang, utbetaler IMDi tilskudd i påfølgende kvartal. Kommunen mottar tilskudd for personer med oppholdstillatelse som gir rett og plikt eller bare rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Dette gjelder både for personer som er bosatt i kommunen, som har bosatt seg selv eller som bor på asylmottak i kommunen i påvente av å bli bosatt (for tilskudd til norskopplæring for asylsøkere i mottak, se pkt. 4). Kommunen trenger ikke å søke om tilskuddet. Opplysninger om utbetalte tilskudd finnes i NIR, se www.imdi.no/no/imdinett.

Dersom kommunen mener å ha krav på tilskudd for personer som ikke er registrert i NIR, kan kommunen sende krav for tilskuddsberettigede personer til IMDi via supportsystemet IMDinett: <https://support.imdinett.no/>.

Tilskuddet utbetales automatisk fra IMDi etter endt kvartal. Utbetalingstidspunkter er medio februar, medio mai, medio august og medio november. Personer som kommer inn i målgruppen etter 15. november, kan kommunen ikke regne med at det utbetales tilskudd for før året etter.

Tilskudd for år 2 og år 3

Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for år 2 og år 3 vil omfatte personer som tidligere har utløst persontilskudd etter 1. januar 2013. Målgruppen vil også omfatte dem som bosettes for første gang fra asylmottak i år 2 eller senere.

Kommunen trenger ikke å søke om tilskuddet. Opplysninger om utbetalte tilskudd finnes i NIR, se www.imdi.no/no/imdinett.

Dersom kommunen mener å ha krav på tilskudd for personer som ikke er registrert i NIR, kan kommunen sende krav for tilskuddsberettigede personer til IMDi via NIR-supportsystemet IMDinett: <https://support.imdinett.no/>.

Tilskuddskalender utbetalingstidspunkter for 2015 er tilgjengelig på www.imdi.no/Tilskudd/Tilskuddskalender-norskopplaring/

Kommunene mottar et tilskuddsbrev fra IMDi tilknyttet hver utbetaling. Brevet blir sendt på e-post til kommunens postmottak. For ytterligere informasjon om hvilke personer utbetalingen gjelder, kan kommunen logge inn i NIR.

Tilskudd til oppfølgingskommune

Dersom personen får oppfølging i en annen kommune enn bostedskommunen, kan dette registreres i NIR. For å få registrert oppfølgingskommune må kommunen henvende seg til IMDi via IMDinett: <https://support.imdinett.no/>. Tilskuddet vil da bli utbetalt til kommunen som står oppført som oppfølgingskommune.

2.1.4 Deling av tilskudd mellom kommuner ved flytting, tilskudd ved utreise fra landet og gjeninnvandring til landet mv

Har en person flyttet til en annen kommune, er hovedregelen at det ikke er nødvendig å melde fra om dette. Flyttingen vil fremkomme i NIR dersom det er meldt flytting til Folkeregisteret. Opplysningene i NIR vil være basert på opplysninger i Folkeregisteret og DUF, som opererer med både flyttedato og registreringsdato. Det kan derfor forekomme at en person har flyttet før årsskiftet, mens flyttingen først vil bli registrert året etter.

Ved flytting mellom kommuner gjelder følgende firedelte ordning for deling av tilskuddet i flytteåret:

Flytting i tiden	Andel av persontilskuddet i flytteåret	
	Fraflyttings-kommunen	Tilflyttings-kommunen
01.01. – 31.03	1/8	7/8
01.04. – 30.06.	3/8	5/8
01.07. – 30.09	5/8	3/8
01.10. – 31.12	7/8	1/8

Dersom flyttingen gjør at tilskuddet som skulle vært utbetalt til tilflyttingskommunen er utbetalt fraflyttingskommunen, vil dette korrigeres i NIR i påfølgende kvartal. Det samme gjelder dersom tilskudd som skulle være utbetalt til bosettingskommunen, er blitt utbetalt til vertskommunen for asylmottaket. I de tilfeller der det er klart at flyttingen skjedde før årsskiftet, vil NIR overføre hele tilskuddet for 2015 til tilflyttingskommunen.

At den enkelte har sendt melding til Folkeregisteret er en viktig forutsetning for at tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for en person blir utbetalt til riktig kommune. Den kommunen hvor personen er registrert bosatt i henhold til Folkeregisteret har ansvar for å tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og vil derfor få utbetalt tilskuddet. Dersom personen får oppfølging i en annen kommune enn bostedskommunen, kan dette registreres i NIR. For å få registrert oppfølgingskommune må kommunen henvende seg til IMDi via IMDinett: <https://support.imdinett.no/>. Tilskuddet vil da bli utbetalt til kommunen som står oppført som oppfølgingskommune.

2.1.4.1 Unntak fra ovennevnte regel om deling av tilskudd

Dersom en person først utløser år-1 tilskudd i annet halvår og flytter videre til en ny kommune innen årsskiftet, vil tilskuddet for år-1 til norskopplæring bli delt likt mellom de to kommunene.

2.1.4.2 Utreise fra landet

Dersom en person som omfattes av persontilskuddet (per capitatilskuddet) flytter fra landet, skal kommunen beholde tilskuddet uavkortet det året personen forlater landet. Dersom samme person senere gjeninnvandrer til Norge, vil tilskuddsordningen igjen bli gjort gjeldende, forutsatt at det er gått mindre enn tre år siden personen ble omfattet av rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og at vedkommende fortsatt tilhører personkretsen. Reglene gjelder uavhengig av hvilket land personen reiser til.

2.1.4.3 Tilskudd ved dødsfall

Ved dødsfall får kommunen beholde hele tilskuddet for dødsåret.

2.2 Grunntilskudd

2.2.1 Målgruppe

Målgruppen for grunntilskuddet i 2015 er kommuner som per 15. januar 2015 har mellom 1 og 150 personer i personkretsen for rett og plikt eller rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven, herunder personer som utløser persontilskudd år 1-3 i 2015.

2.2.2 Tildelingskriterier

I statsbudsjettet for 2015 er det fastsatt en utbetaling i to satser. Lav sats, 180 000 kr., utbetales til kommuner med 1-3 personer i målgruppen registrert i NIR per 15. januar 2015. Høy sats, 560 000 kr., utbetales til kommuner med 4-150 personer i målgruppen registrert i NIR per 15. jan. 2015.

2.2.3 Søknad om og utbetaling av tilskudd

Kommunene trenger ikke å søke om grunntilskudd. Grunntilskudd vil bli tildelt alle kommuner som per 15. januar 2015 har mellom 1 og 150 personer i personkretsen registrert i NIR. Utbetalingsbrev vil bli sendt på e-post til kommunens postmottak. For ytterligere informasjon om hvilke personer utbetalingen gjelder, kan kommunen logge inn i NIR. For oppdatert informasjon om utbetaling, se www.imdi.no/Tilskudd/Tilskuddskalender-norskopplaring/

3. Generelt

3.1 Avsluttende prøver

For dem som får rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap fra og med 1. september 2013, er det obligatorisk å gå opp til avsluttende prøve i norsk og i samfunnskunnskap, jf. introduksjonsloven § 19 annet ledd.

Det forutsettes at kommunene legger til rette for at opplæringen avsluttes med prøve i norsk og prøve i samfunnskunnskap, jf. forskrift 20. april 2005 nr. 341 om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere, kap. 7.

Norskprøve 2 og 3, som Folkeuniversitetet/Norsk språktest gjennomfører på oppdrag fra Vox, ble avholdt for siste gang vinteren 2014. Etter dette har ny prøve i norsk blitt tatt i bruk. Det er utviklet ny prøve i samfunnskunnskap. Se www.vox.no for mer informasjon om prøvene.

Om den enkelte har rett og plikt eller bare rett til å gå opp til avsluttende prøve, følger av den enkeltes oppholdstillatelse og tidspunktet for når denne er innvilget. Dette gjelder også spørsmålet om vedkommende kan gå opp til prøve gratis eller om hun eller han må betale en prøveavgift, se rundskriv Q-20/2015. Ordningen med gratis avsluttende prøve gjelder bare for dem som omfattes av norskopplæring for asylsøkere og dem som har rett og plikt eller bare rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Andre som ønsker skriftlig dokumentasjon på sine norskerfardigheter, kan gå opp til avsluttende prøve og betale en prøveavgift.

3.2 Sentral annonsering av norskopplæring for voksne innvandrere

Som ledd i arbeidet med å gi bedre informasjon om tilbud om norskopplæring, har IMDi etablert en nettløsning der kommunene kan laste ned informasjon på 18 språk

til bruk i brev, plakater eller informasjon på nett, se www.imdi.no/no/Norskopplaering/Hvordan-informere-om-tilbudet/

4. Generelt om forvaltning av norsktilskuddet

4.1 Kontroll og klageadgang

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementet § 10 annet ledd og riksrevisjonsloven § 12 tredje ledd.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratets tildeling av tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og eventuelt krav om tilbakebetaling av tilskudd er ikke å regne som enkeltvedtak i henhold til definisjonen i forvaltningsloven (fvl) § 2, første ledd, bokstav b. Kommunene har derfor ikke klageadgang på Integrerings- og mangfoldsdirektoratets vedtak om tildeling eller tilbakebetaling av tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere jf. fvl §§ 3, første ledd og 28.

4.2 Foreldelsesfrist

Den alminnelige foreldelsesfrist er tre år regnet fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse, eller i forhold til utbetaling av tilskudd, fra det tidspunkt kommunen tidligst har rett til å kreve tilskuddet utbetalt, jf. foreldelseslovens §§ 2 og 3.

5. Tilskudd til norskopplæring for asylsøkere i mottak

Norskopplæring for asylsøkere i mottak ble gjeninnført med virkning fra 1. september 2007. Vertskommuner for asylmottak har ansvar for å organisere opplæringen. Dersom kommunen mottar tilskuddet, må kommunen sørge for at alle i målgruppen får tilbud om norskopplæring. Kommunen bekrefter i NIR at den tilbyr asylnorsk-opplæring (må gjøres en gang hver år) og mottar tilskudd automatisk etter at bekreftelsen er lagt inn. Mer om dette under pkt. 5.4.

5.1. Tilskuddets formål

Formålet med tilskuddet er at asylsøkere skal tilegne seg basisferdigheter i norsk slik at de kan kommunisere på enkel norsk i mottaket og i lokalmiljøet. Norskopplæringen vil bidra til at oppholdet i mottak vil få et positivt innhold og vil også støtte opp om integreringen av dem som får oppholdstillatelse i Norge. Asylsøkere som tilegner seg gode ferdigheter i norsk, kan gå opp til avsluttende prøve. Asylsøkere i målgruppa for norskopplæring i mottak kan gå gratis opp til norskprøve én gang.

5.2 Målgruppe

Målgruppen er asylsøkere over 16 år som bor i ordinære mottak, og som ikke har fått endelig vedtak.

Følgende grupper er ikke omfattet av ordningen:

- Asylsøkere som er omfattet av 48-timers-prosedyren
- Asylsøkere over 18 år som er omfattet av Dublin-prosedyren
- Asylsøkere i transittmottak
- Asylsøkere som har fått avslag fra Utlendingsnemnda

- Asylsøkere som har fått avslag fra Utlendingsdirektoratet og som har fått avslag på utsatt iverksetting, det vil si at de ikke har fått lov til å utsette utreisen fra landet.

Asylsøkere som holdes tilbake i transittmottak av helsemessige grunner (utredning og/eller behandling) er likevel omfattet. De som er i målgruppen og som har fått alternativ mottaksplassering, det vil si at de er tildelt bosted utenfor et asylmottak, omfattes også av ordningen. Asylsøkere mellom 16-18 år som omfattes av Dublin-prosedyren, kan få norskopplæring.

Personer som har fått oppholdstillatelse trer ut av målgruppen for norskopplæring for asylsøkere fra det tidspunktet de får oppholdstillatelse.

5.3 Opplæringens omfang, status og innhold

Asylsøkere kan få inntil 250 timer opplæring i norsk. Asylsøkere har ingen lovfestet rett og plikt til opplæring i norsk. Kommunene er ikke forpliktet til å utarbeide individuell plan for norskopplæring for asylsøkere eller tilby asylsøkere opplæring i 50 timer samfunnskunnskap på et språk den enkelte deltaker forstår. Men dersom kommunen mottar tilskuddet, må kommunen sørge for at alle i målgruppen får tilbud om norskopplæring.

Opplæringen må organiseres slik at asylsøkerne får et godt læringsutbytte, og det innebærer at en må ta hensyn til deltakernes medbrakte kompetanse og tidligere utdanning når en skal organisere og tilrettelegge opplæringen.

Opplæringen skal følge Læreplanen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. De asylsøkere som får oppholdstillatelse skal fortsette opplæringen i henhold til bestemmelser i introduksjonsloven og læreplanen. Å legge læreplanen til grunn for opplæringen bidrar til kontinuitet i opplæringen for de som får oppholdstillatelse og går over til norskopplæring etter introduksjonsloven.

5.4 Tildelingsregler

Kommunen må selv bekrefte, via NIR, at den tilbyr norskopplæring for asylsøkere i mottak. Dette skal gjøres hvert år. Kommunen kan, når som helst i løpet av året, bekrefte at de tilbyr norskopplæring for asylsøkere, men bare fra og med 1.januar inneværende år og bare frem til 31.12 inneværende år. Når kommunen har bekreftet opplæring, vil tilskuddet utbetales kvartalsvis til kommunen automatisk.

Det vil bli utbetalt tilskudd til kommunene per asylsøker i målgruppen. Tilskuddet for 2015 er fastsatt til kr. 18 200 per asylsøker i målgruppen. Hele tilskuddet utbetales det året asylsøkeren trer inn i målgruppen for ordningen. Tilskuddet tilfaller kommunen uavhengig av varigheten på perioden asylsøkeren er i målgruppen, men deles ved flytting (se under). Dersom kommunene gjennomfører opplæring til lavere kostnad enn mottatt tilskudd, beholdes tilskuddet uavkortet.

Hvis en asylsøker flytter til et mottak i en ny kommune før vedkommende har fullført 250 timer norskopplæring og fremdeles er i målgruppen for opplæringen, vil tilskuddet automatisk deles likt mellom fraflyttings og tilflyttingskommunen.

5.5 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til introduksjonsloven for asylsøkere som får oppholdstillatelse

Asylsøkere som får oppholdstillatelse og er i målgruppen for norskopplæring i henhold til introduksjonslovens § 17, vil få rett og plikt eller bare rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). Den opplæringen

man får rett og/eller plikt til etter innvilget opphold, kommer i tillegg til den norskopplæringen den enkelte fikk som asylsøker. Personer som får oppholdstillatelse fortsetter opplæringen i henhold til rettigheter og plikter etter introduksjonsloven, jf. § 17 i introduksjonsloven.

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter at krav eller søknad om deltakelse blir fremsatt, sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til introduksjonslovens § 17 for personer som er bosatt i kommunen eller bor midlertidig på asylmottak i kommunen, jf. introduksjonsloven § 18 første ledd. I lovens forarbeider (Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) *Om lov om endringer i introduksjonsloven mv.*) punkt 8.4.3 fremkommer det at vertskommunen for mottaket har ansvaret for å sørge for opplæringen til personer som har fått opphold og som bor midlertidig på asylmottak i påvente av bosetting. I slike tilfeller må vertskommunen sørge for opplæring av et slikt omfang at det er mulig for den enkelte å gjennomføre pliktig opplæring i løpet av tre år. Kommunene er videre forpliktet til å gi asylsøkere som får oppholdstillatelse ytterligere opplæring hvis de har behov for det i henhold til introduksjonsloven § 18 annet ledd.

5.6 Organisering av opplæringen

Det er kommunene som skal organisere opplæringen på en hensiktsmessig måte. Opplæringen skal være gratis for både deltaker og asylmottak. IMDi anbefaler at norskopplæringen for asylsøkere samorganiseres med norskopplæringen for voksne innvandrere. IMDi forventer at kommunene i samarbeid med asylmottaket tilbyr asylsøkere norskopplæring så snart som mulig etter at de er kommet til kommunen og at den organiseres slik at asylsøkeren får mulighet til å gjennomføre 250 timer norskopplæring før det treffes endelig vedtak i asylsaken. Asylmottaket vil gi kommunene nødvendig informasjon for planlegging og gjennomføring av opplæringen. UDIs regionkontorer kan også bistå med informasjon.

5.7 Skyss

Det er asylmottaket som er ansvarlig for å organisere skyss til og fra opplæringen, som innebærer dekning av eventuelle utgifter til og fra opplæringen.

5.8 Utbetaling av tilskudd

Kommunen trenger ikke å søke om tilskuddet. Opplysninger om utbetalte tilskudd finnes i NIR, se www.imdi.no/no/indinet. Dersom kommunen mener å ha krav på tilskudd for personer som ikke er registrert i NIR, kan kommunen sende krav for tilskuddsberettigede personer til IMDi via NIR-supportsystemet IMDinett: <https://support.imdinett.no/>.

Tilskuddet utbetales automatisk fra IMDi etter endt kvartal. Utbetalingstidspunkter er medio februar, medio mai, medio august og medio november. Personer som kommer inn i målgruppen etter 15. november, kan kommunen ikke regne med at det utbetales tilskudd for før året etter.

Tilskuddskalender med oversikt over utbetalingstidspunkter for 2015 er tilgjengelig på www.imdi.no/Tilskudd/Tilskuddskalender-norskopplaring/

Utbetalingsbrev vil bli sendt på e-post til kommunens postmottak. For ytterligere informasjon om hvilke personer utbetalingen gjelder, kan kommunen logge inn i NIR.

5.9 Kontroll og klageadgang

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementet § 10 annet ledd og riksrevisjonsloven § 12 tredje ledd.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratets tildeling av tilskudd til norskopplæring for asylsøkere i mottak og eventuelt krav om tilbakebetaling av tilskudd er ikke å regne som enkeltvedtak i henhold til definisjonen i forvaltningsloven (fvl) § 2, første ledd, bokstav b. Kommunene har derfor ikke klageadgang på Integrerings- og mangfoldsdirektoratets vedtak om tildeling eller tilbakebetaling av tilskudd til norskopplæring for asylsøkere i mottak jf. fvl §§ 3, første ledd og 28.

Dersom tilskuddet er utbetalt på feilaktig grunnlag, vil det bli gjort en avregning. Kommunene er ikke forpliktet gjennom lov til å gi asylsøkere norskopplæring, men når de har mottatt tilskudd til norskopplæring for asylsøkere, må de gi opplæring i samsvar med retningslinjene for dette tilskuddet. Dersom norskopplæring for asylsøkere ikke er gjennomført som forventet, vil det etter en konkret vurdering kunne bli aktuelt å kreve tilskuddet tilbakebetalt.

5.10 Foreldelsesfrist

Den alminnelige foreldelsesfrist er tre år regnet fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse, eller i forhold til utbetaling av tilskudd, fra det tidspunkt kommunen tidligst har rett til å kreve tilskuddet utbetalt, jf. foreldelseslovens §§ 2 og 3.

6. Rapportering

Introduksjonsloven pålegger kommunene å rapportere gjennomført opplæring i norsk og samfunnskunnskap i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). Opplysninger som er nødvendige for å gjennomføre, følge opp og evaluere opplæring norsk og samfunnskunnskap i henhold til introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere skal registreres i NIR, jf. introduksjonslovens § 25. I Forskrift om et nasjonalt personregister for introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere (Nasjonalt introduksjonsregister) er det fastsatt hvilke opplysninger kommunene skal registrere.

Riksrevisjonen har i Dokument 1(2009-2010) omtalt manglende registrering i NIR. Riksrevisjonen mener at mangelfull rapportering kan påvirke innvandreres mulighet til integrering og statsborgerskap. Mangelfull registrering kan også føre til feilaktige rapporter og evalueringer, som igjen kan føre til at det blir truffet beslutninger på mangelfullt grunnlag. Det kan også få konsekvenser for kommunene. Vi henstiller derfor kommunene om å sørge for at informasjon blir registrert i samsvar med lov og forskrift.

Kontakt med IMDi

Spørsmål vedrørende tilskudd, rettigheter, system og lignende skal meldes i det elektroniske supportsystemet IMDinett. Superbrukere av NIR vil også få brukertilgang der. Ytterligere informasjon finnes på www.imdi.no/Tilskudd/Norskopplaering

Med hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Geir Barvik
direktør

Ragnhild Dugstad
forvaltningsdirektør



Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Til: Bosettingskommuner

Rundskriv: 02/2015

Dato: 1.1.2015

Saksnr: 14-01861

STATSBUDSJETTET ÅR 2015 – KAP. 821, POST 60

Tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller atferdsvansker

Kommunene mottar over statsbudsjettets kap. 821, post 60 tilskudd ved bosetting av personer med alvorlig, kjente funksjonshemminger og/eller atferdsvansker. Tilskuddsordningen skal dekke ekstraordinære kommunale utgifter som følger av bosetting av disse.

Rundskrivet inneholder:

1. Tilskuddsordningens formål og målgruppe	2
2. Tilskudd 1	3
Krav til dokumentasjon.....	3
Søknadsfrist	4
Utsettelse av søknadsfrist	4
3. Tilskudd 2	4
Krav til dokumentasjon.....	4
Regnskap	5
Søknadsfrist	6
Utsettelse av søknadsfrist	6
4. Generell informasjon for Tilskudd 1 og Tilskudd 2.....	6
Vedlegg til rundskrivet	8

Spørsmål vedrørende tilskuddsordningen kan rettes til IMDi saksbehandlere:

Kontaktpersoner:	IMDi Øst	Signe Lise Dahl (sld@imdi.no), Barbara Hoffmann (baho@imdi.no)
	IMDi Indre Øst	Ellen Bruun Torvik (ebt@imdi.no),
	IMDi Sør	Gry Tangstad (gta@imdi.no), Torhild Helgesen (the@imdi.no) Nina T. Lomeland (nlo@imdi.no)
	IMDi Vest	Kristian Mellingen (krm@imdi.no), Shahnaz Amin Haaq (sah@imdi.no), Jens Erik Romslo (jero@imdi.no)
	IMDi Midt	Fakher Haidar (fha@imdi.no), Jean Hitimana (jhi@imdi.no)
	IMDi Nord	Karen Haugland (kjh@imdi.no), Kristin Murberg Holko (krho@imdi.no)

Tilskuddsordningen består av to typer tilskudd: Tilskudd 1 og Tilskudd 2. Tilskudd 1 er et engangstilskudd og kan tildeles i enten første eller andre bosettingsår. Tilskudd 2 kan tildeles årlig i integreringstilskuddsperioden, det vil si i maksimalt 5 år. Bosettingskommunene kan for første eller andre bosettingsår søke om *enten* Tilskudd 1 *eller* Tilskudd 2.

Forhåndsvurdering (tidligere kalt forhåndsgodkjenning) er ikke lenger etterspurt i saker der det søkes om Tilskudd 2. IMDi kan fortsatt gjøre en slik vurdering før bosetting hvis kommune har spesielt ønske om det.

Søknad sendes IMDi regionkontor. Søknadsskjema samt mal for informert samtykke og budsjett/regnskap er tilgjengelig på www.imdi.no/funkhem.

1. Tilskuddsordningens formål og målgruppe

Tilskuddsordningen skal dekke ekstraordinære kommunale utgifter som følger av bosetting av flyktninger med nedsatt fysisk og/eller psykisk funksjonsevne, samt personer med voldelig atferd og rusproblemer eller alvorlige atferdsproblemer. *Tilstanden må ha oppstått eller ha sitt opphav i tiden før bosetting.* Ekstratilskuddene er ment å være bosettingsstimulerende tilskudd ved bosetting av disse.

Det kan kun søkes om tilskudd for personer som faller innenfor integreringstilskuddsordningen og som er bosatt etter avtale mellom staten og kommunen. Familiegjenforente faller utenfor ordningen, med mindre de er bosatt ettersærskilt avtale mellom stat (IMDi) og kommune.

Ordningen skal dekke ekstraordinære kommunale utgifter som ikke dekkes av integreringstilskuddet (inkl. tilskudd ved bosetting av personer over 60 år samt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige), jf. *Rundskriv 01/14 Integreringstilskudd for år 1 og år 2-5 i 2014. Tilskuddet er øremerket de enkelte tiltak og utgifter som kommunen har ved bosetting av hver enkelt person med nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker.*

Det vises til Helsedirektoratets tilskuddsordning for særlig ressurskrevende helse- og sosialtjenester i kommunene. Alle spørsmål vedrørende denne ordningen kan rettes til ressurskrevendetjenester@helse.dir.no. Regelverket for toppfinansieringsordningen for ressurskrevende brukere er endret fra og med 2008 ved at tilskuddene ved bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker ikke lenger skal trekkes fra ved utmålingen.

2. Tilskudd 1

Tilskudd 1 skal dekke ekstraordinære kommunale utgifter ved bosetting av en person med nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker. Tilskuddet skal dekke utgifter som påløper enten det første *eller* andre året etter bosetting. Tilskuddet er et engangstilskudd på 175 900 kroner i 2015. Innslagspunkt for Tilskudd 1 er kr 100 000 (det vil si at utgiftene må være på minst kr 100 000).

I saker der det er innvilget Tilskudd 1, og der funksjonsnedsettelsen/atferdsvansken i samme bosettingsår viser seg å være mer alvorlig og kostnadskrevende enn først antatt, kan kommunene søke om omgjøring til Tilskudd 2. Det skal i disse tilfeller søkes på nytt med dokumentasjonskravene som tilhører Tilskudd 2 innenfor ordinær søknadsfrist slik det fremkommer på side 5. Ved en eventuell innvilgelse av Tilskudd 2 vil Tilskudd 1 trekkes fra for dette bosettingsåret.

Det er anledning til å søke Tilskudd 1 for første eller andre bosettingsår og i påfølgende år søke Tilskudd 2. Se punkt 3 om krav til dokumentasjon for Tilskudd 2.

2.1 Krav til dokumentasjon

Formålet med dokumentasjonskravene er å belyse saken tilstrekkelig.

2.1.1. Dokumentasjon av funksjonsnedsettelsen/atferdsvanskene

Det skal gis en fagkyndig beskrivelse av funksjonsnivå og vurdering av eventuelle hjelpebehov. Dette inkluderer opplysninger om når tilstanden oppstod, symptomer samt forventet prognose.

Ved søknad om Tilskudd 1 kreves det som hovedregel en legeerklæring (eksempelvis fastlege).

Dersom tilstanden i hovedsak ikke omhandler medisinske forhold, skal fagkyndig beskrivelse fra en annen relevant faginstans (for eksempel Pedagogisk-psykologisk tjeneste) vedlegges.

2.1.2. Opplysninger om aktuell sosial- og familiesituasjon (sosialrapport)

Søknaden skal gi en kort beskrivelse av personen det søkes tilskudd for og dennes familie (sosialrapport). Beskrivelsen skal gi et helhetsbilde av personens funksjonsnivå og/eller atferdsvansker i daglige gjøremål og gi opplysninger om kommunens ressursinnsats rundt personen.

Beskrivelsen kan sammenfattes av fagtjenesten som er ansvarlig for oppfølging av flyktninger i kommunen eller andre som arbeider tett med personen og dennes familie.

2.1.3. Beskrivelse av igangsatte og planlagte tiltak med kostnadsberegning

Søknaden skal inneholde en beskrivelse av igangsatte og planlagte tiltak. Beskrivelsen skal inneholde nærmere informasjon om det enkelte tiltak det søkes tilskudd for og hvorfor det er iverksatt eller planlagt. Kostnadsberegning må synliggjøres.

2.1.4. Budsjett og regnskap

Det skal legges ved et budsjett og/eller et regnskap der det spesifiseres hvor mye hvert enkelt tiltak koster – og for hvilket tidsrom budsjettet gjelder.

Budsjettet og regnskapet skal følge tilskuddsåret. Dersom en person er bosatt 1.4.2013, skal budsjettet og regnskapet gjelde for 1.4.2013-31.3.2014.

IMDi oppfordrer til at det i størst mulig grad søkes basert på budsjett fremfor regnskap. Dette gir større forutsigbarhet for den enkelte kommune.

Alle ovennevnte krav til dokumentasjon skal legges ved søknadsskjemaet, merkes "vedlegg" og nummereres.

Maler for budsjett og regnskap er tilgjengelig på www.imdi.no/funkhem.

2.1.5. Informert samtykke

Et skriftlig informert samtykke skal foreligge i alle søknader. Skjema for informert samtykke er tilgjengelig på www.imdi.no/funkhem.

2.2 Regnskap

Det er ikke påkrevd å rapportere på bruken av Tilskudd 1. Dette gjelder også der Tilskudd 1 etterfølges av Tilskudd 2 for senere år. Hvis Tilskudd 1 søkes omgjort til Tilskudd 2 innenfor samme tilskuddsår, kreves det regnskap for innvilget beløp i sin helhet.

2.3 Søknadsfrist

For Tilskudd 1 er søknadsfristen 13 måneder etter første bosettingsdato uansett om det søkes for år 1 eller år 2 etter bosetting.

Utsettelse av søknadsfrist

Unntaksvis kan søknader behandles selv om de fremmes etter fristen, men da etter avtale med IMDi. Det gis utsettelse av søknadsfristen hvis tungtveiende årsaker tilsier at dette er nødvendig. Kommunen må søke om utsatt søknadsfrist innenfor opprinnelig søknadsfrist. Søknad om utsatt frist må fremmes skriftlig.

3. Tilskudd 2

Tilskudd 2 skal dekke ekstraordinære kommunale utgifter som følger av bosetting av en person med nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker. Utgiftene må kunne knyttes direkte til funksjonsnedsettelsen eller atferdsvanskene. Det kan innvilges inntil kroner 1 080 000 per person per år. Dette samsvarer med innslagspunktet til Helsedirektoratets tilskuddsordning for særlig ressurskrevende helse- og sosialtjenester i kommunene.

Tilskuddet kan tildeles årlig i integreringstilskuddsperioden (fra bosettingsdato og 5 år fremover), det vil si i maksimalt 5 år. Det gis ikke støtte til utgifter ut over integreringstilskuddsperioden. Innslagspunkt for Tilskudd 2 er kr 200 000.

Søknad om Tilskudd 2 skal fremmes for ett år av gangen. Kommunen kan søke om refusjon for utgifter for ett år og samtidig søke om tilskudd på bakgrunn av budsjetterte utgifter for det kommende året. Kommunen skal da legge ved rapporteringsskjema for hvert av årene; ett budsjett og ett regnskap.

3.1 Krav til dokumentasjon

Formålet med dokumentasjonskravene er å belyse saken tilstrekkelig.

3.1.1. Spesialisterklæring som dokumenterer funksjonsnedsettelsen/atferdsvanskene

Det skal gis en fagkyndig beskrivelse av funksjonsnivå og vurdering av eventuelle hjelpebehov. Dette inkluderer opplysninger om når tilstanden oppstod, symptomer samt forventet prognose.

Ved søknad om Tilskudd 2 kreves erklæring fra spesialisthelsetjenesten.

Dersom tilstanden i hovedsak ikke omhandler medisinske forhold, skal fagkyndig beskrivelse fra en annen relevant faginstans (for eksempel Pedagogisk-psykologisk tjeneste) vedlegges. I tillegg til spesialisterklæring kan det være relevant å innhente legeerklæring (eksempelvis fra fastlege).

3.1.2. Opplysninger om aktuell sosial- og familiesituasjon (sosialrapport)

Søknaden skal gi en kort beskrivelse av personen det søkes tilskudd for og dens familie (sosialrapport). Beskrivelsen skal gi et helhetsbilde av personens funksjonsnivå og/eller atferdsvansker i daglige gjøremål. Beskrivelsen skal gi opplysninger om kommunens ressursinnsats rundt personen.

Beskrivelsen kan sammenfattes av fagtenesten som er ansvarlig for oppfølging av flyktninger i kommunen eller andre som arbeider tett med personen og dennes familie.

3.1.3. Beskrivelse av igangsatte og planlagte tiltak med kostnadsberegning

Søknaden skal inneholde en beskrivelse av igangsatte og planlagte tiltak. Beskrivelsen skal inneholde nærmere informasjon om det enkelte tiltak det søkes tilskudd for og hvorfor det er iverksatt eller planlagt. Kostnadsberegning må synliggjøres.

3.1.4. Budsjett og regnskap

Det skal legges ved et budsjett og/eller et regnskap der det spesifiseres hvor mye hvert enkelt tiltak koster – og for hvilket tidsrom budsjettet/regnskapet gjelder. Benytt mal tilgjengelig på www.imdi.no/funkhem.

Budsjettet og regnskapet skal følge tilskuddsåret, det vil si at dersom en person er bosatt 1.4.2013, skal budsjettet og regnskapet for år 1 gjelde for 1.4.2013-31.3.2014.

IMDi oppfordrer til at det i størst mulig grad søkes basert på budsjett fremfor regnskap. Dette gir større forutsigbarhet for den enkelte kommune.

Alle ovennevnte krav til dokumentasjon skal legges ved søknadsskjemaet, merkes "vedlegg" og nummereres.

Maler for budsjett og regnskap er tilgjengelig på www.imdi.no/funkhem.

3.1.5. Informert samtykke

Et skriftlig informert samtykke skal foreligge i første års søknad om Tilskudd 2. Skjema for informert samtykke er tilgjengelig på www.imdi.no/funkhem.

3.2 Regnskap

Det skal leveres regnskap for Tilskudd 2.

Rapporteringsfrist:

Rapporteringsfristen er 1 måned etter utløp av perioden det er innvilget støtte til. Dersom kommunen har søkt etterskuddsvis (det vil si på bakgrunn av et regnskap) trenger den ikke å sende inn nytt regnskap. Hvis det er avvik mellom budsjettet (grunnlaget for innvilgelse) og regnskapet, skal det gis en forklaring på avviket.

Tilskuddsordningens regnskapsskjema skal attesteres av enhetsleder, og det er ikke nødvendig å legge ved dokumentasjon på utgiftene.

Tilbakebetaling:

Dersom regnskapet viser at utgiftene har vært lavere enn innvilget tilskuddsbeløp, skal ubrukt beløp trekkes fra neste års søknad eller tilbakebetales. Det samme gjelder dersom kommunen har satt i gang tiltak som ikke dekkes av tilskuddsordningen.

Refusjon:

Dersom utgiftene har vært høyere enn innvilget tilskuddsbeløp, kan disse søkes refundert. Fristen for en slik søknad er 1 måned etter tilskuddsårets utløp.

3.3 Søknadsfrist

Ved førstegangssøknad er søknadsfristen 13 måneder etter første bosettingsdato. Søknaden må gjelde *enten* første *eller* andre bosettingsår.

Søknadsfrist for øvrige år er 1 måned etter det enkelte bosettingsår er passert.

For å kunne søke om Tilskudd 2 for år 3-5 må det være søkt om tilskudd for år 1 eller 2 (enten i form av Tilskudd 1 eller Tilskudd 2).

Utsettelse av søknadsfrist

Unntaksvis kan søknader behandles selv om de fremmes etter fristen. Da gjelder tilsvarende regler som for Tilskudd 1.

4. Generell informasjon for Tilskudd 1 og Tilskudd 2

Hva dekker tilskuddene?

Tilskuddene dekker kun ekstraordinære kommunale utgifter som følger *direkte* av personens funksjonsnedsettelse/atferdsvansker.

Det gis ikke støtte til utgifter som dekkes av andre offentlige instanser eller tilskudd. Ved søknad om støtte til tiltak der det også kan søkes om støtte fra andre offentlige instanser, skal det derfor fremkomme om det er søkt støtte fra disse instansene. Dersom det søkes om støtte til tiltak som også støttes av andre offentlige instanser, må det dokumenteres at kommunen har søkt og har ytterligere utgifter (eventuelt egenandeler) som ikke er dekket etter utbetalt/innvilget støtte fra disse instansene.

Tilskuddet dekker ikke:

- Utgifter knyttet til analfabetisme alene
- Førerkort
- Læremidler
- Ordinær plass i barnehage og SFO
- Egenandeler (unntak: kommunale egenandeler f.eks. til barnevernstiltak)
- Ordinære administrasjonsutgifter (unntak: ansvarsgruppemøter, inkludert koordinering av tiltak, kan ikke overstige kr 20 000 og vurderes opp mot sakens omfang)
- PC og andre datahjelpemidler
- Utenlandsreiser
- Klær og utstyr
- Kompetanseheving for/veiledning av personell
- Fritidsaktiviteter som ikke er medisinsk begrunnet
- Fysisk tilrettelegging og tilpasning av bygg
- Ekstraavgifter som kvalifiserer til grunnstønad fra NAV

Søknadsskjema

Det skal benyttes eget søknadsskjema for søknad om Tilskudd 1 og Tilskudd 2. Alle krav til dokumentasjon skal legges ved søknadsskjemaet, merkes "vedlegg" og nummereres. Se søknadsskjema for detaljer. Søknadsskjemaene for henholdsvis Tilskudd 1 og Tilskudd 2 finnes på vår nettside: www.imdi.no/funkhem

Oppdatert dokumentasjon skal legges ved søknaden hvert år det søkes, med mindre IMDi har oppgitt noe annet.

Ett søknadsskjema gjelder for én person.

Utbetalingssatser

Stortinget vedtar nye tilskuddssatser i Statsbudsjettet hvert år. Utbetalingssatsen for tilskuddet avhenger derfor av hvilket år det søkes fra. Dersom det søkes for perioden

22.9.2013 til 21.9.2014 vil det være 2013-satsene som kommer til anvendelse. Satsene for de ulike årene fremkommer i vedlegget på siste side.

Klageadgang

Integrerings- og mangfoldsdirektoratets tildeling eller avslag av tilskudd etter dette rundskrivet er ikke å regne som enkeltvedtak i henhold til definisjonen i forvaltningsloven (fvl) § 2, første ledd, bokstav b. Kommunene har derfor ikke klageadgang jf. fvl §§ 3, første ledd og 28.

Når søknadsgrunlaget opphører

Hvis flytting til annen kommune skjer i løpet av året det er gitt tilskudd for, skal fraflyttingskommunen så raskt som mulig levere regnskap for tilskuddsperioden frem til flyttingen fant sted.

Tilflyttingskommunen har anledning til å søke om tilskudd for den gjenstående delen av integreringstilskuddsperioden for personer som allerede har utløst ekstratilskudd for år 1 eller 2.

Ved dødsfall sendes regnskap til IMDi innen 3 måneder. Utbetalt tilskudd tilbakebetales som regel fra den dato flyktningen gikk bort. Ved dokumentasjon av videreførte utgifter for eksempel til lønn kan kommunen få beholde tilskudd eller del av tilskudd inntil 3 måneder etter dato for dødsfall.

Kontrolladgang

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementet § 10 annet ledd og Riksrevisjonsloven § 12 tredje ledd.

Søknader om Tilskudd 1 og Tilskudd 2 skal sendes til Integrerings- og mangfoldsdirektoratets regionkontor.

Med hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Geir Barvik
direktør

Ohene Aboagye
regiondirektør

Vedlegg til rundskrivet

Utbetalingssatser er avhengig av hvilket år det søkes tilskudd for. Tabellen nedenfor viser de ulike satsene. Les mer på side 6 om hvilken sats IMDi legger til grunn ved saksbehandling.

	Tilskudd 1	Tilskudd 2
2010	150 900 kr	754 200 kr
2011	155 400 kr	776 800 kr
2012	160 000 kr	800 100 kr
2013	165 100 kr	825 700 kr
2014	170 500 kr	852 900 kr
2015	175 900 kr	1 080 000 kr

Fra: Benjamin Strandquist[bens@udi.no]

Dato: 17.11.2015 13:35:32

Til: postmottak; 'post@moss.kommune.no'; 'postmottak@sarpsborg.com';
 'postmottak@fredrikstad.kommune.no'; 'postmottak@hvaler.kommune.no'; 'post@aremark.kommune.no';
 'post@marker.kommune.no'; 'postmottak@romskog.kommune.no'; 'postmottak@trogstad.kommune.no';
 'post@spydeberg.kommune.no'; 'postmottak@askim.kommune.no'; 'postmottak@eidsberg.kommune.no';
 'skiptvet@skiptvet.kommune.no'; 'postmottak@rakkestad.kommune.no'; 'postmottak@rade.kommune.no';
 'postmottak@rygge.kommune.no'; 'postmottak@valer-of.kommune.no'; 'post@hobol.kommune.no';
 'post@vestby.kommune.no'; 'postkasse@ski.kommune.no'; 'post@as.kommune.no';
 'postmottak@frogn.kommune.no'; 'postmottak@nesodden.kommune.no';
 'postkasse@oppegard.kommune.no'; 'post@baerum.kommune.no'; 'asker.kommune@asker.kommune.no';
 'postmottak@ahk.no'; 'postmottak@sorum.kommune.no'; 'firmapost@fet.kommune.no';
 'postmottak@ralingen.kommune.no'; 'postmottak@enebakk.kommune.no';
 'postmottak@lorenskog.kommune.no'; 'Skedsmo.kommune@skedsmo.kommune.no';
 'postmottak@nittedal.kommune.no'; 'postmottak@gjerdrum.kommune.no';
 'postmottak@ullensaker.kommune.no'; 'postmottak@nes-ak.kommune.no'; 'post@eidsvoll.kommune.no';
 'postmottak@nannestad.kommune.no'; 'postmottak@hurdal.kommune.no';
 'postmottak@oslo.kommune.no'; 'postmottak@kongsvinger.kommune.no';
 'postmottak@hamar.kommune.no'; 'postmottak@ringsaker.kommune.no'; 'post@loten.kommune.no';
 'service@stange.kommune.no'; 'postmottak@nord-odal.kommune.no'; 'postmottak@sor-
 odal.kommune.no'; 'postmottak@eidskog.kommune.no'; 'post@grue.kommune.no';
 'post@asnes.kommune.no'; 'postmottak@vaaler-he.kommune.no'; 'postmottak@elverum.kommune.no';
 'postmottak@amot.kommune.no'; 'postmottak@stor-elvdal.kommune.no';
 'postmottak@rendalen.kommune.no'; 'postmottak@engerdal.kommune.no';
 'felles.tjenesten@tolga.kommune.no'; 'postmottak@tynset.kommune.no';
 'postmottak@alvdal.kommune.no'; 'folldal.kommune@folldal.kommune.no'; 'postmottak@os.kommune.no';
 'postmottak@lillehammer.kommune.no'; 'postmottak@gjovik.kommune.no';
 'postmottak@dovre.kommune.no'; 'postmottak@lesja.kommune.no'; 'post@skjaak.kommune.no';
 'post@lom.kommune.no'; 'postmottak@vaga.kommune.no'; 'postmottak@nord-fron.kommune.no';
 'postmottak@sel.kommune.no'; 'postmottak@sor-fron.kommune.no'; 'post@ringeby.kommune.no';
 'postmottak@oyer.kommune.no'; 'postmottak@gausdal.kommune.no'; 'postmottak@ostre-
 toten.kommune.no'; 'post@vestre-toten.kommune.no'; 'postmottak@jevnaker.kommune.no';
 'post@lunner.kommune.no'; 'gran.kommune@gran.kommune.no'; 'epost@sondre-land.kommune.no';
 'postmottak@nordre-land.kommune.no'; 'admin-oko@sor-aurdal.kommune.no';
 'raadmannskontoret@etnedal.kommune.no'; 'nak@nord-aurdal.kommune.no'; 'post@vestre-
 slidre.kommune.no'; 'post@oystre-slidre.kommune.no'; 'vang.kommune@vang.kommune.no';
 'kommunepost@drammen.kommune.no'; 'postmottak@kongsberg.kommune.no';
 'arkiv@ringerike.kommune.no'; 'postmottak@hole.kommune.no'; 'postmottak@flaa.kommune.no';
 'postmottak.admin@nes-bu.kommune.no'; 'postmottak@gol.kommune.no';
 'postmottak@hemsedal.kommune.no'; 'postmottak@aal.kommune.no'; 'postmottak@hol.kommune.no';
 'post@sigdal.kommune.no'; 'krodsherad.kommune@krodsherad.kommune.no';
 'postmottak@modum.kommune.no'; 'post@ovre-eiker.kommune.no'; 'post@nedre-eiker.kommune.no';
 'postmottak@lier.kommune.no'; 'postmottak@royken.kommune.no'; 'postmottak@hurum.kommune.no';
 'postmottak@flesberg.kommune.no'; 'postmottak@rollag.kommune.no'; 'postmottak@nore-og-
 uvdal.kommune.no'; 'postmottak@horten.kommune.no'; 'postmottak@holmestrand.kommune.no';
 'postmottak@tonsberg.kommune.no'; 'sentraladm@sandefjord.kommune.no'; 'post@larvik.kommune.no';
 'postmottak@svelvik.kommune.no'; 'postmottak@sande-ve.kommune.no'; 'postmottak@re.kommune.no';
 'e.postkasse@andebu.kommune.no'; 'postmottak@stokke.kommune.no';
 'postmottak@notteroy.kommune.no'; 'post@tjome.kommune.no'; 'post@lardal.kommune.no';
 'postmottak@porsgrunn.kommune.no'; 'skien.postmottak@skien.kommune.no';
 'postmottak@notodden.kommune.no'; 'postmottak@siljan.kommune.no';
 'postmottak@bamble.kommune.no'; 'post@kragero.kommune.no'; 'postmottak@drangedal.kommune.no';
 'postmottak@nome.kommune.no'; 'postmottak@centrum.no'; 'postmottak@sauherad.kommune.no';
 'tinn.kommune@tinn.kommune.no'; 'postmottak@hjordal.kommune.no'; 'post@seljord.kommune.no';
 'post@kviteseid.kommune.no'; 'info@nissedal.kommune.no'; 'postmottak@fyresdal.kommune.no';
 'postmottak@tokke.kommune.no'; 'postmottak@vinje.kommune.no'; 'postkasse@risor.kommune.no';
 'postmottak.radmann@grimstad.kommune.no'; 'reidun.midtun@arendal.kommune.no';
 'postmottak@gjerstad.kommune.no'; 'vegkomm@online.no'; 'postmottak@tvedestrand.kommune.no';
 'post@froland.kommune.no'; 'postmottak@lillesand.kommune.no'; 'postmottak@birkenes.kommune.no';
 'postmottak@amli.kommune.no'; 'postmottak@iveland.kommune.no'; 'post@e-h.kommune.no';
 'post@bygland.kommune.no'; 'post@valle.kommune.no'; 'postmottak@bykle.kommune.no';
 'byhallen@kristiansand.kommune.no'; 'fellespost@mandal.kommune.no'; 'farsund@farsund.kommune.no';
 'formannskapskontoret@flekkefjord.kommune.no'; 'epost@vennesla.kommune.no';

'sentraladministrasjonen@songdalen.kommune.no'; 'postmottak@sogne.kommune.no';
 'service@marnardal.kommune.no'; 'info@aseral.kommune.no'; 'info@audnedal.kommune.no';
 'service@lindesnes.kommune.no'; 'sentralpost@lyngdal.kommune.no';
 'postmottak@haegebostad.kommune.no'; 'post@kvinesdal.kommune.no'; 'post@sirdal.kommune.no';
 'post@eigersund.kommune.no'; 'postmottak.sentrala@sandnes.kommune.no';
 'postmottak@stavanger.kommune.no'; 'postmottak@haugesund.kommune.no';
 'sentraladm@sokndal.kommune.no'; 'postmottak@lund.kommune.no';
 'postmottak@bjerkreim.kommune.no'; 'post@ha.kommune.no'; 'postmottak@klepp.kommune.no';
 'postmottak@time.kommune.no'; 'postmottak@gjesdal.kommune.no'; 'epost@sola.kommune.no';
 'post@randaberg.kommune.no'; 'post@forsand.kommune.no'; 'postmottak@strand.kommune.no';
 'postmottak@hjemland.kommune.no'; 'postmottak@suldal.kommune.no';
 'sauda.kommune@sauda.kommune.no'; 'post@finnoy.kommune.no'; 'post@rennesoy.kommune.no';
 'kommunehuset@kvitsoy.kommune.no'; 'gsorensen@bokn.kommune.no'; 'post@tysver.kommune.no';
 'postmottak.sentral@karmoy.kommune.no'; 'post@utsira.kommune.no';
 'postmottak@vindafjord.kommune.no'; 'info.avd@bergen.kommune.no'; 'firmapost@etne.kommune.no';
 'postmottak@sveio.kommune.no'; 'postmottak@bomlo.kommune.no'; 'post@stord.kommune.no';
 'fitjar@fitjar.kommune.no'; 'post@tysnes.kommune.no'; 'post@kvinnherad.kommune.no';
 'jonkult@online.no'; 'epost@odda.kommune.no'; 'postmottak@ullensvang.kommune.no';
 'postmottak@eidfjord.kommune.no'; 'ulvik@ulvik.kommune.no'; 'postmottak@granvin.kommune.no';
 'postmottak@voss.kommune.no'; 'postmottak@kvam.kommune.no'; 'postkasse@fusa.kommune.no';
 'adm@samnanger.kommune.no'; 'os.kommune@os-ho.kommune.no';
 'postmottak@austevoll.kommune.no'; 'post@sund.kommune.no'; 'postmottak@fjell.kommune.no';
 'postmottak@askoy.kommune.no'; 'post@vaksdal.kommune.no'; 'postmottak@modalen.kommune.no';
 'post@osteroy.kommune.no'; 'postmottak@meland.kommune.no'; 'post@oygarden.kommune.no';
 'postmottak@radoy.kommune.no'; 'postmottak@lindas.kommune.no';
 'sentraladministrasjonen@austheim.kommune.no'; 'postmottak@fedje.kommune.no';
 'post@masfjorden.kommune.no'; 'raadmannen@flora.kommune.no'; 'postmottak@gulen.kommune.no';
 'post@solund.kommune.no'; 'postmottak.hyllestad@hyllestad.kommune.no';
 'postmottak@hoyanger.kommune.no'; 'post@vik.kommune.no'; 'postmottak@balestrand.kommune.no';
 'postmottak@leikanger.kommune.no'; 'postmottak@sogndal.kommune.no'; 'post@aurland.kommune.no';
 'post@laerdal.kommune.no'; 'postmottak@ardal.kommune.no'; 'postmottak@luster.kommune.no';
 'postmottaket@askvoll.kommune.no'; 'postmottak.fjaler@fjaler.kommune.no';
 'postmottak@gaular.kommune.no'; 'postmottak@jolster.kommune.no'; 'postmottak@forde.kommune.no';
 'postmottak@naustdal.kommune.no'; 'post@bremanger.kommune.no'; 'post@vagsoy.kommune.no';
 'post@selje.kommune.no'; 'post@eid.kommune.no'; 'postmottak@hornindal.kommune.no';
 'post@gloppen.kommune.no'; 'postmottak@stryn.kommune.no'; 'postmottak@molde.kommune.no';
 'postmottak@kristiansund.kommune.no'; 'postmottak@alesund.kommune.no';
 'postmottak@vanylven.kommune.no'; 'sande.kommune@sande-mr.kommune.no';
 'postmottak@heroy.kommune.no'; 'postmottak@ulstein.kommune.no'; 'firmapost@hareid.kommune.no';
 'postmottak@volda.kommune.no'; 'postmottak@orsta.kommune.no'; 'ok@orskog.kommune.no';
 'post@norddal.kommune.no'; 'post@stranda.kommune.no'; 'postmottak@stordal.kommune.no';
 'postmottak@sykkylven.kommune.no'; 'postmottak@skodje.kommune.no';
 'postmottak@sula.kommune.no'; 'post@giske.kommune.no'; 'postmottak@haram.kommune.no';
 'postmottak@vestnes.kommune.no'; 'postmottak@rauma.kommune.no';
 'sentraladm@nesset.kommune.no'; 'postmottak@midsund.kommune.no'; 'post@sandoy.kommune.no';
 'post@aukra.kommune.no'; 'postmottak@frana.kommune.no'; 'info@eide.kommune.no';
 'post@averoy.kommune.no'; 'post@frei.kommune.no'; 'post@gjemnes.kommune.no';
 'postmottak@tingvoll.kommune.no'; 'post@sunndal.kommune.no'; 'post@surnadal.kommune.no';
 'post@rindal.kommune.no'; 'postmottak@aure.kommune.no'; 'post@halsa.kommune.no';
 'postmottak@tustna.kommune.no'; 'postmottak@smola.kommune.no';
 'postmottak@trondheim.kommune.no'; 'postmottak@hemne.kommune.no';
 'postmottak@snillfjord.kommune.no'; 'postmottak@hitra.kommune.no'; 'postmottak@froya.kommune.no';
 'postmottak@orland.kommune.no'; 'postmottak@agdenes.kommune.no'; 'postmottak@rissa.kommune.no';
 'postmottak@bjugn.kommune.no'; 'postmottak@afjord.kommune.no'; 'post@roan.kommune.no';
 'postmottak@osen.kommune.no'; 'post@oppdal.kommune.no'; 'postmottak@rennebu.kommune.no';
 'postmottak@meldal.kommune.no'; 'postmottak@orkdal.kommune.no'; 'postmottak@roros.kommune.no';
 'epost@holtalen.kommune.no'; 'postmottak@midtre-gauldal.kommune.no';
 'postmottak@melhus.kommune.no'; 'postmottak@skaun.kommune.no'; 'postmottak@klabu.kommune.no';
 'postmottak@malvik.kommune.no'; 'postmottak@selbu.kommune.no'; 'postmottak@tydal.kommune.no';
 'sentraladm@steinkjer.kommune.no'; 'postmottak@namsos.kommune.no';
 'postmottak@meraker.kommune.no'; 'postmottak@stjordal.kommune.no';
 'postmottak@frosta.kommune.no'; 'post@leksvik.kommune.no'; 'postmottak@levanger.kommune.no';
 'postmottak@verdal.kommune.no'; 'postmottak@mosvik.kommune.no'; 'postkasse@verran.kommune.no';

'namdalseid@namdalseid.kommune.no'; 'postmottak@inderoy.kommune.no';
 'postmottak@snasa.kommune.no'; 'postmottak@lierne.kommune.no'; 'postmottak@royrvik.kommune.no';
 'postmottak@namsskogan.kommune.no'; 'postmottak@grong.kommune.no';
 'postmottak@hoylandet.kommune.no'; 'postmottak@overhalla.kommune.no';
 'postmottak@fosnes.kommune.no'; 'postmottak@flatanger.kommune.no'; 'vikna@vikna.kommune.no';
 'postmottak@naroy.kommune.no'; 'post@leka.kommune.no'; 'postmottak.raadhus@bodo.kommune.no';
 'postmottak@narvik.kommune.no'; 'postmottak@bindal.kommune.no'; 'post@somna.kommune.no';
 'postkasse@bronnøy.kommune.no'; 'postkasse@vega.kommune.no'; 'post@vevelstad.kommune.no';
 'heroy.kommune@heroy-no.kommune.no'; 'post@alstahaug.kommune.no';
 'postmottak@leirfjord.kommune.no'; 'vkop@vefsn.kommune.no'; 'post@grane.kommune.no';
 'postkasse@hattfjelldal.kommune.no'; 'post@donna.kommune.no'; 'postmottak@nesna.kommune.no';
 'postmottak@hemnes.kommune.no'; 'postmottak@rana.kommune.no'; 'postmottak@luroy.kommune.no';
 'post@trana.kommune.no'; 'radmannen@rodoy.kommune.no'; 'postmottak@meloy.kommune.no';
 'postmottak@gildeskal.kommune.no'; 'post@beiarn.kommune.no'; 'saltdalkommune@saltdal.kommune.no';
 'postmottaket@fauske.kommune.no'; 'post@sorfold.kommune.no'; 'postmottak@steigen.kommune.no';
 'postmottak@hamaroy.kommune.no'; 'postmottak@tysfjord.kommune.no';
 'postmottak@lodingen.kommune.no'; 'post@tjeldsund.kommune.no'; 'postmottak@evenes.kommune.no';
 'radmann@ballangen.kommune.no'; 'postkasse@rost.kommune.no'; 'postmottak@varoy.kommune.no';
 'postmottak@flakstad.kommune.no'; 'postmottak@vestvagoy.kommune.no';
 'postmottak@vagan.kommune.no'; 'postmottak@hadsel.kommune.no'; 'post@boe.kommune.no';
 'postmottak@oksnes.kommune.no'; 'postmottak@sortland.kommune.no';
 'postmottak@andoy.kommune.no'; 'postmottak@moskenes.kommune.no';
 'postmottak@harstad.kommune.no'; 'postmottak@tromso.kommune.no';
 'postmottak@kvaefjord.kommune.no'; 'post@skanland.kommune.no'; 'fellespost@bjarkoy.kommune.no';
 'postmottak@ibestad.kommune.no'; 'postmottak@gratangen.kommune.no'; 'post@lavangen.kommune.no';
 'postmottak@bardu.kommune.no'; 'postmottak@salangen.kommune.no';
 'postmottak@malselv.kommune.no'; 'postmottak@sorreisa.kommune.no';
 'postmottak@dyroy.kommune.no'; 'postmottak@tranoy.kommune.no'; 'postmottak@torsken.kommune.no';
 'post@berg.kommune.no'; 'postmottak@lenvik.kommune.no'; 'postmottak@balsfjord.kommune.no';
 'postmottak@karlsoy.kommune.no'; 'post@lyngen.kommune.no'; 'post@storfjord.kommune.no';
 'postmottak@kafjord.kommune.no'; 'postmottak@skjervoy.kommune.no';
 'postmottak@nordreisa.kommune.no'; 'postmottak@kvanangen.kommune.no';
 'postmottak@vardo.kommune.no'; 'postmottak@vadso.kommune.no';
 'postmottak@hammerfest.kommune.no'; 'ordforer@kautokeino.kommune.no';
 'postmottak@alta.kommune.no'; 'postmottak@loppa.kommune.no'; 'postmottak@hasvik.kommune.no';
 'servicekontoret@kvalsund.kommune.no'; 'postmottak@masoy.kommune.no';
 'postmottak@nordkapp.kommune.no'; 'postmottak@porsanger.kommune.no';
 'servicekontor@karasjok.kommune.no'; 'postmottak@lebesby.kommune.no';
 'postmottak@gamvik.kommune.no'; 'postmottak@berlevag.kommune.no'; 'postmottak@tana.kommune.no';
 'postmottak@nesseby.kommune.no'; 'postmottak@batsfjord.kommune.no'; 'postmottak@sor-
 varanger.kommune.no'; 'fmoapostmottak@fylkesmannen.no'; Magnhild Meltveit Kleppa; 'FMAA
 Postmottaket'; 'FMBU Postmottak'; 'FMFI, Arkiv'; 'FMHE Postmottak'; 'FMNO Postmottak Fylkesmannen i
 Nordland'; Anne Karin Hamre; 'FMST Postmottak'; 'FMTE Postmottak'; 'fmtrpostmottak'; 'FMVA
 Postmottak'; Lars Sponheim; 'Fylkesmannen i Møre og Romsdal'; 'Fylkesmannen Nord Trøndelag';
 'Fylkesmannen Oppland'; 'Fylkesmannen Østfold'; 'Postmottak Vestfold'
 Tittel: UDI oppfordrer kommuner til å drive asylmottak

Hei,

Vedlagt ligger et brev fra avdelingsdirektør Christine Wilberg i UDI.

Med vennlig hilsen

Benjamin Strandquist

Kommunikasjonsrådgiver

bens@udi.no

+47 407 07 210

UDI

Utlendingsdirektoratet (UDI)

Region- og mottaksavdelingen (RMA)

The Norwegian Directorate of Immigration (UDI)

Department for Regions, Reception and Return (RMA)

www.udi.no

Alle fylkesmenn og kommuner v/rådmenn og ordførere

Deres ref:

Vår ref: 15/08326-50

Dato: 17.11.2015

UDI oppfordrer kommuner til å drive asylmottak

UDI har utlyst drift av 30 000 nye, ordinære asylmottaksplasser. Svært mange norske kommuner vil få et nytt asylmottak i vinter. Det er mange fordeler for kommuner som velger å drive mottakene selv.

Kommuner, organisasjoner og private aktører som ønsker å drive et asylmottak kan legge inn et tilbud innen 11. desember.

Disse kommunene driver mottak for UDI i dag: Ås, Engerdal, Nome, Tinn, Kristiansand, Ullensvang, Flora, Tingvoll, Sunndal, Levanger, Nesna, Hattfjelldal, Vefsn og Salangen. De driver mottak for voksne og barn, enslige mindreårige, samt tilrettelagte avdelinger for asylsøkere med fysiske eller psykiske hjelpebehov.

UDI har gode erfaringer med kommuner som driftsoperatører og vi håper nå å øke dette tallet betydelig.

Hva er fordelene for en kommune som driver asylmottak selv?

Når noen oppretter et asylmottak i en kommune, har denne vertskommunen uansett en del ansvarsoppgaver innenfor blant annet helse og norskopplæring.

En kommune som driver mottaket selv, med kommunalt ansatte medarbeidere, kan utnytte ressursene sine bedre og sikre god kvalitet ved for eksempel å samordne norskopplæring, tolketjenester, asylmottak, bosetting av flyktninger og andre integreringstiltak.

I små kommuner kan dette gjøre det lettere for kommunen å tilby fulltidsstillinger. Kommunen bygger også kompetanse blant egne ansatte, og kan sikre godt samarbeid mellom asylmottak, helse, skole og andre kommunale etater.

Hvordan leverer kommunen inn et tilbud?

Du finner [utlysningen med informasjon over hvilke krav UDI stiller på DOFFIN](#).

Kommunene har allerede sammen med fylkesmennene gjort en kartlegging av potensielle lokaler på oppdrag fra Direktoratet for



samfunnssikkerhet og beredskap. Denne viser at det er mange ledige lokaler som kan brukes som asylmottak.

Det som mangler er noen til å drive asylmottakene. De etablerte driftsoperatørene har i liten grad kapasitet til å påta seg nye oppgaver. UDI er derfor interessert i å få nye aktører på banen, og ønsker kommuner velkommen som drivere av mottak i ledige lokaler i sin kommune.

Hvor langvarige er kontraktene?

Kontraktene som inngås nå, vil ha en varighet på tre år med opsjon på tre år til.

Vi gjør nå det første året av treårskontrakten uoppsigelig. Deretter vil det være fire måneders oppsigelsestid, mot tre måneder tidligere. Dette vil gi en høyere grad av forutsigbarhet for de som skal drive mottakene.

Ønsker dere mer informasjon eller veiledning?

Vi oppfordrer kommuner som er interessert i å vite mer til å ta kontakt med [UDIs regionkontorer](#). Vi vil gjøre det vi kan for å gi kommunene god veiledning om hva som kreves for å drive asylmottak.

Du finner mer om retningslinjer og krav på www.udiregelverk.no. De viktigste dokumentene er:

- [RS 2011-003 : Reglement for drift av statlige mottak \(eksternt nettsted\)](#)
- [RS 2011-025: Tilskudd til vertskommuner for asylmottak eller omsorgssenter \(eksternt nettsted\)](#)
- [G-03/2013: Anskaffelse av kontrakter om drift av asylmottak \(eksternt nettsted\)](#)

Vennlig hilsen

Christine Wilberg
Avdelingsdirektør



Halden kommune

Arkivkode: 151
Arkivsaksnr: 2015/3366-25
Journal dato: 11.12.2015
Saksbehandler: Lars Vidar Hennum Hansen

Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	2015/154	17.12.2015

Utsendte vedlegg	
1	Formannskapetets innstilling til budsjett 2016
2	Forslag til budsjett for kontrollutvalget
3	Innspill fra Halden kirkelige fellelsråd
4	Fellesrådets budsjettforslag 2016
5	Drøftingsmøte HTV med kommentarer fra fagforbundene
6	HHO 09.12.15 - PS 2015/40 Saksprotokoll

Ikke utsendte vedlegg	

Budsjett 2016

Sammendrag av saken:

Formannskapet vedtok innstillingen til budsjett for 2016, 03.12.2015, sak 2015/117

Formannskapetets innstilling er budsjettforslaget fra H, V, SP og FrP. Budsjettforslaget er vedlagt saken

Formannskapetets innstilling:

1. Fremlagt budsjettforslag vedtas i henhold til vedlagte budsjettdokument, inkludert skjema 1A, 1B, 2A og 2B.
2. Rådmannen gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i budsjettskjema 1B.
3. Ved vesentlige omdisponeringer prioriterer hovedutvalgene mellom hovedområdene innen den enkelte sektors budsjett. Eventuelle omfordelinger mellom sektorene legges fram for Formannskapet og Kommunestyret etter innstilling fra rådmannen.
4. Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer månedlig sektorenes økonomi samt framdrift på innsparinger og andre tiltak til formannskapet og

kommunestyret. Hovedutvalgene behandler rapportene i henhold til pkt. 3 i dette vedtaket.

5. Rådmannen pålegges tertialvis økonomirapportering til formannskapet og kommunestyret i første møte etter tertialets utgang. Rapportene skal inneholde vurdering av oppnåelse for alle budsjetttiltak. Hovedutvalgene behandler rapportene i henhold til pkt. 2-4 i dette vedtaket.
6. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til budsjettskjema 2B.
7. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 462,78 millioner kr. VAR-lån utgjør 280,7 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 40 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
8. Trekkrettighet i bank på inntil 450 millioner kr videreføres i 2016.
9. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2016 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivingen av eiendomsskatt for året 2016:
 - a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i egedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 3,75 promille av takstverdien.
Ubebygde tomter beskattes med 3,75 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
 - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer).
 - d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verde».
 - e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
 - f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt.
Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.

g) Kommunens skattetakstvedtekter.

10. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativet vedlagt dette dokument vedtas.

11. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2016, med forfall 20. mars, 20. mai,
20. september og 20.november.

12. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.

13. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer vedtas.

Dokumentet er elektronisk godkjent av:

Roar Vevelstad



Halden kommune

Samarbeidspartiernes Budsjettforslag 2016



Innholdsfortegnelse

Kommunestyrets innledning	4
Veiledning.....	4
Kommunestyrets endringer til rådmannens budsjettforslag	5
Felles	5
Undervisning og oppvekst.....	5
Helse og omsorg.....	5
Samfunnsutvikling og Kultur	5
Teknisk	6
Nøkkeltall endringer.....	6
Rådmannens innledning.....	7
Hovedpunkter i budsjettforslaget	9
Overordnet.....	9
Rådmannens omstilling og formannskapetets konto.....	9
Inndekning av merforbruk.....	9
Omstilling og effektivisering.....	10
Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester	10
Investeringsbudsjettet	11
Budsjettprosess 2016	11
Organisasjon.....	11
Helhetlig og utfordrende leder- og medarbeiderskap	13
Kommunens samfunnsplan	14
Strategisk nærings- og eiendomsutvikling	15
Helhetlig styring	16
Styringsindikatorer – samlet oversikt.....	17
Folkehelse	19
Demografisk utvikling i de eldre aldersgruppene.....	20
Fellesinntekter.....	23
Rammetilskudd og skatteinntekter	23
Motpost avskrivninger	24

Sentraladministrasjon/ fellesfunksjoner	25
Organisering	25
Mål og hovedoppgaver	25
Styringsindikatorer	28
Driftsrammer	28
NAV Halden	29
Organisering	29
Mål og hovedoppgaver	29
Styringsindikatorer	30
Driftsrammer	31
Undervisning, oppvekst og kultur	32
Organisering	32
Mål og hovedoppgaver	32
Styringsindikatorer	36
Driftsrammer	37
Kommunalavdeling Undervisning, oppvekst & kultur.....	38
Område: Kultur, idrett og mangfold.....	38
Organisering	38
Mål og hovedoppgaver	38
Styringsindikatorer	42
Driftsrammer	42
Kommunalavdeling Helse og omsorg.....	43
Organisering	43
Mål og hovedoppgaver	44
Funksjon 242 - Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	53
Styringsindikatorer	54
Driftsrammer	54
Kommunalavdeling Teknisk.....	56
Organisering.....	56
Mål og hovedoppgaver	56
Styringsindikatorer	60
Driftsrammer	63

Investeringsbudsjett.....	65
Investeringsoversikt	66
Kommentarer til nye prosjekt	67
Vedtak i kommunestyret.....	75
Budsjett 2016. Vedtak:	75
Obligatoriske oversikter	77
Budsjettsskjema 1A – drift	77
Budsjettsskjema 1B – drift	77
Budsjettsskjema 2A – investering	78
Budsjettsskjema 2B – investering	78
Tiltak.....	79
Tiltak – nedleggelse av Tistedal barnehage.....	80
Tiltak SFO – enhetskostnader	81
Tiltak - Ny skole på Idd	82
Tiltak - Redusere overføringer.....	84
til Den norske kirke med 1 mill. kroner	84
Tiltak- Etablering og bygging av dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede i Karrestad Eldresenter/Karrestad Sykehjem.....	85
Tiltak- Nedleggelse av Karrestad Eldresenter – styrking av hjemmesykepleien	87
Tiltak- Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim.....	89
Tiltak- Effekt av KOSTRA arbeidet/ omstruktureringsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpasning	91
Tiltak - Redusere husleiekostnader	93
Tiltak- Forsterkninger teknisk.....	94
Tiltak- Formannskapetets konto – reduksjon av bevilgning	95
Tiltak- Bortfall av tilskudd til NCE-prosjekt.....	96
Tiltak- Reduksjon politisk godtgjørelse	97
Gebyrregulativ.....	98
Forskrift om takster for kommunale vann- og avløpsgebyr	108
Betalingsregulativ for bygge-, plan-, utslipps-, delings-, eighedsregistrerings og seksjoneringssaker	113
Forskrift om anløpsavgift	137
Barnehagetakster Halden kommune	144

Kommunestyrets innledning

Kommunestyret vil takke rådmannen, kommunens øvrige ledelse og ansatte for oppfølging av budsjettet for 2015. Spesielt merker kommunestyret seg at sektoren Helse og Omsorg holder sine budsjetter for første gang på svært lang tid. Samtidig vil kommunestyret understreke behovet for ytterligere kostnadsreduksjoner både for fortsatt reduksjon av samlet forbruk og for å møte kravene til innstramning som hvert år følger statsbudsjettet. Kommunestyret ønsker derfor at nedbemanningsprosessen fortsetter og støtter derfor rådmannens formuleringer om å vurdere muligheter for interne omplasseringer når det oppstår vakanser. Dette gjelder hele kommunens virksomhet. Samtidig ser også kommunestyret behovet for å sikre rett kompetanse, som er avgjørende for gode tjenester innenfor de stramme rammene Halden kommune har.

Kommunestyrets vedtatte budsjett bygger på rådmannens forslag med modifikasjoner som detaljert i neste kapitel. Kommunestyret har valgt å videreføre tilbud og ordninger innenfor kulturområdet. Med unntak av tilskudd til kirken, blir de foreslåtte nedskjæringene i kultursektoren ikke foreslått i kommunestyrets vedtatte budsjett. Samtidig har kommunestyret merket seg at rådmannen allerede legger opp til ambisiøse kostnadsreduksjoner på Undervisning og Oppvekst samt Helse og Omsorg. Kommunestyret velger derfor å følge rådmannens budsjett for disse sektorene. Kommunestyret vil samtidig understreke behovet for fortsatt stram kontroll med og oppfølging av utgiftene, der rammene for hver sektor som hovedregel skal overholdes.

Kommunestyret vil igjen understreke betydningen av godt planverk for å kunne håndtere de faglige og økonomiske utfordringene Halden kommune møter. Det vil derfor bli viktig å styrke kapasiteten og kompetansen på dette området.

Veiledning

Dette forslaget tar utgangspunkt i rådmannens forslag og i all hovedsak er den originale teksten beholdt. Endringer går klart fram av listen under "Kommunestyrets endringer til rådmannens budsjettforslag" på de neste sidene. Disse punktene er også gjengitt under hvert område i budsjettet. I området kultur, idrett og mangfold er rådmannens forslag omskrevet i større grad. Vedlegg som beskriver tiltak som er reversert er tatt ut av dokumentet.

Nøkkeltall, tabeller og budsjettskjemaer skal være avstemt i henhold til endringene av rådmannens opprinnelige budsjettforslag.

Kommunestyrets endringer til rådmannens budsjettforslag

Felles

- Formannskapetets konto økes med kr 1,5 millioner til kr 2,5 millioner ved omdisponering fra rådmannens konto.
- Satsene for eiendomsskatt holdes uendret. Forventet inntektsnivå reduseres med kr 19 millioner. Avsetninger til fond reduseres tilsvarende.
- Eventuelle gjenstående reduksjoner av renter på gjeld skal tilføres ubundet disposisjonskonto. (ca. kr 0,7 millioner).
- Ved større investeringsprosjekter skal offentlig/privat samarbeid (OPS) vurderes.
- Kommunestyret ber rådmannen om å utrede Halden kommunale pensjonskasses virksomhet og forvaltning i nåværende og fremtidig form.

Undervisning og oppvekst

- Planlegging og prosjektering av ny skole på Idd fortsetter. I dette arbeidet skal også en samlet skole for alle ti klassetrinnene vurderes. Skolen skal stå klar til skolestart 2017.
- Planlegging av ny skole i sentrum (1-10) skal påbegynnes. I denne forbindelse skal også idrettshall utredes, inkludert mulighetene for å realisere en hall med to håndballbaner som oppfyller håndballforbundets arenakrav.
- Kommunestyret mener det er avgjørende med bedre rekruttering av fosterfamilier. Rådmannen legger frem en sak med forslag til tiltak for politisk behandling i første kvartal 2016.

Helse og omsorg

- Framtidig struktur og lokalisering av virksomhetene innen helse og omsorg skal utredes for videre politisk behandling. Dette er en del av arbeidet med investeringer for effektivisering av denne sektoren.

Samfunnsutvikling og Kultur

- Kommunestyret ønsker å skjerme området kultur, spesielt kulturskolen, biblioteket, ungdomsklubben Domino og Rockehuset.
- Aktivitetsnivået i kultursektoren finansieres ved omdisponering av kr 1,9 millioner fra feil i HUO og rentereduksjon med kr 1,9 millioner.
- Kommunestyret ønsker å videreføre samarbeidet med staten og fylkeskommunen om Det Norske Blåseensemble og Opera Østfold. Avtaler om drift og tilskudd vurderes fortløpende og reforhandles.
- Kremasjonsavgift innenbys økes til kr 2.500. Kommunestyret stiller også krav til effektivisering av kirkens virksomhet. Økte inntekter som følge av dette tilfaller kirken.

- Kommunestyret ber om økt tempo i salg av kommunale eiendommer. Det vurderes om utvalgte eiendommer og områder skilles ut og forvaltes av eget selskap. Resultatet av slike utredninger skal legges fram for politisk behandling.

Teknisk

- Arbeidet med arealplanen for Halden Kommune forseres for å sikre tilgangen på tomter til boligformål.
- Rådmannen bes legge fram oversikt over ferdigregulerte byggeklare tomter i forhold til gjeldende arealplan innen 1.3.2016. Oversikten vil danne grunnlag for endringer i arealplanen.
- Rokke avfallsplass holdes åpent 2 lørdager hver måned. Dette dekkes inn av at avfallsgebyret opprettholdes.

Nøkkeltall endringer

Endringer/reverseringer: (kroner i 1.000)	
Bibliotek	1 400
Kulturskole, reduksjon/endret tilbud	875
Reduksjon tilskuddsmidler	970
Reduksjon kjøp av tjenester	175
Reduksjon renhold og innkjøp	50
Kulturtiltak barn og unge	300
Kirken	255
Økt avsetning disposisjonfond	730
Sum endringer/reverseringer	4 755
Inndekking:	
Feil i budsjett HUO	1 900
Reduserte rentekostnader	2 600
Økt kremasjonsavgift	255
Sum inndekking	4 755

Rådmannens innledning

Byjubileums-året, der Halden by feiret sitt 350-års jubileum, er i ferd med å «ebbe ut». Gjennom året har vi vært vitne til en fantastisk dugnadsinnsats av hele byen. Uke etter uke har små og store arrangement vært avholdt, som et ledd i markeringen. Uke etter uke har et enormt antall dugnadstimer vært lagt ned. Jeg håper alle haldensere er stolte av måten fellesskapet har bidratt og løst dette på.

Halden kommune har vært igjennom krevende omstillings- og endringsprosesser de siste årene. Fokus på inntektsoptimalisering og på å holde kostnadsnivået nede har ført til driftsbalanse de siste to årene. Det var både viktig og gledelig, og er et resultat av hardt arbeid i hele organisasjonen.

Årene fremover vil også bli krevende. Prioriteringene vil bli enda tøffere, etter hvert som inndekkingen av underskudd gradvis skal økes til årlig 45 mill. kroner fra og med 2018. Gjennom fokus på helhetlig styring og de elementer som ligger i dette, har vi et godt grunnlag for å kunne lykkes med videre prosesser og omstilling. Det vil være utfordrende – og nødvendig.

Rådmannen vil også i 2016 ha fokus på å sikre forutsigbare tjenester for innbyggerne. Halden kommune skal levere tjenester med riktig kvalitet og mottakerne skal oppleve at de blir møtt med god service. I dette arbeidet vil internkontroll og refleksjonsarenaer være viktig.

I 2016 legges det opp til å starte flere investeringsprosjekter som har til hensikt å bedre infrastruktur og med det legge til rette for ulike effektiviseringsprosesser i tjenester innenfor undervisning og omsorgstjenester.

Gjennom arbeidsgiverpolitikken som er vedtatt i 2015, husker vi at kommunens verdier bygger på fire grunnverdier; *Tillit*, *Åpenhet*, *Respekt* og *Redelighet*. Gjennom å bruke disse som en veileder i daglige valg, beslutninger og prioriteringer i samhandlingen mellom ansatte og innbyggere ligger det et godt grunnlag for å lykkes.

Det er store forventninger til kommunen som tjenesteleverandør og som utvikler av lokalsamfunnet. I 2015 vil små og sterke fagmiljøer knyttet til plan, næring, eiendom og folkehelse samles i avdeling for Samfunnsutvikling. Avdelingen vil ha en viktig oppgave knyttet til utvikling av Haldensamfunnet gjennom å kjøre planprosesser, og å bidra inn i ulike innovasjonsprosesser. Kommunens målsettinger i Strategisk Næringsplan 2015-2020 vil være viktig for avdelingens arbeid knyttet til samfunnsutvikling. Gjennom 2015 har Halden kommune blitt mer synlige, noe som skal forsterkes ytterligere i 2016. Nyttige planer og prosesser for samfunnet skal gjennomføres.

Gjennom siste halvdel av 2015 ser vi at store internasjonale katastrofer får lokale ringvirkninger for Halden samfunnet. Bosetning av flykninger vil øke i omfang. Dette vil etter de prognoser som foreligger forsterkes i 2016 og med det utfordre oss i arbeidet med å bedre integrerings- og bosettingsarbeidet. Gjennom rask og målrettet innsats fra en rekke

frivillige, Mangfoldsrådet, Halden Kommunale Kompetansesenter og NAV har vi tro på at vi skal lykkes godt med dette.

Kommunestyret må innen sommeren 2016 ta stilling til en eventuell kommunesammenslåing. Aremark har vært tydelige på at de ikke ønsker en sammenslåing med Halden. I oppdraget fra Fylkesmannen ligger det likevel at kommunestyret innen 1. Juli 2016 behandler sak om kommunereform. Gjennom 1. halvår vil det derfor pågå et utredningsarbeid etter gitte kriterier, som skal danne et godt grunnlag for kommunens beslutning.

Det er ingen tvil om at Halden kommune fortsatt vil ha store økonomiske utfordringer i årene som kommer og at rammene vil oppleves som stramme. Økonomisk kontroll er en viktig forutsetning for å sikre forutsigbare tjenester i fremtiden. Et målrettet fokus på økonomi og kontroll, både i et kortsiktig og langsiktig perspektiv, samtidig som det legges til rette for en stadig mer effektiv drift gjennom strukturelle investeringer blir viktig. På den måten vil vi oppleve en bærekraft i vårt tilbud over tid.

Roar Vevelstad
Konst. rådmann

Hovedpunkter i budsjettforslaget

Rådmannens forslag til budsjett for 2016 er utarbeidet med bakgrunn i budsjett 2015, samt økonomiplanen for 2015-2018.

Overordnet

Driftsbudsjettets frigjorte midler til tjenesteproduksjon øker med 3,3 % fra 2015 til 2016. Korrigeres for en forventet pris- og lønnsvekst utgjør realveksten 0,6 %, som skal dekke nye satsninger, økte kostnader som følge av endringer i demografiske forhold og ikke minst økt inndekning av akkumulert underskudd.

Totalt sett utgjør budsjetterte bruttodriftsutgifter i tjenesteproduksjonen for 2016 2,067 mill. kroner. I så store beløp ligger det alltid et handlingsrom i forhold til å kunne foreta prioriteringer. Imidlertid, det ligger «en plan» bak hver krone, og slik sett får en omprioritering alltid konsekvenser.

Resultatutviklingen har vært god de siste 2 årene. Selv om regnskapet for 2015 ikke er gjort opp, er det god prognose og inndekningen av underskudd kan pr nå gjøres i tråd med forpliktende plan. De økonomiske utfordringene er imidlertid fremdeles meget store. Budsjett 2016 og de nærmeste årene blir dermed enda strammer enn de to foregående årene, som følge av at inndekningen av underskudd årlig skal økes til 45 mill. kroner fra og med 2018. Dette medfører at de ulike satsninger og styrkninger som stortinget legger opp til i statsbudsjetter må vurderes nøye og finnes plass til gjennom omprioriteringer i vårt tjenestetilbud. Vi vil ikke greie å tilføre de enkelte tjenestekområder midler til slik satsning. I forslag til statsbudsjett for 2016 legges det opp til «mindre styrkninger» til blant annet rus/psykiatri, helsesøster og ny naturfagstime på ungdomstrinnet med en forventet kostnadsramme for Halden i 2016 på 6,2 mill. kroner I motsatt ende ligger en økning av inndekningen av underskudd med 10 mill. kroner. Det må løpende omprioriteringer til, og om nødvendig vedtak i forhold til dette gjennom året.

Rådmannens omstilling og formannskapets konto

Budsjett 2016 er et krevende budsjett. Risikoen knyttet til gjennomføring av vedtak er alltid tilstede i en stor driftsorganisasjon med kompleks oppgavesammensetning. Som i 2015 har rådmannen derfor funnet det nødvendig å foreta en liten avsetning for å kunne dekke uforutsette hendelser knyttet til gjennomføring av tiltak. Dette kan være tidsforskyving av effekttidspunkt så vel som innkjøp av prosessbistand i enkelte gjennomføringsfaser av tiltak. Posten «rådmannens omstilling» utgjør 4,1 mill. kroner. Endret av kommunestyret til 2,6 mill kroner. Videre har rådmannen avsatt 1 mill. kroner til formannskapets disposisjon. Endret av kommunestyret til 2,5 mill. Kroner. Rådmannen anser ovennevnte poster som beskjedene budsjettsummer som er nødvendig.

Inndekning av merforbruk

Økonomiplanen for 2016-2019 inneholder en forpliktende plan for inndekning av tidligere års merforbruk. Rådmannen anser det som en forutsetning at denne planen følges og har

derfor lagt opp til en inndekning på 20 millioner kr i 2016, godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i brev datert 29.10.2014.

Omstilling og effektivisering

Halden kommune fikk høsten 2013 ekstraordinært tilskudd fra Kommunal- og Moderniseringsdepartementet for å kunne foreta en tjenestegjennomgang som grunnlag for omstilling. I denne prosessen var det satt fokus på helse og omsorg, skoler og barnehager og administrasjon. Tjenestegjennomgangen med tilhørende utarbeidelse av tiltak har vært basis i vårt omstillingsarbeid både i 2014 og 2015. Dette arbeidet er også grunnlaget for endringsarbeidet innenfor de store sektorene i 2016.

I perioden desember 2013 til oktober 2015 er det i Halden kommune foretatt en reduksjon med 100 årsverk. Det vesentligste er tatt innenfor helse og omsorg. Også i 2016 blir det meget viktig å vurdere en hver stilling ved ledighet, med tanke på å effektivisere tjenester og redusere kostnader. Dette vil forde et behov for økt fleksibilitet hos ansatte.

Omstillingsarbeidet blir stadig vanskeligere og mer utfordrerne etter hvert som de ulike tjenestene får et økonomisk omfang som gjenspeiler nivået i andre sammenlignbare kommuner. I perioden 2014-2015 er langt på vei «de korte effekter» hentet ut. Det meste av det gjenværende endringsarbeidet som er utledet av tjenestegjennomgangen krever strukturelle endringer, både i infrastruktur og tjenestedesign. I det videre omstillingsarbeidet blir avviksrappoter og vurdering av slike viktig for å sikre at vi leverer forsvarlige tjenester.

Viktige prioriteringer for Haldens velferdstjenester

Gode oppvekstsvilkår for barn og unge er et sentralt mål.

Tjenester til utsatte barn og unge med tidlig innsats er særskilt viktig. Rådmannen har derfor forsøkt å skjerme dette området for kutt. Helhet og sammenheng i tjenestene som er rettet mot barn og unge gir et godt grunnlag for det helhetlige utdanningsløpet, og et godt læringsutbytte med gode grunnleggende ferdigheter.

Helse- og omsorgstjenestene er en tjeneste som skal preges av nær dialog og medvirkning med bruker og pårørende. En slik medvirkning er nødvendig for å sikre at brukerperspektivet ivaretas. Det ble derfor b.la etablert brukerråd i enhet sykehjem fra januar 2015. Brukerrådet består av pårørende/brukere og ledelse.

Et av formålene med samhandlingsreformen er at folk skal få flere tjenester nær der de bor. Utskrivingspraksis viser at stadig sykere pasienter kommer tidligere ut fra sykehus. En styrking av kompetansen i tjenesten er derfor viktig, både den formelle kompetansen og realkompetansen.

Satsingen på «arbeid først» i NAV-Halden fortsetter også i 2016. Denne har som mål å redusere antall mottakere av økonomisk sosialhjelp og andre passive ytelser. NAV-Halden

skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet.

Investeringsbudsjettet

Investeringsbudsjettet på 464,4 mill. kroner er ekspansivt. Likevel er det foretatt en vurdering av hvert enkelt prosjekt opp mot lønnsomhet og lovverk. I 2016 ligger det oppstart av to store prosjekter, Idd skole og Demensboliger på Bergheim som begge vil gi positive økonomiske driftseffekter. VA-sektoren er budsjettert med en investering på 102 mill. kroner, i henhold til vedtatt hovedplan og er selvfinansierende.

Rådmannen legger opp til at en salgsinntekt på 5 mill. kroner avsettes til fond for anskaffelse av sentrumsnære tomter eller bygninger med tanke på etablering av boliger. Tanken er at dette kan benyttes til oppkjøp av strategiske tomter og bygg senere år. I så måte foreslås også en investeringsbevilgning på 15 mill. kroner til kjøp av tomter/boliger/bygg finansiert av tidligere salgsinntekt som er avsatt til fond.

Budsjettprosess 2016

Rådmannens budsjettforslag for 2016 legges frem den 5. november 2015. Formannskapetets behandling vil være 3. desember. Årsbudsjettet skal i henhold til kommunelovens § 45-3 vedtas av kommunestyret. Kommunestyrets behandling vil være den 17. desember 2015. Formannskapetets innstilling vil være til offentlig ettersyn i perioden mellom formannskapetets og kommunestyrets behandling. Kommunestyrets vedtak vil oversendes Fylkesmannen for lovlighetskontroll som følge av at kommunen er registrert i ROBEK.

Budsjett 2015 ble vedtatt i desember 2014 og økonomiplanen for 2015-2018 ble vedtatt av kommunestyret 11. september 2014. Disse dokumentene har dannet grunnlaget for utarbeidelsen av budsjettet for 2016. Rådmannens hovedfokus har vært å legge et forutsigbart budsjett som muliggjør en inndekning av tidligere års merforbruk på 20 millioner kr slik den forpliktende planen forutsetter. Det har vært nødvendig å endre fordelingen av rammene mellom kommunalavdelingene i forhold til økonomiplanen 2015 - 2018. Særsilt sett i forhold til undervisning og oppvekst som i løpet av 2015 har opparbeidet en negativ prognose på om lag 18 mill. kroner.

De foreslåtte tiltakene er drøftet med tillitsvalgte i felles drøftingsmøte, samt i sektor HTV-møte.

Rådmannen vil i forbindelse med kommunestyrets budsjettbehandling legge frem en sak med forslag til rutiner og innhold i rapporteringen til politiske organer i 2016.

Organisasjon

Halden kommunes organisasjon er inndelt i rådmannens stab og tre kommunalavdelinger samt NAV.

Rådmannens ledergruppe (RLG) består høsten 2015 av konst. rådmann, konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst, konst. kommunalsjef oppvekst og kultur, konst. kommunalsjef helse og omsorg, kommunalsjef teknisk, personalsjef, fagleder lønn, NAV- leder og leder for informasjon og service.

Kommunalavdeling helse og omsorg er nå organisert i 5 enheter som ledes av enhetsledere.

- Enhet hjemmesykepleie
- Enhet omsorgsboliger
- Enhet samlokaliserte boliger
- Enhet sykehjem
- Enhet basistjenester

Enhetene er delt inn i underområder med en eller flere områdeledere avhengig av type virksomhet. I tillegg har kommunalavdelingen et eget område for koordinerende fellestjenester.

Kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur er organisert i 24 enheter med enhetsledere.

- 9 barneskoler med rektor som enhetsleder
- 3 ungdomsskoler med rektor som enhetsleder
- 7 kommunale barnehager med styrer som enhetsleder
- PPT og logopedtjeneste med enhetsleder
- Voksenopplæring med enhetsleder
- Barnevernstjenesten med enhetsleder
- Helsesøstertjenesten med enhetsleder
- Kultur og idrett med enhetsleder
- Skole- og miljøsenderet med avdelingsleder

Kommunalavdeling teknisk er organisert i 5 enheter som ledes av enhetsleder.

- Miljø og landbruk
- Plan, byggesak og geodata
- Teknisk forvaltning
- Teknisk drift
- Brann

NAV er organisert direkte under rådmannen. Rådmannen har i tillegg sin stab som består av:

- Juridisk
- Informasjon og service
- Politisk sekretariat

- Økonomi og samfunnsutvikling
- Personal og organisasjon

Organisasjonsstrukturen er under kontinuerlig vurdering om hvorvidt den er hensiktsmessig i forhold til oppgaver og utfordringer. På bakgrunn av gjennomgangen i omstillings- og omstrukturingsprosjektet vil det gjøres vurderinger av ledernivåer, strukturer og dimensjoneringen av stabsfunksjonene. Det har i løpet av 2015 også blitt enkelte endringer i strukturen i helse og omsorg og teknisk.

Det skal til enhver tid være samhandling på tvers av organisasjonen i oppgaver som gjelder hele kommunen. Eksempler på oppgaver som har prioritet, krever samhandling og involverer ulike avdelinger er; samfunnsutvikling, kompetanseutvikling, lederutvikling, integrering og mangfold.

Helhetlig og utfordrende leder- og medarbeiderskap

For å kunne gjennomføre ønsket omstilling og utvikling av Halden kommune i årene fremover, er det avgjørende og nå fastsatte mål og oppnå resultater. Lederutviklingsprogrammet som er gjennomført i 2013-2015 vil gå over i en ny fase. Mye kunnskap har blitt tilført organisasjonen, og i det kommende året vil det fra rådmannens ståsted være viktig å etablere arenaer for refleksjon og kompetanseoverføring internt mellom ledere både i og mellom kommunalavdelinger. Det påfyll av verktøy som lederutviklingsprogrammet har gitt skal praktiseres, evalueres og deles. Mot slutten av året vil videre lederutviklingsprogram med eksterne bidrag vurderes.

Lederne i Halden kommune er avhengig av å ha kompetente medarbeidere for å nå målene og løse oppgavene. Medarbeiderskap må derfor ses i sammenheng med lederskap og lederne må være tydelige på hvilke krav og forventninger som ligger i rollen til den enkelte medarbeider. Medarbeiderne ønsker, og må ta, et større ansvar for egen kompetanseutvikling og eget arbeidsmiljø. Den vedtatte arbeidsgiverstrategiens punkt 4 – kompetente og selvstendige medarbeidere peker nettopp på dette;

Den enkelte medarbeider er myndiggjort i lys av egne erfaringer, kunnskap, fag, holdninger, delegert ansvar og myndighet. Arbeidsgiver skal legge til rette for vekst gjennom forventninger og krav, og det skal gis støtte innenfor trygge rammer. En god og hyppig relasjon mellom leder og medarbeider er viktig, at medarbeideren blir sett, lyttet til og får bekreftelse på sin arbeidsutførelse.

Den kompetente medarbeideren er effektiv og fleksibel fordi hun/han har innflytelse over egen arbeidssituasjon og ikke har behov for å settes i gang og veiledes i detalj. Det er avgjørende at medarbeiderne på eget initiativ kan samarbeide og samhandle med andre. Gode møteplasser og arbeid i team og nettverk er viktig for faglig og

individuell utvikling, og det bør legges til rette for dette. Våre medarbeidere har forventninger om at jobben gir mening og mulighet for selvrealisering.

Det er dyktige medarbeidere i Halden kommune som deler kunnskap med andre, men det er fortsatt et potensiale i å benytte interne lærekrefter til kompetanseheving i organisasjonen.

Et åpent og konstruktivt samarbeid mellom arbeidsgiver, tillitsvalgte og vernetjenesten er avgjørende i arbeidet med å oppnå økonomisk handlingsrom og gode tjenester. Dette må følges opp ved å legge til rette for både formelle og uformelle møteplasser.

Reduksjon av lønnsmassen vil fortsatt være nødvendig for å kunne oppnå et økonomisk handlingsrom i årene fremover. Halden kommune har redusert antallet årsverk fra desember 2013 til september 2014 med 67,6 årsverk. Fra september 2014 til september 2015 er årsverk redusert med ytterligere 32,3 årsverk. Etter nedbemanningen på ca. 100 årsverk er det ca. 1654 faste årsverk i Halden kommune.

Det skal jobbes målrettet for å øke nærværet. Det akkumulerte fraværet var ved 3. kvartal 2015 på ca. 8,7 %. Langtidsfraværet er hovedutfordringen og vil følges spesielt i 2016 som del av nysatsingen på IA-arbeid (inkluderende arbeidsliv).

Arbeidspresset er stort og det er viktig å ha oppmerksomhet på arbeidsmiljøet, spesielt innenfor områder som vil bli berørt av nedbemanning.

Kommunens samfunnsplan

Kommunen er gjennom plan- og bygningsloven pålagt å ha en kommuneplan som består av både en samfunnsdel og en arealdel. Halden kommune vedtok i 2010 kommuneplanens samfunnsdel. Samfunnsdelen skal legge føringer for arealdelen. Gjennom planstrategiarbeidet for denne perioden ble det bestemt at rullering av kommuneplanens samfunnsdel skulle påbegynnes i denne kommunestyreperioden. På bakgrunn av dette arbeidet skulle behovet for rullering av arealdelen vurderes.

Rådmannen har gjennomført oppstart av rullering av kommuneplanens samfunnsdel i løpet av 2015. Den økonomiske snuoperasjonen som kommunen har hatt inneværende periode medfører at det er behov for å evaluere vedtatte strategier og eventuelt lage nye som skal følges opp senere av tema- og fagplaner.

Rullering av kommuneplanens samfunnsdel vil bli gjennomført som en fullstendig kommuneplanprosess. Rådmannen ønsker å gjennomføre planprosessen i egen regi med deltakelse fra alle kommunalområder med bred innbyggermedvirkning og involvering. Kommuneplanprosesser tar 1 – 1,5 år slik at en revidert kommuneplan kan vedtas samtidig som kommunestyret vedtar planstrategi for neste kommunestyreperiode innen oktober 2016.

Strategisk nærings- og eiendomsutvikling

Halden kommune har i dag en betydelig eiendomsmasse bestående av kommunale institusjoner, kommunale leiligheter, andelsleiligheter og mindre tomteparseller. Det er få større tomtereserver av størrelse i kommunalt eie.

De siste årene er det startet et arbeid med salg av kommunal eiendomsmasse for å frigjøre kapital og for å kunne reinvestere i nyere mer hensiktsmessige «arenaer». Det er viktig å starte arbeidet med å vurdere nye utbyggingsområder til boligutbygging i et lengre perspektiv (20-50 år). Det kan bli aktuelt å fremskynde dette, avhengig av hvordan de avsatte områdene i kommuneplanens arealdel faktisk blir frigjort for utbygging. Gode attraktive tomteprosjekter vil være viktig for vekst. Dette, kombinert med en stadig bedre infrastruktur mot Oslo, vil gjøre Halden enda mer attraktiv. Halden kommune skal bidra aktivt i markedsføringen av Halden og spesielt av næringstomter.

Halden kommune har eierandeler i flere selskaper og «sammenslutninger». Rådmannen mener det er viktig at Halden kommune som eier er tydelig i alle sine eierposisjoner. For å få til dette var det viktig å få en vedtatt eierstrategi i, der det for hvert eierskap klart fremkommer formålet med eierskapet.

Arbeidet med utarbeidelse av Strategisk Næringsplan 2015-2020 er ferdigstilt. I 2016 vil strategisk nærings- og eiendomsutvikling være en viktig del av kommunens innsats i lokalsamfunnsutviklingen.

Helhetlig styring

Helhetlig styring ble introdusert som begrep i 2013 og er en betegnelse på de ulike elementene som inngår i det totale styringsgrunnlaget for Halden kommune. Utarbeidelse av kommunikasjonsplan og administrativt delegeringsreglement ble ferdigstilt i 2014. Arbeidet med ny arbeidsgiverstrategi er slutført og vedtatt i 2015. Det igangsettes sent i 2015 en prosess med gjennomgang og revidering av kommunens etikk-reglement. Dette vil slutføres medio 2016 og komme til behandling i kommunestyret.

Det ble i 2014 gjennomført en forvaltningsrevisjon av rådmannens internkontroll. Resultatet av denne revisjonen medførte at rådmannen nedsatte en arbeidsgruppe for å sikre fremdrift i arbeidet med kommunens elektroniske internkontrollsystem.

Gruppens oppgaver var å foreslå en hensiktsmessig og intuitiv måte å organisere rutiner på, iverksette informasjon og opplæring etter en prioritert liste over enheter foretatt av rådmannens ledergruppe og utvikle hensiktsmessige rapporter/rapporteringsystemer, spesielt i tilknytning til avvik.

I perioden mai – september var de utvalgte områdene gjennom opplæring i ny struktur, kartlegging, risikovurdering og avvikshåndtering. Ny håndbokstruktur er lagt ut på kommunens elektroniske internkontrollsystem for alle områdene og dokumenter legges inn fortløpende.

Kommunen har høsten 2015 gått til innkjøp av Risk Manager. Dette er et system for blant annet dokumentstyring, risikovurdering, avvikshåndtering, analyse og rapportering. Det er mange kommuner som benytter Risk Manager, og selv om vi er i oppstartsfasen er vi sikre på at dette er en god løsning for Halden Kommune. Spesielt at avvik kan meldes via en mobilapp ser vi på som en stor fordel. Risk Manager vil erstatte dagens system i sin helhet.

I 2016 vil implementering av dette systemet med tilhørende rutiner gis et meget stort fokus. Rådmannen har tidligere pekt på viktigheten av avviksmeldinger samt vurdering og behandling av disse, i forhold til det å ha kontroll på at tjensteproduksjonen skjer i tråd med lover og regler. Det er spesielt viktig også ut i fra at kommunen har mindre administrative ressurser enn sammenlignbare kommuner. En god internkontroll styrker kommunens omdømme og legitimitet gjennom å sikre at utviklingen skjer i tråd med vedtatte mål. Et godt system for styring og kontroll er også viktig for å sikre etterlevelse av lover og regler, utøvelse av riktig tjenstekvalitet og forebygge uønskede hendelser. Helhetlig styring og målstyring skal bidra til bedre og tydeligere beslutningsgrunnlag for folkevalgte organer.

Målstyring er en del av kommunens helhetlige styring og skal bidra til å prioritere, fremme fokus og interesse for hvilke resultater som oppnås i de ulike kommunalavdelingene. Målstyring er en naturlig del av ledernes oppfølging. For å opprettholde og utvikle ledernes kompetanse er videreføring av lederutviklingen et viktig virkemiddel.

Den første utgaven av målekartet ble innført i forbindelse med budsjettet for 2014. Det skal også i 2016 rapporteres på oppnådde resultater i forbindelse med tertialrapporteringen.

Tabellen under viser en samlet oversikt over kommunens styringsindikatorer i 2016.

Styringsindikatorer – samlet oversikt

Kom.avd.	Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Sentral/ felles	Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	36 %	95 %
	Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	95 %	95 %
	Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	NY	100 %
NAV	Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere/brukere med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste tre mnd.	71 %	70 %
	Økt aktivitet	Andel graderte sykmeldinger	40 %	45 %
	Ytelser	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	24 %	45 %
	Sosialhjelp	Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp pr mnd	494	480
		Antall langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde, og som har forsørgerplikt for barn under 18 år	80	70
		Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år pr mnd	103	90
		Antall mottakere under 25 år med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	73	50
		Andel KVP-deltakere	25	25
		Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	40 %	60 %
Undervisning, oppvekst & kultur	Barnehage	Andel barn i barnehage (private og kommunale) som har spesielle behov	2 %	2 %
		Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	99,2 %	100 %
		Foreldrenes tilfredshet med barnehetilbudet		5,0
	Grunnskole	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	9,6 %	7 %
		Mobbing i skolen 7.trinn	1,3 %	0
		Mobbing i skolen 10.trinn	1,2 %	0
		Lesing på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	67,3 %	95 %
		Lesing på 8.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	83,9 %	95 %
		Regning på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	63,9 %	95 %
		Regning på 8.trinn. Andel elever på nivå 3, 4 og 5	63,5 %	95 %
		Lesing på 9.trinn. Andel elever på trinn 3,4 og 5	77,4 %	95 %
		Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,2 %	99 %
	Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	74 %	80 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker	X	95 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen	42 %	80 %

		barnet er 2 år og 2 mnd		
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd	90 %	95 %
		Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart	X	80 %
Barnevern		Andel bekymringsmeldinger avklart innen tidsfristen	X	95 %
		Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	85 %	85 %
		Andel barn med tiltaksplan	80 %	80 %
		Andel barn med omsorgsplan	100 %	100 %
		Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	90 %	90 %
		Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barneverntjenesten	100 %	100 %
Kultur, idrett og mangfold	Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	78 399	78 399
	Barn & unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	5 415	5 415
	Kultursalen	Antall arrangement	70	80
	Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	205	205
Helse og omsorg	Koordinerende fellestjenester	Andel søknader med foreløpig svar innen tre uker	99 %	100 %
	Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	52 %	52 %
		Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	38/45/17 %	44/46/10 %
	Omsorgsboliger	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	12,5/64/23,5 %	20/60/20 %
	Samlokaliserte	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	25/45/30 %	35/45/20 %
	Sykehjem	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	43/45/12 %	58/40/2 %
		Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder langtidsplasser	70 %	70 %
		Antall overliggerdøgn på sykehus	147	X
		Beleggsprosent Korttid/langtid	xx/100 %	85/99 %
	Samlet	Antall klager på enkeltvedtak	X	X
		Antall klagesaker på enkeltvedtak som helt eller delvis omgjøres av Fylkesmannen	X	X
		Antall klagesaker på enkeltvedtak som stadfestes av fylkesmannen	X	X
	BOSO prosjektet «en dør inn»	Utgifter bruk av midlertidig bolig (NAV)	224 776,-	Budsjett
		Antall bedre boforhold – bistand til å skaffe nytt bosted/utbedret eksisterende	33/20	X/X
		Antall forhindret utkastelse/bistått mht økonomi	11	X
		Antall fremskaffede nye kommunalt disponerte boliger	4	12
Teknisk	Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (11 000 m3/døgn) Avvik fra idealproduksjon = >100	134 %	100 %
		Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
		Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	100 %	100 %
		Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
	Avløp	Andel tilknyttede etter utsending av henstilling/ pålegg	100 %	100 %
		Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
		Prosentavvik rensed avløpsvann i forhold til idealavløpvmengde (11 000 m3/døgn)	111 %	100 %

	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	85 %	90 %
VVA-anlegg	Antall arbeidsulykker	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	82,5 %	82,5 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader	3,9 mnd.	< 6 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager	0	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	51 %	100 %
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	99 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	84 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	100 %	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	80 %	80 %
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	87 %	90 %
Brann	Utrykningstid i hht krav - Dimensjoneringsforskrift	100 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekt etter standardkrav DSB	45 %	100 %

Folkehelse

Kommunene er gjennom Lov om folkehelse (folkehelseloven) med forskrift pålagt å ha oversikt over innbyggernes helsetilstand.

Oversikten skal identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Halden utarbeidet den første helseoversikten i 2013, og versjon nr. 2 i 2015.

En analyse av oversiktsdokumenter for Halden kommune, viser at de største utfordringene er knyttet opp mot

- utjevning av sosiale forskjeller
- livsstilsrelaterte sykdommer som kols, lungekreft, hjerte-kar, overvekt og diabetes.
- økt gjennomføring/reduksjon av frafallet i videregående skole
- boligsosialt arbeid
- 800 fattige barn.
- reduksjon av antallet unge sosialhjelpsmottakere og unge arbeidsledige
- omstilling i arbeidslivet – kravet til kompetanse øker mens Halden har mange innbyggere med grunnskole som høyeste utdanningsnivå.
- et økende antall demente
- hoftebrudd. Halden har flest hoftebrudd i Norge sett opp mot antall innbyggere.

I 2014 ble Halden med i et prosjekt for å gjøre barnehager og skoler helsefremmende. Sunne valg i hverdagen påvirker læring. I 2016 er det planlagt oppstart av et prosjekt som skal arbeide for at alle skoler og barnehager i kommunal sektor blir helsefremmende.

Det har i 2015 vært satt i gang tiltak på alle områdene som er listet opp som særlige utfordringer i punktene over. Arbeidet forsetter i 2016.

Halden kommune inngikk i 2014 en intensjonsavtale med «Skadeforebyggende Forum» om å jobbe for å bli et trygt lokalsamfunn. 3 Satsingsområder ble plukket ut.

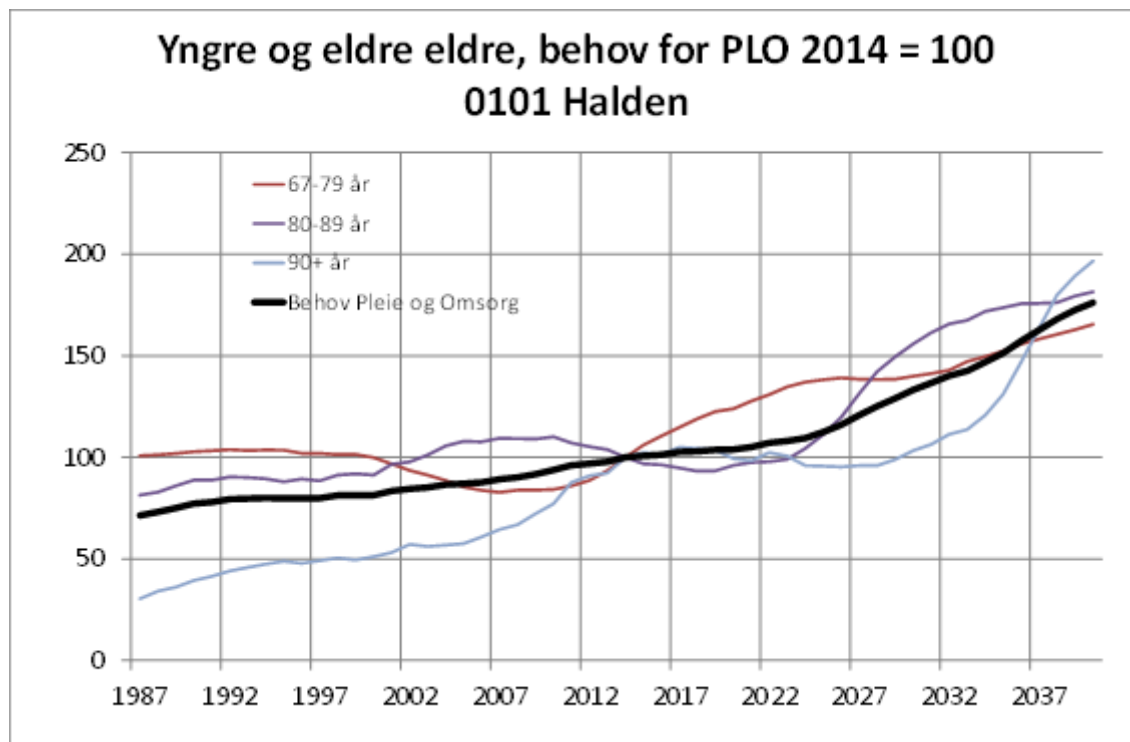
- Fallforebygging
- Brannforebygging
- Trafikksikkerhet.

Det er satt i gang tiltak på alle områder i 2015 som forsetter i 2016.

Demografisk utvikling i de eldre aldersgruppene

Tabellen under viser prognosen for folketallsutvikling basert på Statistisk sentralbyrås prognose for middels befolkningsutvikling.

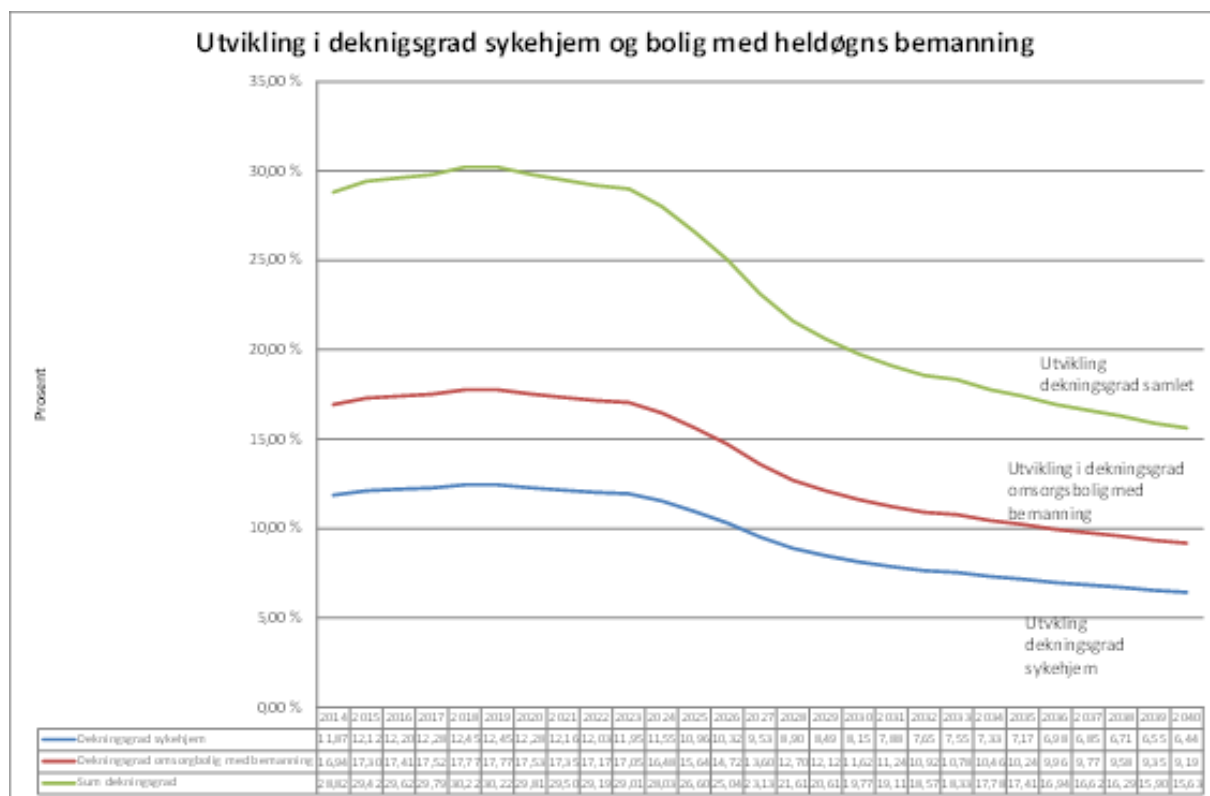
Befolkningsutviklingsprognose	2015	2016	2017	2018	2019
Innbygger 0-2 år	959	965	983	1007	1030
Innbygger 3-5 år	1 065	1 057	1 044	1 053	1 060
Innbygger 6-15 år	3 603	3 635	3 674	3 684	3 721
Innbygger 16-22 år	2 773	2 760	2 754	2 739	2 721
Innbygger 23-66 år	17 087	17 231	17 364	17 533	17 711
Innbygger 67-79 år	3 380	3 520	3 658	3 793	3 904
Innbygger 80-89 år	1 220	1 213	1 193	1 174	1 176
Innbygger 90 år og over	306	303	314	312	310
Sum folketall	30 393	30 684	30 984	31 295	31 633



Kilde: Statistisk sentralbyrå

I årene fremover er det spesielt antall yngre eldre i alderen 67 til 79 år som ser ut til å vokse. Samtidig tyder prognosene på at antall innbyggere i aldersgruppen 80 til 89 år vil falle noe frem til 2017, for deretter å stige markant fra 2024. Antall innbyggere i alderen 90 år og eldre har en reduksjon, før en forventer at antallet stiger etter 2029.

I følge SSB var det i Halden kommune 1519 innbyggere 80 år og eldre pr. 1. januar 2015. Kommunen er i en situasjon med fall i antall eldre innbyggere de neste årene. Fra og med 2020 stiger antallet igjen. Når antallet eldre synker er det naturlig å anta at behovet for sykehjemsplasser og kommunale pleie- og omsorgstjenester synker tilsvarende. I neste figur vises hvordan befolkningsutviklingen 80 år og over påvirker dekningsgraden i kommunen.



Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figuren viser at utviklingen i dekningsgrad vil utvikle seg i samme takt som reduksjonen i antall eldre. Med dagens nivå på antall institusjonsplasser og omsorgsboliger med heldøgns bemanning vil dekningsgraden for heldøgns omsorg, som nå er 28,2 %, øke til 30,2 i 2019. Dette er da en relativt sett høyere dekningsgrad enn i dag, og vil være høyere enn snittet i landet. Samtidig er det viktig å påpeke at behovet for plasser øker etter 2020.

Rådmannen har i tidligere saker beskrevet og fått tilslutning til en gradvis omlegging av tjenestene.

Fellesinntekter

Fellesinntekter	Budsjett 2016	Prognose 2015	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Rammetilskudd	-859 464	-836 406	-835 418	-823 330
Skatt inntekt/ formue	-649 117	-605 000	-600 769	-578 673
Kompensasjonstilskudd	-7 100	-7 200	-7 200	-8 564
Sum statstilskudd	-1 515 681	-1 448 606	-1 443 387	-1 410 567
Eiendomsskatt - verk og bruk	-37 000	-40 664	-40 400	-39 541
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-41 600	-40 691	-40 000	-40 024
Sum eiendomsskatt	-78 600	-81 355	-80 400	-79 565
Renter løpende lån	49 548	47 300	47 349	39 245
Renter driftskonto	7 500	6 306	8 042	6 278
Renter formidlingslån	6 800	6 290	6 290	5452
Bankomkostninger	250	72	100	242
Avdrag lån	56 000	53 700	53 840	54 362
Sum finansutgifter	120 098	113 668	115 621	105 579
Renter - bankinnskudd og fond	0	0	0	-1 273
Renter - utlån	-5 950	-4 745	-5 650	-5 163
Utbytte fra selskaper	-4 400	-9 351	-8 329	-9 155
Sum finansinntekter	-10 350	-14 096	-13 979	-15 591
Motpost avskrivninger	0	-20 400	-20 681	-18192
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-4 400
Inndekning av tidligere års merforbruk	20 000	10 000	10 000	9 400
Avsetning til/ bruk av fond (e-skatt)	1 700	4 000	4 028	25
Sum disposisjoner	21 700	14 000	14 028	5 025
Sum fellesinntekter	-1 462 833	-1 436 789	-1 428 798	-1 413 311

Tall i tusen kr

Fellesinntektene i budsjett 2015 har dannet grunnlaget for fellesinntektene i budsjettet for 2016.

Det er gjort følgende endringer i forhold til budsjett 2015:

Rammetilskudd og skatteinntekter

Rammetilskudd og skatteinntekter er justert opp til nivået som regjeringen har anslått i forbindelse med fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett for 2016. Reduksjonen i rammetilskuddet inneholder også oppgavekorrigeringer for 2016. Den største korrigeringen i rammetilskuddet er at midler til øyeblikkelig hjelp i er innlemmet i rammetilskuddet. Frem til

og med 2015 har dette vært øremerkede midler. Beløpet som er trukket ut av rammen til Helse og Omsorg, og som nå inngår i rammetilskuddet utgjør 7,2 millioner kroner i 2016.

Skatteinntektene er i prognosen for 2015 oppjustert med 5 millioner kr i forhold til budsjett. Oppjusteringen er gjort med bakgrunn i finansdepartementets oppjusterte prognoser som ble presentert i forbindelse med forslaget til statsbudsjett 2016. Skatteinntektene i 2016 er basert på departementets prognoser for nasjonal skatteinngang, samt Halden kommunes relative andel på 76,5 % av landsgjennomsnittet.

Realveksten i de frie inntektene er anslått å være 21 mill. kroner. Videre er som nevnt tidligere midler til øyeblikkelig hjelp innlemmet i rammetilskuddet (7,2 mill. kroner), noe som medfører en vekst på 28,2 mill. kroner totalt.

På realveksten er kommunal deflator (2,7 %) lagt til, noe som utgjør 38,9 mill. kroner. Totalt øker dermed de frie inntektene (skatt og rammetilskudd) med om lag 67 mill. kroner.

Motpost avskrivninger

Motpost avskrivninger er VAR avskrivninger som belastes VAR området og som har sin motpost i fellesfunksjoner under Sentraladministrasjonen. Frem til og med 2015 har denne motposten blitt ført under fellesinntekter, men rådmannen ønsker å rendyrke fellesinntektene til å kun bestå av rammeoverføringer, finans og egenkapitaltransaksjoner, og har derfor flyttet denne posten til fellesfunksjoner i Sentral/Felles. Avskrivningene er økt med 5,1 mill. kroner som følge av en høyere investeringstakt i 2016 enn prognosen som ble lagt til grunn ved utarbeidelsen av økonomiplanen. Hovedsakelig skyldes dette de investeringer som gjennomføres på renseanlegget.

Det er ingen andre vesentlige endringer, utover de som er nevnt over, i fellesinntektene i budsjett 2016 i forhold til budsjett 2015. Det betyr at rådmannen fortsatt forventer lave renter i 2016, men at en likevel må påregne å gjøre en del rentesikringer for å opprettholde kravet om minimum 25 % sikring i finansreglementet. Dette, sammen med økt låneopptak, øker rentekostnadene selv om det ikke forventes økning i rentenivået i 2016.

Sentraladministrasjon/ fellesfunksjoner

Organisering

Sentraladministrasjon og fellesfunksjoner inneholder ulike stabs- og fellesfunksjoner som betjener alle kommunalavdelinger og enheter i Halden kommune.

Sentraladministrasjon er delt inn i følgende underområder:

- Rådmann
- Politisk – inkluderer ordfører, politiske råd og utvalg, kontrollutvalg og revisjon
- Politisk sekretariat
- Kommunikasjon og service
- Juridisk
- Personal og organisasjon – inkluderer læringer og kriseberedskap
- Økonomi og samfunnsutvikling – inkluderer i tillegg innkjøp, lønn, regnskap, kemner, sentralkjøkken, IT og utvikling
- Fellesfunksjoner inneholder blant annet følgende:
 - AFP – ordninger
 - Forsikringer
 - Konto til formannskapetets disposisjon

Mål og hovedoppgaver

Rådmann m/stabsfunksjoner og politisk aktivitet

Rådmannens (administrasjonssjefens) oppgave fremgår av kommunelovens § 23.

Rådmannen og rådmannens ledergruppe (RLG) har ansvaret for å fremme forslag til overordnet strategi og planverk til politisk behandling, gjennomføre politiske vedtak, utvikle og gjennomføre handlingsplaner, tilrettelegge for lokal samfunnsutvikling, samt utøve det overordnede lederskapet av kommunens virksomhet.

De ulike fagområdene som i dag rapporterer til rådmannen har som hovedoppgave å bistå politisk myndighet og legge til rette for kommunalavdelingenes virksomhet, yte juridisk bistand samt å ivareta kontakten mot myndighetene vedrørende forhold som berører kommunen som helhet.

Stabsfunksjonene personal og organisasjon og økonomi og samfunnsutvikling har som hovedoppgaver å gi kommunalavdelingene og enhetene bistand, råd, veiledning og oppfølging, slik at disse selv kan øke sin tid til tjenesteproduksjon. En av hovedoppgavene er å utvikle systemer og rutiner innenfor ulike områder, slik at lover og forskrifter ivaretas, samtidig som ressursene disponeres effektivt. Stabsfunksjonene skal gjennom gode systemer sørge for å ivareta rettsikkerhet, likebehandling og effektivitet i forvaltningen.

Avdeling for økonomi og samfunnsutvikling har, i tillegg til en rådgivingsfunksjon overfor andre kommunalavdelinger, oppgaver i forhold til utviklingen av Halden som samfunn. Inkludert i dette ligger den helhetlige samfunnsplanleggingen som en paraply, hvor strategiske eiendomsvurderinger, arealdisponeringer, næringsarbeid og folkehelse ligger inkludert. Gjennom sin kompetanse og erfaring skal avdelingen bidra til å utvikle Halden som en enda mer attraktiv bosteds- og næringslivskommune. I forhold til styrking av funksjonen mot næringslivet som gjøres ved utgangen av året, gjøres dette i en erkjennelse av at næringsliv er også viktig for bosetting – viktig for utvikling i og av et samfunn. En kommune kan ikke «redde» bedrifter, men det er viktig å bruke ressurser på dialog og tilrettelegging.

Stabsfunksjonene har også flere løpende driftsoppgaver som for eksempel føring av regnskap, skatteoppkreverfunksjon, innfordring, matproduksjon, lønnsutbetalinger, oppfølging av lærlingeordningen, med mer.

HMS/Sykefravær

Rådmannen holder fast ved målsetningen om et sykefravær på 5 % fravær og 95 % nærvær i stab.

Kommunen har et godt system for oppfølging av sykemeldte, og ledere på alle nivåer oppdateres jevnlig innenfor feltet nærvær og oppfølging. HMS-avdelingen jobber aktivt ut mot enkeltansatte, ledere og arbeidssteder som har særlige utfordringer knyttet til sykefravær/arbeidsmiljøet

Forebyggende tiltak har høy prioritet, og HMS-prisen deles ut for femte gang i 2015.

Nysatsing innenfor inkluderende arbeidsliv

Rådmannen har som en konkretisering av den overordnede arbeidsgiverstrategi vedtatt i 2015 satt nysatsing på nærværsarbeidet på agendaen. Dette arbeidet vil bli videreført i 2016.

Ny samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv ble undertegnet mellom partene 10.10.14.

Overordnet mål for nysatsingen er:

- Økt nærvær
- Forankring i hele organisasjonen
- Bedre partssamarbeid

Nysatsingen innebærer et økt samarbeid med NAV Arbeidslivssenteret.

Det er oppnevnt en styringsgruppe og en arbeidsgruppe for prosjektet. Begge gruppene er partssammensatte, og hovedverneombudet er representert i begge gruppene.

Tiltak i IA-satsingen vil være

- Kompetanseheving innenfor sykefraværsoppfølging
- Samarbeid med tre eksterne bedrifter gjennom erfaringsutveksling
- Bruk av interne ressurspersoner innenfor IA-området.
- Intensivt oppfølging av ansatte bl.a. på grunnlag av NAVs innskjerping av aktivitetsplikten
- Gjennomgang av status for ansatte som har gått over på arbeidsavklaringspenger/trygdeordninger med avklaring av arbeidsforholdet
- Analysearbeid

Analysearbeidet vil ha fokus på

- Hvem er sykemeldte
- Hvor er det høyt fravær/lavt fravær over tid
- Årsaker til høyt/lavt fravær
- Hvilke tiltak virker i sykefraværsarbeidet
- Kostnader ved sykefravær på ulike nivåer i organisasjonen

Det vil bli søkt midler til ulike underprosjekter, kurs/opplæring og felles prosjektstøtte i IA-satsingen. Aktuelle midler er tilretteleggingstilskudd fra NAV Arbeidslivssenteret, midler fra Halden kommunale pensjonskasse samt andre tilgjengelige prosjektmidler.

Annet

Rådmannen vil i 2016 fortsette å videreutvikle den helhetlige styringen og ha et særskilt fokus på oppfølging av rådmannens internkontroll. Som beskrevet tidligere skal arbeidet med helhetlig styring og internkontroll fortsette og videreutvikles i 2016.

I forhold til styrking av funksjonen mot næringslivet gjøres dette i en erkjennelse av at næringsliv er også viktig for bosetting – viktig for utvikling i og av et samfunn. En kommune kan ikke «redde» bedrifter, men det er viktig å bruke ressurser på dialog og tilrettelegging.

Halden Kommune fikk for en tid tilbake en relativt omfattende avviksrapport fra riksarkivet. For å tette dette avviket er det satt av 0,5 mill. kroner i budsjett 2016.

Det er lagt inn midler til «Allsang på Grensen» i budsjettet. Samtidig har rådmannen tro på at dette prosjektet, via andre samarbeidspartnere, kan løse sine forpliktelser uten særlig kommunalt bidrag i tiden som kommer.

Det er satt av 0,6 mill. kroner til ekstern bistand i forbindelse med gjennomføring av nye IT-avtaler i 2016.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	36 %	95 %
Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	95 %	95 %
Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	NY	100 %

Driftsrammer

	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Sentraladministrasjon	98 274	95 687	78 727
Fellesfunksjoner	1 350	20 303	22 541

Tall i tusen kr

NAV Halden

Partnerskapet er NAV kontorets øverste ledelse og består av NAV-direktør, rådmann i Halden kommune og NAV leder. NAV- kontoret driftes med både kommunalt og statlige ansatte. NAV-leder er kommunalt ansatt, og forholder seg til partnerskapsavtalen mellom stat og kommune. I tillegg er det kommunale og statlige styringssystemer og budsjett som er gjeldende. Det er inngått avtale mellom fylkeskommunen og Halden kommune v/NAV-kontoret om en sosialfaglig rådgiver i videregående skole. Dette som et bidrag for å forhindre at elever dropper ut av videregående skole. I tillegg har enheten en NAV rådgiver i Halden fengsel og en ansatt er utlånt til prosjekt i Arbeids og velferdsdirektoratet.

Organisering

Enheten er inndelt i tre avdelinger pluss stab. NAV Halden har, som tidligere nevnt, en veileder ansatt ved Halden Fengsel. Det er en samarbeidsavtale mellom kriminalomsorgen og Arbeids- og velferdsetaten.

De tre avdelingene har avdelingsledere som har det daglige ansvaret for hver sin avdeling. I 2015 ble det etter en justering av organisasjonsmodellen etablert en stab hvor ansatte er direkte underlagt NAV-leder. Staben ved NAV Halden skal arbeide med overgripende arbeidsoppgaver. NAV Halden vil utvikle en spesialkompetanse på området HR og økonomi.

Organisasjonsmodellen ved NAV Halden har fokus på helhetlig arbeid med den enkelte bruker. Enheten har som mål «Arbeid først» i alle ledd.

I tillegg til Sosiale tjenester i NAV, er også bosetting av flyktninger en viktig oppgave som er tillagt NAV Halden. Med bakgrunn i kommunestyrevedtak skal Halden kommune ta imot 48 flyktninger til sammen i 2015 og 40 i 2016. I den forbindelse er det opprettet et prosjekt «Raskere bosetting». Det er ansatt en prosjektleder. I tillegg vil det bli ansatt en programveileder. Dette prosjektet skal bidra til økt kvalitet i bosetting og introduksjonsprogram, og styrke mangfoldsarbeidet i kommunen.

NAV Halden har to styringslinjer. Oppdraget og organisasjonsmodellen er tilpasset overordnet mål og disponeringsbrev fra staten, økonomiplan for kommunen og føringer fra Fylkesmannen.

Mål og hovedoppgaver

- Mulighet for arbeid for flest mulig
- Mulighet for meningsfull aktivitet for mennesker med spesielle behov
- Mulighet for inntektssikring i henhold til rettigheter etablert i lovgivningen

Bekjempelse av fattigdom

NAV-Halden skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Både kommunal og statlig styringslinje ved NAV

Halden skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Arbeid er både et sentralt mål og tiltak mot fattigdom

- Å gi alle mulighet til å komme i arbeid
- Å gi barn og unge mulighet til å delta og utvikle seg
- Å bedre levekårene for de vanskeligst stilte

Både Mål- og Disponeringsbrevet og Nasjonale mål og hovedprioriteringer, legger føringer for hva NAV Halden skal ha fokus på i 2016.

Styringsindikatorer

For å nå resultatkravene for 2016-2019 satt i målekortet som er NAV sitt styringssystem, jobbes det systematisk og målrettet for å finne smarte måter å jobbe på. Både kommunale og statlige midler brukes for å få flere brukere i aktivitet fremfor passive ytelser. Målet er å bli litt bedre hver dag.

Situasjonen på arbeidsmarkedet gjør at utviklingen følges tett, og det skal sikres nødvendig bistand til både arbeidssøkere og arbeidsgivere.

Et arbeidsmarked med høy sysselsetting, lav ledighet og et inkluderende arbeidsliv

Styringsindikatorer

Kom.avd.	Område	Indikator	Status pr.2.tertial 2015	Mål 2016
NAV	Arbeidssøkere	Andel arbeidssøkere / brukere med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste 3 mnd.	71 %	70%
	Økt aktivitet	Andel graderte sykmeldinger	40 %	45%
	Ytelser	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	24 %	45%
	Sosialhjelp	Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	494	480
		Antall langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde, og som har forsørgerplikt for barn under 18 år	80	70
		Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år pr mnd	103	90
		Antall under 25 år som er langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	73	50
		Antall KVP-deltakere	26	25
		Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	%	60 %

Disse indikatorene skal følges opp hver måned og justeres dersom avvik. Dersom ikke ønsket effekt er oppnådd, settes det i verk nye tiltak.

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
57 295	56 056	60 137

Tall i kr

Utfordringer for 2016.

- Det vil bli økt krav om arbeidsplikt for økonomisk sosialhjelp. Det vil også kreve tettere oppfølging av den enkelte. Det er uavklart hvorvidt det vil komme økte midler over statsbudsjettet til denne satsningen
- Økt bosetting av flyktninger og mangfoldsarbeid gjennom prosjekt «raskere bosetting» og i nært samarbeid med mangfoldskoordinator og på tvers av kommunens etater.
- Sikre at barn og unge kan nyttiggjøre seg av kommunens midler til barnefattigdom, herunder også nyopprettet utlån av fritidsutstyr gjennom «skattkammeret», et samarbeidsprosjekt mellom Kirkens Bymisjon, kultur og NAV.

Gjennom følgende arbeid og prosjekter, vil NAV Halden bidra til å bekjempe fattigdom og gi mennesker muligheter:

- Fokus på arbeid og aktivitet i alt vi gjør
- Tiltaksprosjekt «Mestring gjennom jobben» unge i arbeid gjennom tildelte fattigdomsmidler fra arbeids- og velferdsdirektoratet.
- «Arbeid først», aktivitet fremfor passive ytelser. Et samarbeidsprosjekt mellom NAV Halden og Halden Arbeid og Vekst AS hvor personer rekrutteres fra NAV Halden.
- Syvmil-steget initiert av Fylkesmannen, samarbeid på tvers av etater til det beste for brukene.
- BOSO-(bolig sosialt utviklingsprogram), boligoppfølger ansatt ved NAV Halden, samarbeid med øvrig boligteam i Halden kommune.
- Prosjekt «Raskere bosetting», et prosjekt som har til hensikt å øke kvaliteten i bosettingsarbeidet med flyktninger.
- Kirkens bymisjon satser i Halden. Arbeidsavklaring og diverse tiltak for brukerne ved NAV Halden. Pedalen, kafe og jobbsentral.
- Kompetanseutvikling på veiledningsområdet ved NAV Halden med bl.a HPMT(helhetlig- prinsippstyrt-metodisk tilnærming i oppfølging).
- «Jobb Halden» aktivitets plikt for økonomisk sosialhjelp
- Frivillig forvaltning
- Rett ytelse

Undervisning, oppvekst og kultur

Organisering

Kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur består av:

- 12 grunnskoler (9 barneskoler og 3 ungdomsskoler)
- 7 kommunale barnehager for tiden
- Voksenopplæring
- Familiens Hus som tilbyr tjenester innen; PPT, spesialpedagogisk team barnehage, barnevern og forebyggende helsearbeid – helsesøster, skolehelsetjeneste og svangerskapsoppfølging
- Botilbud for enslige mindreårige asylsøkere

I tillegg har kommunalavdelingen som barnehagemyndighet et ansvar for samordning, tilsyn og veiledning av for tiden 33 private barnehager. Kommunen er i tillegg forpliktet til å fatte vedtak mht tildeling av driftstilskudd jfr. forskrift om likeverdig behandling, behandle og godkjenne årsmeldinger og årsregnskap til ikke kommunale barnehager, fatte vedtak om støttepedagog/assistent for barn med særskilte behov og fatter enkeltvedtak om redusert oppholdsbetaling etter søknad jfr. lovendring med virkning fra 1.mai 15.

På kommunenivå er det i tillegg til kommunalsjef en faglig stab som på et overordnet nivå ser til at lover og forskrifter overholdes. Stabens oppgaver er videre å påse at det skjer en positiv utvikling innen fagområdet.

Mål og hovedoppgaver

Kommunalavdelingens tjenester retter seg til barn og unge i alderen 0 - 18 år samt voksne med et opplæringsbehov etter fylte 18 år. I kommunalavdelingen inngår også enhet for kultur.

Rådmannen vil arbeide for et godt oppvekstmiljø for barn og unge i Halden kommune. Rådmannen skal samordne kommunens tjenester og tilstrebe et godt tverrfaglig og helhetlig tilbud. I vårt samfunn er det viktig med trygge og utviklende arenaer for barn og unge i alle aldre. Kommunalavdelingen har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Vi skal arbeide for helhet og sammenheng i alle ledd.

Elevene skal forlate grunnskolen med godt læringsutbytte og gode grunnleggende ferdigheter.

Det legges vekt på tidlig innsats og gode overganger fra barnehage til skole og mellom de ulike skoleslagene. Fokus på organisering, læringsmiljø, klasseledelse og tilpasset opplæring skal bidra til økt trivsel, bedre læringsresultater og redusert behov for spesialundervisning i skolen.

Drift i enhetene baseres på gjeldene lov- og avtaleverk.

Område: Administrasjon

Administrasjonen i kommunalavdelingen består av kommunalsjef og en faglig stab på tre medarbeidere. Administrasjonen skal tenke helhetlig, og ha ansvar for å samordne innsatsen for barn og unge på tvers av fagområdene i avdelingen. I tråd med kommunale styringsverktøy skal administrasjonen sørge for en helhetlig skole- og barnehagedrift som bidrar til god oppvekst, læring og utvikling for barn og unge i Halden kommune. Tidlig innsats vektlegges, med fokus på gode helse- og barneverntjenester.

Område: Forebygging, svangerskaps-, helsestasjons- og skolehelsetjeneste

Helsesøstertjenesten skal sikre at kommunens befolkning har et tilbud som fremmer fysisk, psykisk og sosial helse, samt forebygger sykdom og skade. Tjenestetilbudet er fastsatt i retningslinjer og veileder.

Helsesøstertjenestens målsetting er å følge retningslinjene, samt å organisere tjenesten slik at de som har behov for ekstra oppfølging får dette. Helsestasjonen, inklusive Åpen barnehage er lavterskeltiltak som gir bistand til barn og familier med ekstra utfordringer. Gjennom å avdekke mangler ved barnets grunnleggende omsorgsbehov på et tidligst mulig tidspunkt, og sette inn tiltak, reduseres behov for tyngre kostnadskrevende tiltak på sikt.

Det er et stort press på skolehelsetjenesten. Barn og unge tar selv kontakt med helsesøster for samtale og råd.

Ungdommens helsestasjon legger stor vekt på å fange opp ungdommer med behov for prevensjonsveiledning, for å hindre uønskede svangerskap og abort. Helsestasjonen gir også prevensjonsveiledning og tilbyr gratis prevensjon til kvinner som misbruker rus eller som har det vanskelig på andre måter.

Det er i statsbudsjettet for 2016 lagt inn midler til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Rådmannen har ikke funnet rom til å prioritere dette innenfor de tildelte rammer.

Jordmortjenesten i Halden er sårbar, med en relativt lav bemanning i forhold til folketallet. Nye bestemmelser om tidligere utskriving fra barsel, med krav om tettere oppfølging fra kommunens side vil medføre økt press på jordmortjenesten.

Område: Barneverntjenesten og tiltak i og utenfor familien

Aktivitetsnivået i tjenesteområdet er generelt økende. Antall bekymringsmeldinger meldt til barneverntjenesten vil i 2015 ligge opp mot 300. Det er grunn til å tro at nivået i 2016 vil være omtrent som i 2015, eller litt høyere. Antall barn som mottar barneverntiltak øker ikke i samme takt da et relativt høyt antall meldinger og undersøkelser ikke fører til tiltak. Antall barn plassert utenfor hjemmet vil ligge på et noe høyere nivå i 2016 enn i 2015. Det er vanskelig å prognostisere utviklingen på barnevernfeltet fra det ene året til det andre, ut

over at den nasjonale trenden over lang tid er at stadig flere barn mottar tiltak fra barnevernet.

Tjenesten mottar øremerkede midler fra staten til 4,5 stillinger som en del av den nasjonale satsingen på kommunalt barnevern. Denne videreføres i 2016. Kommunens egenandel ved plassering av barn i institusjon har både i 2013 og 2014 økt med kr. 15.000 pr. måned. For 2015 vil dette medføre økte årlige utgifter for kommunen på ca. 2,5 mill kroner, en økning som må påregnes også i 2016.

I tjenesteområdet ligger også drift av bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger (EMF). Bofellesskapet fortsetter driften i 2016 som i 2015. Det innebærer tilbud til fire ungdommer også i 2016. Den statlige finansieringsordningen ble svekket fra 2014 ved at kommunen i tillegg til ordinær egenandel må dekke ytterligere 20% av kostnadene i tiltaket.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Kommunestyret mener det er avgjørende med bedre rekruttering av fosterfamilier. Rådmannen legger frem en sak med forslag til tiltak for politisk behandling i første kvartal 2016.

Område: Barnehage

Barnehagens innhold er regulert og basert på «*Rammeplan for barnehager*», som er en forskrift til loven. Barnehagetilbudet i kommunen omfatter for tiden 40 kommunale og private barnehager med totalt 1478 barn. I tillegg vil Espira Oreid starte opp sin virksomhet med virkning fra januar 16. Barnehagen vil ved full drift kunne gi tilbud til ca 80 barn.

Utbyggingen som har funnet sted de siste år, har medført at kommunen i dag har ledighet på barnehageplasser. Dette medfører et behov for å vurdere barnehagestrukturen. Tatt i betraktning oppstart av den nye barnehagen på Oreid vil rådmannen foreslå å legge ned Tistedal barnehage. En videreutvikling av barnehagetilbudet i kommunen handler derfor om å ha mer fokus på å videreutvikle kvaliteten i tilbudet som gis til brukerne uavhengig av eierstruktur.

Før prosessen med en videre reduksjon av kommunale barnehager gjennomføres, ønsker rådmannen en noe større prosess knyttet til den fremtidige barnehagestrukturen og den kommunale rollen i denne. Blant annet ønsker rådmannen også å vurdere barnehage i forbindelse med fremtidig utbygging av Os-området.

I henhold til § 2 i Barnehageloven, er barnehagene forpliktet til å gi barn et godt pedagogisk tilbud tilpasset deres funksjonsnivå, kjønn, etniske og kulturell bakgrunn. Barnehagene skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Videre er barnehagene forpliktet til å støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barns interesser, ferdigheter og kunnskaper.

Dette er et krav som påhviler alle barnehager.

Det arbeides med å utarbeide en felles plattform for «Halden barnehagene» med felles verdisyn, et grunnleggende menneskesyn, holdninger og væremåte for ansatte, uten at dette går på bekostning av barnehagens egenart. Arbeid som er igangsatt, er startet i et samarbeid mellom private og kommunale barnehager.

Kommunalavdelingen har et særlig fokus på det helhetlige utdanningsløpet, og dette gjenspeiler seg i planer, rutiner, organisering og samarbeid mellom enhetene. Det er stort fokus på tidlig innsats, gode overganger mellom barnehage og skole, samt kommunens utfordringer når det gjelder utvikling av behov for spesialpedagogisk hjelp og særskilt tilrettelegging i barnehagene.

I mange tilfeller der et barn i barnehage har vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter opplæringslovens § 5-7, er det i tillegg behov for et særskilt fysisk og/eller personalmessig tilrettelegging.

Barnehagene i Halden kommune tilbyr i dag gode tjenester og god kvalitet på sitt tilbud.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Halden kommune har full barnehagedekning pr dato og driften tilpasses etterspørselen.

Område: Grunnskole

Grunnskolen i Halden kommune teller 3568 elever – fordelt på ni barneskoler og tre ungdomsskoler.

Kommunens fremtidige skolestruktur er gjenstand for vurdering.

Skolens virksomhet er i tillegg til lov og forskrift basert på gjeldende læreplan *LK-06, Kunnskapsløftet*. Lokalt i Halden er det vedtatt en *Politisk plattform for barnehager og skoler*, som angir mål og strategier for det faglige innholdet.

Satsningsområdene i Halden-skolen er lesing, regning, sosial kompetanse og digitale ferdigheter. Arbeidet innenfor disse områdene er basert på anerkjent forskning om hva som fremmer elevenes læring og utvikling.

Våre skoler skal være lærende organisasjoner med vedvarende fokus på utvikling av praksis i det enkelte klasserom. Det forutsetter god organisering, tydelig og målrettet ledelse, og kompetente ansatte som trekker i samme retning.

Skole- og miljøsenderet er en enhet som ivaretar elever med særskilte behov for tilpasning av skolehverdagen. 4 – 6 elever i ungdomsskolealder har daglig sin tilpassede skolehverdag på SMS (skole- og miljøsenderet). Denne enheten er organisert rett under kommunalsjefen.

Drift av skolefritidstilbudet (SFO) ligger organisert under barneskolene våre. SFO-tilbudet omfatter i dag om lag 750 barn.

Elevene på 6. trinn i Halden kommune får tilbud om leirskoleopphold. Tilbudet omfatter til sammen tre overnattinger

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Planlegging og prosjektering av ny skole på Idd fortsetter. I dette arbeidet skal også en samlet skole for alle ti klassetrinnene vurderes. Skolen skal stå klar til skolestart 2017.
- Planlegging av ny skole i sentrum (1-10) skal påbegynnes. I denne forbindelse skal også idrettshall utredes, inkludert mulighetene for å realisere en hall med to håndballbaner som oppfyller håndballforbundets arenakrav.

Område: Voksenopplæring – Halden kommunale kompetansesenter

Halden kommunale kompetansesenter (HKK) sine oppgaver er i hovedsak knyttet til opplæring av nyankomne innvandrere, jamført Introduksjonsloven. HKK utfører også opplæring av voksne med rettigheter knyttet til grunnskoleopplæring og spesialpedagogiske tiltak.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Barnehage	Andel barn i barnehage (private og kommunale) som har spesielle behov	2%	2%
	Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	99,2%	100%
	Foreldrenes tilfredshet med barnehagetilbudet		5,0
Grunnskole	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	9,6%	8%
	Mobbing i skolen 7.trinn	1,3%	0
	Mobbing i skolen 10.trinn	1,2%	0
	Lesing på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	67,3%	95%
	Lesing på 8.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	73,2%	95%
	Lesing på 9.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	83,9%	95%
	Regning på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	63,9%	95%
	Regning på 8.trinn. Andel elever på nivå 3, 4 og 5	63,5%	95%
	Regning på 9.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	77,4%	95%
	Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,2%	99%
Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	74%	80%
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker		95%
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd	42%	80%
	Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd	90%	95%
	Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart		80%
Barnevern	Andel bekymringsmeldinger avklart innen tidsfristen		95%
	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	85%	85%
	Andel barn med tiltaksplan	80%	80%
	Andel barn med omsorgsplan	100%	100%
	Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	90%	90%
	Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barneverntjenesten	100%	100%

Kommunalavdelingen for undervisning, oppvekst og kultur står ovenfor betydelige utfordringer i den neste økonomiplanperioden. Hovedsakelig knytter disse utfordringene seg til skole og barnehagenes behov for å redusere sin bemanning for å møte de økonomiske rammene som avdelingen har.

Ved kommunalavdelingen har et heng på gjennomføring og uthenting av effekt av tiltak vedtatt i 2015. Dette gjør at en vil få en betydelig merutfordring på kort sikt, samt gjennom økonomiplanperioden. Avdelingen står fremfor en betydelig utfordring og et betydelig omstillingsarbeid.

Avdelingen vil hente inn ekstern kompetanse for å strukturere en prosess som har som mål å få reduserte lønnskostnader innenfor avdelingen, det utarbeides planstrukturer for prosessen sammen med de tillitsvalgte. Et av momentene i en slik prosess vil være å skape en fleksibel kompetanseforflytning mellom skolene. Hovedtiltaket vil være å nyttiggjøre seg av pensjonsavganger og naturlig turnover, samt andre myke tiltak i løpet av perioden, for på denne måten å få reduksjon i lønnskostnadene. Hvis hovedtiltaket ikke får forventet økonomisk effekt, må en vurdere andre tiltak.

I skole må en i løpet av 2016 gjennomføre betydelig kutt på så godt som alle områder av driften; lærere, assistenter, spesialpedagogisk undervisning, morsmålsundervisning/GNO og i SFO. Dette vil si at skolene må redusere innsatsen sin på alle felter. Dette vil kreve en betydelig og rask omstilling, hvor lederrollen må styrkes med kompetanse og omstillingsevne. Selv om en reduserer bemanningen vil en være avhengig av å ha riktig kompetanse for å kunne gjøre oppgavene, dette gjør at kompetansekartlegging og fleksibilitet mellom enhetene vil få fokus både på kort og lang sikt.

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
610 743	578 499	564 984

Kommunalavdeling Undervisning, oppvekst & kultur

Område: Kultur, idrett og mangfold

Organisering

- Bibliotek
- Kulturskolen
- Ungdomsklubbene – Domino & Rockehuset
- Brygga kultursal
- Remmen svømmehall
- Kulturkontoret med ansvar for oppfølging av lag, foreninger, kultur- og idrettsaktører og tilskuddsordninger, saksbehandling.
- Frivilligsentral
- Kirken

Mål og hovedoppgaver

Kulturplanen er forankret i Halden kommunes visjon: *Halden – byen med de store opplevelsene*

Visjonen står sentralt i utformingen av Haldens kulturpolitikk og knyttes til følgende mål:

- Pådriver til samarbeid mellom næringsliv, frivillige og profesjonelle aktører
- Etablering av samarbeids- og kompetansenettverk
- Forutsigbare rammer for arrangements- og driftsstøtte
- Styrking av kulturaktiviteter nord i sentrum.
- Utvikling av kulturkvartalet og kulturarena
- Relokalisering av ungdomsklubben
- Utarbeide samarbeidsavtale med Halden kommune og Halden Kulturråd
- Videreutvikle et kulturliv som avspeiler mangfoldet i befolkningen
- Utvikle Halden til et tyngdepunkt for kulturnæringene
- Styrking av frivillig kulturaktivitet

Halden kommune skal gå foran og skape framtiden.

Et av Haldens fortrinn har vært et stort politisk engasjement og prioriteringer til kultur. Evne til å sette planer ut i livet, også på kulturområdet, er en styrke i Halden. I målene ligger det en sterk betoning av nyskaping. Spesielt vektlegges:

- gjestfrihet og tilgjengelighet
- nyskaping og kvalitet.

Gjestfrihet og tilgjengelighet innebærer et inkluderende kunst- og kulturtilbud som er tilgjengelig for alle.

Dette betyr:

- utvikling av kulturell infrastruktur og universell utforming
- publikumsbygging, stimulering av kulturelt mangfold og utvikling av Haldens identitet som kulturby
- vektlegging av den internasjonale dimensjonen i kulturarbeidet

Nyskaping og kvalitet innebærer at Halden kommune vil gi gode rammevilkår for nyskapende kunst- og kulturuttrykk.

Dette betyr:

- tilrettelegging av utviklings- og arbeidsmuligheter for profesjonelle kunstnere og kulturarbeidere
- prioritering av midler til profesjonelle og innovative kunstprosjekter samt amatører.
- utvikling av kultur som drivkraft i lokalsamfunnet

Kulturplanen gjelder for perioden 2015 – 2019 og legger føringer for prioriteringer i økonomiplanen for samme periode.

Planen er et styringsverktøy for Halden kommunes engasjement på kulturfeltet. Den viser hvordan kommunen ønsker å prioritere kulturarbeidet innenfor vedtatte økonomiske rammer.

Planen uttrykker Halden kommunes visjon, mål og innsatsområder for kultursektoren fram mot 2019. Planen skal være retningsgivende for det årlige handlings- og økonomiplanarbeidet, og den vil danne fundamentet for strategier og planer innenfor kulturområdet.

Halden kommune har en kulturtjeneste som ønsker å initiere et godt aktivitetsnivå blant barn og unge, lag, foreninger og frivillige.

Kommunalavdelingens tjenester retter seg til barn og unge i alderen 0 – 18 år samt kulturlivet i kommunen. Innenfor flere av tjenesteområdene i avdelingen møter vi de samme barn og unge, og derfor er det viktig å arbeide for helhet og sammenheng.

Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturtilbud. Biblioteket er et møtested for ulike grupper i befolkningen og sikrer med sin fagkompetanse, at alle får lik tilgang til kunnskap, kultur og informasjon. Bibliotekets tilbud skal videreutvikles innenfor eksisterende rammer. Muligheten for å innføre meråpent bibliotek (åpning for publikum, utover åpningstidene) skal utredes og legges frem som sak for kommunestyret i løpet av 2016 med eventuelle investeringer for å oppnå dette. Biblioteket skal styrke samarbeidet med andre aktører om å løfte Halden bibliotek som lokal debattarena.

Kulturskolen er en lovpålagt oppgave. Det er et mål å arbeide for at alle som ønsker plass skal få plass. Kulturskolen skal innenfor sine rammer tilstrebe størst mulig variasjon i sitt musikk- og kulturtilbud for å treffe flest mulig.

Ungdomskulturen og rockeopplæring er fortsatt et satsningsområde i Halden. Rockehuset beholdes som musikkfaglig tilbud og ungdomsklubben Domino som den mest sentrale aktøren i det forbyggende kulturarbeidet for barn og unge.

Brygga kultursal skal fortsatt spille en aktiv rolle i byens kulturliv og tilby et godt og variert program/oppsetninger. Kultursalen har gjennom 2015 markert seg meget positivt gjennom sitt gode tilbud, høye besøkstall og aktive markedsføring. Denne satsingen ønsker vi å videreutvikle i 2016.

Kommunale tilskudd kan bidra til å utløse ytterligere nasjonale- og fylkeskommunale midler til byens kulturaktører. Det er viktig med langsiktighet og forutsigbarhet i forhold til kriterier og rammer for økonomiske tilskudd. Ivaretagelse av kunstnere og kulturlivets levekår er ikke utelukkende det offentliges ansvar. Flere kunstnere og kulturutøvere må også kunne fungere kommersielt om den økte etterspørselen etter kunst og kulturprodukter og levekårene for utøvere skal kunne ivaretas. Det avsettes frie midler til kulturstøtte for 2016.

Kommunestyret ønsker å videreføre samarbeidet med staten og fylkeskommunen om Det Norske Blåseensemble og Opera Østfold. Avtaler om drift og tilskudd vurderes fortløpende og reforhandles

Halden kommune skal være en sentral aktør i videre utvikling av kulturlivet i Halden. Dette gjennom å være en stabil tilrettelegger som bidrar med infrastruktur og stimulerer til aktivitet og samhandling mellom alle kulturlivets aktører.

Svømmehallen på Remmen opprettholder sitt tilbud som i dag.

Kommunens skog og hytte på Ulveholtet skal fortsatt være tilgjengelig for allmennheten.

Halden kommune er forpliktet gjennom kirkeloven §15 til å utrede utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd. Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelig tilsatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp. Rådmannen har utredet budsjettforslaget 2016 fra kirkelig fellesråd og finner det utfordrende å imøtekomme budsjettforslaget som totalt beløper seg på 13 996 573 mill. kroner. Tildelingene de siste årene har i snitt vært noe lavere enn budsjettforslag fra kirkelig fellesråd. Bakgrunn er den svært krevende økonomiske situasjonen Halden kommune befinner seg i. Fellesrådet har opprettholdt et driftsnivå, høyere enn tildelingene fra Halden kommune. Enhet for kultur har måtte tilpasse seg i forhold til gitte rammer, noe som jevnt over betyr reduserte tilbud. Dette vil også måtte gjelde for tildelingen til Halden kirkelige fellesråd i årene som kommer.

Budsjettet 2016 vil medføre en reduksjon av aktiviteten fra 2015.

Innenfor de tildelte rammer er følgende endringer foreslått;

- Tilskuddet til Den norske kirke redusert med om lag 1 mill. kroner. Øvrige tilskudd til andre religiøse formål beregnes forholdsmessig.
- Driftstilskudd til Halden historiske samlinger ligger inne med samme beløp i 2016 som i 2015. Vi har ingen mulighet til å innfri en ønsket opptrappingsplan.
- Driftstilskudd Opera Østfold ligger inne med samme beløp i 2016 som i 2015. Vi har ingen mulighet til å innfri en ønsket opptrappingsplan.
- Driftstilskudd til DNBE er justert jfr statsbudsjettet.
- Midler til skjøtselsavtale Pilgrimsleden er innarbeidet i budsjettet 2016.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Kommunestyret ønsker å skjerme området kultur, spesielt kulturskolen, biblioteket, ungdomsklubben Domino og Rockehuset.
- Kommunestyret ønsker å videreføre samarbeidet med staten og fylkeskommunen om Det Norske Blåseensemble og Opera Østfold. Avtaler om drift og tilskudd vurderes fortløpende og reforhandles.
- Kremasjonsavgift innenbys økes til kr 2.500. Kommunestyret stiller også krav til effektivisering av kirkens virksomhet. Økte inntekter som følge av dette tilfaller kirken.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	78 399	78 399
Barn & unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	5415	5 415
Kultursalen	Antall arrangement	70	80
Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	205	205

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
41404	39 910	39 123

Kommunalavdeling Helse og omsorg

Organisering

Kommunalavdeling helse og omsorg er delt inn i p.t 5 tjenesteproduserende driftsenheter direkte underlagt kommunalsjef.

Disse 5 enhetene drifter følgende ulike tjenester med beskrevet volum:

Tjeneste	Antall	Plasser/leiligheter
Sykehjem	4	185, inkl. 4 KAD senger.
Omsorgsboliger	6	255
Samlokaliserte boliger for funksjonshemmede	17	80
Bofellesskap rus	1	8
Bofellesskap psykiatri	1	7

Bofellesskapene for rus/psykiatri/funksjonshemmede yter også tjenester til personer som bor utenfor bofellesskapene.

I tillegg:

Tjeneste	Antall	Antall brukere
Psykiatrisk dagsenter	1	Ca 70
Dagsenter for personer med demens	2	Ca 50
Dagaktivitetstilbud funksjonshemmede	6	Ca 90
Hjemmesykepleie	-	Ca 740
Psykiatriteamet*		Ca 210
Rusteamet **		Ca 125
Ambulerende rusteam**		Ca 70
Hjemmehjelpstjeneste		Ca.290
Kommunal fysioterapi ***		Ca.205
Kommunal ergoterapi ***		Ca.188
Syns/hørselskontakt ***		Ca. 45

*Totalt innskrevne brukere, 15 – 20 brukere pr. dag

**Totalt antall brukere i 2014, tallene for 2015 ligger vesentlig høyere-

*** Gjennomsnittlig antall brukere pr. mnd.

Kommunalavdelingen har også ansvar for driften av lege, korttidslageret for hjelpemidler, legetjenesten inkl. kommunelegekontoret, fengselshelsetjenesten, støttekontakt, avlastningstjenester, omsorgslønn, BPA (brukerstyrt personlig assistanse) I tillegg kommer helsekontoret med oppgaver innen miljørettet helsevern og smittevern.

Koordinerende fellestjenester

Til å ivareta saksbehandling knyttet til søknad om ulike helse og omsorgstjenester, har kommunalavdelingen organisert arbeidet i en egen forvaltningsavdeling, koordinerende fellestjenester.

Koordinerende fellestjeneste er en forvaltningsenhet/tjenestekontor med delegert myndighet fra kommunalsjef. Området mottar alle søknader på tjenester i helse- og omsorg. Enheten kartlegger, innhenter nødvendige opplysninger og foretar innstilling og fatter vedtak i saker om tjenester etter helse- og omsorgslovgivningen.

Pasientkoordinering overfor sykehuset, sykehjem og hjemmebaserte tjenester ivaretas i avdelingen, her gjennom egen pasientkoordinator funksjon. Koordinerende fellestjenester har ansvar for drift og oppfølging av støttekontaktordningen, BPA og privat avlastning. Samt ansvar for oppfølging av kjøp av avlastningstjenester til funksjonshemmede.

Området leder arbeidet med å utvikle et boligsosialt utviklingsprogram i samarbeid med Husbanken og forvalter Husbankens bostøtte og låne- og tilskuddsordninger.

Området har i tillegg et bredt spekter av oppgaver knyttet til ulike forvaltningsmessige forhold.

Kommunen ønsker, for sikre best mulig kostnadskontroll, å heve kvaliteten og bevisstheten knyttet den myndighetsutøvende delen av oppgavene.

I tråd med anbefalingene i Agenda Kaupang rapporten jobbes det derfor nå med å endre organiseringen av kontoret til å bli et bestillerkontor. I den anledning vil organiseringen av vedtaksutøvelsen bli endret. Likeledes vil det foretas en gjennomgang av aktiviteter som ikke sorterer inn under myndighetsutøvende virksomhet, og vurdere hvorvidt disse kan overføres andre deler i kommunen.

Mål og hovedoppgaver

Kommunalavdelingens primære mål og hovedoppgave er å ivareta kommunens ansvar for å yte helse og sosialfaglig behandling og oppfølging overfor kommunens innbyggere slik dette ansvaret defineres i aktuelt lovverk.

Kommunalavdelingens skal til enhver tid organiseres og driftes slik at man tilstreber mest mulig virkningsfulle, samordnede og koordinerte tjenester overfor den enkelte pasient og bruker. Tjenestene skal utmåles og forvaltes innenfor de rammer kommunestyret vedtar på en slik måte at de kommer flest mulig til gode.

Kommunens helse og omsorgstjenester skal legge til rette for at flest mulig får anledning til å bo lengst mulig i eget hjem.

Hjemmebaserte tjenester vil være den tjenesten innenfor pleie og omsorg som i størst grad vil møte den økende andel av pleie og omsorgstrengende. Dette vil kreve styrking av bemanningen både ifht kompetanseheving og økning av årsverk.

Kommunalavdelingen har høsten 2015 jobbet med en forsøksordning for å teste ut hverdagsrehabilitering som metode i deler av hjemmetjenesten. Kommunen deltar i regi av KS i et nettverk av kommuner som alle enten nettopp har startet eller ønsker å starte med metoden. Modellen har som hovedprinsipp at man gjennom en intensiv trenings og oppfølgingsperiode, mobiliserer egenmestring hos den enkelte pasient slik at vedkommende etter noen uker, gjenvinner de sentrale funksjoner en trenger for å kunne klare seg selv med minst mulig bistand i etterkant. Erfaring nasjonalt viser at metoden bidrar til å forsinke tidspunkt for innleggelse på institusjon, reduserer bistandsbehovet man ellers ville hatt fra hjemmesykepleie og øker livskvaliteten betraktelig hos deltakerne.

Rådmannen vurderer metoden å være i tråd med kommunens profil for omsorgstjenesten som understreker at helse og omsorgstjenesten skal legge til rette for at flest mulig kan bo lengst mulig hjemme. Rådmannen har derfor foretatt omprioriteringer innenfor sektoren slik at man fra 2. kvartal 2016 kan implementere hverdagsrehabilitering som metode i hele hjemmetjenesten.

Kommunens institusjonsbaserte tjenestetilbud skal i større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i størst mulig grad bygges opp rundt demensomsorgen og rundt de brukerne hvor somatiske behov er så vidt omfattende at de ikke er i stand til å nyttiggjøre seg tilbud fra hjemmebaserte tjenester.

Samhandlingsreformen vil også i 2016 legge et press på de kommunale helse og omsorgstjenestene. Oppgaveforskyvningen som over tid har skjedd, fra spesialisthelsetjeneste til kommunehelsetjeneste, er på mange måter en konsekvens av en løpende teknologisk, faglig og samfunnsmessig utvikling. Rådmannen understreker at kommunen stiller seg bak reformens hovedintensjoner knyttet opp mot at pasientbehandling bør skje i pasientens nærmiljø. Halden kommune har et godt og tett samarbeid med Sykehuset Østfold i dette arbeidet.

Imidlertid stilles kommunen overfor store utfordringer knyttet til økonomi og fagkompetanse når man over tid overfører oppgaver fra spesialisthelsetjeneste til kommunehelsetjenesten. Endret utskrivningspraksis hvor behandling startes opp i sykehuset, og pasienten skrives ut til videre oppfølging og behandling i kommunen, medfører et økt press på både kommunens korttidsplasser og kommunens hjemmesykepleietjeneste. Eksempelvis var blodtransfusjoner og intravenøs

antibiotikabehandling noe man for kort tid siden utelukkende gjorde på sykehuset. Dette er nå oppgaver som er overført kommunehelsetjenesten.

De utfordringer som er beskrevet ovenfor for somatiske helsetjenester, gjør seg til dels også gjeldende innenfor rus- og psykiatrifeltet. Også her oppleves en mer «aktiv» utskrivningspolitikk fra spesialisthelsetjenesten, pasientene som skrives ut er dårligere enn tidligere og nye oppgaver legges over på kommunehelsetjenesten (bla. forskjellige typer gruppebehandling). Signaler fra sentrale myndigheter tilsier at dette er en utvikling som sannsynligvis vil skyte ytterligere fart i årene som kommer.

Det erfares at den vesentligste oppgaveforskyvningen mellom spesialist og kommunehelsetjeneste skjer på klinisk nivå. Det er en utfordring, for både helseforetak og kommuner, å sikre tilstrekkelig administrativ og ledelsesmessig forankring i denne løpende utviklingen. I tillegg er det en faglig utfordring som stiller krav til god sykepleierdekning i alle deler av tjenestene.

I økonomiplanen er det beskrevet å styrke hjemmesykepleien fra 2018 og bygge et nytt demenssenter på Bergheim med ca. 100 plasser som skal erstatte driften av demenstilbudet som i dag er lokalisert til Bergheim, 3 etg på Halden sykehjem samt Karrestad sykehjem. Det legges opp til at det nye senteret også skal inneha et dagaktivitetstilbud for målgruppen. Kommunen ønsker, både gjennom mindre tiltak på kort sikt og ved de større grepene som gjøres knyttet til Bergheim demenssenter, å i størst mulig grad å legge til rette for at pasienter med demenssykdom kan bo i eget hjem med bistand fra kommunen – og derigjennom forsinke tidspunktet for innleggelse på institusjon. For de pasienter som ikke kan bo hjemme, skal de heldøgns bemannede botilbudene utformes og driftes på en slik måte at de både ivaretar den enkelte pasients behov for god og sikker oppfølging samtidig som kommunens driftsøkonomiske hensyn ivaretas.

I tråd med vedtatt økonomiplan 2015-2018 har kommunalavdelingen i 2015 iverksatt forprosjekteringsarbeid knyttet til realisering av nytt demenssenter på Bergheim. Resultatet av forprosjektet, herunder valg av konsept for tiltaket, vil fremlegges som sak til politisk behandling.

I forbindelse med Bergheim demenssenter, vil også et forprosjekt gjennomføres for å vurdere endret bruk av bygningsmassen på Karrestad. Sistnevnte har grunnet kapasitetsutfordringer i administrasjonen ikke latt seg fremlegge til politisk behandling i 2015 slik opprinnelig tenkt.. Resultatet av begge forprosjekter legges frem til politisk behandling i tråd med budsjettvedtak 2015.

Arbeidet med systematisk kompetansehevende tiltak må forsterkes i de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene for å kunne håndtere de økonomiske utfordringer og møte de faglige utfordringene både i 2016 og i de nærmeste årene. Ansatte og ledere i førstelinjen vil i tiden fremover stå overfor store prioriteringsutfordringer. Videre satsing på etisk refleksjon er et viktig tiltak for å yte forsvarlige og virkningsfulle pleie og omsorgstjenester til

målgruppen. Dette er etter rådmannens vurdering et arbeid som må ha et langsiktig og strategisk perspektiv. Halden kommunes økonomiske situasjon er en utfordring i så tilfelle. Allikevel er det rådmannens klare oppfatning at kompetanse og kompetanseheving i alle ledd av organisasjonen er et helt nødvendig fokus for kommunen å ivareta.

Kommunen organiserer sitt arbeid og tilnærming til den enkelte bruker, gjennom å fokusere på Laveste Effektive Omsorgs Nivå (LEON prinsippet) – også kalt «omsorgstrappa». Dette innebærer at den enkelte bruker skal få nødvendig bistand og helsehjelp på den mest mulig ressurseffektive måte for kommune og bruker. Dersom bruker kan bo i sitt opprinnelige hjem, og motta tjenester fra ambulerende hjemmesykepleie – skal dette tilstrebes. Dersom bruker kan nyttiggjøre seg tjenester gjennom å bo i en omsorgsbolig, med eller uten heldøgns bemanning, er dette neste skritt. Innleggelse på institusjon er det høyeste nivået i modellen og forutsetter at bruker ikke er i stand til å nyttiggjøre seg /motta nødvendige tjenester på et lavere nivå.

[Funksjon 253/261 – Institusjonstjeneste og lokaler](#)

Tjenester innenfor disse KOSTRA funksjonene utføres av 2 enheter i Halden kommune.

1) Enhet sykehjem

Enhet sykehjem består av tilsammen 4 institusjoner (områder);

- Helsehuset (Halden sykehjem) 85 somatiske plasser
- Iddebo Sykehjem 39 somatiske plasser
- Solheim Senter inkl. dagsenter for personer med demens med 46 plasser for personer med demens og 10 dagplasser
- Karrestad Sykehjem 15 plasser for personer med demens / Karrestad Eldresenter 20 leiligheter (36 leiligheter hvorav 20 p.t er i bruk).

Enhetens hovedansvarsområde er knyttet til å realisere lovgivers nedfelte krav om at enhver kommune skal tilby institusjons/sykehjems plasser gjennom helse og omsorgsapparatet.

Tjenesten har totalt 185 plasser (eks Karrestad eldresenter). Av disse plassene er 67 definert som korttidsplasser. Disse er p.t. lokalisert til Intermediæravdeling, rehabilitering, lindrende enhet og korttidsavdelingen ved Iddebo Sykehjem. Langtidsplasser er definert på Iddebo 2. etg, Halden Helsehus, 3. avdeling og 4. avdeling. Videre er 61 plasser definert som demensplasser ved Solheim Senter og Karrestad Sykehjem. Det er imidlertid også andre sykehjemsavdelinger som har pasienter med demens. Samtlige sykehjems plasser, både korttids og langtidsplasser har høy forekomst med personer med demens.

Intermediæravdelingen ble, som en frivillig forsøksordning, åpnet med 4 plasser i 2012. Da finansiert med 50 % fra helseforetaket og 50 % fra direktoratet. Fra 2016 er kommunene pålagt å ha et kommunalt øyeblikkelig døgn tilbud for sine innbyggere. Fra samme tidspunkt bortfaller ovennevnte tilskudd som i stedet går inn i kommunens samlede rammeoverføring fra staten.

2. Koordinerende fellestjenester

Kjøp og oppfølging av avlastningstjenester til funksjonshemmede ivaretas av Koordinerende fellestjenester.

[Funksjon 254/265 - Kjernetjenester knyttet til pleie, omsorg, hjelp til hjemmeboende/kommunale boliger](#)

Tjenester innenfor disse KOSTRA funksjonene utføres av 3 ulike enheter i Halden kommune.

1) Enhet hjemmesykepleie

Ambulerende hjemmesykepleie består av fire geografisk inndelte grupper;

- Berg
- Idd
- Rokke
- Sentrum

og en felles natttjeneste.

Tjenesten har som primæroppgave å ivareta brukere med behov for helsefaglig bistand til pleie og omsorg i brukers eget hjem. Hjemmesykepleien yter bistand etter behovsprøvd vedtak. Antall brukere ligger forholdsvis stabilt rundt 750. Etter oppstart av samhandlingsreformen ser man en endring i bistandsbehovet mot stadig mer avansert medisinsk behandling i hjemmet. Pasientsirkulasjonen har økt, og man opplever en større andel kortere vedtak enn tidligere. Endring i utskrivningspraksis fra helseforetaket er en stor medvirkende faktor.

Gjennom tett samarbeid på tvers av gruppene, forenklet av elektroniske arbeidslister, er ressursutnyttelsen og effektiviteten i tjenesten økt, og ligger tilsvarende mål for styringsindikatoren som er satt til 52 % «ansikt til ansikt-tid». Direktetiden er høyere hos fagarbeidere og ufaglærte enn hos sykepleiere. Dette fordi sykepleierne i tillegg til direkte pasientkontakt, har beredskapstid, medisinroms-arbeid, legekontakt osv. som sine definerte oppgaver. Dette defineres ikke som direkte tid til bruker, men er tidkrevende og delvis uforutsigbare oppgaver. I tillegg drifter enheten 2 prosjekter rettet mot aktivisering av hjemmeboende personer med demens.

Antall brukere pr. 1.11.2015 er 739.

Hjemmehjelpstjenesten drifter effektivt med oppnådd mål om 75 % «ansikt til ansikt-tid».

2) Enhet omsorgsboliger

Enheten har ansvar for omsorgsboligene med heldøgns bemanning (ekskl. samlokaliserte boliger for utviklingshemmede, Karrestad eldresenter og psykiatriboliger). Området dekker;

- Søsterveien omsorgsboliger
- Hagegata og Vaterland omsorgsboliger
- Brygga omsorgsboliger – 2. etasje
- Bergheim Bofellesskap 1-6
- Bergheim Trygdeboliger
- Konglelundveien boliger for pasienter med alvorlige psykiske lidelser(driftes av enhet Basistjenester)

Omsorgsboligene skal skape trygge rammer for brukerne til å opprettholde egne funksjoner i lengst mulig grad.

I takt med utviklingen etter innføring av samhandlingsreformen merker også omsorgsboligene en utvikling med flere brukere med økt behov for medisinsk oppfølging og økt pleiebehov.

Enhet Omsorgsboliger har sammenlagt 227 leiligheter inkludert 7 avlastnings-/korttidsplasser og 1 gjesteleilighet. Søsterveien, Bergheim Trygdeboliger, Brygga, Hagegata og Vaterland er tradisjonelle omsorgsboliger for brukere med bistandsbehov utover det hjemmesykepleien kan bidra med i selvstendig boform. Bergheim Bofellesskap 1-6 er omsorgsboliger tilrettelagt for brukere med demenssykdom.

I Halden kommune er det 262 omsorgsboliger med heldøgns bemanning, inklusive de 7 boligene for pasienter med alvorlige psykiske lidelser.

Halden kommune har i en årrekke satset på utvikling av omsorgsboliger.

I et fremtidsperspektiv må omsorgsboligene i større grad ta i mot brukere med et større medisinsk faglig behov av lege- og sykepleiefaglige tjenester. Dette for å løse utfordringene i en samlet omsorgstrapp, som bl.a. er påvirket av sykehusenes nye rolle.

Kommunens hovedutfordring rundt drift av omsorgsboligene knytter seg bl.a. til en lav dekningsgrad av faglært arbeidskraft, inkl. sykepleier og helsefagarbeider sett i forhold til den pleietyngde en stor del av beboerne nå representerer og deres komplekse sykdomsbilde.

Det vil være avgjørende å beholde og rekruttere en riktig, kompetent og tilstrekkelig bemanning i omsorgsboligene for å dekke ekstraordinære behov med støtte fra ambulerende hjemmetjeneste. Økt samhandling mellom hjemmesykepleien og omsorgsboligene vil være nødvendig for å sikre en effektiv drift. Enhet omsorgsboliger har ingen egen sykepleierbemanning på natt og dette fører til et økt press på hjemmesykepleiens natttjeneste.

3) Samlokaliserte boliger til personer med funksjons/utviklingshemming:

Kommunen drifter tjenester i 17 ulike boenheter/avdelinger til denne målgruppen.

Alle ovennevnte 17 boliger har en eieform hvor bruker selv eier egen bolig, organisert gjennom borettslagmodellen. Dette medfører at kommunen har liten fleksibilitet knyttet til sammensetning av brukere for å ha en hensiktsmessig bemanning og kompetansesammensetning. Dette tydeliggjøres og problematiseres spesifikt i omstillings- og omstrukturingsprosjektet og i Agenda Kaupang rapporten.

Halden kommune erfarer at det jevnlig og relativt ofte etableres/ønskes etablert nye boliger i privat regi og eie; eksempelvis gjennom foreldre og pårørende til barn med ulike funksjonshemninger. Dette er en driftsutfordring da en slik utvikling over tid ikke er bærekraftig. Boligene ligger for spredt, i tillegg til at det er for små enheter, til at ressursene kan utnyttes optimalt.

Kommunen opplever et vedvarende press knyttet til søknader fra nye brukere på tunge, ressurskrevende tjenester.

Kommunen kjenner til et anslått omfang på 20 nye brukere som søker samlokalisert bolig i 2015/2016. Det tilkommer brukere med svært omfattende bistandsbehov og utfordringer (medisinsk, psykiatri, rus og atferd), dette krever høy grad av kompetanse i enheten. Det er nå 17 boliger som er organisert i 7 avdelinger. Totalt i boligene er det 80 brukere. I tillegg betjener ambulerende miljøarbeidertjeneste som også tilhører enheten, pr dato 27 brukere som ikke bor i en samlokalisert bolig. Enheten yter bistand til totalt 107 brukere.

[Funksjon 232/233/201- Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste/ Annet forebyggende helsearbeid/Førskole](#)

Tjenester innenfor disse KOSTRA funksjonene utføres av enheter både i kommunalavdeling Helse og innenfor kommunalavdeling kultur/skole/oppvekst.

Innenfor kommunalavdeling helse og omsorg, ligger helsekontoret med kommuneoverlegen og de funksjonene som er tillagt denne, så som miljørettet helsevern og smittevern (inkl. vaksinasjonskontoret). (funksjon 233).

Fra 2014 ble det forebyggende arbeidet rettet mot barn og ungdom, gjennom blant annet helsestasjons- og skolehelsetjenesten, flyttet til kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur. Kommunalavdeling helse og omsorg bidrar imidlertid med nødvendige legeressurser. Tjenester innenfor dette området spiller en viktig rolle når det gjelder tidlig innsats. Gjennom å avdekke behov ved tidlig innsats, reduseres kostnadene og brukerens behov på sikt. Tjenester innenfor dette området er også viktige for å hindre en fremtidig utgiftsvekst innenfor barnevern, tilrettelagt undervisning og rus/psykiatri.

Den nye folkehelseloven stiller klare krav til kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid og understreker at dette er en tverrsektoriell oppgave og således et ansvar for alle

kommunalavdelingene. Det utarbeides ikke en egen plan for folkehelsearbeidet i kommunen, dette tas i stedet inn i samfunnsdelen av kommuneplanen. Dette arbeidet startet opp i 2015. Det er ikke avsatt kommunale midler til gjennomføring av egne folkehelse tiltak i kommunalavdeling helse og omsorg i 2016. Imidlertid fikk kommunen i 2015 statlig tilskudd til oppstart av Frisklivssentral. Tilskuddet forventes videreført i 2016. En har i løpet av høsten 2015 startet opp et prosjekt rundt dette og planen er at sentralen åpner dørene på nyåret 2016.

Funksjon 234 - Aktivisering og servicetjeneste overfor eldre og funksjonshemmede

Tjenestene innenfor denne KOSTRA funksjonen ytes i Halden kommune av 2 enheter; Enhet sykehjem og Enhet basistjenester.

Innenfor dette tjenesteområdet ligger følgende dagsentertjenester:

- Dagsentertjenester for funksjonshemmede – 89 brukere pr. uke pluss 5 brukere som hospiterer. Tjenesten er organisert under Enhet Basistjenester.
- Dagsenter for demente- antall plasser: 20 brukere pr uke, 6 pr dag i tillegg ambulerende demenstilbud hjemmebasert (2 prosjekt) 4 pr dag totalt 49 brukere pr uke. Noen har en dag andre har inntil 4 dager pr uke.
- Tjenestene er organisert inn under Enhet sykehjem og Enhet hjemmesykepleie.
- Dagsenter for personer med psykiske lidelser- 15 – 20 brukere pr. dag, Totalt innskrevet 70 brukere. Tjenesten er organisert inn under Enhet basistjenester

Båstadlund (dagsenter for funksjonshemmede) har sin virksomhet delt på flere steder med stor geografisk spredning. Det ble i budsjettet for 2014 satt av 2 millioner kr til investering til helt nødvendig vedlikehold på tre av tjenestestedene i påvente av endelig avklaring av nytt senter. Dette arbeidet ble sluttført våren 2015. Prognosen tilsier at dagsenteret vil kunne få flere nye brukere i årene som kommer. (6 nye brukere i i 2016) – noe som etter hvert vil innebære kapasitetsproblemer. I vedtatt økonomiplan beskrives det hvordan dagsenteraktiviteten tenkes organisert i nye lokaler tilknyttet Karrestad fra 2018. Dette forslaget krever gjennomføring av forprosjekt og politisk behandling.

Aktivitetssenteret på Bergheim(dagsenter for personer med psykiske lidelser) vil ved bygging av nytt demenssenter på Bergheim miste dagens lokaler. Det må derfor finnes nye lokaler til dette tilbudet, Lokalene bør fortrinnsvis være lokalisert i sentrum da dette vil gi økt tilgjengelighet for brukergruppen.

Funksjon 241 - Diagnose, behandling, habilitering/rehabilitering

Tjenestene innenfor denne KOSTRA funksjonen ytes i Halden kommune av Enhet basistjenester og Enhet sykehjem.

Innenfor denne tjenestefunksjonen finnes

- Rehabiliteringsavdelingen, Halden sykehjem
- fysio- og ergoterapitjenesten, inklusive de privatpraktiserende fysioterapeutene
- fagkontakt syn/hørsel
- korttidslaget for hjelpemidler
- legevaktstjenesten
- fengselshelsetjenesten
- legetjenesten, inklusive fastlegene og kommunelegekontoret
- psykiatriteam
- ambulerende team

Rådmannen har for 2016 funnet plass til en økning av fysio- og ergoterapitjenesten gjennom det som er knyttet opp mot satsingen på hverdagsrehabilitering. I 2016 videreføres således et nivå med 6,5 årsverk og en turnuskandidat innen tjenesten fysioterapi. Målgruppen er funksjonshemmede, barn på helsestasjon, hjemmeboende voksne og beboere i kommunale institusjoner. Avdelingen yter tjenester til beboere i omsorgsboliger og institusjon. I tillegg kommer 14,75 årsverk for privatpraktiserende fysioterapeuter med driftstilskudd.

Det er 5 årsverk ergoterapeuter hvor målgruppen er innbyggere i alle aldre.

Som tidligere nevnt, vil kommunalavdelingen, i tråd med ny kunnskap i 2016 starte med hverdagsrehabilitering, og det er i budsjettet foreslått satt av midler til drift av dette. Erfaring fra andre kommuner tilsier at disse tiltakene vil påvirke den enkelte brukers funksjonsnivå og derigjennom redusere bistandsbehovet.

Korttidslageret formidler tekniske hjelpemidler til hjemmeboende og spiller ikke minst en viktig rolle i forbindelse med utskrivning av pasienter fra sykehus/sykehjem da mange vil være helt avhengig av slike hjelpemidler for å kunne klare seg hjemme. Korttidslageret er lokalisert til Bergheim vil få behov for nye lokaler når det skal bygges nytt demenssenter

Legevakten er videreført med tilsvarende ressurser som i 2015. Legevakten må imidlertid gjennomgå i forhold til forventninger og krav som kommer som følge av ny akutforskrift, med bl.a. nye krav til kompetanse og bakvaksordninger.

Kommunen er ansvarlig for organiseringen av fengselshelsetjenesten i Halden fengsel. Dette innebærer at kommunen skal yte forebyggende helsearbeid, helseundersøkelser, behandling og rehabilitering, samt pleie og omsorg til de innsatte. Tjenesten omfatter vel 11 årsverk som arbeider i turnus på dag, kveld og helg. Kommunen får et årlig tilskudd til tjenesten fra Helsedirektoratet som er stipulert ut fra antall innsatte i fengselet. I 2015 var tilskudd på snaue 9 mill. Det er gitt signaler på at det i nærmeste framtid kan bli en utvidelse av Halden

fengsel. Dette vil kunne være positivt for driften av helseavdelingen med tanke på tilgang til kompetanse, forutsatt full finansiering fra staten.

Under denne funksjonen ligger også psykiatriteamet som gir individuelle samtaler, driver grupper bl.a. i depresjonsmestring og følger opp pasienter med psykiske plager. Psykiatriteamet har dessuten en sentral rolle i det psykososiale arbeidet ved ulykker og kriser.

Ambulerende psykiatri/rus team gir vedtaksbaserte tjenester til brukere med rus og psykisk lidelse. Tjenesten har ansvar for oppfølging av 8 boliger på Nedre Hola. Ambulerende team bistår også hjemmebaserte tjenester der de er inne hos disse brukerne.

Funksjon 120 – Administrasjon

Innenfor tjenesten ligger kommunalsjefen, kommunalsjefens stab med tre stillinger og administrasjon av institusjoner og hjemmebaserte tjenester, samt ledelse av koordinerende fellestjenester.

Funksjon 242 - Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid

Kommunens støtte til Eva Krisesenter og husleie til kontorer for koordinerende fellestjenester.

Funksjon 243 Tilbud til personer med rusproblemer

Tjenester som føres på denne KOSTRA funksjonen ytes i Halden kommune av enhet basistjenester.

Rusteamet gir vedtaksbaserte tjenester til rusbrukere, inklusive klienter LAR (legemiddelassistert behandling). Teamet behandler søknader om opphold på institusjoner som Blå Kors og forbereder saker om tvangs behandling etter kapittel 10 i helse og omsorgstjenesteloven. Med bakgrunn i samhandlingsreformen forventes også her økt overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten til kommunene.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Framtidig struktur og lokalisering av virksomhetene innen helse og omsorg skal utredes for videre politisk behandling. Dette er en del av arbeidet med investeringer for effektivisering av denne sektoren.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Koordinerende fellestjenester	Andel søknader med foreløpig svar innen tre uker	99 %	100 %
Bosoprojekt «En dør inn»	Utgifter bruk av midlertidig bolig (NAV)	224 776,-	Budsjett
	Antall bedre boforhold – bistand til å skaffe nytt bosted/utbedret eksisterende	33/20	X/X
	Antall forhindret utkastelse/bistått mht økonomi	11	X/X
	Antall fremskaffede nye kommunalt disponerte leiligheter	4	12
Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	52 %	52 %
	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	38/45/17 %	44/46/10 %
Omsorgsboliger	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	12,5/64/23,5 %	20/60/20 %
Samlokaliserte	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	25/45/30 %	35/45/20 %
Sykehjem	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	43/45/12 %	58/40/2 %
	Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder langtidsplasser	70 %	70 %
	Antall overliggerdøgn på sykehus	147	130
	Beleggsprosent Korttid/langtid	xx/100 %	85/99 %
Samlet	Antall klager på enkeltvedtak	X	X
	Antall klagesaker på enkeltvedtak som helt eller delvis omgjøres av Fylkesmannen	X	X
	Antall klagesaker på enkeltvedtak som stadfestes av fylkesmannen	X	X

X = status og fastsettelse av måltall jobbes med å avklare.

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
586 811	572 721	586 648

Tall i kr.

Budsjettet for 2016 er på totalt 586,1 millioner kr. En vesentlig forklaring på rammeøkningen er at fra 2016 bortfaller tilskudd direkte fra sektoren fra direktorat / helseforetak knyttet til

KAD sengene på intermediæravdelingen. Midlene går inn i kommunens samlede rammeoverføring fra staten, og sektorens netto ramme økes tilsvarende.

Videre er det i rammen inkludert lønnsoppgjør på 7 millioner kr og innarbeidet ulike reduksjonstiltak med -21 millioner kr. Disse reduksjonstiltakene er:

- generell reduksjon/innstramning
- redusert vikar innleie
- Reduksjon av ny ansettelser/bruk av egne ansatte til å dekke ledige stillinger
- Økt fleksibilitet knyttet til inngått forlik

Kommunalavdeling Teknisk

Organisering

Kommunalavdelingen har følgende enheter som ledes av enhetsledere:

- Teknisk forvaltning
- Teknisk drift
- Plan, byggesak & Geo-data
- Brann & feiervesen
- Miljø & landbruk

I løpet av 2015 har det vært jobbet med en organisasjonsjustering av teknisk. Teknisk sektor opplever i dag at oppgavene er store og at sektoren er sterkt utfordret mtp å klare å levere i tråd med de forventningene som gjelder. Det har ved flere anledninger blitt overført oppgaver internt etter at ansatte har avsluttet sitt arbeidsforhold i kommunen. Dette er noe som gjør seg gjeldende på alle nivåer i hele organisasjonen. For å skape en best mulig arbeidsplass for ansatte og kunne utøve best mulig tjenester og service til innbyggerne i Halden kommune samt sikre gjennomføringen av politiske vedtak har rådmannen etter drøftinger med tillitsvalgte besluttet at teknisk skal organiseres med fire enheter ledet av enhetsledere med mål om iverksettelse fra 1.1.16.

- Plan, bygg og geodata/Miljø og landbruk
- Eiendom, renovasjon (inkl Rokke) og havn
- Kommunalteknikk (teknisk drift og forvaltning)
- Brann

Videre er det drøftet og besluttet at organisering av nevnte enheter gjøres med prinsippet om opprettelse av avdelingslederstillinger med delegert personalansvar og økonomiansvar som erstatning for flere av dagens faglederstillinger som mål. Dette for å frigjøre tid til ledelse, enda bedre økonomikontroll og samtidig legge til rette for at avgjørelser kan tas i en så tidlig fase som mulig. Det vil frem mot årsskiftet føres samtaler og drøftinger med tillitsvalgte i forhold til personalmessige forhold.

Mål og hovedoppgaver

Teknisk forvaltning

- Utarbeide hovedplan VA og iverksette tiltak i henhold til denne, herunder
- planlegging og bestilling av vedlikehold av vannbehandlings- og renseanlegg og kommunens vann- og avløpsnett.

- Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens eiendommer og bygningsmasse, ca. 125 000 kvm.
- Vedlikehold av bygningsmasse
- Planlegge, lede og gjennomføre større investeringsprosjekter
- Kjøp og salg av eiendommer
- Byggherre ved kommunens byggeprosjekter
- Forvaltningsoppgaver knyttet til vei- og park
- Forvaltningsoppgaver knyttet til renovasjon

Rådmannen har vurdert utnyttelsen av kommunens eiendommer, i første omgang med fokus på utnyttelsen av administrasjonsbygg. Det er gjort en vurdering av fremtidig bruk av eiendommene, både de som leies og eies. Målet er en mest mulig arealeffektiv eiendomsmasse slik at driftskostnadene holdes på et så lavt nivå som mulig.

I 2016 forventes det å kjøpe tilbake eiendommer fra HKP. Dette gjelder i første rekke tilbakekjøp av St. Joseph, Sommerro driftsstasjon, Tordenskjoldsgt. 8 og Tollboden. Dette medfører reduserte husleieutgifter. Det er planlagt at HKK skal flytte til St. Joseph fra sommeren 2016. Det er dialog med HHS og HKP vedrørende fremtidig bruk av Fayegården. I løpet av 2015 er det gjennomført rehabiliteringsarbeider i 3 etg i Storgt.6. I løpet av 2016 planlegges rehabilitering av arealer knyttet til servicetorg og gamle rådhus.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Arbeidet med arealplanen for Halden Kommune forseres for å sikre tilgangen på tomter til boligformål.
- Rådmannen bes legge fram oversikt over ferdigregulerte byggeklare tomter i forhold til gjeldende arealplan innen 1.3.2016. Oversikten vil danne grunnlag for endringer i arealplanen.

Teknisk drift

- Rense avløpsvann i henhold til rensekrav
- Produsere drikkevann i henhold til drikkevannsforskrift samt sikre distribusjon av dette.
- Separeringsarbeid
- Drift av Rokke avfallsanlegg så lenge den er i kommunalt eie.
- Drift av Halden havn
- Gjennomføring av enkelte prosjekter knyttet til hovedplan VA
- Vedlikehold av veier, gater, parker og friarealer
- Beredskapslager V/A

- Bil og maskinverksted. Vedlikehold av egne biler / maskiner. Vedlikehold for brannvesenet, vaktmesterbiler, maskinpark Rokke, maskiner idrettsanlegg, kommunens minibusser, småreparasjoner felleskjøkkenet.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Rokke avfallsplass holdes åpent 2 lørdager hver måned. Dette dekkes inn av at avfallsgebyret opprettholdes.

Plan, byggesak & geo-data

- Behandling av regulerings, bygge- og delingssaker
- Oppmåling av eiendommer
- Tilsyn og ulovlighetsoppfølging
- Matrikkelføring og oppdatering av kartverk

Byggesaksseksjon: Behandling av byggesøknader etter Plan- og bygningsloven med forskrifter. Gjennomfører også tilsyn, ulovlighetsoppfølging, gjennomføring av forhåndskonferanser og generell veiledning av byggesaker.

Planseksjon: Behandler eksterne og interne reguleringsforslag i samsvar med Plan- og bygningsloven. Utarbeider egne kommunale reguleringsplaner, behandler delingssøknader. Deltar i utarbeidelsen av ny sentrumsplan.

Geodataseksjon: Foretar oppmålingsforretninger, grensejusteringer og grensepåvisninger. Tildeler adresser, utarbeider megleroppgaver, behandler søknader om seksjonering, digitalisering av reguleringsplaner samt oppdatering av kartverk.

Brann & feiervesen

- Forebyggende brannvern og tilsyn i særskilte brannobjekter
- Forebyggende informasjon til kommunens innbyggere.
- Brann- og redningsberedskap.
- Kommunens beredskap mot akutt forurensning på land og i vann.
- Deltakelse i interkommunalt arbeid i Østfold, samt svensk-norsk samarbeid innenfor ulykke, brann og redning.
- Feiing og tilsyn med boliger og fyringsanlegg
- Kurs og opplæring

Miljø & landbruk

Generelt

- Deltar i arbeidsgrupper i *Haldenvassdraget m/Iddefjorden, Enningdalsvassdraget og Glomma syd*. (faggrupper innen landbruk, avløp og vassdrag.)
- Uttalelser til reguleringsplaner, delingssaker og byggesaker innen fagområdene landbruk, forurensning og biologisk mangfold.

Landbruk

- Saksbehandling i henhold til gjeldende lovverk, herunder konsesjons- jordlov- og skoglovsaker etc.
- Tilskuddsforvaltning inne jord/skog og tilsyn/kontroll med gjennomførte tiltak (eks. produksjonstilskudd, RMP-midler, SMIL-midler, NMSK-midler og skogfondsordningen).
- Rådgivning ved utforming av søknad om bygdeutviklingsmidler til Innovasjon Norge.
- Ansvar for viltforvaltningen, kommunens viltnemd (4-6 møter pr. år) og fallviltgruppa.
- Tilsyn og drift av kommunens eiendom på Ulveholtet og generell veiledning til grunneiere.

Forurensing

- Saksbehandling i henhold til forurensingslovverket – utslippssøknader, avfallsaker, oljeavskillere gravearbeider i forurenset grunn etc.
- Gjennomføring og tilsyn ved pålegg om rensing av private avløpssystemer jf. *handlingsplan for spredte avløp*.
- Vannovervåkning – gjennomfører 2 prøvetagninger (vannkjemi) i alle større bekker i kommunen.

Miljø

- Miljøfyrtårnsertifisering
- Fortsette samarbeidsprosjektet Klima Østfold
- Saksbehandlingen – saker der miljø-, forurensings- og arealspørsmål står sentralt, eks. vindmøller, overføringsnett, jernbane, kommuneplanens arealdel og mellomlager for atomavfall.

Styringsindikatorer

Område	Indikator	Status 2015	Mål 2016
Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon (11000m3/d) Avvik fra idealproduksjon = > 100	134 %	100 %
	Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %
	Andel ledningsbrudd reparert innen 8- timer	100 %	100 %
	Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %
Avløp	Andel tilkn. etter utsending av henstilling/pålegg /år	100 %	100 %
	Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %
	Prosentavvik rensed avløpsvann i forhold til idealavløpsvannmengde 11 000 m3/døgn pr 2.t.	111 %	100 %
	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	85 %	90 %
VVA-anlegg	Antall arbeidsulykker	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	82,5 %	82,5 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader	3,9 mnd.	< 6 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager pr 2. tert.	0	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	51 %	100 %
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	99 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	84 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	100%	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	80 %	80 %
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	87 %	90 %
Brann	Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.	100 %	100 %
	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekter etter standardkrav DSB pr 2.tertial	45 %	100 %

Kommunalavdelingen har de siste to årene utarbeidet styringsindikatorer for driften. Disse videreføres i 2016.

Hensikten med styringsindikatorer er å i større grad kunne sikre gode tjenester for innbyggerne i Halden kommune og samtidig identifisere fremtidige utviklingsområder. Arbeidet med indikatorer er kontinuerlig og for 2015 er det gjort noen endringer. Endringene videreføres inn i 2016. På brann er det lagt inn en indikator som sier noe om andel tilsyn i særskilte brannobjekter. Særskilte brannobjekt (skoler, helseinstitusjoner mm) skal kontrolleres ved tilsyn etter egne krav fra DSB. Kravene fra DSB er lagt inn som 100 % måloppnåelse pr år. For 2016 er målet 100 %.

Videre er indikator vedr vedlikehold bygning tatt ut. Det er utfordrende å regne på bygningsmassen optimale verdi og forringelse av bygningskapitalen. Det vises derfor til Kostra-tall for innsats knyttet til vedlikehold i Halden kommune samt siste estimat for kostnad på tiltak for å hindre ytterligere forringelse av eiendommene. Dette ble ved inngangen til 2014 beregnet til ca. 24 mill. kroner.

Halden kommune leverer kvalitativt godt og nok vann til kommunens innbyggere. Alle prøver og analyser er innenfor de krav som stilles i henhold til drikkevannsforskriften. Sektoren er i tillegg i gang med å optimalisere driften ved Erte vannbehandlingsanlegg. Det vises i denne sammenheng også til UV-anlegg som vil fjerne risiko for parasitter og bakterier i vannforsyningen til byens befolkning. Oppgraderingen skal være ferdig ila 2016.

Det har i løpet av 2014 og inn i 2015 vært jobbet med å estimere idealmengde for produksjon av vann til bolig, fritidseiendom og næringsvirksomhet. Tidligere er 12000m³/døgn og 8400m³/døgn brukt som indikator. Denne er nå endret til 11000m³/d. Grunnen til dette er at 8400m³/døgn er regnet ut etter standard fra Norsk Vann. I Halden er det fortsatt knyttet noe usikkerhet til vannforbruk til næring og et estimert forbruk på 8400m³/døgn ansees derfor å være for lavt. Arbeidet med å kvalitetssikre vannforbruk på næring i Halden pågår og vi vil fremover få bedre oversikt over vannforbruket knyttet til våre største industribedrifter.

Endring i måltall for idealproduksjon medfører en endring i resultat i forhold til indikator, men gir et bilde av våre utfordringer. Vi produserer i dag ca. 134 % av idealforbruket av vann til forbruk i forhold til det vi vet om innbyggernes og industriens gjennomsnittsforbruk. I forbindelse med arbeidet knyttet til «Norsk Vann» jobbes det kontinuerlig med å kvalitetssikre mengde idealproduksjon av vann til forbrukerne, mengde rensing av vann og innlekkspromatikk.

Det er imidlertid ikke enkelt å identifisere eksakt lekkasjeandel da dette krever vannmålere på så å si alle private påkoblingspunkter. I 2015 arbeides det med å koble på vannmålere for å få enda bedre oversikt over de store bedriftene i Halden sitt vannforbruk. Arbeidet videreføres inn i 2016. Det er uansett grunn til å tro at det er store lekkasjer på nettet i Halden, som i andre kommuner. Nåværende og fremtidig satsning på utbedring av vannføringsnettet i Halden er ytterst reell. Produksjonen av vann til forbruk har gått betydelig ned de senere år og verdiene er i dag totalt sett mye bedre enn tidligere.

Halden har fortsatt en stor utfordring i nedbørsperioder. Totalt sett renser vi store mengder vann etter innlekk av «fremmedvann» i avløpssystemet. Hovedplan VA 2012-2016 er et stort skritt i riktig retning vedrørende kvalitativt godt og nok vann til innbyggerne samt mengde vann som til enhver tid behandles på Remmen RA. Utbedringsarbeidet på nettet er viktig for å kunne produsere riktig mengde vann i forhold til faktisk forbruk i Halden samt rense vann som skal renses. Vi har i 2.tertial rensert 111 % vann i forhold til idealmengde. Dette er en stor nedgang siden forrige rapportering, men her må årstiden også hensyntas i vurderingen.

Alt slam fra renseanlegget tilfredsstiller fortsatt krav innenfor klasse 1.

Sektoren opplever i høy grad kunne levere gode resultater i forhold til effektiv saksbehandling. Målet er en god og effektiv tjeneste til kommunens innbyggere også i 2016. Faktorer som påvirker saksbehandlingstiden er faktisk arbeidsstyrke og kontinuitet. Sektoren er sårbar for sykdom, permisjoner og oppsigelser samtidig som nyansatte krever opplæring. Dette er forhold som også påvirker måloppnåelsen.

Geodata-avdelingen rapporterer om 100 % måloppnåelse for sine styringsindikatorer når det gjelder 16-ukersfristen og saker innen matrikkel. Grunnet ferieavvikling og sykdom er resultatet for megleroppgaver nede i 84%, men her er avdelingen igjen pt ajour. For 2016 er målet om 100% måloppnåelse igjen realistisk.

På plan er målet å behandle alle planforslag innen gitte frister. Et mål de også i 2015 har klart å nå.

Byggesak hadde gjennom 2014 gode resultater knyttet til effektiv saksbehandling. Resultatene er noe svakere i 2015.

Etter en gjennomgang av behandlede saker var det på byggesak pr 1. tertial 2015 behandlet ca. 430 saker. Pr 1 tertial 2014 var det til sammenligning behandlet 384 saker. I saker med 3-ukersfrist var det i 2.tertial 205 saker til behandling mot 157 i 1.tertial. Med redusert bemanning i 2015 og etterheng på registrering av saker i arkivsystemet samt nyansettelser og krav til opplæring har det vært utfordrende å møte frister. En annen vesentlig årsak er ny plan- og bygningslov fra juli 2015. Dette har ført til at ansatte har brukt vesentlig mer tid til veiledning. Utviklingen vil følges opp og tiltak vurderes fortløpende, men med en stabil arbeidsstyrke er det realistisk å ha full måloppnåelse som ønsket resultat i 2016.

Indikatoren som omhandler spredte avløpsanlegg viser fremgangen i arbeidet med å oppgradere private avløpsanlegg. 85 % av anleggene ligger innenfor område som skal være ferdig oppgradert i løpet av 2015. De resterende anleggene (Rokke – Berg og kystbekkene fra Sponvika til Røsnæskilen) skal være ferdig oppgradert innen 2021. Indikatoren omfatter oppgradering av private anlegg, evt. tilkobling til offentlig nett (ca. 1000 eiendommer). Fritidseiendommer (ca. 1000 stk.) omfattes ikke av krav til oppgradering så langt. Arbeidet med disse eiendommene vil starte opp i 2016-17.

Fremdriften på oppgradering av private avløpsanlegg i kommunen er bra. Mange har valgt å koble seg til offentlig nett, noen oppgraderer eksisterende anlegg mens hoveddelen installerer nye renseanlegg. Halden kommune ligger godt an til å oppfylle krav nedfelt i EU's vanndirektiv og tiltakene vil bidra til en vesentlig rensing av vassdragene som renner til Iddefjorden.

Halden kommune har en samlet veilengde på 165 km. 144,4 km har asfaltdekke. Resten er grusveier eller veier med betong/stein.

I 2013 og 2014 ble det ikke foretatt reasfaltering eller oppgradering av grusveier i kommunen. Dette førte til at andelen «lavstandardveier» økte fra 44,6 km i 2013 til 51,9 km (5,5 % økning) i 2014. Ved inngangen til 2015 og pr 2. tertial er andelen økt til 44,6 % tilsvarende 64,4 km. Veikapitalen ble redusert fra 220 mill. kroner i 2013 til 210 mill. kroner i 2014. Veikapitalen er pr 2015 på 206,8 mill. kroner.

Optimalt er veikapitalen i Halden pr 2015 på 252,1 mill. kroner. Målet er å unngå ytterligere forringelse av veikapitalen.

Det er lagt inn en beskjedne økning på veivedlikehold for 2015 og pr i dag har Halden kommune et etterslep på veivedlikehold på ca. 35 mill. kroner i henhold til RoSy-rapport for 2015. Asfalteringsprogrammet for 2015 på ca. 4 mill. kroner vil tilnærmingsvis utsette ytterligere økonomisk etterslep frem til 2016.

Halden kommune er en kommune med stor geografisk spredning og har følgelig også et veinett som skal strekke seg ut i alle deler av kommunen. Kommunen har ansvar for vesentlige kilometer med grusveier og tilstreber vedlikehold etter beste evne med de ressurser som er til rådighet.

Driftsrammer

Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
66 956	65 610	63 119

Tall i tusen kr

Halden havnevesen

Halden havnevesen har sitt myndighetsområde innen Halden havnedistrikt som strekker seg langs den kystlinjen som ligger i Halden kommune. Havnevesenet har ansvar for farleden innenfor dette området, samt drift av Halden havn. Havnevirksohmhetens økonomi skal etter lov holdes regnskapsmessig adskilt fra kommunens øvrige midler.

Halden havnevesen har også ansvar for drift av gjestehavn og de kommunale småbåthavnene.

Det er i 2015 vedtatt en havnestrategi. Arbeidet med gjennomføring av vedtak fortsettes inn i 2016.

Budsjettoversikt Havnekassen (kr)

	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn	3 050 552	2 739 782
Andre kostnader	1 715 448	3 623 269
Avgifter og andre inntekter	-4 766 000	-5 894 473
Mer-/mindreforbruk	0	468 578

Budsjettoversikt Gjeste og småbåthavn (kr)

	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn	1 662 756	1 146 363
Andre kostnader	1 385 000	1 291 000
Avgifter og andre inntekter	-2 550 000	-2 120 000
Mer-/mindreforbruk	497 756	317 363

For Havnekassen er kostnadene, summert i tabellen over, fordelt slik:

420700 Farled	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn	277 100	233 747
Andre kostnader	609 600	1 272 941
Avgifter og andre inntekter	-580 000	-1 580 000
Mer/mindreforbruk	306 700	-73 312

420701 Kai	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn	2 773 452	2 566 035
Andre kostnader	770 000	1 445 328
Avgifter og andre inntekter	-3 130 000	-3 460 000
Mer/mindreforbruk	413 452	551 363

420705 Øvrig havnevirksomhet	Budsjett 2016	Budsjett 2015
Lønn		
Andre kostnader	335 848	905 000
Avgifter og andre inntekter	-1 056 000	-905 000
Mer/mindreforbruk	-720 152	-

Investeringsbudsjett

Halden Kommune har vært igjennom noen krevende år med store og omfattende omstillingsprosesser. Dette har i all hovedsak handlet om de prosesser og kostnadsreduksjoner som har vært mulig innenfor gjeldende struktur. Rådmannen ser at det vil være helt avgjørende for å lykkes også de neste årene, at det gjøres investeringer av strukturell karakter. Bygging av ny(e) skole(r), bygging av nytt demenssenter på Bergheim og omgjøring av Biblioteket ect. er alle slike investeringer som vil gi større besparelser i drift enn kapitalkostnaden vil øke dersom de gjennomføres.

Det vil slik rådmannen ser det være helt avgjørende at de investeringene som foreslås i forhold til dette vedtas og gjennomføres. Hvis ikke vil vi ikke lykkes med de store tiltakene som ligger i planperioden. Det er snart ikke mulig å ta driften ytterligere ned innenfor den bygningsstrukturen kommunen disponerer i dag.

Med rekordlave renter og muligheten for å gjøre rentesikringer i 10 år fremover med svært lav rente, mener rådmannen tidspunktet er det rette for å gjøre større strukturelle tilpasninger for å kunne effektivere nødvendige kostnadsreduksjoner.

Rådmannen har ikke lagt inn ny Brannstasjon i investeringsbudsjettet. Det foregår for tiden prosesser rundt plassering og etablering av ny brannstasjon. Blant annet utredes det om kommunens skal eie eller leie brannstasjon. Rådmannen vil derfor komme tilbake til dette spørsmålet i en eventuell egen sak i 2016, når prosessen har kommet noe lengre.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Ved større investeringsprosjekter skal offentlig/privat samarbeid (OPS) vurderes.

Investeringsoversikt

Prosjekt	Prosjektnavn	Rebevilgning	Nye bevilgninger	Budsjett 2016
Økonomi/lønn	ERP/HRM	-	250 000	250 000
Sentraladm.	Kjøp av eiendommer	-	15 000 000	15 000 000
IT	SvarUt - digitalisering	-	500 000	500 000
IT	PC undervisning	-	2 500 000	2 500 000
Kultur	Barrikader og projektor Brygga Kultursal	-	750 000	750 000
Skole	P2109 Forprosjekt nye Idd Skole	300 000	1 000 000	1 300 000
Skole	Prosjekt nye Idd skole	-	85 000 000	85 000 000
Skole	Forprosjekt ny sentrumsskole	-	500 000	500 000
Skole	Utdredning – utvidelsesmuligheter Strupe ungdomsskole	-	500 000	500 000
Eiendom	Remmen Svømmehall - yttertak, pumpe, ventilasjon, avfukting	-	1 300 000	1 300 000
Eiendom	Utfasing av oljefyringsanlegg 20 stk	-	-	-
Eiendom	Nødstrømsaggregat rådhuset	-	600 000	600 000
Vei	P7182 Måling av strøm til gatelys	-	4 000 000	4 000 000
Vei	Asfalteringsprogram 2016-2019	-	4 000 000	4 000 000
Vei	Asfaltering av grusveier	-	1 000 000	1 000 000
Vei	Bru Saueøya (for tyngre trafikk)	-	500 000	500 000
Vei	Sikringstiltak gjerder, Isebakke	-	500 000	500 000
Vei	Gang-og sykkelvei Asakåsen	-	200 000	200 000
Vei	Klipperpadde/klippeaggregat	-	800 000	800 000
Idrett	Heis i hjortsberghallen	-	1 000 000	1 000 000
Idrett	Tilskudd spillemiddelanlegg	-	2 000 000	2 000 000
Kirke	Bevaring av Høyden Os kirkegård	-	500 000	500 000
Kirke	Regulering og utvidelse av Idd kirkegård	-	3 100 000	3 100 000
Kirke	Oppgradering av Asak kirke	-	2 050 000	2 050 000
Kirke	P5076 Gravplasser og kirkelige formål 2015	1 500 000	-	1 500 000
Helse og omsorg	Nytt demenssenter Bergheim	-	37 000 000	37 000 000
Helse og omsorg	Forprosjekt demenssenter Bergheim	3 000 000	-	3 000 000
Helse og omsorg	Tilpasning Bergheim	-	2 000 000	2 000 000
Helse og omsorg	Dagsenter Karrestad	-	4 000 000	4 000 000
Helse og omsorg	IT-system	-	1 000 000	1 000 000
Helse og omsorg	Innføring av PDA for hjemmebaserte tjenester	-	125 000	125 000
Helse og omsorg	Tekniske hjelpemidler på Halden sykehjem	-	2 000 000	2 000 000
Helse og omsorg	Elektrisk anlegg Osbekkgata 4.	-	100 000	100 000
Vann/Avløp	Slamsuger (restutbetaling vedtak 2015)	2 750 000	1 250 000	4 000 000
Vann/Avløp	Sammenkobling Rokke	-	8 000 000	8 000 000
Vann/Avløp	Sentrum	-	20 000 000	20 000 000
Vann/Avløp	Lille Erte Vannverk	-	10 000 000	10 000 000
Vann/Avløp	BRA veien	-	5 000 000	5 000 000
Vann/Avløp	Trykkavløp	-	8 000 000	8 000 000
Vann/Avløp	Driftskontroll	-	1 500 000	1 500 000
Vann/Avløp	Saneringsplaner	-	1 000 000	1 000 000
Vann/Avløp	Ringledning	-	10 000 000	10 000 000
Vann/Avløp	P6244 Glenne	9 438 308	10 000 000	19 438 308
Vann/Avløp	P6248M Innst. Av vannmålere	600 000	2 000 000	2 600 000
Vann/Avløp	P6272 Utbedring av pumpestasjoner	1 900 000	2 000 000	3 900 000
Vann/Avløp	P6276 Overvannstiltak	2 776 349	2 000 000	4 776 349
Vann/Avløp	P6280 Hofgårdlokka	1 350 000	7 000 000	8 350 000
Vann/Avløp	P6279 Grønnerød	4 700 000	2 000 000	6 700 000
Vann/Avløp	P6281 Kirkebakken/Borgerskansen...	450 000	1 000 000	1 450 000
Vann/Avløp	P6252 Knardal/Folkvang	1 000 000	10 000 000	11 000 000
Vann/Avløp	P3054 Utbedringer - Dagsenter	200 000	-	200 000
Vann/Avløp	P3072 Ventilasjon/kjøleanlegg Halden Sykehjem	900 000	-	900 000
Vann/Avløp	P4019 Brekkerød 2	400 000	-	400 000
Vann/Avløp	P6243B Separering Skiveien 2009	6 000 000	-	6 000 000
Vann/Avløp	P6271 Holvannet - Ny råvannskilde	6 000 000	-	6 000 000
Vann/Avløp	P6273 Oskleiva, Fjellstua, Damhaugen - Del 1 2013	7 600 000	-	7 600 000
Vann/Avløp	P6274 Utvidelse avløpsrenseanlegg Remmen	35 000 000	80 000 000	115 000 000
Vann/Avløp	P6275 Gimle/Tosterudberget/Næridsrød	7 700 000	-	7 700 000

Prosjekt	Prosjektnavn	Rebevilgning	Nye bevilgninger	Budsjett 2016
Vann/Avløp	P8069 Makø - universell utforming/vann og avløp	4 500 000	-	4 500 000
Vann/Avløp	P6282 Vannledning Leieren, Svinesund	1 800 000	-	1 800 000
Vann/Avløp	P6345J AvløpLegangersgate-Bjerkeveien	1 420 250	-	1 420 250
Vann/Avløp	P6345R Avløp Refneveien	476 889	-	476 889
Renovasjon	Renovering av eksisterende miljøstasjoner/nye	-	1 000 000	1 000 000
Renovasjon	Innsamlingsløsninger tett trehusbebyggelse (Banken/Damhaugen)	-	1 000 000	1 000 000
Renovasjon	Ny programvare, IKT løsninger	-	1 000 000	1 000 000
Vei	P7184 Autovern Fosseveien	200 000	-	200 000
Eiendom	P7150A ENØK 2010	2 900 000	-	2 900 000
Eiendom	P8039 Storgata 7	269 946	-	269 946
Eiendom	P8067 Tistedal Stadion - Støyskjerm 2014	1 783 328	-	1 783 328
				-
	Sum rebevilgning	106 915 070		106 915 070
	SUM VAR		183 750 000	
	Sum investeringsprosjekter 2016 inkl VAR	106 915 070	357 525 000	464 440 070

Kommentarer til nye prosjekt

ERP/HRM – Ulike moduler og integrasjoner

For å effektivisere prosessene rundt fakturaflyt, anskaffelser og reiseregninger avsettes det 250.000,- til anskaffelse av slike programmer og moduler. Driftsmessig effekt er hentet ut i alle organisasjonsledd og innarbeidet i kommunalavdelingenes budsjetter med 300.000,- pr. år.

Kjøp av eiendommer

Halden kommune avsetter 15 mill. kroner i 2016 for å sikre sentrumsnære tomter for boligutvikling.

Svar UT – Digitalisering

Svar UT sender digitale meldinger til innbyggere og næringsliv fremfor papirpost. Dette vil gi årlige innsparinger på drift i størrelsesorden 600.000,- i form av spart porto. Denne innsparingen er innarbeidet i driftsbudsjettet på sentraladministrasjonen.

PC`r Undervisning

IT-avdelingen har i 2015 gått til anskaffelse av digitale lærebøker slik at dette kan frigjøre midler ved kjøp av fysiske bøker hos Undervisning og oppvekst. Kommunen trenger å fornye PC-parken slik at elever og lærere kan drive undervisning uten at PC'ene tar all tid og oppmerksomhet bort fra pedagogikken. Det er innarbeidet en budsjettmessig effekt på 1 mill. kroner årlig i form av reduserte bevilgninger til vedlikehold av IT-utstyr og lærebøker.

Barrikader og prosjektor Brygga Kultursal

For å etterkomme sikkerhetskrav i forbindelse med ståkonserter er det behov for å anskaffe barrikader. I dag leies disse, og en vil her kunne spare 50.000,- årlig i leiekostnader. Videre er det innarbeidet kostnadsreduksjoner knyttet til vedlikehold da dagens leide barrikader ødelegger gulvet. Brygga kultursal er videre i behov av å anskaffe prosjektor og lerret til bruk både i konsertsalen, men også i konferanserommene. Dette vil øke inntjeningen i salen da avtaler kan gjøres med artister som har større grad av sceneshow, og som man i dag må si nei til.

Forprosjekt Idd skole

Det ble bevilget 500.000,- til forprosjekt Idd skole i 2015. Det antas at ca 350.000,- av disse midlene kan rebevilges i 2016 slik at resterende beløp opp til 1.000.000,- må bevilges i 2016 slik at de ulike mulighetsstudiene kan ferdigstilles.

Idd skole – Hovedprosjekt

Det foreslås en total bevilgning på 165 mill. kroner til nye Idd skole i planperioden. Av dette budsjetteres det 65 mill. kroner i 2016. Det er fortsatt tidlig i prosessen, og det er lagt en del føringer til grunn for lønnsomhetskalkylen. Det er forutsatt at skolen bygges for 600 elever, at bygningen dimensjoneres til 9 kvm pr. elev, og at byggekostnad pr. kvm utgjør om lag 30.000,-. Driftsmessig besparelse etter at rente- og avdragskostnad er trukket fra er beregnet til 2.5 mill. kroner pr. år. Det er i dette regnestykket ikke beregnet effekt av eventuelt salg av gjeldende bygningsmasse, eller at det på sikt kan søkes rentekompensasjon dersom regjeringen øker rammene for dette i budsjett 2017.

Forprosjekter – skolebruksplan

Det avsettes 500.000,- til forprosjekt ny sentrumsskole og 500.000,- til forprosjekt utredning Strupe i henhold til vedtak i forbindelse med skolebruksplanen.

Remmen svømmehall – yttertak, pumpe, ventilasjon og avfukting

Tilstandsrapport og faktiske forhold ved Remmen svømmehall tilsier at tiltak må iverksettes. Halden kommune og Statsbygg bidrar hver med 50 % av henholdsvis drift- og investeringsmidler til Remmen svømmehall. Investeringen vil omfatte utvendig rehabilitering; etterisolering og omlegging av yttertak som følge av vannlekkasjer. I tillegg må yttervegger etterisoleres og vinduer skiftes da dagens store, gamle vinduer gir mye energitap. Samtidig må teknisk utstyr byttes – blant annet sirkulasjonspumper, ventilasjon og avfukting. Investeringen vil i 2017 beløpe seg til 1,3 mill. kroner, tilsvarende beløp forutsettes fra Statsbygg. Investeringen vil gi en direkte og varig innsparing i form av

reduerte oppvarmingskostnader og det vil spare kommunene for økte driftsutgifter i fremtiden til vedlikehold og reparasjon av for eksempel fuktskader.

Utfasing av oljefyringsanlegg

Investeringen innebærer å utfase/erstatte oljefyringsanlegg i 20 offentlige/kommunale bygninger. Kommunen har mottatt krav fra myndigheter om å skifte ut oljefyringsanlegg i offentlige bygninger senest i 2018. Det foreslås å avsettes 3 mill. kroner til dette i 3 år fremover og utskifting vil bidra til reduksjon i driftskostnader i form av reduserte oppvarmingskostnader.

Nødstrømsaggregat rådhuset

Innstallering av nødstrømsaggregat ved Rådhuset av beredskapshensyn. Denne skal sørge for å opprettholde Halden kommunes funksjon i beredskapssammenheng. Det er anslått en kostnad på kr 600 000,-

Måling av strøm til gatelys

Det avsettes i budsjett for 2016 midler til å få gjennomført effektmåling av strøm til gatelys. Kommunen har mottatt pålegg fra myndighet om å sette i gang tiltak for å få målt hvor mye strøm som faktisk brukes. I dag betaler vi for mange flere brenntimer enn hva gatelysene faktisk lyser, ved måling får vi effekten eksakt og betaler kun for det vi bruker. Investeringen er anslått til totalt 12 mill. kroner, fordelt på fire år og vil gi en innsparing opptil 250 000-300 000 pr. år etterhvert som komponenter skiftes ut.

Asfalteringsprogram

Lavstandardvei er et uttrykk som brukes for å fortelle at veiene har mer skader en man vil akseptere. Som eksempel kan man si at dersom en høytrafikkert vei har 6 % krakelering regnes den som lavstandardvei, mens det på boligvei kan være 10 % før den klassifiseres som lavstandard. Halden kommune har i dag et etterslep på ca. 60 mill. kroner på vei. Ved årlig investering på kr. 4 000 000 opprettholder vi dagens veistandard og unngår ytterligere forringelse av veikapitalen. 44 % av veinettet i Halden er i dag klassifisert som lavstandardvei og dersom det ikke investeres vil veien til slutt forfalle og vi må påregne store kostnader i vedlikehold og erstatningskrav. I noen tilfeller vil man måtte bygge opp veiene på nytt, noe som fører til en mye større utgift.

Asfaltering av grusveier

Halden kommune har i dag flere mil med grusveier som krever stort vedlikehold. Vedlikeholdskostnadene for disse er betydelige siden veidekket er skrapet til det minimale og man hele tiden må fylle på masser for å reparere og for å dempe støv. Ved ny-asfaltering har man en vedlikeholdsfri vei mange år fremover. Det avsettes 1 mill. kroner til asfaltering av grusveier i 2016.

Bru Saueøya

Bru som går over mot Saueøya må forsterkes for å tåle tyngre trafikk enn først antatt. I dag går det mye tung trafikk over brua og for å eliminere faren for at brokaret skades ytterligere og at massene da raser ut må det påregnes investeringer her. I motsatt fall må det påregnes store kostnader for reparasjoner i årene fremover. Det er avsatt kr 500 000 til forsterking av brua.

Sikringstiltak gjerder

Sikringstiltak i form av gjerder Isebakke og Bergheim som vil forhindre fallulykker da det her er bratte stup/fjellskrenter fra 6-7 meter og opp mot 30 meters fallhøyde i umiddelbar nærhet til boligområder. For fremtiden er det derfor vesentlig å sikre områdene og unngå livstruende skader for barn i området. Sikringstiltakene burde ideelt sett vært hensyntatt da kommunen foretok boligutbygging i umiddelbar nærhet av disse boligområdene. Det avsettes kr 500 000 til gjerder i budsjett for 2016.

Gang- og sykkelvei Asakåsen

Avstand fra asakåsen til Tistedal skole utløser i dag skoleskyss på grunn av manglende tilbud til myke trafikanter på strekningen. Ved å gi et tilbud til de myke trafikantene her vil kommunen spare skoleskyssutgifter. Planlegging (reguleringsplan) og klargjøring for/av grunnerverv er en kommunal oppgave også langs fylkesveier. Kostnadene er «relativt små» i forhold til anleggsutgiftene som skal dekkes av fylkeskommunen. Det avsettes kr 200 000 i budsjett til dette for 2016 og det antas å kunne spare kr 50 000 pr. år i reduserte skyssutgifter.

Slamsuger

Eksisterende slamsuger er snart 14 år. Slamsuger brukes i beredskapssammenheng og er sentral i forhold til lekkasjer, flom og kloakkstopper. Den fungerer også som beredskapsbil for brann. Tanken rommer 11 000 liter vann. Bilen brukes ved driftsoppgaver som tømning av sluk, wc-brakker ved festivaler og anlegg samt ved badeplasser. Videre er bilen et verktøy i arbeidet med vesentlige oppgaver som spyling av avløpsledninger og tømning og rengjøring av våre ca 70 pumpestasjoner. Reparasjonsutgifter i 2015 på eksisterende bil er pr

november 110 000,- Dersom vi ikke har egen bil vil vi måtte kjøpe tjenesten av eksterne. Vår beredskap vil da svekkes samt at timepris for innleie er høyere enn for bruk av egen bil. Halden kommune har i dag ca. 390 km med avløpsledninger, ca. 5000 sluk og ca. 70 pumpestasjoner. Det ble bevilget midler i budsjett for 2015 for å igangsette arbeidet med å erstatte dagens slamsuger og innkjøpet er igangsatt. Det settes av totalt 4 mill. kroner til dette i budsjett for 2016.

Klipperpadde/Klipperaggregat

Klipperpadde/klippeaggregat for veikant. Halden kommune har de senere år hatt store utfordringer knyttet til veivedlikehold og det brukes i dag mye tid til vedlikehold langs veikanten. I tillegg er deler av veinettet krakelert og utsatt for stor slitasje. Ved nedbør forringes veikvaliteten ytterligere ved at vann trenger ned i krakelert asfaltdekke. Vedlikehold av kanter og kontroll på vegetasjon vil bidra til å redusere skadene. Det avsettes kr 800 000 til innkjøp av ny klipperpadde og klippeaggregat.

Heis i Hjortsberghallen

Eksisterende heis er ødelagt og satt ut av drift. Hallen er en mye brukt kamparena for barneidrett og gymsal for grunnskole og det er krav til heis av hensyn til universell utforming og tilgjengelighet i bygningen. Det forslås å sette av 1 mill. kroner til investeringen og det kan forventes tilskudd fra spillemidler på ca. 500 000 av kostnaden.

Tilskudd spillemiddelanlegg

Det er pr. i dag fullstendig stopp i utbyggingen av idrettsanlegg i «frivillige sektor» i regi av idrettslag på grunn av manglende tilskudd fra kommunen. Ved å ikke dekke kommunale midler i sektoren stopper det opp i tilførsel av bortimot det dobbelte beløp i tilskudd fra andre steder. Det er foreslått en investering på 2 mill. kroner til dette formålet.

Kirkelig fellesråd

Det ble i 2015 bevilget opprinnelig 2 mill. kroner til regulering og utvidelse av Idd kirkegård. For å videreføre denne helt nødvendige utvidelsen må det tilføres ytterligere 3,1 mill. kroner i 2016 og 4,3 mill. kroner i 2017.

Det er ønskelig fra Fellesrådets side at det bevilges midler til omregulering av Os kirkegård, samt en gradvis opprusting av «høyden» som har vært stengt siden 2006. Det settes av 500.000,- til formålet i 2016.

Det er omfattende skader på Asak kirke og kirken må totalrenoveres utvendig. Det er

overført 500.00,- til formålet i 2015 for å få fjernet gammel puss slik at veggen kan tørke. Det er anslått en total kostnad på 4,8 mill. kroner og det foreslås å sette av 2 mill. kroner i 2016.

Nytt demenstilbud på Bergheim

Bygging av 90-100 plasser spesielt tilrettelagte for demente på Bergheim. Demensomsorgen vil i tiden fremover representere en betydelig utfordring for Halden Kommune. I tråd med vedtatt strategisk plan for utvikling av pleie og omsorgstjenestene i Halden (vedtatt mai 2014 i ks) planlegges derfor for et nytt demens senter på Bergheim. Dette vil, ved etablering og oppstart, erstatte dagens demenstilbud lokalisert på Karrestad demens, 3 etg Halden sykehjem samt Bergheim omsorgsboliger. Tiltaket planlegges for plassering på Bergheim hvor det er store arealer knyttet til tidligere Bergheim Alders og Sykehjem. For å finansiere driften av disse plassene foreslås nedlagt drift av Karrestad Sykehjem (15 plasser), Avd. Halden Sykehjem (27 plasser) og Bergheim omsorgsboliger (46 plasser). Arealene som blir ledige kan ombrukes, blant annet til tiltak på Karrestad Eldresenter hvor det planlegges dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede. Kommunens andel av byggekostnaden for et nytt demenstilbud på Bergheim vil være omkring 156 mill. kr. og gi effekt fra 2017 på -12,5 mill. kroner i drift pr. år. På den annen side vil rente- og avdragskostnadene øke med 8,5 mill. kroner årlig.

Forprosjekt nytt demenstilbud på Bergheim

Forprosjekt er startet opp og ca. 0,5 mill. kroner blir belastet 2015. Prosjektet vil fortsette ut i 2016 og beløpe seg til 4,5 mill. kroner for dette året. Forprosjektet er avgjørende nødvendig for å konkretisere konseptet med tegninger og løsninger/løsningsbeskrivelser klargjort for entrepriserbud.

Tilpassing av Bergheim trygdeboliger

Ved realisering og ferdigstillelse av nytt demenssenter på Bergheim, er det behov for en del investeringer knyttet til nåværende Bergheim trygdeboliger for at bygget skal kunne fungere som en selvstendig boenhet. Prosjektet vil utføres parallelt med bygging av nytt senter. Rente og avdrag av investeringen vil kunne redusere hittil stipulert effekt av nytt demenssenter. Investeringen har en kostnad på ca. 2 mill. kroner.

Etablering og bygging av dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede i Karrestad Eldresenter/Karrestad Sykehjem

Dagaktivitetstilbudet på Båstadlund er i behov av nye lokaliteter for å kunne møte nye brukere samt ha tilfredstillende lokaliteter til dagens drift. Det er gjennomført prosesser hvor det er konkludert med at bygningskroppen på Karrestad er stort nok til både å huse de

aktiviteter som dagsenteret er i behov av og som i dag er lokalisert til BRA veien og Asak Skole. Samtidig er det nært nok til Båstadlund Dagsenter til å kunne få en rasjonell samdrift. Det planlegges for drift av avlastning i kommunal regi for funksjonshemmede. Målgruppen er funksjons/utviklingshemmede barn og unge og det er planlagt at tilbudet skal huse 3 avdelinger og en fellesavdeling. En ser at det kan være en samhandling og et samarbeid mellom dagtilbud og avlastning. Lokalene kan få en større bruksutnyttelse, og kan benyttes både på kveldstid og i helger. I dag kjøper kommunen disse tjenestene fra eksterne, private leverandører. En kan, ved hjelp av investeringen, oppnå gode, rasjonelle lokaliteter for drift denne virksomheten. Samtidig vil man unngå kostnader knyttet til et sterkt behov for vedlikehold på nåværende lokasjoner ved BRA veien og Asak Skole. Løsningen utløser dermed også muligheter for å avhende bygg som BRA – veien og ombruke arealet ved Asak Skole til andre formål. Det er vurdert slik at en oppgradering av arealene på Karrestad vil ha en kostnadsramme på totalt 14 mill. kroner og gi en reduksjon i driftskostnader fra 2018 på - 3 mill. kroner pr. år.

Overgang fra analogt til digitalt nett – trygghetsalarmer

Signaler tilsier at det analoge nettet som kommunens trygghetsalarmer er tilkoblet vil stenges ned i løpet av 2016. Ved en nedleggelse av nettet vil disse systemene måtte fases over på digitale løsninger. Det finnes flere ulike modeller for hvordan dette kan gjøres og et nærmere arbeid i administrasjonen vil konkretisere foretrukket løsning og se hvordan dette kan implementeres slik at også driftsøkonomiske effekter kan hentes ut ved en overgang til digitalt nett. Det er ikke mulig å angi spesifikt hvilket utstyr/moduler/plattformer som må kjøpes inn eller endres, men erfaringsmessig vil slike overganger alltid generer nye investeringer i teknisk infrastruktur. Investeringen er anslått til 1 mill. kroner og det nye systemer forventes å gi lavere vedlikeholdskostnader knyttet til gammelt utstyr fra år 1 (2016) på kr 400 000 pr. år blant annet fordi man må kunne påberegne utgifter til reparasjoner av analogt utstyr.

Innføring av PDA for hjemmebaserte tjenester

Investeringen innebærer å innføre PDA som arbeidsverktøy på Vaterland/Hagegata og omfatter kjøp av utstyr og lisenser. Supplering vil belastes drift. Resultat av investeringen vil være at arbeidsprosesser endres og blir mer effektive, man vil bruke mindre tid til rapportering ved vaktskifter og man vil få økt ATA tid (ansikt til ansikt). Innføring av PDA som arbeidsverktøy vil i tillegg øke den faglige kvaliteten som en konsekvens av at pasientinformasjon blir lettere tilgjengelig. Investeringen vil komme på ca. kr 125 000 og gi en økonomisk effekt fra første år (2016) med besparelser i drift på kr. -100 000 pr. år.

Tekniske hjelpemidler i sykehjemmets tjenesteproduksjon

Investeringen knytter seg til anskaffelse av ulike hjelpemidler i sykehjemmets tjenesteproduksjon; eksempelvis sengeheiser m.m. En del av dette nye utstyret vil medføre en lettere arbeidsdag for personale og tilsi mindre slitasje knyttet til redusert fysisk belastning i pleiesituasjoner. Dette antas å ha positive effekter på arbeidsrelatert sykefravær. Et lavere sykefravær vil generere lavere innleie av vikarer og derigjennom reduserte kostnader. Investeringen er anslått til å koste ca 2 mill. kroner. Innsparing som følge av reduksjon av sykefravær og vikarbruk på kr 800 000 er beregnet fra første år (2016) og i årene fremover.

Elektrisk anlegg i Osbekkgata 4

Investeringen knytter seg til istandsettelse av et elektrisk anlegg som tilfredsstiller lovkrav for området og vil iverksettes 2016. Investeringen vil beløpe seg til ca. kr. 100 000,-

Hovedplan VA og pågående prosjekt

Investeringer knyttet til vann og avløp bygger i på Hovedplan for VA 2012. Prosjektene som pågår og som igangsettes her i 2016 er i hovedsak fornyelse av rørnettet i kommunen og separering av avløpsnett. Dette innebærer at det legges en ledning for spillvann (avløp fra wc, sluk, dusj osv.) Dette vannet føres til det kommunale renseanlegget for rensing. Samtidig legges det en overvannsledning som tar vann fra tak, gårdsplasser, veier osv., og fører dette vannet til en resipient, for eksempel havnebassenget, en bekk el. Etter at anlegget er ferdigstilt sendes det ut til huseierne som da må legge om sine private stikkledninger på samme måte. Gamle kommunale vannledninger blir samtidig skiftet ut. I tillegg er kommunen i gang med utbyggelse og oppgradering av avløpsrenseanlegget i kommunen. Renseanlegget forventes å være klart i 2017.

Vedtak i kommunestyret

Budsjett 2016. Vedtak:

1. Fremlagt budsjettforslag vedtas i henhold til vedlagte budsjettdokument, inkludert skjema 1A, 1B, 2A og 2B.
2. Rådmannen gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i budsjettskjema 1B.
3. Ved vesentlige omdisponeringer prioriterer hovedutvalgene mellom hovedområdene innen den enkelte sektors budsjett. Eventuelle omfordelinger mellom sektorene legges fram for Formannskapet og Kommunestyret etter innstilling fra rådmannen.
4. Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer månedlig sektorenes økonomi samt framdrift på innsparinger og andre tiltak til formannskapet og kommunestyret. Hovedutvalgene behandler rapportene i henhold til pkt. 3 i dette vedtaket.
5. Rådmannen pålegges tertialvis økonomirapportering til formannskapet og kommunestyret i første møte etter tertialets utgang. Rapportene skal inneholde vurdering av oppnåelse for alle budsjetttiltak. Hovedutvalgene behandler rapportene i henhold til pkt. 2-4 i dette vedtaket.
6. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til budsjettskjema 2B.
7. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 462,78 millioner kr. VAR-lån utgjør 280,7 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 40 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
8. Trekkrettighet i bank på inntil 450 millioner kr videreføres i 2016.
9. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2016 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2016:
 - a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eignedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 3,75 promille av takstverdien.
Ubebygde tomter beskattes med 3,75 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.
 - c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for

hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer).

- d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verde».
- e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
- f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt.
Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.
- g) Kommunens skattetakstvedtekter.

10. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativet vedlagt dette dokument vedtas.

11. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2016, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20.november.

12. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.

13. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer vedtas.

Obligatoriske oversikter

Budsjettskjema 1A – drift

	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Skatt på inntekt og formue	649 117	600 769	578 674
Ordinært rammetilskudd	859 464	835 418	823 330
Skatt på eiendom	78 600	80 400	79 566
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	42
Andre generelle statstilskudd	7 100	7 200	35 299
Sum frie disponible inntekter	1 594 281	1 523 787	1 516 911
Renteinntekter og utbytte	10 350	14 199	17 951
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Renteutg., provisjoner og andre fin.utg.	69 823	64 601	66 966
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Avdrag på lån	56 000	54 010	54 528
Motpost avskrivning VAR	0	20 681	0
Netto finansinnt./utg.	-115 473	-83 731	-103 543
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	20 000	10 000	9 400
Til ubundne avsetninger	1 700	4 029	0
Til bundne avsetninger	846	4 568	16 466
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	4 400
Bruk av bundne avsetninger	6 571	7 338	23 389
Netto avsetninger	-15 975	-11 259	1 923
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	843
Til fordeling drift	1 462 833	1 428 797	1 414 448
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 462 833	1 428 797	1 414 448
Mer/mindreforbruk	0	0	0

Budsjettskjema 1B – drift

	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Rådmannen / politisk	27 769	34 424	25 540
Personal, økonomi og IT	70 505	61 271	53 074
Kultur og idrett	41 404	39 910	39 123
Undervisning og oppvekst	610 743	578 438	564 984
Helse og omsorg	586 811	572 790	586 648
Teknisk	66 956	65 524	63 119
Nav	57 295	56 056	60 137
Fellesfunksjoner	1 350	20 304	22 653
VAR og Havn	0	79	-830
Totalt	1 462 833	1 428 796	1 414 448

Budsjettskjema 2A – investering

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Investeringer i anleggsmidler	88 581	231 397	464 440
Utlån og forskutteringer	97 483	60 000	40 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 688	0	0
Avdrag på lån	20 529	13 800	15 000
Dekning av tidligere års udekket	1 131	0	0
Avsetninger	46 774	17 500	5 000
Årets finansierungsbehov	256 185	322 697	524 440
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	121 541	280 288	462 285
Inntekter fra salg av anleggsmidler	26 481	20 000	5 000
Tilskudd til investeringer	100	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	2 159	8 609	27 155
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	18 882	13 800	15 000
Andre inntekter	7 840	0	0
Sum ekstern finansiering	177 002	322 697	509 440
Overført fra driftsbudsjettet	843	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0
Bruk av avsetninger	72 001	0	15 000
Sum finansiering	249 846	322 697	524 440
Udekket/udisponert	-6 339	0	0

Budsjettskjema 2B – investering

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Sentral/Felles	2 749	941	18 250
Kultur	154	1 300	300
Undervisning og oppvekst	974	500	87 000
Helse og omsorg	0	10 900	49 225
Teknisk inkl. kirken	7 601	28 906	28 953
VAR	77 103	188 850	280 712
Sum	88 581	231 397	464 440

Tiltak

	P- 2016	P- 2017	P- 2018	P- 2019
Barnehage, avvikling av kommunal barnehage	-2 100	-5 050	-5 050	-5 050
SFO - enhetskostnader	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Ny skole ldd - inkludert Folkvang		-2 400	-5 800	-5 800
Feilberegning i skolebudsjett	-1 871	-1 900	-1 900	-1 900
Kostnadsreduksjon i grunnskole	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Sum tiltak undervisning og oppvekst	-18 470	-23 850	-27 250	-27 250
Reduksjon tilskudd Kirkelig fellesråd	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum tiltak kultur	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Dagsenter/ avlastning Karrestad	0	0	-3 000	-3 000
Nedleggelse av Karrestad Eldresenter	0	0	-8 000	-8 000
Nytt demenssenter Bergheim	0	0	-12 500	-12 500
Effekt av Kostra gjennomgang/	-21 025	-31 025	-31 025	-35 025
Sum tiltak helse og omsorg	-21 025	-31 025	-54 525	-58 525
Reduserte husleiekostnader	-6 405	-6 405	-6 405	-6 405
Forsterkning teknisk	1 000	1 000	1 000	1000
Sum tiltak og forsterkning teknisk	-5 405	-5 405	-5 405	-5 405
Reduksjon formannsk kto (delvis belastet rm kto)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
NCE - utgår fra 2018			-1 000	-1 000
Generelle innsparinger/felles		-508	-682	-2 082
Reduksjon politiske godtgjørelser	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum tiltak sentraladministrasjon	-3 000	-3 500	-4 662	-6 082
Sum tiltak	-48 901	-64 788	-92 862	-98 262

Tiltak – nedleggelse av Tistedal barnehage

Beskrivelse av tiltaket

Det er p.t ledig kapasitet i barnehagene i Halden. Espiria Oreid barnehage åpner i januar 2016, barnehagen har 80 plasser.

Gjennomføring

Barnehagen vil ikke ta mot barn fra høsten 2016. Barn som allerede har plass i barnehagen vil få tilbud om plasser i andre barnehager.

Konsekvenser

Ansatte

Antall årsverk blir redusert som en følge av redusert ressursinnsats. Dette vil medføre en gradvis nedbemanning og at ansatte kan bli definert som overtallige.

Brukere/ tjenestemottakere

Barna vil få tildelt plass ved andre barnehager.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	2,1 mkr	5,05 mkr	5,05 mkr	5,05 mkr	

Tiltak SFO – enhetskostnader

Beskrivelse av tiltaket

Gjennom sitt kostnadsanalysearbeid i Halden kommune har Agenda Kaupang slått fast at vi har langt høyere enhetskostnader knyttet til vår SFO ordning enn andre kommuner vi kan sammenlikne oss med. Differansen skyldes i hovedsak vår styrking/satsing til barn som trenger ekstra støtte og hjelp.

Gjennomføring

Ressursinnsatsen reduseres gjennom færre voksne og at voksentettheten i styrket SFO tilbud reduseres. Barn med hjelpebehov får mindre hjelp og støtte.

Dette er en krevende øvelse å gjennomføre da det er mange barn og unge i vår kommune som trenger ekstra hjelp og støtte.

Ressursinnsatsen er pt beregnet til om lag 7,6 mill. kroner pr år.

I tilknytning til dette tiltaket bør også lederressursen i våre SFO ordninger vurderes og beregnes på nytt. Dette for å dempe på konsekvensene som er særskilt rettet mot ressursinnsatsen på det enkelte barn.

Konsekvenser

Ansatte

Antall årsverk blir redusert som en følge av redusert ressursinnsats. Dette vil medføre at ansatte blir definert som overtallige. Belastningen på de som blir igjen vil øke tilsvarende.

Brukere/ tjenestemottakere

Hjelp og støtte til det enkelte barn blir vesentlig mindre og tilsvarende redusert. Flere barn må dele på færre ressurser og enkelte barn vil ikke få sine behov dekket på tilsvarende måte som i dag.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	4,0 mkr	4,0 mkr	4,0 mkr	4,0 mkr	

Tiltak - Ny skole på Idd

Halden kommune ønsker en sterk, robust og kostnadseffektiv skolestruktur. Skolene skal ha sterke fagmiljøer og et høyt læringsutbytte. En desentralisert skolestruktur med mange mindre skoler gir økte netto driftsutgifter samlet sett og høyere kostnader pr elev.

Beskrivelse av tiltaket

Rådmannen har lagt frem et forslag til skolestruktur. Det er politisk vedtatt at det skal bygges en ny barneskole på Risum.

Denne skal komme til erstatning for Idd og Folkvang. Samtidig bør det vurderes hvilken tilknytning Prestebakke skole skal ha til den nye skolen på Idd – slik det står i vedtaket i HUO sak 2015/17.

Den nye skolen på Idd er kostnadsestimert til om lag 185 mill. kroner, og beregnet for ca 600 elever.

Gjennomføring

Beskrivelse av:

- Det er avsatt midler til forprosjekt i budsjett for 2015. Mulighetsstudie er tildelt og startet
- Det er et mål at ny skole skal stå ferdig høsten 2017
- Kommunen eier selv egnet grunn

Risikovurderinger i fht gjennomføringen:

Gjennomføringen betinger at kommunen får anledning til å finansiere nye investeringsprosjekter – dette ved å vise til driftsmessige gevinster.

Nedenfor er det fremstilt to tabeller; en tabell som viser sammenslåing av Idd og Folkvang skoler. Og en tabell nr to som viser et scenario der Prestebakke også er innlemmet. Dette for å synliggjøre økonomien i dette.

Konsekvenser

Ansatte

Tiltaket vil medføre at ansatte får nytt tjenestested og et større arbeidsmiljø å forholde seg til. Fagmiljøene vil bli sterkere og mer robuste, og driften mer fleksibel. Praksis viser også at det er lettere å rekruttere inn godt kvalifiserte medarbeidere til større arbeidsmiljøer.

Noen vil bli definert som overtallige og miste jobben når den økonomiske effekten skal oppnås.

Brukere/ tjenestemottakere

Elevene vil få et større skolemiljø å tilpasse seg. Det er flere ting i skoleforskningen som styrker tanken om større skoler – både av faglige og sosiale begrunnelser.

Elever lærer best i fellesskap med andre elever, og de vil møte en skole som er mer robust og bærekraftig.

Om Prestebakke skole tenkes inn i ny skole på Idd vil skoleveien bli lengre enn den er i dag.

Investering

Ny skole på Idd på kommunens tomt (gnr 162 og bnr 10) er estimert til om lag 185 mill. kroner. inkl. mva Skolen er beregnet til ca. 550 elever.

Økonomisk effekt

Sammenslåing av Idd og Folkvang skoler – driftsmessige gevinster hensyntatt investeringen ovenfor samt dagens kapitalkostnad:

År	2016	2017	2018	2019
Mill kr		2,4 mkr	5,8 mkr	5,8 mkr

Tiltak - Redusere overføringer til Den norske kirke med 1 mill. kroner

Gjennomføring

Utarbeide ny tjenesteytingsavtale mellom Halden kirkelige fellesråd og Halden kommune. Oppgaver kirken i dag utfører selv, vil vurderes utført av Halden kommune. Kirkevergen må igangsette en gjennomgang av sin drift. Rådmannen mener at en sammenslåing av menighetsrådene bør vurderes.

Konsekvenser

Kirkevergen har kommet med lite konkrete beskrivelser av konsekvenser. I vedlagt skriv fra kirkevergen påpekes det to mulige konsekvenser: Legge ned krematoriet da dette ikke er en lovpålagt oppgave. Dette vil føre til tap av inntekter ved kremasjon.

Rådmannen finner det som betenkelig at denne oppgaven velges nedlagt i stedet for å vurdere økt kremasjonsavgift som vil føre til økt inntekt.

Videre antydes det at en redusert overføring kan føre til at kirker ikke blir klargjort til gudstjenester og vigsler og begravelser seremonier blir uten musikk. Videre at kirkeverge- og menighetskontoret må stenge for publikum.

Ansatte

Overtallighet må påregnes.

Brukere/ tjenestemottakere

Redusert tilbud må påregnes.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2015	2016	2017	2018	2019
Mill kr		1 mkr	1 mkr	1 mkr	1 mkr

Menighetsrådets budsjett vil være vedlagt den politiske behandlingen av saken..

Tiltak- Etablering og bygging av dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede i Karrestad Eldresenter/Karrestad Sykehjem

«Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplanarbeid for sektoren. »

Gjennomføring

Dagaktivitetstilbudet på Båstadlund er i behov av nye lokaliteter for å kunne møte nye brukere samt ha tilfredstillende lokaliteter til dagens drift. Det er bred enighet om at dagens infrastruktur og bygningsmasse ikke holder en ønsket standard for disse tjenestene. Det vises til historikken rundt etablering av dagaktivitetstilbud for utviklingshemmede på Båstadund – og de prosesser som har vært i den anledning.

Det er gjennomført prosesser hvor enhetsleder, områdeleder og avdelingsleder for dagaktivitetstilbudet er involvert. Det vurderes fra deres side at bygningskroppen på Karrestad er stort nok til både å huse de aktiviteter som dagsenteret er i behov av og som i dag er lokalisert til BRA veien og Asak Skole. Samtidig er det nært nok til Båstadlund Dagsenter til å kunne få en rasjonell samdrift. Bygningskroppen vurderes å være stor nok til å kunne ivareta en viss volumøkning i et fremtids perspektiv.

I tidligere Karrestad Sykehjem planlegges det for drift av avlastning i kommunal regi for funksjonshemmede. Målgruppen er funksjons/utviklingshemmede barn og unge. I dag kjøper kommunen disse tjenestene fra eksterne, private leverandører. Karrestad Sykehjem egner seg til dette formålet og har en utforming og størrelse som burde gi et godt avlastningstilbud. Samlokaliseringen med dagsenteret burde gi samdriftsmuligheter og muligheter til å utvikle et spennende samlet tilbud.

Karrestad eldresenter vil være av stor nok plass til å huse 3 avdelinger og en fellesavdeling. Avdeling BRA-veien vil være den avdelingen som er enklest å innplassere. De trenger god plass og mange rom til bl.a. sanserom og skjermingsrom, flere toaletter, stellerom m.m. Det forutsetter at man kan slå ut vegger mellom leilighetene for også å kunne få noen større rom, og enkelte rom må lydisoleres og forsterkes (tak/vegg). Både industriavdeling, snekkerverksted og rammeverksted trenger teknisk

gode løsninger, som lasterampe, rom med god ventilasjon, gode avtrekk der det er nødvendig og romslige produksjonslokaler. Om det er mulig å få tilfredsstillende løsninger ift byggetekniske krav, må utredes. Underetasjen bør kunne ivareta nødvendige fellesarealer uten store endringer.

En ser at det kan være en samhandling og et samarbeid mellom dagtilbud og avlastning. Lokalene kan få en større bruksutnyttelse, og kan benyttes både på kveldstid og i helger.

Konsekvenser

Ved en dagsenterdrift ved Karrestad Eldresenter kan en oppnå gode, rasjonelle lokaliteter for drift denne virksomheten. Samtidig unngå kostnader knyttet til et sterkt behov for vedlikehold på nåværende lokasjoner ved BRA veien og Asak Skole. Løsningen utløser dermed også muligheter for å avhende bygg som BRA – veien og ombruke arealet ved Asak Skole til andre formål.

Mht. til driften av avlastningsplassene vurderes det som viktig at denne driften føres tilbake kommunen. Det vurderes at dette kan gi innsparinger og tilførsel av kompetanse som vurderes som viktig for den kommunale driften.

Investering

Det gamle prosjektet rundt bygging av nytt «Båstadlund» hadde en kostnadsramme på ca. 33 mill. kroner. Det vurderes at en oppgradering av arealene på Karrestad vil ha en kostnadsramme på ca kr 14 mill.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr			-3 mkr	-3 mkr

Tiltak- Nedleggelse av Karrestad Eldresenter – styrking av hjemmesykepleien

Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplan arbeid for sektoren.

Gjennomføring

Gjennom planene for bygging av demensboliger ved Bergheim, omsorgsboliger ved Tyska/Hollenderen og plassering av et dagaktivitets – og avlastningstilbud på Karrestad foreslås, med full virkning fra 2017, avviklet de gjenstående 30 plassene ved Karrestad.

Karrestad Eldresenter er i dag et av de eldre byggene innenfor omsorgstjenesten og har ikke de bygningsmessige kvaliteter som sikrer en effektiv ressursutnyttelse. Det vurderes at den nåværende tjenesten kan ytes mer rasjonelt i andre bygg.

Nedleggelse av disse plassene tenkes gjennomført samtidig med noe styrking av de hjemmebaserte tjenestene slik at de i større grad kan gi tilbud til personer med et høyere bistandsbehov.

Nedbyggingen av tiltaket vil skje i takt med at alternative plasser opprettes.

Konsekvenser

Tiltaket innebærer en nedleggelse av 30 heldøgns omsorgsplasser som i dag er på Karrestad eldresenter.

Som det redegjøres for i et annet tiltak i dette dokumentet (KOSTRA gjennomgang) har Halden Kommune en høy dekningsgrad innenfor boliger med heldøgns bemanning. I Halden Kommune bor 12,1 % av innbyggerne over 80 år i en bolig med heldøgns bemanning mot et snitt på 3,5 % i sammenliknbare kommuner.

Behovet for plasser og kapasitet totalt sett, vurderes derfor ivaretatt gjennom eksisterende omsorgsboliger, boliger på Tyska/Hollenderen, demensboliger Bergheim og gjennom en styrking av de hjemmebaserte tjenestene. Nedleggelse av plassene vil gi en mer rasjonell bruk av personalressursene ved en sterkere satsning på de hjemmebaserte tjenester gjennom en økning av ressursene sammen med en satsning på økt kompetanse. Dette vil også gi muligheter til en satsning på de forebyggende tjenestene gjennom ambulerende rehabiliteringsteam.

Investering

Tiltaket krever ingen større investering ut over en nødvendig tilpasning av aktuelle arealer til de nevnte tiltak.

Økonomisk effekt

Karrestad Eldresenter har i 2014 et budsjett på kr. 14 500`. Det vurderes at de hjemmebaserte tjenester vil kreve en styrking for å dekke opp for et økt behov for hjemmebaserte tjenester. Kompetansenivået må også styrkes. Videre bør de forebyggende tjenestene med ambulerende rehabiliteringsteam, hverdagsrehabilitering, lærings- og mestringssenter, frisklivssentral styrkes. Denne forebyggende satsningen vurderes å resultere i et lavere behov for tradisjonelle tjenester og derigjennom oppnå en innsparingseffekt.

Faglig vurdert og med bakgrunn i sentrale føringer vurderes dette å være en riktig dreining av tjenestene og en riktig fremtidig driftsform av de hjemmebaserte tjenestene.

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr			-8 mkr	-8 mkr

Tiltak- Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim

Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplanarbeid for sektoren.

Gjennomføring

Bygging av 90 – 100 plasser spesielt tilrettelagte for demente på Bergheim.

Kommunalavdelingen har i dag en sammensetning av bomassen for denne gruppen som gir en relativt sett høy kostnad pr. plass - i tillegg til at byggenes utforming ikke gir grunnlag for en optimal drift sett opp imot faglige behov. Eksempelvis er det mange små enheter som ikke gir optimal ressursutnyttelse sett i sammenheng med behov for samordnet kompetanseutvikling samt etablere og utvikle store og robuste fagmiljøer etc.

Demensomsorgen vil i tiden fremover representere en betydelig utfordring for Halden Kommune. I tråd med vedtatt strategisk plan for utvikling av pleie og omsorgstjenestene i Halden (vedtatt mai 2014 i ks) planlegges derfor for et nytt demens senter på Berheim. Dette vil, ved etablering og oppstart, erstatte dagens demenstilbud lokalisert på Karrestad demens, 3 etg Halden sykehjem samt Bergheim omsorgsboliger.

En av de store kostnadsdriverne i demensomsorgen, er det tradisjonelle « beredskaps – og tilsyns » behovet. Med dette menes at beboerne i ulike tradisjonelle demenstilbud ofte må ilegges begrensninger i sin bevegelsesfrihet. Dette for å unngå å gå ut av bygget og utsette seg for fare, forhindre at beboer går inn på andres rom og forstyrrer dem osv.

Et nytt senter må bestå en boligmasse som er tilknyttet hverandre på en meget hensiktsmessig, rasjonell og fremtidsrettet måte. Senteret må imøtekomme både beboernes, pårørendes og kommunens behov for individuell tilpasning og tilrettelegging og effektiv drift på tvers av avdelinger.

Etablering av et nytt demens senter må videre utvikles slik at det kan etableres et robust dagsentertilbud/avlastningstilbud slik disse beskrives i nylig vedtatt sak ad fremtidig organisering av pleie og omsorgstjenestene i Halden. Ved realisering av et slikt senter, vil kommunens vesentligste del av demensomsorgen være knyttet opp mot Solheim Senter samt det nye sentret – begge på Bergheim området.

Tiltaket planlegges for plassering på Bergheim hvor det er store arealer knyttet til tidligere Bergheim Alders og Sykehjem. Tomta vil kunne danne et godt grunnlag for å lage moderne bygg med gode utearealer.

Konsekvenser

For å finansiere driften av disse plassene foreslås nedlagt drift av :

- Karrestad Sykehjem, 15 plasser demens
- Avd. Halden Sykehjem, 27 plasser demens
- Bergheim Omsorgsboliger, 46 plasser demens.

Totalt utgjør dette 88 plasser og gir et økonomisk driftsfundament for å drifte en nytt tiltak. Disse arealer ombrukes til annet formål som beskrives i annet notat i denne saken.

Investering

Et nybygg innebærer en større investering. Husbanken har gode tilskudds- og kompensasjonsordninger for investeringer i denne type bygg. En foreløpig beregning viser at kommunens nettokostnad for ca. 90 demensplasser vil være omkring 152 mill. Igangsatt forprosjekt vil blant annet foreta nødvendige kvalitetssikringer og oppdaterte beregninger av totaløkonomien i prosjektet.

Økonomisk effekt

År	2015	2016	2017	2018
Mill. kr	0	0	-12,5 mkr	-12,5 mkr

Effektuttaket er beregnet ut fra dagens kostnad for drift av de nevnte tiltakene hvor disse har en kostnad pr. seng mellom kr. 652 000 og 820 000. Det er målsettingen ved opprettelse av et nybygg at dette kan driftes innen en ramme på i underkant av kr. 600 000 pr. seng, gitt at bygget har en utforming og en kvalitet som gir en rasjonell og effektiv ressursutnyttelse.

Tiltak- Effekt av KOSTRA arbeidet/ omstruktureringsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpasning

For å bringe driften i helse og omsorg ned på avsatt ramme, har kommunalavdelingen i budsjettprosessen jobbet med et sett av virkemidler som alle henger sammen, må ses i sammenheng og vanskelig kan isoleres fra hverandre.

Dette knytter seg til følgende forhold:

- effekt av inngått forlik / økt fleksibilitet innenfor arbeidstidsordningene og derigjennom redusert behov for vikarinnleie

- bruk og omdisponering av egne ansatte til å dekke stillinger som blir ledige

- holde stillinger ubesatt

- Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av satsning på hverdagsrehabilitering og demenskoordinator

- generell reduksjon av enkeltarter

Nærmere beskrivelse

Effekt av inngått forlik / økt fleksibilitet innenfor arbeidstidsordningene og derigjennom redusert behov for vikarinnleie Kommunen inngikk juni 2016 forlik i den såkalte oppsigelsessaken. Forliket innebærer at oppsagte medarbeidere fikk beholde sitt ansettelsesforhold i kommunen, men med endrede arbeidsvilkår.

De fremforhandlede vilkårene i forliket innebærer bl.a mulighet for økt helgefrequens, endring av arbeidsplan med 14 dagers varsel, gjennomsnittsberegning av røde dager i helligdagsturnuser, arbeid på flere avdelinger m.m.

Innenfor gitte forutsetninger gis kommunen anledning å underlegge de samme arbeidsvilkårene som nevnt overfor til en større del av personalgruppen.

Et sentralt punkt i inngått forlik knytter seg også til at lokal særavtale skal reforhandles. Partene har forpliktet seg til å jobbe for økt fleksibilitet i den sammenheng.

Arbeidsgiver har ved flere anledninger argumentert for betydningen og viktigheten av å økt fleksibiliteten i arbeidstidsordningene for å kunne nyttiggjøre seg personellressursene på en mest mulig kostnadseffektiv måte. En større grad av fleksibilitet vil medføre redusert behov for innleie av vikar i driften.

Bruk og omdisponering av egne ansatte til å dekke stillinger som blir ledige

Rådmannen har i økonomirapporteringen overfor politisk nivå gjentatte ganger informert om at ledige stillinger fortrinnsvis besettes av kommunens egne ansatte gjennom ulike omdisponeringer. På denne måten spares lønnskostnader ved at ny-ansettelser ikke gjennomføres. Dette gjøres både

når stillinger blir permanent ledige og når vikariater oppstår. Det foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle av hvorvidt kompetansekravet kan fravikes og om stillingsprosenten kan tilpasses etc.

Holde stillinger ubesatt

I budsjettprosessen er det systematisk jobbet gjennom driften i hver enkelt enhet for å vurdere hvilke stillinger som kan holdes ubesatt. Dette er stillinger som enten er ledige i dag eller som man forventer blir ledige i nytt driftsår. I tillegg er stillinger som er ment å skulle dekke et antatt behov i 2 halvår tatt ut.

Eksempelvis er det redusert med 60 % stilling på sykehjemmet, 100 % stilling på Båstadlund dagsenter, 160 % stilling på koordinerende fellestjenester samt 125 % stilling ved rus/psykiatritjenesten.

Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av satsning på hverdagsrehabilitering og demenskoordinator

For å nå budsjettrammen er det rådmannens vurdering at det er svært sentralt å ikke utøke aktiviteten i eksisterende drift. Rådmannen har derfor ikke imøtekommet innmeldte ønsker og behov utover at man har funnet rom for å innføre hverdagsrehabilitering fra 2 kvartal 2016. Antatt års kostnad og styrking er gjort med i underkant av 2 mill. kroner. I tillegg har rådmannen funnet rom for å omprioritere slik at det kan tilsettes demenskoordinator i 100 % stilling med en antatt kostnad på kr 600 000,-.

Generell reduksjon av enkeltarter

Driftsnivået på hver enkelt avdeling er gjennomgått og tilpasset aktiviteten i 2015. Det er ikke funnet rom for utøkning av tjeneste og aktivitetstilbudet utover ovennevnte. Aktiviteten videreføres på 2015 nivå.

Det er videre, sett i forhold til innmeldte behov og ønsker fra driftsenhetene, forutsatt en lavere bruk av overtid på i sum kr 2 mil samt innleid arbeidskraft med kr 4 mill. Dette må ses i sammenheng med forventninger om økt fleksibilitet i arbeidstidsordningene og lavere vikar innleie.

Gjennomføring:

Gjennomføring og innarbeiding av tiltakene i enhetenes rammer innebærer og forutsetter at nivået av vikarinnleie reduseres.

Arbeidsgiver vil, for de medarbeidere dette gjelder, videre nyttiggjøre seg det handlingsrommet inngått forlik representerer. Dette gjennom å utøke helgefrekvensen, oppsigelse av arbeidsplaner med 14 dagers varsel ved behov, gjennomsnitt beregne røde dager i helligdagsturnus perioder samt arbeid på flere avdelinger.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill kr	-21,025 mkr	-31,025 mkr	-31,025 mkr	-31,025 mkr

Tiltak - Redusere husleiekostnader

Gjennomføring

Det er vedtatt at HKK skal flytte til St. Joseph fra sommeren 2016. Dette vil gi en innsparing på ca 1,4 mill. kroner (halvårsvirkning 2016)

Det er dialog med HHS og HKP vedrørende fremtidig bruk av Fayegården. Avhengig av resultatet av disse vil det også her være et innsparingspotensial

Husleie er videre redusert med kr 4 900 000 (tilbakekjøp av St. Joseph, Sommerro, Tordenskjoldsgt. 8, Bergheim og Tollboden med virkning fra 01.01.2016)

Konsekvenser

Ansatte

Tiltakene har ingen konsekvenser for ansatte, med unntak av ansatte i HKK som bytter arbeidssted. Leder i HKK var vært på befaring og med noen fysiske tilpasninger blir St. Joseph et velegnet sted for enhetens drift

Brukere/ tjenestemottakere

Bygningens beskaffenhet tilfredsstillter kravene til enhetens drift

Investering

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	6 300 000	6 300 000	6 300 000	6 300 000	

Tiltak- Forsterkninger teknisk

Beskrivelse av tiltak

Økning av komunalavdelingen sitt driftsbudsjett.

Gjennomføring

Kommunalavdelingen har gjennom flere år hatt marginale vedlikeholdsbudsjett, både på vei og bygg. Dette tiltaket vil styrke dette noe, tiltross for den økonomiske situasjonen vi er i.

Bevilgningen må forsøkes økt ved neste rullering. Veditapet på vei og bygg er betydelige beløp hvert år, og jo større etterslepet er – jo større blir årlig verditap.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr	1,0 mkr	1,0 mkr	1,0 mkr	1,0 mkr

Tiltak- Formannskapets konto – reduksjon av bevilgning

Beskrivelse av tiltak

Redusere budsjettert bevilgning til formannskapets disposisjon.

Konsekvens

Bevilgningen har ved siden av å vært brukt til « gode formål » etter politisk vedtak, vært brukt som generell budsjettreserve. Dette har vært en viktig funksjon, som følge av lite midler på disposisjonsfond.

Ved en reduksjon av posten vil denne reserven være minimal, og risikoen for budsjettavvik vil dermed øke.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr	-1 mkr	-1 mkr	-1 mkr	-1 mkr

Tiltak- Bortfall av tilskudd til NCE-prosjekt

Beskrivelse av tiltak

Bortfall av tilskudd til NCE-prosjekt, som da har vart i 10 år.

Konsekvens

Det antas at grunnlaget for driften ved prosjektet er vel forankret og videreført til egne selskapsstrukturer som samarbeider med ledende miljøer innenfor ulike bransjer.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr			-1,0 mkr	-1,0 mkr

Tiltak- Reduksjon politisk godtgjørelse

Beskrivelse av tiltak

Gjennomgang av politisk virksomhet.

Gjennomføring

Rådmannen vil ikke komme med noen innspill til ulike områder som kan vurderes endret. Imidlertid, KOSTRA tall viser her som på andre områder, et forbruk utover det andre sammenlignbare kommuner har. Av den grunn mener rådmannen at også dette området bør vurderes ifht å oppnå kostandsbesparelser.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr	-1 mkr	-1 mkr	-1 mkr	-1 mkr

Gebyrregulativ

Prisliste kommunale tjenester 2016

Kommunale avgifter:

Betalingsforfall i 4 terminer

Eiendomsskatt (beregnes av skattegrunnlaget)	2016
Bolig og fritidseiendom	5,75 ‰
Øvrige eiendommer	7,00 ‰
Ubebygde tomter	5,75 ‰

Vannavgift	2016 inkl. mva
Årsgebyr fastledd vann	500,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	11,84
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	12 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter	62 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	125 000,00
Vannavstenging	
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning	1 149,60
Kommunal avlesning av vannmåler	574,79

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Avløpsavgifter	2016 inkl. mva
Årsgebyr fastledd avløp	500,00
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	25,27
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	12 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.	62 500,00
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	125 000,00
Tømming av septiktank pr. m ³ inntil 3m ³	2033,37

Tømming av septiktank pr. m ³ over 3m ³	640,66
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, pr. tilsyn	542,90

Hjemmel:

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg § 3 og 5

Lov om vern mot forurensninger og om avfall § 23

Stipulert forbruk

a) Eneboliger og selveide leiligheter

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300 – 350 m ²	600 m ³

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300 -350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m².
Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³

280-299 m ²	560 m ³
300 -350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

Bruksareal x 0,80	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

c) Fritidsboliger/hytter

Alle fritidsboliger/hytter tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett etter 01.07.2013 skal ha egen vannmåler. For fritidsboliger/hytter godkjent tilkoblet kommunalt vann- og/eller avløpsnett før 01.07.2013 kreves ikke vannmåler. For fritidsboliger/hytter hvor vannmåler ikke kreves blir vann- og avløpsgebyr stipulert etter tabell i § 3-4 a) og b). Disse fritidsboligene/hyttene kan velge å montere vannmåler.

Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Vannmålere

De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³, Vann kr. 9,47 (kr. 11,84) og pr. m³ og avløp kr. 20,21 (kr.25,27) pr m³.

Svømmebasseng

For svømmebasseng på eiendom som ikke betaler etter målt forbruk, betales et tilleggsgebyr for vann (og/eller avløp) tilsvarende et årlig vannforbruk på:

40m³ for bassengvolum inntil 20m³
 80m³ for bassengvolum inntil 40m³
 120m³ for bassengvolum over 40m³

Renovasjon	2016 inkl. mva
Pr. beholder	2 839,00
Hytter/ sommerboliger	1 419,62
Hytter/ sommerboliger - felles container	1 236,06
Avstandstillegg:	
5-10m	105,32
10-15m	157,96
Tillegg pr. 5m over 15m	105,32

Feieavgift	2016 inkl. mva
For 1., 2. og 3. etg. piper	349,04
For 4. og 5. etg. piper	413,04

Andre kommunale gebyrer:

Parkering	2016 inkl. mva
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 1, kr/ time	22,57
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 2, kr/ time	12,31
Årskort - Sone 1	15 390
Årskort - Sone 2	10 260

Salgs plasser pr. døgn *	2015 inkl. mva
Halden Torg	205,2

* Egen avtale ved langvarig leieforhold

Rokke Avfallsanlegg

Fra husholdninger	2016
Priser oppgitt pr. tonn	inkl. mva
Sortert avfall fra hjemmesortering	845,00
Trevirke	883,00
EE-avfall/ hvitevarer	0
Asbest og eternitt	0
PCB	0
Klorparafin vinduer	6 381,00
Farlig avfall fra husholdninger	0
Rene fyllmasser	0
papp/papir/plast/drikkekartong/glass	0
Makulering av papir, pr. kg	7,66
Jern og metall	208,30
Dekk på felg, pr. stk	65,40
Campingvogn, tilhenger	1 949,00

Fra næring	2016
Priser oppgitt pr. tonn	eks. mva
Næringsavfall blandet	1 559,00
Impregnert virke	1 870,50
Trevirke	706,50
Asbest og eternitt	1 559,00
PCB	1 247,00
Klorparafin vinduer	5 105,00
Farlig avfall fra næring	6 126,00
Lettere forurensede masser - kl.1 og 2	186,80
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4	228,70
EE-avfall/ hvitevarer	0

Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	0
Makulering av papir, pr. kg	6,20
Jern og metall	166,50
Dekk på felg, pr. stk	52,00
Campingvogn, tilhenger	1 559,00

Rabatter for næringslivet:	
Leveransevolum	Rabatt i %
500 tonn - 1000 tonn	10 %
1000 tonn - 2000 tonn	20 %
2000 tonn - 3000 tonn	30 %
3000 tonn - 7000 tonn	40 %
> 7000 tonn	50 %

Kulturskolen

Det er 2 betalingsterminer.

Søskenmoderasjon ytes med 15 % for barn nr. 2 og 3 og fri plass fra barn nr. 4.

Brukerbetaling, pris pr. måned	Elevavgift pr. skoleår 2016
Elevavgift	3 000
Makspris for familier	6 000

Biblioteket	2016
Gebyr ved for sen levering:	
Mistet lånekort	20
1. varsel (voksen/ barn)	45/10
2. varsel (voksen/barn)	75/30
3. varsel: Sendes som regning med erstatning for tapt materiell + gebyr kr 100.	
Deretter inkasso	

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer:

Remmen svømmehall	2016
Enkeltbad:	
Voksne	60
Barn (t.o.m. 15 år)	30
Studenter, pensjonister og trygdede	50
Rabattkort:	

12 klipp voksne	600
12 klipp barn, studenter og honnør	300
Leie av basseng - Uke/helg	250/400

Idrettshaller	2016
Leie pr. time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	250
Barn/ungdom under 18 år	Gratis
Over 18 år	
Arrangementer - pr. time - helg	400

Brygga Kultursal	2016
Grunnleie pr. døgn inntil 10t	11 000
Grunnleie pr. time etter 10t	1 500
Lydanlegg - komplett	3 500
Lydanlegg - konferanse	2 000
Lysanlegg - enhetspris	2 500
Trålløst pr. sett	300
Prosjektor	300
Trommesett	300
Gitarforsterker	200
Bassanlegg	200
El.piano Yamaha CP 300	300
El.orgel Nord C2	300
Flygel Bösendorfer	3 000
Dansematter	150
Monitormiks	1 300
Recording	1 200
Bord og stoler	2 700
Fra 200 pers	15
Lydtekniker	3 650
Lystekniker	3 650
Timelønn etter 10 timer	500
Teknikere/Stagehands	340
Tono	10 000
Annonsering	1 200
Bill.salg eksternt	
Foyerbetjening/bill.salg	3 000

Kirker/kirkegårder (Kirkelig Fellesråd)	2016
Priser foreslått av Kirkelig fellesråd i henhold til gravferdsloven §21	
Festeavgift kistegrav	220
Festeavgift urnegrav	220
Kremasjonsavgift innenbys	2 500
Kremasjonsavgift utenbys	4 300
Utleie Immanuels kirke, konserter (arr. utenfor kommunen/kommersielle)	5 000
Utleie Immanuels kirke, konserter (lokale lag og foreninger)	2 500

Helse og sosial	2016
Egenbetaling hjemmehjelp	
Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
Inntektsnivå over 2G inntil 4G	255 pr. time
Inntektsnivå over 4G	288 pr. time
Abonnement (Over 8 timer pr mnd.):	
- Inntektsnivå inntil 2G	fastsatt i forskrift
- Inntektsnivå 2G - 3G	1465,- pr mnd
- Inntektsnivå 3G - 4G	2190,- pr mnd
- Inntektsnivå 4G - 5G	2916,- pr. mnd

Kost	2016
Egenandel pr. mnd. - halv kost	2695
Egenandel pr. mnd. - hel kost	4415
Middag pr. porsjon	92

Trygghetsalarm	2016
Egenandel pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G	231
Egenandel pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	275

Vask av tøy	2016
Egenandel pr. mnd.	138

Oppholdsbetaling i institusjon	2016
Korttidsopphold:	
Pr. døgn (statlig fastsatt maksimalsats) - lov om helsetj.)	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..	fastsatt i forskrift
Dagopphold (pr. dag) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift
Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtj.loven kap. 3.1	fastsatt i forskrift

<u>Langtidsopphold: (individuell vederlagsberegning/statlig modell)</u>	
Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn	fastsatt i forskrift
Maksimal oppholdsbetaling pr. måned	fastsatt i forskrift
Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen	

Leie av basseng ved Halden sykehjem, pr. time	2016
Grupper for voksne, med/ uten fysioterapeut, inntil 10 deltakere	400
Grupper for voksne, inntil 10 deltakere	400
Grupper med barn, utleie privat fysioterapeut	250
Videregående skoler pr. elev	50
Lag og foreninger	400
Enkelpersoner med ledsager	50
Enkelpersoner hvor to til tre bader sammen, pr. person	50

Bevillinger	2016
Skjenkebevilling enkelt anledning	350
Minstebeløp skjenkebevilling	4050
Minstegebyr salgsbevilling	1380
Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - salg	0,18
Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - skjenking	0,36
Gebysats alkoholgrense 2 pr. ltr. - skjenking	1,00
Gebysats alkoholgrense 3 pr. ltr. - skjenking	3,28

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Barnehager:

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Søskenmoderasjon ytes med 30 % for barn nr. 2 og 50 % fra barn nr. 3.

Oppsigelsestiden er 2 måneder

Pris i tabellen er pr. mnd.:

Brukerbetaling barnehage	2016
100 % plass	2 655,00
80 % plass (4 dager pr. uke)	2 390,00
60 % plass (3 dager pr. uke)	1 859,00
50 % plass (2/3 dager pr. uke)	1 593,00
40 % plass (2 dager pr. uke)	1 328,00
I tillegg betales det for kost maksimalt	300

Skolefritidsordning

Det er 11 betalingsterminer

Oppsigelsestiden er 2 måneder

Pris i tabellen er pr mnd.:

Brukerbetaling SFO	201
100 % plass	2 475
75 % plass	1 980
50 % plass	1 485

I tillegg betales det for kost maksimalt	200

Forskrift om takster for kommunale vann- og avløpsgebyr

gjeldende fra 1.januar 2016.

Vedtatt med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16.03.2012 nr.12 §§ 3 og 5 og lov mot vern om forurensning og om avfall av 13.03.1983 nr.6 § 23.

I tillegg til vann- og avløpsgebyr og gebyr for levering av septikslam kommer 25 % merverdiavgift. Gebyret inklusiv mva oppgis i parentes. Alle summer er avrundet til nærmeste hele krone.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1. Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder for alle abonnenter som er eller blir tilknyttet offentlig vann- og/eller avløpsnett i Halden kommune enten direkte eller via private ledninger.

Forskriften regulerer alle kommunale gebyr for å knytte seg til offentlig vann- og/eller avløpsnett.

Med hjemmel i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg og lov om vern mot forurensning fastsettes vann- og avløpsgebyr på grunnlag av NS 3940. For bolighus fratrekkes 20% av areal (BRA) før gebyr beregnes. For andre bygg beregnes gebyr etter areal (BRA) uten omregning.

Restriksjoner for vannforbruket eller kortere avbrudd i leveranse av vann eller mottak av avløpsvann gir ikke grunnlag for reduksjon i gebyrene.

Som avtalegrunnlag mellom gebyrpliktige i kommunen gjelder, hvis ikke annet er fastsatt i lov eller forskrift med hjemmel i lov, det til enhver tid godkjente «Standard abonnementsvilkår» i kommunen.

Gebyrsatser i denne forskrift vil være gjeldende for alle eiendommer i Halden kommune som er tilknyttet kommunalt vann og /eller avløp.

De gebyrsatser som fremkommer i kommunens forskrift om gebyr vedtas med virkning fra 01.01.2016.

Gebyr etter denne forskrift er ikke et enkelt vedtak og kan ikke påklages, jf. forvaltningslovens §28. En forskrift kan ikke fravikes av et forvaltningsorgan med mindre forskriften eller vedkommende hjemmelslov gir adgang til det, jf. forvaltningslovens §40.

§ 1-2. Definisjoner

- a) Med boenhet forstås i denne forskrift bygning/bolig/leilighet/fritidsbolig
- b) En selvstendig boenhet består av ett eller flere rom som er bygd eller ombygd privatbolig eller fritidsbolig/hytte for en eller flere personer. Boenheten må ha egen inngang (adkomst til rommene uten at en må gå gjennom en annen boenhet), bygningsarealet må være godkjent for varig opphold og ha tilgang til kjøkken og WC.
- c) Med næringsenhet forstås i denne forskrift et selvstendig lokale/egen enhet, som er benyttet til næringsvirksomhet. Næringer under samme tak og som ikke er fysisk adskilte og ikke selvstendige vil anses som en næringsenhet, f.eks kjøpesenter med felles inngang, felles gangareal m.m.
- d) Målt forbruk: Vannforbruket faktureres etter avlest vannmåler.
- e) Stipuler forbruk: Vannforbruket beregnes ut i fra bygningens bruksareal (BRA) i h.h.t. NS 3940. Tabell fastsatt av Halden kommune.
- f) Abonnent: Alle bo- og næringsenheter.

Kapittel 2. Tilknytningsgebyr

§2-1. Bestemmelser tilknytningsgebyr

I h.h.t. lov om kommunale vass- og avløpsanlegg kreves det tilknytningsgebyr for tilknytning til kommunens vann- og/eller avløpsnett.

- a) Tilknytningsgebyret betales for bebygd eiendom og ved førstegangsoppføring på eiendom som er eller blir tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett enten direkte eller via private ledninger.
- b) Det skal betales et tilknytningsgebyr pr. eiendom.
- c) For tilbygg/påbygg til bygg på eiendommen tilkommer ikke nytt tilknytningsgebyr. Dersom flere bo-/næringsenheter på eiendommen skal tilkobles gjelder bestemmelsene i kapittel 2 § 2-2 a)-c) og 2-3 a)-c).
- d) For eiendom der bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp er revet eller brent ned betales ikke tilknytningsavgift dersom det er mindre enn 5 år siden bygning er revet eller brent ned. Dersom det er gått mer enn 5 år siden bygg ble revet/brent ned betales tilknytningsavgift i h.h.t. denne forskrift. Dersom det er flere bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp på eiendommen skal det ikke betales tilknytningsavgift dersom ikke alle bygg som er tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp er revet/brent ned.
- e) Alle fritidsboliger tilknyttet kommunalt vann og/eller avløp skal betale tilknytningavgift etter satsene i §2-2 a)-c) og §2-3 a)-c).
- f) Kommunen skal sende faktura for engangsgebyr for tilknytning til abonnenten samtidig som igangsettingstillatelse (byggetillatelse) gis. Dersom tilkobling ikke er skjedd innen utløpet av byggetillatelsens varighet kan tilknytningsgebyret kreves tilbakebetalt.

§2-2. Satser tilknytningsgebyret for vann.

- a) Kr. 10.000,- (kr. 12.500,- inkl. mva.) pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).
- b) Kr. 50.000,- (kr. 62.500,- inkl. mva.) pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.
- c) Kr. 100.000,- (kr. 125.000,- inkl. mva.) pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.

§2-3. Satser tilknytningsgebyret for avløp.

- a) Kr. 10.000,- (kr. 12.500,- inkl. mva) pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).
- b) Kr. 50.000,- (kr. 62.500,- inkl. mva) pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.
- c) Kr. 100.000,- (kr. 125.000,- inkl. mva) pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.

Kapittel 3. Årsgebyr

§3-1. Bestemmelser årsgebyr vann og avløp.

- a) Årsgebyr for vann og årsgebyr for avløp består begge av et fastledd og en variabel del. Fastledd er likt for alle, mens den variable delen betales for forbruk vann og forbruk avløp enten ut fra stipulert forbruk eller målt forbruk.
- b) Fastleddet for vann og avløp belastes alle bo- og næringsenheter som er tilknyttet det offentlige ledningsnettet. Gårdsbruk som både er boligenhet og næringsenhet skal ha ett fastledd for vann og ett fastledd for avløp. Ved flere boligenheter på gården skal det være ett fastledd vann og ett fastledd avløp pr. boenhet.
- c) Dersom en eiendom er tilknyttet kommunalt vann- og avløpsnett, men velger å bruke privat vannkilde må tilkoblingen til kommunalt vannledningsnett plomberes for at årsgebyr skal unngås. Plombering skal utføres av Halden kommune, teknisk drift. Dersom plombering ikke kan dokumenteres på rett måte skal årsgebyr i h.h.t. §3-2 betales. Ved tilknytning til privat vann og

kommunalt avløp kan årsgebyr avløp måles ved vannmåler på privat vann. Avløpet kan også stipuleres etter tabell i §3.4 a) og b)

- d) Midlertidig fritak for årsgebyr (fast og variabel del) gis kun dersom vannet stenges på hovedledning/klave, eller om første stoppekran plomberes. Ved eiendommer med flere boenheter hvor vannet til den enkelte enhet ikke kan stenges separat kan det ikke gis fritak for årsgebyr for en enkelt del.

§ 3-2. Satser årsgebyr

- a) Fastledd vann kr. 400,00 (kr. 500,00 inkl. mva.)
- b) Fastledd avløp kr. 400,00 (kr. 500,00 inkl. mva)
- c) Årsgebyr for vann kr. 9,47(kr. 11,84 inkl. mva.) pr. m³ målt eller stipulert forbruk.
- d) Årsgebyr for avløp kr. 20,21 (kr. 25,27 inkl. mva) pr. m³ målt eller stipulert forbruk.

§ 3-4. Stipulert forbruk

a) Eneboliger og selveide leiligheter

Bruksareal	Stipulert vannforbruk
Inntil 99 m ²	160 m ³
100 – 139 m ²	200 m ³
140-199 m ²	280 m ³
200-249 m ²	400 m ³
250-299 m ²	500 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

b) Flerfamilieboliger (også tomannsboliger og hybelleiligheter)

Bruksareal	Stipulert vannforbruk
Inntil 79 m ²	120 m ³
80 – 99 m ²	160 m ³
100-119 m ²	200 m ³
120-139 m ²	240 m ³
140-159 m ²	280 m ³
160 -179 m ²	320 m ³
180- 199 m ²	360 m ³
200-219 m ²	400 m ³
220-239 m ²	440 m ³
240-259 m ²	480 m ³
260-279 m ²	520 m ³
280-299 m ²	560 m ³
300-350 m ²	600 m ³

Videre trinn på 50m² inntil 1000m². Over 1000m² trinn på 100m². Økning 40m³ pr. trinn.

§ 3-5. Fritidsboliger/hytter

Alle fritidsboliger/hytter tilknyttet kommunalt vann- og/eller avløpsnett etter 01.07.2013 skal ha egen vannmåler. For fritidsboliger/hytter godkjent tilkoblet kommunalt vann- og/eller avløpsnett før 01.07.2013 kreves ikke vannmåler. For fritidsboliger/hytter hvor vannmåler ikke kreves blir vann- og avløpsgebyr stipulert etter tabell i § 3-4 a) og b). Disse fritidsboligene/hyttene kan velge å montere vannmåler.

§ 3-6. Annen bebyggelse

For all annen bebyggelse settes forbruk til 1,5 m³ pr. m² pr. år.

Kapittel 4. Øvrige gebyr vann og avløp.

§4-1. Vanngebyr.

Vannavstenging:	kr. 0,00 (kr. 0,00 inkl. mva))
Påkoblingsgebyr ved åpning av avstengt vannledning:	kr. 958,00 (kr. 1149,60 inkl. mva)
Kommunal avlesing av vannmåler:	kr. 459,83 (kr. 574,79 inkl. mva)

§4-2. Avløpsgebyr.

Tømming av septikktank inntil 3m ³ :	kr. 1626,70 (kr. 2033,37 inkl. mva)
Tømming av septikktank pr. m ³ over 3m ³ :	kr. 512,53 (kr. 640,66 inkl. mva)
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem pr. tilsyn:	kr. 434,32 (kr. 542,90 inkl. mva)

Kapittel 5. Vannmålere.

§ 5-1. Bestemmelser for vannmåler

- a) De abonnenter som har installert vannmåler skal betale vann- og avløpsgebyr etter pris pr. m³ vann kr. 9,47 (kr. 11,84 inkl. mva.) og pr. m³ og avløp kr. 20,21 (kr. 25,27 inkl. mva.) pr m³.

§ 5-2. Installasjon av vannmåler

- Anskaffelse og vedlikehold av vannmåler er abonnenten selv ansvarlig for og bekoster selv.
- Vannmåleren skal plasseres inne i bygningen så nær innføringen som mulig, og før første koblingsledning. Vannmåler bør plasseres i rom med sluk.
- Ansvarlig rørlegger skal melde installasjonen til kommunen på skjema som finnes på kommunens hjemmeside. Målnummer og målerstand må oppgis. For utskifting av vannmåler må disse data også oppgis for måler som demonteres. Det samme gjelder for måler i bygning som rives/utgår på annen måte.
- Ved overgang til målt forbruk er bindingstiden ett år.
- Dersom abonnenten ønsker å gå tilbake til stipulert forbruk kan endringen tre i kraft først når fakturert periode og bindingstiden på ett år er utløpt.
- Avregistrering av vannmåler skjer ved bruk av kommunens skjema for dette. Skjema ligger på kommunens hjemmeside.
- Dersom abonnenten mener at vannmåleren viser feil må abonnenten for egen regning besørge testing av vannmåleren i godkjent laboratorium. Dersom vannmåleren stopper eller viser feil er det abonnentens plikt å skifte eller reparere denne for egen regning. Forbruket vil i denne perioden stipuleres etter skjønn.
- Avlesning av vannmåler foretas en gang hvert år. Abonnenten foretar avlesning og melder inn til kommunen innen fastsatt frist. Kommunen har rett til å foreta kontrollavlesning av vannmåler.
- Dersom avlesning av vannmåler ikke utføres til bestemt tid eller data ikke meldes inn til kommunen stipuleres årsforbruket etter skjønn.

- j) Avregning av forbruk foretas kun ved årsskifte. Ved eierskifte må en eventuell fordeling ordnes av de involverte parter.
- k) Kommunen kan gi abonnenten pålegg om utbedring av defekt vannmåler innen angitt frist. For perioden vannmåler er defekt vil forbruk bli stipulert etter skjønn.

Kapittel 6. Svømmebasseng.

§6-1. Vannforbruk

For svømmebasseng på eiendom som ikke betaler etter målt forbruk, betales et tilleggsgebyr for vann tilsvarende et årlig vannforbruk på:

40m³ for bassengvolum inntil 20m³

80m³ for bassengvolum inntil 40m³

120m³ for bassengvolum over 40m³.

§6-2. Avløp fra basseng.

Avløp fra basseng på bolig- og fritids-/hytteeiendom skal ikke føres til kommunalt spillvannsnett. Avløp fra basseng på bolig- og fritids/hytteiendom kan tilkobles privat stikkledning overvann.

Dersom det blir fakturert etter målt forbruk (vannmåler) skal det monteres vannmåler på basseng for å få godkjent fratrekk avløp basseng. Det gis ikke fratrekk for avløp basseng dersom det blir fakturert etter stipulert forbruk.

Kap 10.5.3

Forskrift om betalingsregulativ for bygg-, plan, utslipps- og delings-, eiendomsregistrerings- og seksjoneringsaker.

HALDEN KOMMUNE

Plan, byggesak og geodata,

miljø og landbruk



Betalingsregulativ for bygge-, plan-, utslipps-, delings-, eiendomsregistrerings og seksjoneringsaker

Gjeldende fra 01.01.2016

Gebyrer med hjemmel i:

Lov om planlegging og byggesaksbehandling

(Plan- og bygningsloven) av 27. juni 2008 nr 71 § 33-1

Lov om vern mot forurensninger og om avfall

(Forurensningsloven) av 13. mars 1981 nr 6 § 52 a

Lov om eiendomsregistrering (Matrikkellova) av 17. juni 2005 nr 101 § 32

Lov om eierseksjoner (Eierseksjonsloven) av 23. mai 1997 nr 31 § 7

Vedtak: Halden kommunestyre xx.xx.xxxx

Kunngjort: Halden Arbeiderblad xx.xx.xxxx

Innholdsfortegnelse:

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

- § 1-1 Betalingsplikt
- § 1-2 Beregningstidspunkt
- § 1-3 Forfalte ubetalte fordringer
- § 1-4 Regulering av gebyr
- § 1-5 Timepris
- § 1-6 Avbrutt arbeid / Trukket sak
- § 1-7 Urimelig gebyr
- § 1-8 Gebyr for sakkyndig bistand
- § 1-9 Tilsyn
- § 1-10 Klageadgang

KAP. 2 PLANFORSLAG OG KONSEKVENsutREDNINGER

- § 2-1 Generelt
- § 2-2 Fritak for gebyr
- § 2-3 Detaljregulering
- § 2-4 Konsekvensutredninger
- § 2-5 Mindre reguleringsendringer
- § 2-6 Forlengelse av planvedtak
- § 2-7 Andre utredninger og tilleggsgebyr
- § 2-8 Maksimumsgebyr for planbehandling

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

- § 3-1 Generelt
- § 3-2 Tiltak som krever søknad og tillatelse, uten krav om ansvarsrett
- § 3-3 Tiltak som krever søknad og tillatelse, med krav om ansvarsrett
- § 3-4 Større bygg og spesielle bygg, nybygg, til- og påbygg
- § 3-5 Endring av eksisterende bebyggelse
- § 3-6 Tekniske installasjoner – oppføring, endring, reparasjon
- § 3-7 Andre tiltak
- § 3-8 Bygninger som er fredet eller regulert til bevaring
- § 3-9 Endring av tillatelse

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING MV.

- § 4-1 Søknad som fører til avslag
- § 4-2 Ulovlighetsoppfølging
- § 4-3 Igangsetting uten tillatelse
- § 4-4 Tiltak som krever dispensasjon

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG

§ 5-1 Riving av bygninger og konstruksjoner

KAP. 6 SKILT OG REKLAME

§ 6-1 Behandling av søknader om skilt- og reklameinnretninger

KAP. 7 HEISER OG LØFTEINNRETNINGER

§ 7-1 Driftstillatelse og tillatelse til tiltak

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 Saksbehandling

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSE ETTER FORURENSNINGSLOVEN

§ 9-1 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg inntil 15 Pe (separat anlegg)

§ 9-2 Utslippstillatelse for avløpsrenseanlegg mer enn 15 Pe (separat anlegg)

KAP 10. GEBYRFORSKRIFTER ETTER MATRIKKELLOVEN

§ 10-1 Oppretting av matrikkelenhet

§ 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

§ 10-3 Grensejustering

§ 10-4 Arealoverføring

§ 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

§ 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter

§ 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

§ 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFT ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

§ 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

§ 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

§ 11-3 Ny behandling av avslått søknad

KAP. 1 ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Gebyrer vedtatt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 33-1 og gjelder tiltak som blir behandlet etter *forskrift om byggesak (byggesaksforskriften) SAK 10*.

§ 1-1 BETALINGSPLIKT

Alle som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato. Ved for sen betaling påløper purregebyr, 10 % av rettsgebyret. Gebyret utstedes til tiltakshaver.

§ 1-2 BEREGNINGSTIDSPUNKT

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig planforslag, søknad, endringssøknad, melding eller rekvisisjon foreligger.

§ 1-3 FORFALTE UBETALTE FORDRINGER

Dersom enhet for plan, byggesak og geodata har en forfalt fordring overfor en søker/ forslagsstiller /rekvirent, kan enheten kreve at gebyr for den nye saken er betalt før behandling av denne påbegynnes. Gebyret for ulike sakstyper forfaller forøvrig til betaling slik:

A. Planforslag og konsekvensutredninger:

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Mindre endringer i reguleringsplan faktureres når vedtak fattes.

B. Byggesøknader

Gebyret faktureres når vedtak fattes. Igangsettelsestillatelse, brukstillatelse, eller ferdigattest vil ikke bli gitt før gebyret er betalt.

C. Skilt og reklame

Gebyret faktureres når vedtak fattes.

D. Heiser /løfteanretninger

Gebyret må være betalt før driftstillatelse utstedes.

§ 1-4 REGULERING AV GEBYR

Endringer av forskrift om gebyrregulativ vedtas av kommunestyret. Det gjøres normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettet for kommende år.

Rettsgebyret (kap 5) følger de enhver gjeldende satser.

§ 1-5 TIMEPRIS

Gebyr som ikke fastsettes på annen måte, herunder oppfølging av ulovlige tiltak, beregnes etter medgått tid - jf. regulativet. Følgende timesatser skal benyttes:

Kontorarbeid:	Saksbehandler	kr. 990,-

	Assistent	kr. 560,-
Feltarbeid:	Saksbehandler	kr. 990,-

§ 1-6 AVBRUTT ARBEID/TRUKKET SAK

Når en tiltakshaver/ forslagsstiller /rekvirent er årsak til at kommunens arbeid blir avbrutt, skal det betales en forholdsmessig andel av tilhørende gebyr tilsvarende det kommunen har utført eller måtte utføre, basert på timepris i henhold til § 1-5 - dog begrenset oppad til 75 % av satsene.

Denne generelle bestemmelse kommer ikke til anvendelse der regulativet inneholder detaljerte kriterier for slike forhold.

§ 1-7 URIMELIG GEBYR

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

§ 1-8 GEBYR FOR SAKKYNDIG BISTAND

Kommunen kan i særlige tilfeller rekvirere sakkyndig bistand for å få gjennomført nødvendig tilsyn i samsvar med reglene i plan- og bygningsloven § 33-1 og § 25-2, annet ledd. For slik sakkyndig bistand kreves et gebyr i tillegg til konsulentutgifter på kr 2 500,-.

§ 1-9 TILSYN

Kommunens tilsynsplikt er klarert i ny bygningsdel av plan- og bygningsloven. Omlag 10 % av byggesaksgebyret innkreves for tilsyn.

§ 1-10 KLAGEADGANG

Gebyrfastsettelsen i den enkelte sak kan ikke påklages, da dette kun er en oppfølging av regulativet. Dette gjelder ikke der det treffes skjønnsmessige avgjørelser.

Avdelingens avgjørelse av søknad om reduksjon av gebyr kan påklages til fylkesmannen for saker etter Plan- og bygningsloven og til Halden kommunes klagenemnd for saker etter Forurensningsloven.

GEBYRER ETTER LOV OM PLANLEGGING OG BYGGESAKSBEHANDLING § 33-1

KAP. 2 DETALJREGULERING

§ 2-1 GENERELT

Regulativet gjelder for alle detaljreguleringer. Regulativet gjelder for nye reguleringsplaner og for utfylling og endring av vedtatte reguleringsplaner.

Gebyr skal være innbetalt før saken legges frem til 1. gangs behandling, eller rådmannen fatter vedtak på delegasjon.

Gebyret belastes forslagsstiller, uavhengig av antall hjemmelshavere innenfor planområdet.

Det skal betales 50 % av fullt gebyr dersom forslagsstiller trekker innlevert reguleringsforslag før 1. gangs behandling i kommunen. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

§ 2-2 FRITAK FOR GEBYR

Følgende forslag til reguleringsformål er fritatt for gebyr etter arealberegning:

- Landbruks- natur og friluftsområder hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Grønnstruktur hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.
- Natur- og friluftsområder i sjø og vassdrag hvor bygnings- eller anleggstiltak ikke tillates.

§ 2-3 DETALJREGULERING

Arealgebyr etter planområdets areal:

2-3-1	Areal mindre enn 5.000 m ²	kr. 117 000,-
2-3-2	Areal mellom 5.000 m ² og 10.000 m ²	kr. 149 000,-
2-3-3	Areal over 10.000 m ² betales pr. påbegynt 5.000 m ²	kr. 21 300,-

§ 2-4 KONSEKVENsutREDNINGER

For planer som utløser krav om konsekvensutredning, jf pbl § 4-2, skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 50 % av satsene for selve reguleringsplanen, jf § 2-3.

§ 2-5 MINDRE REGULERINGSENDNINGER

2-4-1	For mindre reguleringsendringer	kr. 28 800,-

§ 2-6 FORLENGELSE AV PLANVEDTAK

2-5-1	Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak	kr. 28 800,-

§ 2-7 ANDRE UTREDNINGER OG TILLEGGSGBYR

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr etter medgått tid, jfr §1-5, dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis.

§ 2-8 MAKSIMUMSGEBYR FOR PLANBEHANDLING

Maksimumsgebyr for planbehandling er kr 875 000,-

KAP. 3 BEHANDLING AV BYGGESAKER

§ 3-1 GENERELT

A. Tillegg

I tillegg til det oppgitte gebyret for tiltak etter § 3-2 t.o.m. § 3-8 kommer gebyr for eventuelle dispensasjoner etter § 4-4.

B. Endring av tillatelse - jfr. § 3-9

Dersom arealet økes, betales - foruten gebyr for endringen - også tilleggsgebyr for det økede arealet som for ny søknad.

C. Tillegg for mangelfulle søknader

For søknader som kommunen kan behandle uten å be om supplerende opplysninger eller endringer benyttes gebyrene i kolonnen merket «uten mangler».

Søknader hvor kommunen må tilskrive søker for å be om supplerende dokumentasjon eller rette feil i søknaden gebyrlegges etter prisene i kolonnen «med mangler».

Feil eller mangler ved søknaden skal dokumenteres skriftlig i saken.

Med mangelfulle søknader menes manglende opplysninger/dokumentasjon som medfører at saken ikke er godt nok opplyst og kommunen må be om ytterligere opplysninger, underrette om feil eller mangler ved søknaden før vedtak kan fattes.

D. Tillegg for ekstra arbeid med søknader

Ekstra arbeid med søknader

- Midlertidig brukstillatelse Pbl § 21-10, tredje ledd
For midlertidig brukstillatelse nr. 1 for alle typer tiltak betales gebyr på kr 4 100,-
For midlertidig brukstillatelse nr. 2 osv. betales gebyr på kr. 2.050,- pr. brukstillatelse når prosjektet avsluttes innen 3 år fra første brukstillatelse er gitt.
- Tillegg for to-trinnsbehandling, Pbl § 21-4, 4. ledd:
Kr 4 100,- pr igangsettingstillatelse.

E. Midlertidige tiltak

For midlertidige tiltak (inntil 2 år) betales det 50 % av fullt gebyr for tiltaket. Midlertidige konstruksjoner som skal stå mer enn to år regnes som permanente, og får fullt gebyr.

§ 3-2 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-4

Tiltak som kan forestås av tiltakshaver uten krav om ansvarlig foretak, jf SAK § 3-1 og § 3-2
Arealer er definert som bruksareal BRA, jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-2-1	Tilbygg	BRA t.o.m 15 m ²	4 100	5 100
		BRA over 15 m ²	7 600	9 500
3-2-2	Nyoppføring av garasje/bod	BRA t.o.m 15 m ²	4 100	5 100
		BRA 15 m ² - 50 m ²	7 600	9 500
		BRA 50 m ² - 70 m ²	11 300	14 100
3-2-3	Alminnelige driftsbygninger i landbruket	BRA t.o.m 500 m ²	13 200	16 500
		BRA 500m ² - 1000 m ²	17 500	21 900
3-2-4	Andre tiltak etter Pbl § 20-2 – inkl. terrasse, veranda		4 100	5 100
3-2-5	Bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel		4 100	5 100

§ 3-3 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE, PBL § 20-3

Arealer er definert som bruksareal (BRA) jf NS 3940.

Når samme utbygger samtidig innleverer flere søknader om helt like hus på samme eiendom som skal behandles etter § 3-3-1, 3-3-2 og 3-3 gis det en rabatt på 20 % fra og med hus/leilighet nr 5.

Rabatten gis ikke dersom søknadene er mangelfulle, jf § 3-1, bokstav c.

NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG BOLIG- OG FRITIDSBOLIG

			Uten mangler	Med mangler
3-3-1	Enebolig/fritidsbolig		20 200	25 200
3-3-2	Enebolig med sekundærleilighet		23 600	29 500
3-3-3	Tomannsbolig		33 800	42 200
3-3-4	Andre boligbygg	For hver av de to første boenhetene	16 900	21 100
		Tillegg pr. boenhet ut over 2	10 200	12 700
3-3-5	Utvidelse av bolig/fritidsbolig – tilbygg/påbygg/takopplett – tiltak som ikke inngår i § 3-2	Utvidelser 0 - 50 m ²	7 600	9 500
		Utvidelser 50 – 100 m ²	11 300	14 100
		Utvidelser over 100 m ²	15 100	18 900
3-3-6	Større garasjer/garasjeanlegg større		15 100	18 900

	enn 70 m ² som skal tjene boligeiendom			
3-3-7	Bruksendring fra bolig til annen bruk eller fra annet formål til bolig	For hver av de to første bruksenhetene	16 900	21 100
		Tillegg pr. bruksenhet ut over 2	10 200	12 700
3-3-8	Søknadspliktig fasadeendring	Småhus/bolighus med inntil 3 målbare plan	4 100	5 100
		Store boligbygg	7 600	9 500
3-3-9	Sammenslåing og oppdeling av leiligheter i bolighus	Fra tomannsbolig til enebolig	4 100	5 100
		Andre sammenføyninger i bolighus	7 600	9 500
		For oppdeling og sammenføyning av flere enheter – pr. ny enhet	10 200	12 700
3-3-10	Hovedombygging	Det betales 50 % av gebyret for nybygg		
3-3-11	Søknadspliktig innvendig ombygging av bolighus	Pr. bruksenhet	4 100	5 100
3-3-12	Anneks som tillegg til egen bolig/fritidsbolig		4 100	5 100
3-3-13	Piper og andre mindre tekniske installasjoner		4 100	5 100

§ 3-4 STØRRE BYGG OG SPESIELLE BYGG, NYBYGG, TIL- OG PÅBYGG

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3 som ikke faller inn under § 3-3.
Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

Næringsbygg/offentlige bygg/administrasjonsbygg/idrettsanlegg/store landbruksbygg mm

			Uten mangler	Med mangler
3-4-1	Nybygg	Arealer inntil 200 m ²	29 500	36 900
		Areal 200-500 m ²	47 600	59 500

		Areal 500-1000 m ²	77 700	97 100
		Areal 1000-3000 m ²	96 400	120 500
		Tillegg for arealer over 3000 m ² pr. påbegynt intervall á 100 m ²	1 000	1 300
3-4-2	Tilbygg til alle bygg i kap. 3-4	Som nybygg fratrullet 10 %		
3-4-3	Hovedombygging	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 50 %		
3-4-4	Bruksendring	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 50 %		
3-4-5	Søknadspliktig fasadeendring		7 600	9 500
3-4-6	Parkeringshus	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 20 %		
3-4-7	Idrettshaller, svømmehaller m.m	Som nybygg i § 3-4-1 fratrullet 20 %		
3-4-8	Nybygg/utvidelse av driftsbygning i landbruket For arealer <1000 m ² som §3-2-3	For driftsbygninger med total BRA over 1000 m ² og under 2000 m ²	26 300	32 900
		For arealer ut over 2000 m ² BRA	35 000	43 800

§ 3-5 ENDRING AV EKSISTERENDE BEBYGGELSE

Mindre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningsloven § 20-3 eller § 20-4
Arealer er definert som bruksareal (BRA), jf NS 3940.

			Uten mangler	Med mangler
3-5-1	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom i bygg med 4 etasjer eller mer	Pr påbegynt 100 m ² BRA	11 300	14 100
3-5-2	Innredning av rom til opphold, teknisk rom, heissjakt eller heismaskinrom i bygg med 3 etasjer eller mindre	Pr påbegynt 100 m ² BRA	7 600	9 500
3-5-3	Sammenslåing eller oppdeling av bruksenheter med annet formål enn bolig	Pr. ny bruksenhet	11 300	14 100
3-5-4	Innvendig ombygging av bygg	Pr. etasje for de tre første etasjer	7 600	9 500
3-5-5	Innvendig ombygging av bygg hvor tiltaket omfatter flere enn tre etasjer	Pr. etasje f.o.m. etasje nr 4	4 100	5 100
3-5-6	Søknadspliktig trapp	Pr stk	4 100	5 100

§ 3-6 TEKNISKE INSTALLASJONER - OPPFØRING, ENDRING, REPARASJON

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			Uten mangler	Med mangler
3-6-1	Privat stikkledning /separering/tilknytning	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 100	5 100
3-6-2	Privat stikkledning/separering/tilknytning	Over 10 bruksenheter, pr bruksenhet	3 800	4 800
3-6-3	Offentlige VA-ledninger	Pr. påbegynt 100 løpemeter	7 600	9 500
3-6-4	Opparbeidelse av private og offentlige hytte- og boligfelt med vei, vann og avløp	Pr. påbegynt 100 løpemeter	8 300	10 400
3-6-5	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	1-10 bruksenheter, pr. bruksenhet	4 100	5 100
3-6-6	Søknadspliktig endring av sanitæranlegg	Over 10 bruksenheter, pr. bruksenhet	3 800	4 800
3-6-7	Ventilasjonsanlegg, sprinkleranlegg, kulde- og varmepumpeanlegg med vannbåren varme eller tilsvarende for bygg med 3 boenheter eller mer og andre bygg over 500 m² BRA		7 600	9 500
3-6-8	Privat avløpsrenseanlegg	Pr. anlegg	4 100	5 100
3-6-9	Andre søknadspliktige tekniske installasjoner	Pr. tiltak	4 100	5 100

§ 3-7 ANDRE TILTAK

Andre søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-3

			Uten mangler	Med mangler
3-7-1	Store parkeringsplasser (flere enn 10 biler)		15 100	18 900
3-7-2	Mindre parkeringsplasser (til og med 10 biler)		7 600	9 500
3-7-3	Tunneler og offentlige veier - pr. påbegynt 100 meter		8 300	10 400
3-7-4	Støyskjerm, lysmast, TV-mast, radiomast, tribuner, enkle fartsoppbygg for skibakker, skitrekk, transportbane, større støttemur høyde over 2 meter o.l.		8 300	10 400
3-7-5	Private veier, enkle løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng		7 600	9 500
3-7-6	Midlertidige tiltak, f.eks boligbrakke på arbeidsplass - som for permanent tiltak, men ikke over kr 8 000,-			
3-7-7	Større løsmasse- og fjellarbeider i dagen, grave- og fyllingsarbeid, endring av terreng og andre søknadspliktige utomhusanlegg. Pr		7 600	9 500

	påbegynt 1000 m ² . Maksimalt gebyr kr. 60 000,-			
3-7-8	Gjerde, mindre støttemur o.l.		4 100	5 100
3-7-9	Damanlegg, basseng, brønn o.l mindre tiltak		4 100	5 100
	Store damanlegg		15 100	18 900
3-7-10	Brygger/ badebrygger under 10 løpemeter målt fra landfeste		11 300	14 100
3-7-11	Større brygger: 10-20 løpemeter		22 800	28 500
	Mer enn 20 løpemeter. Alle avstander målt fra landfeste		34 200	42 800
3-7-12	Broer pr. påbegynte 10 løpemeter		15 100	18 900

§ 3-8 BYGNINGER SOM ER FREDET ELLER REGULERT TIL BEVARING

3-8-1	For søknadspliktige fasadeendring på bygninger som er fredet eller regulert til "Spesialområde bevaring", og for andre bygg bygninger i hensynssone H-570 Bevaring kulturmiljø, reduseres gebyret med 30 %	Minstegebyr		4 100

§ 3-9 ENDRING AV TILLATELSE

For endringssøknader svares 50 % av fullt gebyr. Minstegebyr kr 4 100,- og maksimalt gebyr kr 8 200,- pr tiltak.

KAP. 4 AVSLAG, DISPENSASJONER, ENDRING, ULOVLIG IGANGSETTING M.V.

§ 4-1 SØKNAD SOM FØRER TIL AVSLAG

4-1-1	Dersom en søknad fører til avslag, skal det betales 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 tom 3-9 og § 5-1 og § 6-1. Avslagsgebyret blir ikke godskrevet ved innsendelse av ny revidert søknad.		Minstegebyr	4 100
4-1-2	Dersom det reviderte forslaget også fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av fullt gebyr etter §§ 3-3 og 3-8.		Minstegebyr	4 100
4-1-3	Dersom endringssøknad fører til avslag skal det betales et gebyr som er 50 % av de respektive satser i § 3-9.		Minstegebyr	4 100

§ 4-2 ULOVLIGHETSOPPFØLGING

4-2-1	For arbeider med ulovligheter etter plan- og bygningsloven betales etter medgått tid Det skal føres timeliste over medgått tid ifm. ulovlighetsoppfølging		Pr. time	990

§ 4-3 IGANGSETTELSE UTEN TILLATELSE

Ved igangsetting av tiltak uten nødvendig tillatelse vil bestemmelsene i pbl § 32-8 om overtredelsesgebyr komme til anvendelse. Størrelse på eventuelt overtredelsesgebyr beregnes etter den til enhver tid gjeldene forskrift.

§ 4-4 TILTAK SOM KREVER DISPENSASJON - PBL KAPITTEL 19.

For innvilget eller avslått søknad om dispensasjon

4-4-1	Behandling av søknad om dispensasjon fra formål og plankrav i arealplan og byggeforbud i plan og pbl i forbindelse med:	Nybygg/opprettelse av ny eiendom		20 200
		Endring av eksisterende bebyggelse/eiendom		13 200
4-4-2	Behandling av søknad om dispensasjon fra bestemmelser knyttet til byggverks størrelse, utforming og plassering som er gitt i plan eller pbl. Herunder byggegrenser mot veg og nabogrense, grad av utnytting med mer			10 200
4-4-3	Behandling av søknad om dispensasjon fra Pbl og forskrifter som ikke omfattes av § 4-4-1 og 4-4-2			10 200
4-4-4	Ved behandling av flere dispensasjonssøknader i forbindelse med samme tiltak for hvert forhold utover 1			50 % av satsene over
4-4-5	Ved administrativ behandling av søknaden og når søknaden ikke betinger at saken sendes på høring			75 % av satsene over
4-4-6	Fravik/dispensasjon fra TEK 10			7 200

KAP. 5 RIVING AV BYGNINGER, KONSTRUKSJONER OG ANLEGG PBL §§ 20-3 og 20-4

§ 5-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE PBL § 20-3 og 20-4

Når det søkes om riving og gjenoppføring av tiltak som inngår i §§ 5-1-1 og 5-1-2 beregnes det ikke gebyr for riving.

			Uten mangler	Med mangler
5-1-1	Mindre bygninger som garasjer, uthus, skorsteiner, murer og andre konstruksjoner		4 100	5 100
5-1-2	Eneboliger, tomannsboliger		7 600	9 500
5-1-3	For riving av andre bygninger <300 m ²		11 300	14 100
5-1-4	For riving av andre bygninger > 300 m ²		15 100	18 800

KAP. 6 SKILT OG REKLAME PBL § 20-1 bokstav i) jf. §§ 20-2, 20-3 og 20-4

§ 6-1 SØKNADER SOM FØRER TIL GODKJENNELSE

Satsene gjelder pr. stk. Der innretninger settes opp i grupper og /eller på samme fasade, kan gebyret nedsettes til satsen for en innretning, forutsatt at gruppen samlet ikke dekker en større flate enn 35 m².

			Uten mangler	Med mangler
6-1-1	Skilt og reklameinnretning over gesims		7 600	9 500
6-1-2	Frittstående skilt/reklameinnretninger		7 600	9 500
6-1-3	Reklameinnretninger på vegg, mur, gjerde, uthengsskilt		4 100	5 100

KAP. 7 HEISER /LØFTEINNRETNINGER PBL § 20-3

§ 7-1 DRIFTSTILLATELSE FOR NYE HEISER, OMBYGGINGER OG STØRRE REPARASJONER AV EKSISTERENDE HEISER

Gebyr omfatter saksbehandling etter Pbl og utstedelse av driftstillatelse

			Uten mangler	Med mangler
7-1-1	Personheis og vareheis med/uten personbefordring		4 100	5 100
7-1-2	Rulletrapper, rullebånd og rullende fortau		4 100	5 100
7-1-3	Småheis/trappeheis		4 100	5 100

KAP. 8 DELINGSSØKNADER

§ 8-1 SAKSBEHANDLING

Søknadspliktige tiltak etter Plan- og bygningslovens § 20-1, første ledd, bokstav m) jf. §§ 20-2 og 20-4.

			Uten mangler	Med mangler
8-1-1	For søknad om fradeling av tomt i regulert område, men hvor tomtedeling ikke fremgår av vedtatt plan		6 100	7 400

8-1-2	For søknad om deling med grenser som er i samsvar med fastsatt plan		3 000	3 800
8-1-3	For søknad om fradeling av tomt i uregulert strøk		12 100	15 100
8-1-4	For søknad om fradeling av tilleggsparsell og grensejustering betales for hver eiendom som berøres av justeringen		2 500	3 100
8-1-5	For søknad om tillegg/endring		2 500	3 100

For dispensasjon i forbindelse med deling benyttes § 4-4.

KAP. 9 UTSLIPPSTILLATELSER ETTER FORURENSNINGSLOVEN

Utslippstillatelse gitt med hjemmel i forurensningsloven § 52 a, jf forurensningsforskriften 1.6.2004 § 11-4, jf forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll av avløpsvann, Halden kommune Østfold, 1.3.2007-1837.

9-1-1	Avløpsrenseanlegg inntil 15Pe (separat anlegg)	5 890
9-1-2	Avløpsrenseanlegg f.o.m. 15Pe (separat anlegg)	12 650
9-1-3	Behandling av søknader etter kapittel 15, « <i>utslippstillatelse for oljeholdig avløpsvann</i> »	5 340
9-1-4	Tilsyn av anlegg etter forskriftens § 15	3 200
9-1-5	Behandling av tiltaksplaner, jf. forskriften kapittel 2 « <i>graving i forurenset grunn</i> »	12 800
9-1-6	Kontroll av tiltaksplaner som er under gjennomføring ved graving i forurenset grunn, jf. forskriften kapittel 2	3 200
9-1-7	Prøvetaking og analysekostnader for mindre avløpsanlegg som må kontrolleres mer enn 2 ganger pr. år	1 600

KAP. 10 - Gebyrforskrifter etter lov om eiendomsregistrering (matrikkellova) av 17. juni 2005 nr. 101

Gebyrforskrift med hjemmel i matrikkelloven § 32 og matrikkelforskriften av 26.6.2009 nr 864 § 16 fastsettes som følger:

§ 10 Oppretting av matrikkelenhet.

§ 10-1-1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn og matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

Arealgebyr	2016
Areal fra 0 – 300 m ²	12 360
Areal fra 301 – 2000 m ²	26 650
Areal fra 2001 – 20.000m ² – pr påbegynt da.	3 090
Areal fra 20.001 – 100.000 m ² – pr påbegynt da.	1 500
Areal over 100.001 m ² – økning pr påbegynt da.	990

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensende tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyret per sak:

	2016
6-10 saker	10 %
11-25 saker	15 %
26 og flere	20 %

§ 10-1-2 Oppretting av uteareal på eierseksjon

Gebyr for tilleggsareal pr eierseksjon	2016
Areal fra 0 – 50 m ²	7 470
Areal fra 51 – 250 m ²	11 200
Areal fra 251 – 500 m ²	14 930
Areal fra 500-2000 m ²	26 650
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	3 090

§ 10-1-3 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom	2016
Volum fra 0 – 2000 m ³	26 650
Volum fra 2001 – 20.000m ³ pr. påbegynt 1000m ³ .	3 090

Volum over 20.001 m ³ – økning pr. påbegynt 1000m ³ .	1 500

§ 10-1-4 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.

§ 10-1-5. Innløsning av festegrunn

For festegrunn som skal innløses til grunneiendom, skal det gjennomføres en oppmålingsforretning.

For festegrunner som har målebrev med koordinatbestemte grensehjørner i EUREF89 eller NGO 1948 eller som kan konverteres til EUREF89 gjennom noe beregning, kan oppmålingsforretningen gjennomføres uten ny merking og måling

Gebyret for dette settes til	6 820

Festegrunner som ikke oppfyller kravet om tidligere oppmåling, gjennomføres med full oppmålingsforretning og med gebyr etter § 10-1-1

§ 10-2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Viser til § 11-1-1 (Tidligere midlertidig forretning) kr 6 820,-

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning

§ 10-2-1 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter § 11-1-1

§ 10-2-2 Gebyr til kommunen når oppmålingsforretningsarbeidet delvis blir utført av

kommunen, delvis av andre

For oppmålingsforretning der deler av arbeidet utføres av andre, fastsettes gebyret til kommunen etter hvor stor andel av arbeidet kommunen utfører.

Følgende prosentskala, regnet av totalgebyret brukes		
1. Kommunens klargjøring	20 %	(for Statens vegvesen 15%)
2. Varsling og forretningsmøte i marka	20 %	(for Statens vegvesen 25%)
3. Tekniske arbeider og dokumentasjon	40 %	
4. Registerarbeidene (sluttarbeidene)	20 %	

§ 10-3 Grensejustering

§ 10-3-1 Grunneiendom

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen.

Areal fra 0 - 250m ²	11 200
Areal fra 251 - 500m ²	18 540

§ 10-3-2 Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m³

Areal fra 0 - 250m ³	14 290
Areal fra 251 - 1000m ³	17 380

§ 10-4 Arealoverføring

§ 10-4-1 Grunneiendom

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift

Areal fra 0 - 250m ²	18 540
Areal fra 251 - 500m ²	30 920
Arealoverf.pr nytt påbegynt 500m ² medfører en økning av gebyret på	4 370

§ 10-4-2 Anleggseiendom

For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.

Volum fra 0 - 250m ³	18 540
Volum fra 251 - 500m ³	30 920
Volumoverføring pr nytt påbegynt 500m ³ medfører en økning av gebyret på	4 370

§ 10-5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For inntil 2 punkter	5 540
For overskytende grensepunkter pr punkt	640

§ 10-6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller

klarlegging av rettigheter

For inntil 2 punkter	11 200
For overskytende grensepunkter pr punkt	2 450
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	

§ 10-7 Oppmålingsforretning over spesielle arealer

For forretninger over større sammenhengende arealer til landbruksformål, allmenne friluftformål og ferdig regulerte områder som senere skal deles, betales for klargjøring av saken et grunnbeløp på kr. 8 000 og det øvrige arbeid etter anvendt tid.

§ 10-8 Utstedelse av matrikkelbrev

Matrikkelbrev inntil 10 sider	175
Matrikkelbrev over 10 sider	350
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen	

KAP. 11 GEBYRFORSKRIFTER FOR ARBEIDER ETTER LOV OM EIERSEKSJONER § 7

§ 11-1 Begjæring om seksjonering eller reseksjonering av en eiendom

- a. Sak som krever befaring; fem rettsgebyr
- b. Sak som ikke krever befaring; tre rettsgebyr

§ 11-2 Utarbeiding av målebrev for grunnareal som inngår i en seksjon

Gebyr fastsettes etter reglene i § 10-1-2.

§ 11-3 Ny behandling av avslått søknad

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et registernummer fører til godkjenning eller nytt avslag, skal det betales halvt gebyr dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag. (Kommer ny søknad på et seinere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

Forskrift om anløpsavgift

GJELDENDE FRA 1. JANUAR 2016

Hjemmel: Fastsatt av Halden kommunestyre den 19.12.2015 med hjemmel i lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann (havne- og farvannsloven) §25 og forskrift 20.12. 2010 nr 1762: Forskrift om kommunenes beregning og innkreving av anløpsavgift.

§1 (virkeområde)

Anløpsavgiften gjelder innenfor kommunegrensene til Halden kommune– betegnet avgiftsområdet Halden havn. Forskriften regulerer beregning og innkreving av anløpsavgift.

§2 (avgiftsplikt)

Fartøy som anløper avgiftsområdet Halden havn skal betale anløpsavgift. Anløpsavgiften skal ilegges per anløp. Med et anløp menes en inn- og utseiling. Ved flere anløp til havn i kommunen i løpet av samme døgn, ilegges avgift kun en gang.

Unntatt fra plikt til å betale anløpsavgift er:

- a) fartøy med største lengde under 15 meter
- b) bergings- og isbryterfartøyer i forbindelse med berging og isbryting
- c) orlogsfartøy, norske og utenlandske
- d) Kystverkets fartøy i forbindelse med arbeid i farvannet
- e) fartøy som anløper havn på grunn av skade eller nødstilstand og fartøyet ikke laster, lossar eller tar om bord passasjerer
- f) fartøyer som passerer avgiftsområdet uten å anløpe eller ankre i avgiftsområdet Halden havn

Halden havn kan fritta andre fartøy enn de som er nevnt i andre ledd fra plikten til å betale anløpsavgift.

§ 3. (kostnader som dekkes av anløpsavgiften)

Anløpsavgiften dekker kommunens kostnader knyttet til sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, samt utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i eller i medhold av havne- og farvannsloven. Dette vil være kostnader til navigasjonsinnretninger, investeringer og vedlikehold i farleden, fjerning av hindringer i farvannet, oppsynsfunksjoner, isbryting og fastsettelse og håndhevelse av ordensforskrifter.

§ 4. (beregning av anløpsavgift)

Anløpsavgiften beregnes på bakgrunn av fartøyets bruttotonnasje (BT) slik den er angitt i fartøyets internasjonale målebrev som er i henhold til Den internasjonale konvensjonen om måling av fartøyer av 1969. Dersom fartøyets BT ikke fremgår av målebrevet, fastsettes denne av administrasjonen i Halden havn basert på beregning av BT for tilsvarende fartøy.

Prisliste

Anløpsavgiften betales etter følgende satser:

Av de første	1000 BT	kr 0,80
Av de neste	2000 BT	kr 0,70
Av de neste	2000 BT	kr 0,50
Av de neste	5000 BT	kr 0,40
Av de neste	10000 BT	kr 0,30
Av de neste	10000 BT	kr 0,10
Av de neste	20000 BT	kr 0,10
Av de neste	50000 BT	kr 0,10

Minsteavgift fastsettes til kr 1500,- for alle typer fartøy som omfattes av krav om å betale anløpsavgift.

For fartøyer som anløper hyppig, kan administrasjonen bestemme at det bare skal betales avgift for et bestemt antall anløp i en kalendermåned. Det kan dessuten fastsettes månedsavgift.

Fartøyer som hovedsakelig oppholder seg i havnen uten å forlate avgiftsområdet, betaler avgift for sin bruk av farleden og havnen. Avgiften kan regnes på måneds- eller årsbasis, og det bør skjelnes mellom fartøyer i stadig fart og henliggende fartøy.

§ 5. (rabattordninger)

Halden havn kan fastsette rabattordninger, herunder årsavgift eller sesongavgift.

§ 6. (klage)

Enkeltvedtak som treffes etter forskriften kan påklages etter bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker. Kystverkets hovedkontor er klageinstans for vedtak fattet av Halden havn.

§ 7. (ikrafttredelse)

Forskriften trer i kraft 1. januar 2016.

GENERELLE BESTEMMELSER

Innledning

Ny havnelov er iverksatt fra og med 1. januar 2010, med overgangsbestemmelser for 2010 og 2011. Ny lov innebærer, med unntak av anløpsavgiften, mulighet for fri prissetting for havnens salg av varer og tjenester.

Formål

Avgifter og vederlag skal sammen med havnens øvrige inntekter bringe tilveie de midler havnen trenger til administrasjon, drift, vedlikehold og nødvendig utbygging av anlegg og installasjoner m.v.

Prisliste

Prislisten er bygd opp etter lov om havner og farvann av 17. april 2009 nr. 19.

Periode

Prislisten gjelder for budsjettåret.

Rabattordninger

Administrasjonen kan fastsette rabattordninger.

Beregningsgrunnlag for varegebyr

Beregningsgrunnlag for vare er dens vekt i metriske tonn. Volumgoods regnes om til vektenhet ikke mindre enn $1 \text{ m}^3 = 0,5 \text{ tonn}$. For containere og andre lastebærere kan det nyttes enhetspris pr. container eller lastebærer.

Beregningsgrunnlag for passasjergebyr

Passasjergebyr beregnes pr. passasjer.

Oppkreving av vederlag og gebyrer

I forbindelse med bruk av offentlige kaier, arealer og innretninger, kan administrasjonen pålegge havneoperatøren å oppkreve vederlag og gebyrer på vegne av havna.

Faste avtaler om leie av hele eller deler av kaianlegg og andre havneinnretninger

Administrasjonen kan inngå faste leieavtaler for hele eller deler av et offentlig kaianlegg eller havneinnretninger. Leiebeløpet skal dekke de kostnader som kan henføres til leieobjektet og bruken av dette.

Ettergivelse og nedsettelse

Administrasjonen kan, når særlige omstendigheter foreligger, bestemme at påløpte vederlag og gebyrer i enkelte tilfeller nedsettes eller ettergis. Administrasjonen kan helt eller delvis ettergi påløpte vederlag og gebyrer.

1 KAIVEDERLAG

a. Kaivederlaget svares pr. påbegynt døgn liggetid.

b. Liggetiden regnes fra fartøyet fortøyer og inntil det kaster loss. Del av døgn på 6 timer eller mindre regnes for $\frac{1}{2}$ døgn. Det betales dog alltid kaivederlag for minst 1 døgn.

For fartøyer som etter ordre fra havneoppsynet, må forhale fra kaien for å gi plass for annet fartøy og deretter legger til kaien igjen, regnes liggetiden som om fartøyet hele tiden har ligget ved kaien. Men hvis fraværet fra kaien overstiger 3 timer, skal det skje tilsvarende fradrag i den beregnede totale liggetid. Skifter et fartøy fra en plass ved offentlig kai til en annen, uten i mellomtiden å ha vært utenfor havnedistriktets grenser, blir liggetiden å beregne som om fartøyet hadde ligget ved kaien uten avbrytelse.

c. Administrasjonen kan bestemme at det skal betales kaivederlag bare for et bestemt antall anløp i løpet av en kalendermåned og det kan også fastsettes månedsgebyr.

d. Et fartøy som fortøyer utenfor et annet fartøy som ligger ved kaien, skal betale kaivederlag som om skipet var fortøyd til kaien.

e. Administrasjonen fastsetter minste vederlag pr døgn til kr. 750,- for alle typer fartøy som skal betale kaivederlag, maksimalt kaivederlag pr døgn fastsettes til kr 7 500,-

1.1 PRISLISTE FOR KAIVEDERLAG

Halden Havn bruker fartøyets BT som beregningsgrunnlag for kaivederlag.

Dersom BT for et fartøy ikke er oppgitt i målebrev, bestemmes dette av administrasjonen etter skjønn. Det betales en flat sats pr. BT + Kr 500,- det første døgnet.

Kaivederlag: kr 0,50 pr. BT

a. Det totale gebyret avrundes oppad til hel krone.

b. For fartøyer i kortere rute med flere anløp i døgnet, beregnes det gebyr bare en gang for hvert døgn kaiplass har vært benyttet.

c. Halden Havn kan gi rabatt når særlige forhold tilsier det, dog aldri under fastsatt minstepris.

d. Rutegående container og linjeskip gis en reduksjon på 50 %, jf. pkt c.

1.2 PRISER FOR FARTØYER SOM ER TILSTÅTT STASJONSPASS

Fritidsbåter som fortøyer ved offentlig kai, skal innhente administrasjonens tillatelse.

Fritidsbåter og fartøyer som hovedsakelig benyttes innenfor kommunens sjøområde, kan etter administrasjonens nærmere bestemmelser tilstås stasjonsplass og skal i så tilfelle betale pr. løpemeter i henhold til prisliste.

Fartøyer som er tilstått stasjonsplass, skal når de losser/laster, går med betalende passasjerer betale kaivederlag etter ordinære satser.

Selv om et fartøy er tilstått stasjonsplass må det finne seg i å bli anvist annen kaiplass når administrasjonen forlanger det.

Fartøyer som hovedsakelig brukes innenfor kommunens sjøområde og som er tilstått stasjonsplass, betaler kr. 51,- pr. l/meter + 20% fartøyslengde pr. måned

Halden havn kan kreve opplysninger fra privat kaieier eller driftsansvarlig.

1.3. VAREVEDERLAG

a. Varegebyr gjelder for alle varer som fraktes med skip til eller fra havnen over offentlig kai.

b. For varer som ankommer havnen i transitt og som videreforsendes med fartøy, beregnes varegebyr kun en gang.

c. Varegebyr pålegges også varer som overføres fra et fartøy til et annet uten å passere kaianlegget.

- d. Varegebyret for inngående varer påhviler varemottaker, og for utgående varer påhviler gebyret vareavsender. Dette er ikke til hinder for at Halden havn kan avtale med lokal representant for vareeier om annen form for innkreving av varegebyr eller at gebyret innberegnes i frakten.

TYPE GODS PRIS ENEHET

Flytende bulkvarer	Kr 5,00	Pr. tonn
Tørre bulkvarer	Kr 9,25	Pr. tonn
Trelast og tømmer	Kr 7,50,-	Pr. tonn
Varer i container	Kr 185,-	Pr. container
Kjøretøy	Kr 90,-	Pr. kjøretøy
Øvrige varer	Kr 12,05	Pr. tonn

Volumgods regnes om til vektenhet ved at 2 kubikkmeter ikke skal være mindre enn 1 tonn.

Varevederlag dekker lagring av varer på kai eller arealer inntil 48 timer etter endt lossing.

Av varer som blir liggende over 48 timer etter endt lossing plikter varemottager eller varesender å betale til Halden havn for hvert døgn etter følgende takster:

På åpent areal for den etterfølgende tid kr. 2,50 pr. m ² pr. døgn
Containere m/last kr. 50,00 pr. TEU pr. døgn

Når varer ønskes lagret på kai i lengre tid enn 48 timer etter endt lossing kan Halden Havn etter søknad gi tillatelse til slik lagring etter følgende takster:

UTEAREAL: Kr. 7,50 pr. m ² pr. mnd.
Redskap, herunder trucker paller, tilhengere lasteflak tilhørende trafikanter Kr 12,- m ² /mnd

Lagringstid under 7 dager etter endt utlossing regnes som ½ måned. Ellers regnes hele måneder.

Belastningen på kaiene / uteareal må begrenses til det enhver tids gjeldende akseltrykk/tillatt belastning tonn pr. m² på kaiene.

Årsavgift for næringsvirksomhet i sjø ved offentlig kai	Kr 90,- pr m ² pr år

Vederlag for jernbanevogner og kjøretøyer

Jernbanevogner som lastes/losses på havnevesenets spor	Kr 92,- pr vogn
For alle kjøretøyer som parkeres på soneparkering	Kr 67,- pr transportenhet/døgn
Etter søknad:	
Parkeringsplass innenfor havnevesenets område	
Lastebiler, tilhengere (pr enhet)	Kr 3 400,- pr år

4 Salg av varer og tjenester

4.1 Salg av ferskvann

Til skip og vannbåter m.v. etter målt kvantum enten gjennom måler eller ved	
påfylling av en på forhånd peilet tank av bestemt innhold, per m ³ :	kr 40,00
Minstepris pr. levering	kr 800,00

Vannlevering skjer normalt i havnens åpningstid.

Ved levering av vann på lørdager, søndager og helligdager eller etter ordinær arbeidstid på hverdager, blir vannfyllerens overtidsbetaling belastet mottakeren gjennom tillegg på regningen.

5 ISPS-gebyr mv.

Gjeldende ISPS-gebyr og avfallsgebyr (skipsrenovasjon) i Halden havn eks. mva.

Type gebyr	Sats	Enhet
ISPS –SKIP:		
Alle skip	Kr 150,-	Pr. anløp
ISPS-VARER		
Container med varer	Kr 10,-	Pr container
Kjøretøy	Kr. 5,-	Pr kjøretøy
Øvrige varer	Kr 0,50	Pr tonn
ADGANGSKORT		
Årsgebyr for ID/adgangskort	Kr 300,-	Pr. kort
Vederlag for renovasjon	kr 115,-	Pr anløp.

6. Bruk av havnevesenets mannskap, havnebåt og traktor mv.

Priser eks mva:		
Traktor/truck/lift:	Kr 600,-	Pr time
Havnebåt:	Kr 1 000,-	Pr time
Lekter:	Kr 1 000,-	Pr uke
Arbeidsflåte katamaran	Kr 1 000,-	Pr døgn
Pris mannskap:		
Arbeid hverdager kl. 07-15	Kr 400,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl 15-21	Kr 600,- pr person	Pr time
Arbeid hverdager kl 21-07	Kr 800,- pr person	Pr time
Lørdag/søndager kl 00-24	Kr 800,- pr person	Pr time

Gjestehavn og småbåtanlegg

1 Gjestehavnen

Døgnavgift	Pris lavsesong 1/3-19/6 og 15/8-31/10	Pris Høysesong 20/6-

			15/8
Under 10 m (33 f)		150	250
10-12 m (33-40 f)		200	300
12-15 m (40-50 f)		250	350
15-20 m (50-60 f)		350	450
20-25 m (60-75 f)		450	550
Over 25 m (75 f)		Egen avtale (meldepliktig fartøy)	Egen avtale (meldepliktig fartøy)

2 Småbåthavnene

Båtplasser		Pris 3 meter	Pris 3,5- 4,5 meter
Verven		6000	8000
Langbrygga, Sundsbyrgga og broovergangen		6000	8000
Felleskjøpet Longside + longside ved Langbrygga og Sundsbyrgga			850 pr. meter + 2000 vinterleie
Grønmland og Tista for øvrig		6000 + 2000 vinter	8500 + 2000 vinter
Tista Longside			850 pr. meter + 2000 vinter
Gjestehavn øst Helårsplasser og del av gjestehavn			8500 + 8000 vinter i bobleanlegg
Opplag på land			350 pr m



Barnehagetakster Halden kommune

Med virkning fra 1.januar 2016.

	Hel plass	80 % plass 4 dager pr. uke	60 % plass 3 dager pr.uke	50 % PLASS 2 / 3 dager pr.uke	40 % plass 2 dager pr.uke
Inntekt større enn Kr. 473 000	2 655	2 390	1 859	1 593	1 328

1. **Fra 1. mai 2015** skal ingen familier betale mer enn 6 prosent av inntekten sin for en barnehageplass.
2. Foreldrebetalingen er også begrenset av maksimalprisen, som fra 1. jan. 2016 er **2 655** kroner per måned.
3. Betaling for en plass i barnehage kan ikke være høyere enn en maksimalgrense som fastsettes årlig. Dette gjelder alle typer barnehager, uavhengig om de er offentlige eller private.
4. Maksimalgrensen blir fastsatt i Stortingets årlige budsjettvedtak.
5. Foreldrebetalingen beregnes ut fra husholdningens **samlede skattepliktige kapital- og personinntekt**. Som en husholdning regnes ektefeller, registrerte partnere og samboere. Som samboere regnes to ugifte personer over 18 år som bor sammen, og som har bodd sammen i et ekteskapslignende forhold i minst 12 av de siste 18 månedene, eller har felles barn. Bor et barn fast hos begge foreldrene, skal foreldrebetalingen beregnes ut fra inntekten i husholdningen der barnet er folkeregistrert.
6. I tillegg betales det kr. 300 pr.mnd. for kost. (80%-240,-, 60%-180,-, 50%-150,- og 40%-120,-)

7. Med virkning fra **1.august 2015** gis det gratis kjernetid 20 timer per uke for 4 og 5 åringer og for barn med utsatt skolestart. Inntektsgrensen for å få innvilget dette, er satt til kr. **405 000**.
8. Søskensmoderasjon er 30 % av full takst for barn nr. 2 og 50 % for barn nr. 3 og flere.
9. Det betales for opphold i 11 måneder. Det betales ikke for juli måned.
10. Unnlatelse av oppholdsbetaling i **en** måned medfører oppsigelse av barnehageplassen. Oppsigelsestiden er 14 dager fra den dag oppsigelsen er postlagt.
11. Restanse av oppholdsbetaling ved nytt barnehageår medfører at barnehageplassen ikke fornyes.
12. Oppsigelsestiden fastsettes til to måneder.
Oppsigelse av barnehageplass skal skje skriftlig fra den 1. i hver måned på kommunens barnehageportal, evt. skriftlig til barnehagen, Postboks 150, 1751 Halden.

Fra: Pettersen Anne-Karin Femanger[akfp@fredrikstad.kommune.no]

Dato: 29.10.2015 09:36:13

Til: postmottak

Kopi: Thor Edquist; Roar Vevelstad; Lars Vidar Hennum Hansen; Torbjørn Østby (leder); Randi Sommerseth

Tittel: Oversendelse av sak fra kontrollutvalget - Budsjett 2016

Vedlagt er samlet saksfremstilling med vedlegg, KU-sak 15/31 «Forslag til budsjett for kontroll og tilsynsarbeidet 2016» for videre politisk behandling i hht. til forskrift om kontrollutvalg i kommuner, § 18:

§ 18. Budsjettbehandlingen

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge formannskapet/kommunerådets eller fylkesutvalgets/fylkesrådets innstilling til kommunestyret eller fylkestinget.

Mvh

Anne-Karin Femanger Pettersen

Daglig leder, Østfold kontrollutvalgssekretariat

Telefon: 400 05 206

Mobil direkte: 414 71 166

akfp@fredrikstad.kommune.no

www.fredrikstad.kommune.no/okus

Postboks 69, 1601 Fredrikstad

Besøksadresse: Glemmegt. 55, 1608 Fredrikstad

Halden kommune

Budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016

Kontotekst	Forslag 2016	Budsjett 2015	Endring i %	regnskap 2014	Merknader
Godtgjørelse leder (fast del)	kr 123 969,00	kr 155 500,00			14 % av ordførers lønn (885 491.-)
Godtgjørelse nestleder	kr 53 129,00				6 % av ordførers lønn
Møtegodtgjørelse medlemmer (fast del)	kr 154 960,00	kr 109 000,00		kr 213 000,00	3,5 % av ordførers lønn
Møtegodtgjørelse per møte (variabel)	kr 40 908,00	kr 25 650,00			0,11 % av ordførers lønn
Telefongodtgjørelse					
Arbeidsgiveravgift	kr 52 588,00	kr 41 000,00		kr 29 687,00	14,1% av godtgjørelsen
<i>Sum lønn</i>	kr 425 554,00	kr 331 150,00		kr 242 687,00	Samlet sum lønnskostnader
Kontingent Forum for kontroll og tilsyn	kr 6 500,00	kr 6 500,00			
Kurs og opplæring	kr 28 000,00	kr 13 000,00		kr -	
Skyss og kostgodtgjørelse	kr 8 000,00	kr 4 000,00			
Diverse utgifter (Internt fordelt)				kr 90 000,00	
<i>Sum driftsutgifter</i>	kr 42 500,00	kr 23 500,00		kr 90 000,00	Samlet sum driftsutgifter
Samlet sum Kontrollutvalget	kr 468 054,00	kr 354 650,00	24,2	332 687,00	
Kjøp av sekretariattjenester	kr 252 000,00	kr 247 000,00	2,0	240 000,00	Sekretærbistand
Kjøp av revisjonstjenester (Deloitte AS)	kr 600 000,00	kr 1 000 000,00	(66,7)	954 372,00	Regnskapsrevisjon
Kjøp av revisjonstjenester (ØKR)	kr 651 000,00	kr 637 329,00	2,1	535 780,00	Forvaltningsrevisjon og selskapskontroll
Kommunens andel av eierskapet i ØKR	kr 201 405,00	kr 195 600,00	2,9	222 000,00	Halden har oppretthold eierskapet i ØKR IKS
Sum for hele kontroll- og tilsynsarbeid	kr 2 172 459,00	kr 2 434 579,00	(12,1)	2 062 839,00	Inkl. - KU, sekretariat og revisjonstjenestene

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2015/220
Dokumentnr.: 12
Løpenr.: 111893/2015
Klassering: 101-192
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Halden	27.10.2015	15/31

Forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Forslag til budsjettramme for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2016 på kr. 2 154 459.-, godkjennes
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016 oversendes ordfører til videre politisk behandling etter § 18 i «Forskrift for kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner»

Fredrikstad, 28.08 2015

Kontrollutvalget Haldens behandling 27.10.2015:

Kommunestyret vedtok i møte 15.10 2015 et nytt/justert reglement for møtegodtgjørelse til folkevalgte. I samme møte ble kontrollutvalget økt fra 5 til 7 medlemmer. I sekretariatets forslag til budsjett for kontroll- og tilsyn som ble sendt ut med sakspapirene, var 5 utvalgsmedlemmer lagt til grunn samt reglement for møtegodtgjørelse som gjaldt (fram til 15.10 2015). Et korrigeret budsjettforslag til medlemmene ble derfor ettersendt 21.10.

Ved behandling ble det pekt på at det var flere som var nye i kontrollutvalget og at det ga et økt behov for opplæring. Med bakgrunn i dette ble det gjort endring i møtet for:

- «Kurs og opplæring» ble endret til kr. 28 000,-
- «Skyss og kostgodtgjørelse» ble endret til kr. 8000,-

I tillegg ble de to siste ordene i tredje linje under «merknader» strøket: (*«leder inkl.»*).

Ny totalsum for hele kontroll- og tilsynsarbeidet etter kommunestyrets vedtak blir kr. 2 172 459.-.

Kontrollutvalget Haldens vedtak/innstilling 27.10.2015:

1. Forslag til budsjettramme for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2016 på kr. 2 172 459.-, godkjennes
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016 oversendes ordfører til videre politisk behandling etter § 18 i «Forskrift for kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner»

Vedlegg

1. Forslag til budsjetttramme for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2016.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Avtale med Deloitte AS

Avtale med Østfold kommunerevisjon IKS

Avtale om Sekretariattjenesten – Østfold kontrollutvalgssekretariat

Reglement for godtgjørelse til folkevalgte i Halden kommune

Saksopplysninger

I henhold til Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 18 budsjettbehandlingen, skal kontrollutvalget utarbeide forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. I kontrollutvalgets forslag til budsjetttramme skal kontrollutvalgets egen drift, kjøp av sekretariats- og revisjonstjenesten innarbeides.

Vurdering (korrigert i hht. ettersendt justert budsjett – e-post 21.10)

Kontrollutvalget

Til kontrollutvalgets egen drift er det innarbeidet godtgjørelse til leder og møtegodtgjørelse til øvrige medlemmer i tråd med reglement for godtgjørelse til folkevalgte i Halden kommune. Budsjettforslaget til kontrollutvalgets egen drift bygger på en normal møteaktivitet på seks møter i 2016.

I budsjettforslaget er det foreslått kr. 14 000.- til kurs/opplæring, kr. 4 000.- til skyssgodtgjørelse. Kontrollutvalget har i tillegg ønsket å være medlem i Forum for kontroll og tilsyn fra 2015. Medlemsavgiften er kr. 6 500.-. Kontrollutvalgets forslag til sin egen kostnadsramme for 2016 er kr. 450 054.-. (se vedlegg 1.)

Sekretariattjenesten – Østfold kontrollutvalgssekretariat

Østfold kontrollutvalgssekretariat har etter anbudskonkurranse i 2013 inngått en to årlig avtale med ytterligere opsjon på 1 + 1 år med Halden kommune for levering av sekretariattjenester til kontrollutvalget. Avtalen er gjeldende fra 01.01 2014. Honoraret for 2016 vil etter årlig justering for priskonsumprisindeksen være kr. 252 000.-.

Regnskapsrevisjon – Deloitte AS

Revisjonsselskapet Deloitte AS er etter anbudskonkurranse gitt ansvaret for regnskapsrevisjonen i Halden kommune. Avtalen gjelder for 2014 og 2015 med ytterligere opsjon på 1 + 1 år. I henhold til inngått avtale mellom kommunen og revisjonsselskapet, er kostnaden for bekreftelse av årsregnskapet satt til kr. 600 000.- for 2016. Honoraret justeres årlig for priskonsumprisindeks. Sekretariatet viser imidlertid til reskontrohistorikk fra 2012 – 2014 at kostnaden har vært betydelig høyere en avtalt pris. Dette skyldes (i følge Deloitte AS) blant annet merarbeid på grunn av svak internkontroll og mangler vedrørende egenkontroll av attestasjonsoppgaver. For 2015 har revisor gitt uttrykk for i sin korrespondanse med kontrollutvalget at kommunen har styrket sin egen internkontroll. Sekretariatet har i forslaget til budsjettet 2016 valgt av å legge avtalens fastpris til grunn.

Forvaltningsrevisjon og selskapskontroll – Østfold kommunerevisjon IKS (ØKR)

Østfold kommunerevisjon IKS er etter anbudskonkurranse gitt ansvaret for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll i Halden kommune. Avtalen gjelder for 2014 og 2015 med ytterligere opsjon på 1 + 1 år. I henhold til inngått avtale mellom kommunen og revisjonsselskapet, er kostnaden satt til inntil kr. 651 000.- for 2016.

Østfold kommunerevisjon er et interkommunalt selskap som eies av 7 kommuner (Fr.stad, Sarpsborg, Moss, Rygge, Råde, Hvaler og Halden). Halden kommune valgte å konkurranseutsette sitt revisjonsbehov i 2011, og en delt løsning mellom privat revisjonsselskap og kommunerevisjonen er ble valgt i innværende periode. Halden kommune har opprettholdt sitt eierskap i ØKR IKS og av den grunn belastet med andel (eierandelen) av selskapets faste kostnader. For Halden kommune vil disse faste kostnadene i 2016 beløpe seg til kr. 201 405.-.

Kontrollutvalgets forslag til samlet budsjetttramme for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2016

Som tidligere nevnt under saksopplysninger er rammen for budsjett basert på inngåtte avtaler. Kontrollutvalgets forslag til ramme for kontroll – og tilsynsarbeidet er ment å gi kommunestyret et realistisk kostnadsbilde for 2016.

Kontrollutvalget:	kr. 450 054.-
Sekretariattjenesten:	kr. 252 000.-
Regnskapsrevisjon:	kr. 600 000.-
Forvaltningsrevisjon og selskapskontroll:	kr. 651 000.-
Årlig eierkostnad ØKR IKS	kr. 201 405.-
<u>Samlet sum:</u>	<u>kr. 2 154 459.-</u>

Samlet forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016 medfører en reduksjon på 13 % (- kr. 280 120,-) sammenlignet med budsjett for 2015. Etter sekretariatets vurdering er rammen i budsjettforslaget innenfor forsvarlige rammer for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016.

Sekretariatet anbefaler derfor at kontrollutvalgets forslag til budsjetttramme for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016, godkjennes. Budsjettforslaget oversendes ordfører til videre politisk behandling etter § 18 i "Forskrift for kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner".

Halden kommune – kirkens innspill til budsjett 2016.

Den norske kirke er en kirke for folk flest, og i Halden er 71 % av befolkningen medlemmer i denne. Omregnet er dette 21 500 av Haldens vel 30 000 innbyggere. Våre 7 kirkesogn med 8 kirker og 10 kirkegårder spiller en vesentlig rolle i folks liv. Her vil befolkningen feire dåp og konfirmasjon, her vil mange gifte seg, og her vil de aller fleste ha sitt gravsted.

Hele 90 % av alle begravelser i kommunen gjennomføres med prest fra Den norske kirke.

Halden kirkelige fellesråd har jfr. Kirkeloven ansvar for gravplassforvaltningen for 100 % av befolkningen.

Kirkeloven § 14: Beskriver kirkelig fellesrådets oppgaver og ansvar.

Fellesrådets budsjettforslag for 2016 ligger vesentlig under det fellesrådet ba Halden kommune om for innværende år. Rapporten basert på Kostratall vi presenterte for kommunens politikere i forbindelse med budsjettprosessen for 2015, og som vi henviser til i vårt budsjettforslag for 2016, viser denne at Halden kommune har redusert driftstilskuddet til kirken pr innbygger betydelig på få år.

Hvorfor ber fellesrådet nå om et lavere tilskudd?

Jo, fordi rådet allerede over flere år har tatt konsekvens av kommunens økonomiske signaler, og skalert ned driften på de områder som finansieres over kommunal ramme.

I korte trekk handler det om at en femtedel av personalet nå er borte, en kirke og tre kapell har blitt vinterstengt. Det meste av det løpende vedlikehold på kirker og kapell er stoppet, åpningstiden for publikum er redusert, og kirkegårdene har fått endret vedlikeholdsstandard.

I fellesrådets budsjettforslag framkommer også virkningen av tiltakene. Gjennomførte helse- og miljøsamtaler har avdekket stressrelaterte plager i personalet. Mangel på personell oppgis å være en medvirkende faktor. Til det kan det legges til at både oppgaver og ansvar er det samme, forskjellen er at det er færre ansatte enn tidligere å dele dette på. Forfallet har økt i omfang på våre kirker, kapell og driftsbygg, og med forfallet øker verditapet. Når åpningstiden er redusert, er det vesentlig de eldre som kommer til kontoret med sine ærend dette rammer. Endret vedlikeholdsstandard som følge av redusert personell, og gjennom det, mindre mulighet til å ta imot mennesker til arbeidstrening, gjør at kirkegårdene ikke lenger kan holdes på samme nivå som tidligere.

Paradoksalt nok har det også vært noen «lyspunkter». Den norske kirke med sine ansatte og det frivillige mannskap har sammen med flere av frikirkesamfunnene i Halden bidratt til en verdig markering av byens 350 års jubileum. Blant annet ble det samlet inn over kr 22000,- til sosialt arbeid for byens befolkning. Flere driftsstanser ved Sarpsborg krematorium, har gitt fellesrådet ekstrainntekter da vi med fylkesmannens velsignelse i perioder har kremert for hele Østfold. Ekstrainntektene er pløyd tilbake til kirkegårdsvirksomheten ved at vi har fått skiftet ut noe nedslitt utstyr og et par maskiner.

Kirkelig fellesråd har i budsjettforslaget for 2016 bedt om:

Kommunal driftsbevilgning på	kr 13 996 573,-
Rådmannens forslag	kr 10 595 000,-
Differanse	kr 3 401 573,-

Kremasjonsavgiften er foreslått økt slik at den ikke treffer kommunens egne innbyggere, men utensokns/dvs. de som bor utenfor Haldens grenser.

Avgiften foreslås fra 01.01.16 økt fra kr 4000,- til 4300,-. Et nei til dette i kommunestyret vil øke behovet for høyere kommunal driftsbevilgning.

Kirkeloven § 15: Beskriver kommunens økonomiske ansvar.

Rådmannen sier at tildelingene de siste årene i snitt har vært noe lavere enn budsjettforslaget fra kirkelig fellesråd. Fellesrådet mener at tallene viser at det har vært betydelig lavere. Når rådmannen kritiserer fellesrådet for å ha opprettholdt et høyere driftsnivå enn tildelingene, kan fellesrådet bare henvise til at lønnsutgiften i siste fireårs periode har lagt på ca. 70 % av de totale driftsutgifter. Dette har fellesrådet også oppfattet at er en målsetting for kommunen. I sitt regulerte budsjett for 2015 etter kommunal tildeling har fellesrådet funnet det nødvendig å bruke kr 456 000,- av fond for å bringe balanse i budsjett. Dette anser fellesrådet har vært nødvendig for å ivareta driften i inneværende år på et marginalt men forsvarlig nivå. Det er kommunens ansvar å utrede den økonomiske rammen for kirken etter budsjettforslag fra fellesrådet. Fellesrådet forventer at rammen er tilstrekkelig til å kunne gjennomføre en forsvarlig drift slik at kirken blir i stand til å levere de oppgaver og utøve det ansvar det gjennom lovverket er satt til.

Fellesrådets øvrige kommentar til rådmannens budsjettforslag:

Fellesrådet ser det gode i at rådmannen endelig foreslår å en betydelig opptrapping av investeringsprosjekter knyttet til kirken. Hvis kommunestyret vedtar forslaget vil dette sette fortgang i både kirkegårdsutvidelser og videreføre kirkeprosjekter fellesrådet allerede har satt i gang. Det går imidlertid et klart skille for hva som er investering og hva som er drift.

Slik fellesrådets ledelse har blitt forespeilet, er rådmannens forslag til driftsramme basert på rammetildelingen til fellesrådet i 2015 som var på kr 11.595.000,- . Skal kirken i 2016 gis et kutt i denne på om lag 1.million, kan fellesrådet vanskelig se at dette går. I realiteten er det enda mer hvis lønns- og prisvekst heller ikke blir hensyntatt. Dette kommer ikke klart fram i rådmannens forslag. Fellesrådet forstår at rådmannen må gjøre harde prioriteringer når kommunen sliter tungt økonomisk, men rådet vil gjøre oppmerksom på at innbyggerne også har sine rettmessige krav på de tjenester kirken er satt til å levere.

Vår påstand er at fellesrådet i alle år har vist stor vilje til å tilpasse seg, men rådet er avhengig at kommunens politikere stiller nødvendig økonomi til rådighet for at arbeidet skal fungere. Om fellesrådets økonomiske situasjon ved en for liten rammetildeling i 2016 presses ytterligere ned, står fellesrådet på det nærmeste overfor umulig valg.

Hvis rådmannens forslag blir stående, må vi derfor stille dere som er politikere og valgt av folket, disse spørsmålene:

Hvordan skal rådet være i stand til å møte utfordringene i 2016 og årene framover, hvis man ikke kan ha en nødvendig administrasjon og et mannskap på kirker og kirkegårder til å ivareta forvaltningen.

Hvordan skal leveransen av tjenester med riktig kvalitet skje med en voksende befolkning og samtidig nedskjæring på rammebevilgning?

Dette innspill sendes Halden kommune og alle gruppelederne for de politiske partiene i Halden.

For Halden kirkelige fellesråd den 24. november 2015.

Per Christian Bjørneby
leder

Vedlegg: Utdrag av Kirkeloven

Jan Ivar Andreassen
kirkeverge

Vedlegg 1 utdrag av kirke-loven

§ 13. Formene for kirkelig fellesråds virksomhet.

Kirkelig fellesråd kan gi lederen eller denne og minst to av rådets medlemmer (arbeidsutvalg) fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelse i saker som skulle ha vært avgjort av rådet. Avgjørelse som er truffet med hjemmel i slik fullmakt skal refereres i første møte etter at avgjørelsen er truffet.

Kirkelig fellesråd skal ha en daglig leder av virksomheten.

Nærmere regler om formene for kirkelig fellesråds virksomhet gis av Kirkemøtet.

§ 14. Kirkelig fellesråds oppgaver.

Kirkelig fellesråd skal ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen. Kirkelig fellesråd er ansvarlig for:

- a) bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- b) anlegg, drift og forvaltning av gravplasser,
- c) opprettelse og nedleggelse av stillinger som lønnes over fellesrådets budsjett,
- d) anskaffelse og drift av menighets- og prestekontor,
- e) administrativ hjelp for prostens når staten yter tilskudd til det,
- f) - - -
- g) anskaffelse av lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring.

Kirkelig fellesråd foretar tilsetning av og har arbeidsgiveransvaret for alle tilsatte som lønnes over fellesrådets budsjett. Før tilsetning og fastsetting av instruks skal vedkommende menighetsråd gis anledning til å uttale seg. Kirkelig fellesråd kan bemyndige menighetsråd til å utøve tilsettingsmyndighet og andre arbeidsgiverfunksjoner for stilling hvor dette ellers ville ligge til fellesrådet. Kirkelig fellesråd kan også tildele utvalg som nevnt i § 35 første ledd myndighet til å foreta tilsetning og treffe avgjørelser i saker som gjelder forholdet mellom soknene eller soknet som arbeidsgiver og de tilsatte.

Kirkelig fellesråd forvalter inntekter og formue knyttet til kirke og kirkefond, midler som utredes av kommunen eller staten og midler menighetsråd stiller til fellesrådets disposisjon for å løse oppgaver i soknene. Regler om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon gis av departementet.

Kirkelig fellelsråd utfører for øvrig de oppgaver som det til enhver tid er pålagt av Kongen eller departementet, eller som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd.

0 Endret ved lover 30 aug 2002 nr. 68 (ikr. 1 jan 2003 iflg. res. 30 aug 2002 nr. 942), 26 aug 2011 nr. 40 (ikr. 1 jan 2012 iflg. res. 26 aug 2011 nr. 866).

§ 15. Kommunens økonomiske ansvar.

Kommunen utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellelsråd:

- a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- b) utgifter til anlegg og drift av gravplasser,
- c) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellelsråd,
- d) driftsutgifter for fellelsråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold,
- e) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring,
- f) utgifter til kontorhold for prester.

Fellelsrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelig tilsatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellelsråd har tilstrekkelig administrativ hjelp.

Etter avtale med kirkelig fellelsråd kan kommunal tjenesteyting tre i stedet for særskilt bevilgning til formål som nevnt i denne paragraf.

Kongen kan gi forskrift om kommunenes forpliktelser etter denne paragraf.

Kommunen kan ta opp lån for finansiering av sine forpliktelser etter første ledd bokstav a) og b). De nærmere vilkår for kommunens låneopptak fremgår av kommunelovens § 50.

Representant for kirkelig fellelsråd kan gis møte- og talerett i kommunale organ når disse behandler saker som direkte berører fellelsrådets virksomhet.

Fra: Jan Ivar Andreassen[Jan.Ivar.Andreassen@halden.kommune.no]
Dato: 24.11.2015 14:05:08
Til: postmottak; Stein Wilhelmsen; Margunn Hansen; Martin Vik
Tittel: VS: Message from KM_C364e

Til Halden kommune

Vedlagt følger innspill fra Halden kirkelige fellesråd i forhold til budsjett 2016, og som vi ber om blir tatt med videre i den politiske behandlingen.

Med hilsen

Jan Ivar Andreassen
Kirkeverge

tlf. 69179530/90659492
e-post: jan.ivar.andreassen@halden.kommune.no

Halden er 350 år i 2015
Se aktivitetskalender for jubileumsåret:



Fra: kopi@kirkenshus.halden.no [mailto:kopi@kirkenshus.halden.no]
Sendt: 24. november 2015 14:56
Til: Jan Ivar Andreassen
Emne: Message from KM_C364e

Fra: Pettersen Anne-Karin Femanger[akfp@fredrikstad.kommune.no]

Dato: 29.10.2015 09:36:13

Til: postmottak

Kopi: Thor Edquist; Roar Vevelstad; Lars Vidar Hennum Hansen; Torbjørn Østby (leder); Randi Sommerseth

Tittel: Oversendelse av sak fra kontrollutvalget - Budsjett 2016

Vedlagt er samlet saksfremstilling med vedlegg, KU-sak 15/31 «Forslag til budsjett for kontroll og tilsynsarbeidet 2016» for videre politisk behandling i hht. til forskrift om kontrollutvalg i kommuner, § 18:

§ 18. Budsjettbehandlingen

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge formannskapet/kommunerådets eller fylkesutvalgets/fylkesrådets innstilling til kommunestyret eller fylkestinget.

Mvh

Anne-Karin Femanger Pettersen

Daglig leder, Østfold kontrollutvalgssekretariat

Telefon: 400 05 206

Mobil direkte: 414 71 166

akfp@fredrikstad.kommune.no

www.fredrikstad.kommune.no/okus

Postboks 69, 1601 Fredrikstad

Besøksadresse: Glemmegt. 55, 1608 Fredrikstad

Halden kommune

Budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016

Kontotekst	Forslag 2016	Budsjett 2015	Endring i %	regnskap 2014	Merknader
Godtgjørelse leder (fast del)	kr 123 969,00	kr 155 500,00			14 % av ordførers lønn (885 491.-)
Godtgjørelse nestleder	kr 53 129,00				6 % av ordførers lønn
Møtegodtgjørelse medlemmer (fast del)	kr 154 960,00	kr 109 000,00		kr 213 000,00	3,5 % av ordførers lønn
Møtegodtgjørelse per møte (variabel)	kr 40 908,00	kr 25 650,00			0,11 % av ordførers lønn
Telefongodtgjørelse					
Arbeidsgiveravgift	kr 52 588,00	kr 41 000,00		kr 29 687,00	14,1% av godtgjørelsen
<i>Sum lønn</i>	kr 425 554,00	kr 331 150,00		kr 242 687,00	Samlet sum lønnskostnader
Kontingent Forum for kontroll og tilsyn	kr 6 500,00	kr 6 500,00			
Kurs og opplæring	kr 28 000,00	kr 13 000,00		kr -	
Skyss og kostgodtgjørelse	kr 8 000,00	kr 4 000,00			
Diverse utgifter (Internt fordelt)				kr 90 000,00	
<i>Sum driftsutgifter</i>	kr 42 500,00	kr 23 500,00		kr 90 000,00	Samlet sum driftsutgifter
Samlet sum Kontrollutvalget	kr 468 054,00	kr 354 650,00	24,2	332 687,00	
Kjøp av sekretariattjenester	kr 252 000,00	kr 247 000,00	2,0	240 000,00	Sekretærbistand
Kjøp av revisjonstjenester (Deloitte AS)	kr 600 000,00	kr 1 000 000,00	(66,7)	954 372,00	Regnskapsrevisjon
Kjøp av revisjonstjenester (ØKR)	kr 651 000,00	kr 637 329,00	2,1	535 780,00	Forvaltningsrevisjon og selskapskontroll
Kommunens andel av eierskapet i ØKR	kr 201 405,00	kr 195 600,00	2,9	222 000,00	Halden har oppretthold eierskapet i ØKR IKS
Sum for hele kontroll- og tilsynsarbeid	kr 2 172 459,00	kr 2 434 579,00	(12,1)	2 062 839,00	Inkl. - KU, sekretariat og revisjonstjenestene

ØSTFOLD KONTROLLUTVALGSSEKRETARIAT

Saksnr.: 2015/220
Dokumentnr.: 12
Løpenr.: 111893/2015
Klassering: 101-192
Saksbehandler: Bjørn Gulbrandsen

Møtebok

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kontrollutvalget Halden	27.10.2015	15/31

Forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016

Sekretariatets innstilling

Sekretariatet anbefaler kontrollutvalget å fatte slikt vedtak:

1. Forslag til budsjettramme for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2016 på kr. 2 154 459.-, godkjennes
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016 oversendes ordfører til videre politisk behandling etter § 18 i «Forskrift for kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner»

Fredrikstad, 28.08 2015

Kontrollutvalget Haldens behandling 27.10.2015:

Kommunestyret vedtok i møte 15.10 2015 et nytt/justert reglement for møtegodtgjørelse til folkevalgte. I samme møte ble kontrollutvalget økt fra 5 til 7 medlemmer. I sekretariatets forslag til budsjett for kontroll- og tilsyn som ble sendt ut med sakspapirene, var 5 utvalgsmedlemmer lagt til grunn samt reglement for møtegodtgjørelse som gjaldt (fram til 15.10 2015). Et korrigeret budsjettforslag til medlemmene ble derfor ettersendt 21.10.

Ved behandling ble det pekt på at det var flere som var nye i kontrollutvalget og at det ga et økt behov for opplæring. Med bakgrunn i dette ble det gjort endring i møtet for:

- «Kurs og opplæring» ble endret til kr. 28 000,-
- «Skyss og kostgodtgjørelse» ble endret til kr. 8000,-

I tillegg ble de to siste ordene i tredje linje under «merknader» strøket: (*«leder inkl.»*).

Ny totalsum for hele kontroll- og tilsynsarbeidet etter kommunestyrets vedtak blir kr. 2 172 459.-.

Kontrollutvalget Haldens vedtak/innstilling 27.10.2015:

1. Forslag til budsjettramme for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2016 på kr. 2 172 459.-, godkjennes
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016 oversendes ordfører til videre politisk behandling etter § 18 i «Forskrift for kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner»

Vedlegg

1. Forslag til budsjetttramme for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2016.

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt)

Avtale med Deloitte AS

Avtale med Østfold kommunerevisjon IKS

Avtale om Sekretariattjenesten – Østfold kontrollutvalgssekretariat

Reglement for godtgjørelse til folkevalgte i Halden kommune

Saksopplysninger

I henhold til Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 18 budsjettbehandlingen, skal kontrollutvalget utarbeide forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. I kontrollutvalgets forslag til budsjetttramme skal kontrollutvalgets egen drift, kjøp av sekretariats- og revisjonstjenesten innarbeides.

Vurdering (korrigeret i hht. ettersendt justert budsjett – e-post 21.10)

Kontrollutvalget

Til kontrollutvalgets egen drift er det innarbeidet godtgjørelse til leder og møtegodtgjørelse til øvrige medlemmer i tråd med reglement for godtgjørelse til folkevalgte i Halden kommune. Budsjettforslaget til kontrollutvalgets egen drift bygger på en normal møteaktivitet på seks møter i 2016.

I budsjettforslaget er det foreslått kr. 14 000.- til kurs/opplæring, kr. 4 000.- til skyssgodtgjørelse. Kontrollutvalget har i tillegg ønsket å være medlem i Forum for kontroll og tilsyn fra 2015. Medlemsavgiften er kr. 6 500.-. Kontrollutvalgets forslag til sin egen kostnadsramme for 2016 er kr. 450 054.-. (se vedlegg 1.)

Sekretariattjenesten – Østfold kontrollutvalgssekretariat

Østfold kontrollutvalgssekretariat har etter anbudskonkurranse i 2013 inngått en to årlig avtale med ytterligere opsjon på 1 + 1 år med Halden kommune for levering av sekretariattjenester til kontrollutvalget. Avtalen er gjeldende fra 01.01 2014. Honoraret for 2016 vil etter årlig justering for priskonsumprisindeksen være kr. 252 000.-.

Regnskapsrevisjon – Deloitte AS

Revisjonsselskapet Deloitte AS er etter anbudskonkurranse gitt ansvaret for regnskapsrevisjonen i Halden kommune. Avtalen gjelder for 2014 og 2015 med ytterligere opsjon på 1 + 1 år. I henhold til inngått avtale mellom kommunen og revisjonsselskapet, er kostnaden for bekreftelse av årsregnskapet satt til kr. 600 000.- for 2016. Honoraret justeres årlig for priskonsumprisindeks. Sekretariatet viser imidlertid til reskontrohistorikk fra 2012 – 2014 at kostnaden har vært betydelig høyere en avtalt pris. Dette skyldes (i følge Deloitte AS) blant annet merarbeid på grunn av svak internkontroll og mangler vedrørende egenkontroll av attestasjonsoppgaver. For 2015 har revisor gitt uttrykk for i sin korrespondanse med kontrollutvalget at kommunen har styrket sin egen internkontroll. Sekretariatet har i forslaget til budsjettet 2016 valgt av å legge avtalens fastpris til grunn.

Forvaltningsrevisjon og selskapskontroll – Østfold kommunerevisjon IKS (ØKR)

Østfold kommunerevisjon IKS er etter anbudskonkurranse gitt ansvaret for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll i Halden kommune. Avtalen gjelder for 2014 og 2015 med ytterligere opsjon på 1 + 1 år. I henhold til inngått avtale mellom kommunen og revisjonsselskapet, er kostnaden satt til inntil kr. 651 000.- for 2016.

Østfold kommunerevisjon er et interkommunalt selskap som eies av 7 kommuner (Fr.stad, Sarpsborg, Moss, Rygge, Råde, Hvaler og Halden). Halden kommune valgte å konkurranseutsette sitt revisjonsbehov i 2011, og en delt løsning mellom privat revisjonsselskap og kommunerevisjonen er ble valgt i innværende periode. Halden kommune har opprettholdt sitt eierskap i ØKR IKS og av den grunn belastet med andel (eierandelen) av selskapets faste kostnader. For Halden kommune vil disse faste kostnadene i 2016 beløpe seg til kr. 201 405.-.

Kontrollutvalgets forslag til samlet budsjetttramme for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2016

Som tidligere nevnt under saksopplysninger er rammen for budsjett basert på inngåtte avtaler. Kontrollutvalgets forslag til ramme for kontroll – og tilsynsarbeidet er ment å gi kommunestyret et realistisk kostnadsbilde for 2016.

Kontrollutvalget:	kr. 450 054.-
Sekretariattjenesten:	kr. 252 000.-
Regnskapsrevisjon:	kr. 600 000.-
Forvaltningsrevisjon og selskapskontroll:	kr. 651 000.-
Årlig eierkostnad ØKR IKS	kr. 201 405.-
<u>Samlet sum:</u>	<u>kr. 2 154 459.-</u>

Samlet forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016 medfører en reduksjon på 13 % (- kr. 280 120,-) sammenlignet med budsjett for 2015. Etter sekretariatets vurdering er rammen i budsjettforslaget innenfor forsvarlige rammer for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016.

Sekretariatet anbefaler derfor at kontrollutvalgets forslag til budsjetttramme for kontroll- og tilsynsarbeidet 2016, godkjennes. Budsjettforslaget oversendes ordfører til videre politisk behandling etter § 18 i "Forskrift for kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner".



Halden kommune

Personal og organisasjon

U. off: offl.§ 23, 1.ledd

Deres ref:

Vår ref:
2015/125-87

Arkivkode:
420

Referent:
Anita Skagen,

Dato:
02.11.2015

Møtereferat

Referat fra møte:	Rådmannens møte med HTV
Dato:	21.10.2015
Tid:	09:30 – 12:00
Til stede:	Administrasjonen: Roar Vevelstad, konst. rådmann Toril Bjerkeli, personalsjef Martin Vik, leder for informasjon og service Inger-Johanne N. Røren, fagleder lønn Ulf Ellingsen, kommunalsjef teknisk Kent- Arne Andreassen, konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst Karin Oraug, konst. kommunalsjef oppvekst og kultur Kenneth Andre Johannessen, kommunalsjef helse og omsorg Anita Skagen, referent Organisasjonene: Benedicte Bakstad, Ergoterapeutene Hedvig Grønlund Moen, Bibliotekarforbundet Thore Adler- Nilsen, Legeforeningen Kirsti Eng, FO Asle Milde, Utdanningsforbundet Marita V. Jacobsen, Utdanningsforbundet Espen Sørås, Akademikerforbundet Bente H. Quanfouh, Fagforbundet Kirsti Brække Myrli, Fagforbundet Annette Kvitnes Kjølerbakken, Delta Elisabeth Stø, NSF Øyvind Stokseth, Tekna Knut R. Nilsen, Nito Otto Gøperød, hovedverneombud Meldt forfall: Siv Grete Stamnes, Skolelederforbundet

Referat fra rådmannens møte med HTV 21.10.2015

Innkallingen til drøftingsmøtet ble utsendt 14.10 og at drøftingsnotatet ble ettersendt 15.10.15.
Ingen kommentarer til innkallingen.

1. Budsjett 2016/Økonomiplan 2016-2019

Innspill leveres skriftlig innen fredag 23. oktober kl. 12.

Generell innledende del:

Utdanningsforbundet: Ref. side 3 vedr undervisning. Årsakene til utfordringene kan ikke medføre riktighet. Enhetslederne holder budsjettene. De store tallen ligger hos HKK, barnevern og private barnehager.

Konst. rådmann: Presiserer avviket og at ordlyden muligens må endres i et budsjettdokument for ikke å skape misforståelser.

Utdanningsforbundet: Ordlyden må være annerledes.

Akademikerforbundet: Hvordan er budsjett for HKK sett opp mot flyktningene?

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: Tilsynet er rettet mot kommunens introduksjonsordning. Ikke sett opp mot flyktningssituasjonen.

Konst. rådmann: Flyktningssituasjonen kan føre til konsekvenser.

Fagforbundet: Er det realistiske rammer som er lagt til grunn i helse og omsorg?

Kommunalsjef helse og omsorg: Ja

Fagforbundet: Savner noe om de 500 mill.?

Konst. rådmann: Sier noe om dette under skatt og rammetilskudd.

Nito: Savner noe vedr investeringer på Makø.

Konst. rådmann: Dette vil vi måtte komme tilbake til. Her pågår det arbeid. Det vil bli lagt fram før vi er ferdige med budsjettet. Investeringene er ikke endelige i dette dokumentet. Det som er sikkert er at vedtak følges opp. Det som er vedtatt skal gjennomføres.

Sentraladministrasjon/fellesfunksjoner:

FO: Etterlyser noe om NAV

Konst. rådmann: Aktivitetsnivået på NAV videreføres.

FO: Mener det er et urealistisk budsjett på tross av en liten økning. FO er bekymret. Det er sosialhjelp som sprekker.

Kultur:

Utdanningsforbundet: Formulering vedr kulturskolen og oppsigelse av ansatte. Dette må endres til overtallighet.

Akademikerforbundet: Ber om at det tenkes på bruk av formuleringer i dokumentet. Tiltak vedr. biblioteket er veldig drastisk. Akademikerforbundet har stor bekymring for dette tiltaket. Vi har sett dette tidligere.

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: Vi har tenkt på hvordan vi kan drive selvbetjening. Vi har også sett på lokalene vi har og om det er mulig å drive i en etasje som vil kreve mindre bemanning.

Akademikerforbundet: Endring av driftsbygning for biblioteket gjenspeiles ikke i investeringsbudsjettet.

FO: Håper politisk nivå ikke godkjenner dette. Fjerne fra barnevern og i tillegg dette. Biblioteket er et godt tiltak for å ta vare på barn og unge. Det handler ikke om å hente en bok med et kort.

Tirsdag og torsdagsgruppa er tatt bort. Hvor er konsekvensutredningen for dette? Hvordan kan vi drøfte uten å vite konsekvensene? Hvilke andre kulturtiltak vil Halden kommune tilby denne gruppa?

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: Kultur har ikke funnet grunnlag for å videreføre tilbudet.

Fagforbundet: Vi leverer skriftlige innspill, men støtter Utdanningsforbundet og Akademikerforbundet i at det må ses på formuleringer gjennomgående i hele dokumentet.

Bibliotekarforbundet: Vi har vært gjennom dette før og synes det er trist at man ikke ser hvilken rolle biblioteket har i lokalsamfunnet. Sender inn skriftlig tilbakemelding.

Utdanningsforbundet: Det er flere grupper i samfunnet som da må få annet tilbud for å få tilgang til elektroniske hjelpemidler m.m. Her lurte vi på om «todelt» kommunalsjef har snakket sammen. Vi satser på lesing i skolen, men reduserer tilgangen til biblioteket.

Ergoterapeutene: Dette rammer de mest sårbare i samfunnet. Det er ikke alle familier som har pc hjemme slik at barna kan få gjort lekser på PC som de er pålagt eller kjøpe bøker. Vi må jobbe for at alle barn og unge får mulighet til å kunne bruke de verktøyene som

kreves for å fullføre utdanning uansett familiens økonomi. Det bør være et mål at flest mulig fullfører utdanning. Det er en billig løsning å videreføre bibliotekets drift.

Hovedverneombudet: Det er meget uheldig at tirsdags- og torsdagsgruppa ikke er konsekvensutredet.

Delta: Det kommer skriftlig innspill fra Delta. Håper det Bibliotekarforbundet sier når fram.

Bibliotekarforbundet: «Meråpent» med ubemannet betjening må komme i tillegg til det vi har i dag.

Akademikerforbundet: Det må rettes i tallene.

Fagforbundet: Biblioteket er nesten en del av NAV. Det er flere brukere som er innom flere ganger om dagen. Det mangler en synliggjøring hva biblioteket faktisk brukes til. Konst. rådmann: Det er en reell sammenligning. Kraftig reduksjon i kommunestyret i våres.

Teknisk:

Kommunalsjef teknisk: I utgangspunktet en videreføring av driftsnivået pr. dato. En økning i statlige midler til vedlikehold. Noen små prioriteringer knyttet til vei osv. Noen små interne justeringer i budsjettet, men i det store og hele en videreføring av dagens drift. En reduksjon knyttet til husleiekostnader i sin helhet. HKK inn i egen portefølje.

Akademikerforbundet: Savner brannstasjonen i investeringsbudsjettet.

Kommunalsjef teknisk: Investeringsbudsjettet er ikke ferdig. Det er usikre rammer. Vi kan ikke legge inn 100 millioner hvis det ikke blir det. Det foreligger et kommunestyrevedtak og krav fra arbeidstilsynet vedr forholdene på brannstasjonen.

Utdanningsforbundet: Etterlyser tilbakekjøp av bygninger i investeringsbudsjettet.

Konst. rådmann: Det foreligger et vedtak i kommunestyret på å kjøpe tilbake bygninger. Dette er investeringen lagt til rette for inneværende år.

Undervisning, oppvekst og kultur:

Konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst: Alle biter av driften må kuttes i. Det er ikke gjennomført reduksjoner i drift inneværende år, noe som fører til enda større utfordringer i år.

Behovet for kompetanse må ivaretas.

Tistedal barnehage dekkes av nye tilbud utenfor kommunen.

Utdanningsforbundet: Etterlyser konsekvensutredning for nedleggelse av Tistedal barnehage.

Konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst: Den er produsert, men har falt ut av dette dokumentet.

Utdanningsforbundet: Dette kan da ikke drøftes. Utdanningsforbundet vil sende inn skriftlige tilbakemeldinger, men ønsker å kommentere noe. Vet det foreligger nyere Kostra-tall og ber om at det gjennomgås på nytt opp mot disse.

Dette handler om barn med rettigheter etter lovverket, og det er vanskelig å budsjettere. Det samme gjelder for flyktninger med behov for språklig opplæring. Kutt i noe fører til at annet må øke.

Formuleringen «Noen ansatte miste jobben» må endres.

Førende framlegg om å legge ned Prestebakke skole. Ber om konsekvensutredning og nye vurderinger i forhold til å flytte skolegrenser.

Innføring av budsjettfordelingsmodell er ikke en del av denne drøftingen og bør tas ut.

Konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst: Reduksjon av drift tas gjennom naturlig avgang og interne justeringer.

Fagforbundet: Vi går glipp av skjønnsmidler i forhold til helsestasjon og skolehelse.

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: Dette er vi ikke kjent med. Tilskuddet kommer via rammetilskudd. Vil gjerne ha konkret tilbakemelding på dette med skjønnsmidler.

Fagforbundet: Dette kan vi sjekke ut.

FO: Barnevernet. Hva er bruken av midler?

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: 3,8 millioner

Konst. rådmann og konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: 6 millioner er tilført

FO: Har forslag om ytterligere styrking av barnevernet gjennom å ta 2 millioner som brukes til kjøp av tjenester. Det kommer skriftlig innspill i etterkant.

Delta: Det foreslås reduksjon i assistentårsverk. Hvor mange er det totalt?

Konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst: Dette må vi komme tilbake til.

Helse og omsorg:

Kommunalsjef helse og omsorg: Har skjelet enda sterkere til prognoser for 2015. Dette representerer den faktiske sannhet. Har startet med å jobbe bredt for så å ende opp med 3-4 punkter som henger tett sammen.

1. Vakanser – dekkes av ansatte i organisasjonen

2. Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av 2 områder. Hverdagsrehabilitering. Økt ressursinnsats for å bygge opp hverdagsrehabilitering for deretter å trekke seg ut. Demenskoordinator – løse innenfor rammene. Et viktig område.
3. Effekt av inngått forlik. Forventer økt fleksibilitet. Konsekvensen er redusert overtid og redusert bruk av variabel lønn. Forventer også reduksjon i vikarbruk.

Ergoterapeutene: Er veldig fornøyde med de to tiltakene som er foreslått.

Fagforbundet: Ordlyden vedr. effekt av forliket. Her forskutteres et resultat av forhandlinger. Vi er fornøyde med at variabel lønn går ned, men vi kan ikke se at tiltak ligger inne.

Kommunalsjef helse og omsorg: Det er effekten av inngått forlik.

Fagforbundet: Vi ber om at formuleringen fjernes, ellers vil dette komme i skriftlig innspill.

FO: Støtter Fagforbundet.

Kommunalsjef helse og omsorg: Presiserer at dette omhandler forliket som er inngått og ikke særavtalen som er under forhandlinger.

FO: Ønsker en presisering vedr ledige vakante stillinger.

Delta: Hvilke stillinger holdes vakante?

Kommunalsjef helse og omsorg: Ikke uttømmende liste. Stillinger holdes vakante for å finne midler til andre steder.

Delta: Det var en betingelse for å godkjenne turnus at alle vakante stillinger ble lyst ut.

Vedlegg:

- 1 Utdanningsforbundets kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 2 Fagforbundets kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 3 NSF's kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 4 FOs kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 5 Deltas kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 6 Bibliotekarforbundet kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 7 Legeforeningens kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019

Til rådmann, Halden kommune

Kommentarer fra Utdanningsforbundet til rådmannens drøftingsnotat vedr. budsjett 2016 og økonomiplan 2016-19

Generelt:

Utdanningsforbundet krever at rammene til kommunalavdeling undervisning og oppvekst heves betraktelig gjennom en omfordeling av rammene. De foreslåtte tiltakene har i seg et kutt på over 19 mkr, hovedsakelig i skole, noe som vil få dramatiske følger for både driften av skolene og tilbudet til elevene. Slike store kutt kan etter vårt syn ikke gjøres uten større strukturelle endringer. Rådmannens forslag innebærer derimot nesten kun reduksjon i lønnsutgifter, dvs. betydelig færre lærere og miljøpersonale i skolene. Rektorer, lærere og øvrige ansatte kjenner seg ikke igjen i at dette er mulig å gjennomføre uten at lovverket, herunder Opplæringsloven og Arbeidsmiljøloven, vil komme til å brytes daglig - og som en hovedregel.

Det er en tverrpolitisk enighet om den skolepolitiske plattformen og satsningsområdene for skolene i Halden. Over noen år kan man nå, på bakgrunn av satsingen, vise til fremgang både på de nasjonale prøvene og ved avgangseksamen på 10.trinn. Vi hevder at en reduksjon av lærere i den størrelsesorden som blir foreslått, og på så kort tid, vil ødelegge alt som er bygget opp. Tidlig innsats og tilpasset opplæring vil bli teoretiske begreper som ikke vil komme til syne i den daglige driften. Klassedeling i praktisk-estetiske fag og deling av store elevgrupper vil ikke kunne gjennomføres. Elever med ekstra behov for oppfølging vil generelt ikke få det, det vil bli for få voksne igjen. Rådmannens budsjettforslag legger opp til at disse blir budsjettets største tapere.

Utdanningsforbundet er av den oppfatning at det brukes vikarierende argumenter for de store kuttene i skolen. Det blir hevdet at dette kun skyldes at kommunalavdelingen ikke har klart å gjennomføre vedtatte tiltak i 2015. Men tilbakebetalingen på over 20 mkr til de private barnehagene fordi kommunen valgte å budsjettere overføringene til dem ut fra «Sarpsborgmodellen», må rådmannen med sin nærmeste ledergruppe ta ansvaret for. Det er provoserende at disse ekstrakostnadene nå skal ramme skolene.

Kommentarer til tiltakene:

- **Reduksjon assistentårsverk, Fra spesialundervisning til tilpasset opplæring og Særskilt språkopplæring** har alle det i seg at disse ekstra ressursene til barn og unge fremkommer på bakgrunn av sakkyndig vurdering. Dette er ressurser elevene har rettigheter til å få etter lovverket. Budsjettet kan ikke styre hvor mange elever som får enkeltvedtak etter tilrådning fra PPT.
- **Ny skole på Idd**
Idd skole ble vedtatt opprettet i 2 trinn. Først en sammenslåing av Øberg og Iddevang skoler midlertidig inn i lokalene til Øberg, for deretter å flytte inn i en nybygd skole hvor også Folkvang skole skal innlemmes. Vi mener derfor at den økonomiske effekten også skal ha i seg besparelsene ved å slå sammen Øberg og Iddevang. Dette vil gi et reelt bilde av hvilke innsparinger man har fått/får ved å slå sammen disse tre skolene.

Vi etterspør i tillegg en analyse av hvordan endrede opptaksområder kan gi Prestebakke et økt elevtall slik at skolen kan opprettholdes med et større miljø for både elever og ansatte.

- **Kostnadsreduksjon i grunnskolen og innføring av ny budsjettfordelingsmodell**

Vi mener dette er to helt separate saker. Det økonomiske aspektet er et generelt kutt i skolenes budsjett på 5 mkr. En innføring av ny budsjettfordelingsmodell har ikke noen innsparinger i seg og bør derfor verken stå som et innsparingstiltak eller drøftes nå.

Til det generelle kuttet på 5 mkr:

Det er ikke mer å kutte på skolemateriell, inventar og vedlikehold. KOSTRA-tall viser at Halden er en av de kommunene i landet som bruker minst penger på dette. Da gjenstår det stort sett kun lønn til ansatte. Skolene drives allerede på et minimum av det forsvarlige etter flere år med reduksjoner av lærere og miljøpersonell. Det er bl.a. bekymringsfullt at det i svært liten grad settes inn vikarer utenfra ved fravær, at det nesten ikke er timer igjen til å dele klasser i praktiske fag, at klasser/grupper i stadig større grad slås sammen for å dekke vikarbehovet, og at timer til tidlig innsats i stor grad blir brukt til å dekke vikarbehovet.

Til ny budsjettfordelingsmodell:

Utdanningsforbundet deltok i arbeidsgruppen som så på en ny modell. Det er flere usikkerhetsmomenter i denne modellen som trolig ikke vil ses på som verken rettferdig eller hensiktsmessig. Vi er i utgangspunktet ikke imot en ny modell, men mener at det gjenstår mye arbeid før en ny modell kan tas i bruk. Ikke minst må det være en modell som både vil bli betraktet som rettferdig og som er forståelig/oversiktlig. Vi forventer også at en ny modell blir drøftet med oss før den tas i bruk. En ny modell bør derfor ikke innføres før alt dette er på plass.

- **Nedleggelse av Tistedal barnehage**

Det er etter Utdanningsforbundets syn uforståelig at rådmannen velger å legge ned en kommunal barnehage for å få fylt opp plassene i en nyåpnet privat barnehage. Vi ser ikke logikken i dette. Vi mener at kommunen med dette tiltaket tar store sjanser. Rundt om i landet, også i Halden, hører vi om private barnehager som uten forvarsel legges ned. Kommunale barnehager sikrer barnehageplass i uoverskuelig framtid, det gjør ikke de private. Når den nye private barnehagen åpner, vil det være ca. 60 ledige barnehageplasser til sammen i Halden hvis Tistedal barnehage legges ned - etter dagens tall. Dette er en svært knapp margin å operere med for å sikre at alle med rett til plass får dette, og at barnefamilier finner det attraktivt å bosette seg i Halden. Det må i tillegg tas høyde for en stadig økt bosetning av asylsøkere.

- **Halden bibliotek**

Utdanningsforbundet støtter fullt ut uttalelsen fra Bibliotekarforbundet og henviser derfor til den. Konsekvensene for barn og ungdom i Halden blir store hvis tiltaket gjennomføres, og sett i sammenheng med en betydelig reduksjon av antall lærerårsverk blir dette bare trist....

Asle Milde
Hovedtillitsvalg, Utdanningsforbundet Halden

Fagforbundet sine innspill/anmerkninger

Vedr. Budsjett 2016 Halden kommune og

Økonomi plan 2016 – 2020

Generelt- overordna

Halden kommune oppnådde et lite overskudd (positivt nettodriftsresultat) i 2014. I statsbudsjettet for 2016 anslår at kommunesektoren vil få en økning i korrigerte frie inntekter på 1,9 % i 2015 i forhold til regnskapstall 2014 og ytterligere vekst på 1,4 % i 2016. De frie inntektene henger for øvrig sammen med demografiske endringer som innebærer økt behov for kommunale tjenester og dermed bemanning. Det betyr at Halden kommune nå har relativt gode rammevilkår for å kunne nedbetale tidligere års underskudd uten drastiske grep som oppsigelser, men fortsatt ved naturlig avgang og visse omplasseringer basert på faktiske bemanningsplaner.

Fra drøftingsnotatet ser vi (se utklipp fra tabell nedenfor) også at 2016 gir en betydelig økning i frie inntekter på ca 90 mill kr fra 2015 til 2016.

Fellesinntekter	B 2015	B 2016	Ø 2017	Ø 2018	Ø 2019
Rammetilskudd	-835 418	-859 464	-883 013	-904 331	-929 076
Skatt inntekt/ formue	-600 769	-649 117	-666 757	-684 759	-703 248
Kompensasjonstilskudd	-7 200	-7 100	-6 900	-6 716	-6 500
Sum statstilskudd	-1 443 387	-1 515 681	-1 556 670	-1 595 806	-1 638 823
Sum inntektsvekst		5	2,7	2,5	2,7
 Eiendomsskatt - verk og bruk	-40 400	-47 000	-53 900	-53 900	-53 900
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-40 000	-50 600	-57 500	-72 800	-72 800
Sum eiendomsskatt	-80 400	-97 600	-111 400	-126 700	-126 700

Ellers hadde vært nyttig å få en prognose på nettodriftsresultat 2015 mht behov for kutt i 2016. Fagforbundet gjenkjenner ikke den økonomiske framstillingen av driften i Helse og omsorgssektoren og er bekymret for at økonomiske overraskelser vil bli synlige ut over i 2016.

Ikke oppsigelser – men naturlig avgang

Naturlig avgang og ikke oppsigelser kan innebære at man i en periode har noen flere i grunnbemanninga enn de nye bemanningsplaner tilsier for eksempel blant skoleassistenter – hvis kommunen erstatter private med kommunale barnehageplasser, noe Fagforbundet er helt motstander av.

Det øker eventuell overtallighet blant denne yrkesgruppa – og kommunen sparer ikke noe penger på privatisering av barnehagedriften, da man fra 2016 må betale 100 % av hva det koster å drive private barnehager. Tvert imot da mange private kommersielle barnehager er veldig flinke til å presse på for å få ekstra midler til tilrettelagt opplæring – og får hele fortjenesten av å få nedbetalt sin bygningsmasse fra kommunale midler (kapitaltilskudd).

Forliket

Alle «så kalte» endringer i arbeidstidsordningene som ligger i forlikavtalen er innenfor arbeidsgivers styringsrett jf. Lov og avtaleverk. Men avviker en lokal særavtale vedr. turnus. Særavtalens kan sies opp hver år senest 1 desember. 28 november 2014 ble avtalen videreført av administrasjonen.

Det er ingen endringer på de oppsagtes arbeidsavtale og er derfor IKKE definert som endringsoppsigelser. Samtlige oppsagte har beholdt jobbene sine og fortsetter i sine ordinære stillinger pr dd, da det ikke foreligger en ny/endret organisering av arbeidskraften i helsesektoren.

I drøftingsnotatet skriver administrasjonen følgende: « *Innen for gitte forutsetninger gis kommunen anledning å underlegge de samme arbeidsvilkårene til en større del av personalgruppen.* »

Fagforbundet gjør oppmerksom på at en reforhandling av en særavtale er en forhandlingssituasjon. At administrasjonen forutser et ønsket forhandlingsresultat anses som særdeles provoserende og uprofesjonelt.

På bakgrunn av overnevnte anser Fagforbundet det urealistisk å tro at en reforhandling av avtalen vil gi økonomisk effekt.

En kommune med anstrengt økonomi må prioritere arbeidsoppgavene som er i hovedsak lovpålagte og innenfor velferdsområdene. Disse forholdene må legges til grunn, for at rammetildelingen innenfor hver enkelt sektor skal være reelle, troverdige og gjennomførbare.

I mange år har Halden kommune omorganisert og nedbemannet basert på ”ostehøvel teknikken” på velferdstjenestene til innbyggerne, samtidig at det blir bevilget penger til tiltak som ikke er å anse som velferdssamfunnet. Fagforbundet synes også det er sterkt beklagelig at administrasjonens kutt forslag vil ramme ytterligere de svakeste i samfunnet

Fagforbundet sitt syn på kommunens økonomiske situasjon er omtalt og videre beskrevet i to presseskriv til Halden Tingrett i 2015. Ytterligere kommentarer ut over dette ser vi ikke behov for.

Drift

Driften i kommunen skal til enhver tid følge lover – avtaleverk og forskrifter. Et eksempel på urealistisk tiltak, er foreslåtte kutt i overføringene til kirken jf. Kirkeloven § 15.

Det må være samsvar mellom en bemanningsramme og driftsvolum. Det må da være omfanget av driftsvolumet som er utgangspunktet for en bemanningsramme og ikke omvendt. Hvis omfanget av driftsvolumet skal endres er dette et politisk ansvar.

Personalpolitikk

Gode ledere og ansatte med et eierforhold til jobben er avgjørende for å lykkes. Dette avhenger av at det blir ført en god personalpolitikk og at det foreligger langsiktighet og kontinuitet i tiltakene/planene. De ansatte er kommunens viktigste ressurs og må prioriteres. Skolering og kompetanseheving sett i sammenheng med en oppgang av delegasjonsreglementet på alle nivåer bør gjennomføres. Fagforbundet er sterkt kritiske til den utviklingen vi nå ser ved at kommunen minsker fast lønn (antall faste ansatte) samtidig som man øker variabel lønn (Midlertidige ansatte). Jf. kommunens økonomirapporter har variabel lønn i perioden Jan 2014 – juli 2015, steget totalt med 18,5 mill der 13,5 mill ligger i helse. Fra feb 2015 til juli 2015 er stigningen av variabel lønn på 8,2 mill, der 5,7 mill ligger i helse og omsorgssektoren. Dette er ingen god personal politikk.

Konkurrenseeksposering / Privatisering

Fagforbundet er av den bestemte oppfatning av at en kommune selv må styre og utføre de kompliserte tjenester som pleie-, omsorg, oppvekst/undervisning og teknisk inneholder. Kommunens kunnskaps- og erfaringsbase og de ansattes medvirkning til utvikling og nye arbeids- og samarbeidsformer er meget viktig kapital for en kommune. Flere av disse områdene har i den siste fire års perioden også vært utredet av administrasjonen med samme resultat.

Innsparingstiltak/framtidsrettet utviklings tiltak, for å forbedre både kvaliteten av tjenestene og økonomien i Halden kommune,

1. Investeringer

Fagforbundet mener at investeringsbudsjettet må benyttes i langt større grad for å investere i tidsriktige og rasjonelle bygg for å møte både dagens, framtidens behov samt at man ønsker å investere i egne ansatte. Etter gjentatte osthøvelteknikk anses det nå at større strukturelle tiltak må iverksettes slik at man kan få bærekraftige tjenester. Dette er nødvendig for å redusere kostnadsnivå og for å møte kommunens utfordringer i framtiden.

Kommunen bør også gå kritisk igjennom følgende arter i budsjettet og se konkret hva de inneholder og hva kommunen selv kan utføre.

Art 13700 – Kjøp/driftsavtaler private.

Art 12700 – Konsulent tjenester.

Art 12702 – Kjøp av ekstern arbeidskraft.

Art 11150 – Beverting.

2. Eiendomsutvikling

Halden kommunen må få på plass en helhetlig eiendomsstrategi som omhandler hele kommunen, slik at driften blir mest mulig rasjonell på tvers av sektorene samt nødvendig vedlikehold. Uoppsigelige leiekontrakter av bygningsmasse kommunen ikke bruker men betaler for, må avvikles.

3. Rekommunalisering

Rekommunalisere privatiserte områder, da det blir langt billigere å drifte selv, enn å gi arbeidsoppgaver til private aktører som baserer seg på profit.

Se forøvrig pk. Konkurransesponering / Privatisering.

4. Variabel lønn

En store utfordring i kommunen er variabel lønn.

Det må ryddes opp i midlertidig ansettelser, avslutte kontrakten og kaste ut vikarbyråene samtidig som følgende gjennomføres:

Vakante stillinger i grunnturnus må besettes fast jf. hovedregel i AML § 14-9.

I dette arbeidet må det benyttes AML § 14-3 (heltid) og 14-9 (krav om fast ansettelse – slik at 14-9 krav opphører) Det er også billigere for kommunen å ha færre ansatte i høyere stillingsprosjenter enn motsatt. Dette vil også gi positiv økonomisk effekt på kommunens støttefunksjoner, da færre ansatte tilsier mindre administrasjon. Både i sektorene og sentral felles.

5. Grunnbemanning

Grunnbemanning må i tillegg styrkes.

Ved å ha en god grunnbemanning kan man la være å leie inn vikarer ved korttidsfravær, ikke som i dag hvor man må ha inn vikar fra første dag pga for lav grunnbemanning.

Dette vil gi en bedre langsiktighet, kontinuitet, økt kvalitet på tjenestene og besparelse ved mindre vikarbruk, overtidsbetaling, innleie, ubekvem tillegg, minske den administrative tiden for vikar innleie osv. Riktig dimensjonering av grunnbemanning som innehar rett kompetanse gir effektiv drift, lavere sykefravær og demper utstøtning fra arbeidslivet.

Dette vil også kunne bidra til at vi får en mer fleksibel arbeidstokk og få en heltidskultur noe som også er i tråd med nasjonale føringer. Sykefraværet vil bli mere reelt å få ned.

Myndiggjorte medarbeidere med tillit, eierforhold og ansvar er viktig både faglig, kvalitetsmessig og økonomisk. Denne organiseringsformen vil minske behovet for administrative ressurser og få større stabilitet og flere ansatte må ut i operativ tjeneste mot brukerne.

6. Halden kommune bør også legge opp til mer optimale turnusordninger, se tidligere innspill.
7. Oppbemanning av teknisk drift. Halden kommune kan da utføre en større andel oppdrag/prosjekter med egne ansatte istedenfor å sette de ut til private aktører som skal ha profitt.
8. Bruke utviklings mulighetene på Rokkesøpla innenfor deponi og næring, istedenfor å selge de områdene til private. Rokke søpla er inntektsbringende for kommunen pr dd på ca 5 mill.
9. Opprette treparts samarbeid.
10. En kritisk gjennomgang av ledelsesstrukturen samt delegasjonsreglementet på tvers av sektorene i kommunen, slik at man optimaliserer driften og verner tjenesteproduksjonen mot innbyggerne.
11. Gjenninnføre seniorordningen så at man bruker kompetanse lenger og minsker AFP-kostnader.
12. En kritisk gjennomgang hva kommunen bruker skattepengene på som ikke er en del av velferdstjenestene. En kommune med anstrengt økonomi må prioritere arbeidsoppgavene som er innenfor velferdsområdene. Reduksjon av lovpålagte tjenester kan ikke i verk settes.
13. Alle løpende avtaler gjennomgås med mål om reforhandling eller avvikling.
14. Reversere de politiske avlønningene som ble doblet i 2011- 2012. Ville gitt flott signal effekt ovenfor ansatte og innbyggere fra "toppen".
15. Møtevirksomheten i kommunen må forenkles og samkjøres, slik at man øker tilgjengeligheten og produktiviteten mot ansatte og innbyggere.
16. Økt satsing på forebyggende tiltak, vil gi økonomisk effekt over tid. Langsiktighet og kontinuitet må forankres i organisasjonen.
17. Kommunens transport funksjoner bør etableres på tvers av sektorene og oppbemannes. Dette vil senke dyre eksterne transport og taxi regninger for kommunen.

18. Sykefraværet og uførepersenten må ned og HMS arbeidet må styrkes. Vi trenger tettere oppfølging ute på hver enhet de ansatte befinner seg. Ordningen og oppfølgingen må derfor også desentraliseres.
19. Styrking av personal avdelingen for veiledning og bistand ute i organisasjonen, da kunnskapsnivå er ulikt og mangelfullt. Vil få effekt vedr. reduserte saker og saksbehandling. Ikke minst sett opp imot Halden kommunes omdømme.
20. Opprette tiltaksplasser og arbeidstrening for kommunens ansatte, slik at redusert sykefravær, lettere kan oppnås og IA avtalen benyttes.
21. Opprette internt kurssenter. Bruke/oppdatere kartleggingen som er allerede utført for å bruke intern kompetanse, på tvers av ulike nivåer, stillinger og fagområder.
22. Oppgradere kompetansen på fagarbeider nivå samt se på arbeidsfordeling og ansvar på tvers av yrkesgrupper og formalkompetanse nivå, for både å øke kvaliteten og drifte mer kostnadseffektivt.
23. Utarbeide og iverksette langsiktige og helhetlig kompetanseplaner i hele organisasjonen.

Halden kommune
v/rådmannen

E-post: elisabeth.sto@halden.kommune.no

22.10.2015

Kommentarer fra NSF vedr drøftingsnotat – budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019

NSF er enig i at kommunen har behov for flere sykepleiere. Behovet for kompetanse er stort i Halden kommune, og drøftingen er klar på behovet for å styrke den kompetansen vi har per i dag.

Behovet for å rekruttere og beholde sykepleiere er meget stort. De siste årene har vi mistet mange sykepleiere til andre kommuner, til sykehuset samt til private institusjoner. Samtidig har det vært vanskelig å få søkere til vakante stillinger. Det er ikke tilfeldig. NSF ønsker økt fokus på dette med å rekruttere og beholde. Det er ikke til å komme bort fra, at lønn er en viktig faktor, det samme er gode fagmiljøer, gode arbeidstidsordninger og en organisasjon uten «støy». NSF er enig i både å øke kompetansen blant sykepleierne og annet helsepersonell vi allerede har, samtidig er det behov for ny kompetanse og generelt en bedre sykepleierdekning. Det er likevel vanskelig å se de klart hvordan man tenker å gjøre dette. Hvordan skal kompetansen økes?

NSF ønsker at forholdene blir lagt bedre til rette for at sykepleiere kan få mulighet til å videreutdanne seg. Kommunen hadde gjort lurt i å legge til rette for at ufaglærte fikk tatt en helsefagarbeiderutdanning, evt med en bindingstid etter end utdanning. Kommunen hadde gjort lurt i å lage ordninger med helsefagarbeidere som ønsker å ta høgskoleutdanning, også her hadde det vært mulig å sette en bindingstid. Sykepleierstudenter i praksis eller ansatt i helgstillinger er andre man bør ta godt vare på og evt inngå avtaler med før de forsvinner til andre kommuner eller sykehuset.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten. Det er i statsbudsjettet for 2016 lagt inn midler til styrking av helsestasjon- og skolehelsetjenesten. NSF mener det er uheldig at rådmannen ikke har funnet rom til å prioritere dette. Helsestasjon er en viktig brikke for tidlig å komme inn og avdekke forhold der barn og ungdom har det vanskelig. En styrking av helsestasjonen vil kanskje kunne fange tidligere opp de som senere får tiltak gjennom ppt og barnevernet. Helsestasjon har også en viktig rolle i integreringsarbeidet i kommunen, og har behov for å jobbe enda mer forebyggende enn de gjør i dag.

Tiltak- Nedleggelse av Karrestad Eldresenter – styrking av hjemmesykepleien/Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim

Det er vanskelig å se disse to tiltakene hver for seg. NSF er positiv til styrking av hjemmesykepleien samt bygging av nytt demenstilbud. Det er likevel vanskelig å få det klare bildet på hva som blir lagt i styrking av hjemmesykepleien. Vi vet at befolkningen stadig blir eldre, og at vi fremover vil få en et betydelig høyere antall eldre med sammensatte behov, som



NORSK SYKEPLEIERFORBUND



www.sykepleierforbundet.no

Org.nr: NO 960 893 506 MVA

vil trenge tjenester hjemmesykepleien kan gi. Allerede nå er arbeidstygden hos hjemmesykepleien stor, og det vil være et definisjonsspørsmål om det er slik at brukere med omfattende somatiske behov ikke er i stand til å nyttiggjøre seg av tilbud fra hjemmebaserte tjenester, eller om det er slik at man ikke ha kapasitet (riktig grunnbemanning/riktig kompetanse) til å gi de riktige tjenestene.

Det blir foreslått å legge ned til sammen 88 plasser ved Karrestad, Halden sykehjem og Bergheim omsorgsboliger, samtidig blir det foreslått å bygge 90-100 nye plasser på Bergheim. Halden kommune er helt nødt til å bygge for fremtiden. Det virker spesielt at man ved en slik investering kun vil ha et «overskudd» på max 12 plasser. Ved at befolkningen stadig lever lenger, vil vi fremover ha en stor økning av innbyggere med en demensdiagnose. Selv om man har som mål at flest mulig skal bo lenger i hjemmet før man flytter til institusjon, virker det rart å ikke legge til rette for enda fler plasser ved nybygging, eller at man «sparer» på noen av de plassene man allerede har. Allerede i dag er det for få plasser for pasienter med demensdiagnoser. Mange har stått så lenge på venteliste før de får en plass ved en avdeling for pasienter med demens, at utviklingen av deres demens har kommet så langt i forløpet, at de ikke får nyttiggjort seg av tilbudene en demensavdeling kan gi. Ved nedleggelse av plasser ved sykehjemmet og Karrestad, forutsetter NSF at prosjektet på Bergheim er i drift. Hvis man ønsker å legge ned alt før Bergheim demenssenter er oppe og går, er det vanskelig å se for seg hvordan man skal løse plassproblematikken i mellomtiden. NSF går også ut fra at plassene ved sykehjemmet blir benyttet til annet formål.

Tiltak – Effekt av KOSTRA arbeidet/omstruktureringsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpasning.

Man ønsker ingen økning av aktivitetsnivået – samtidig sies det at man ønsker å styrke hjemmesykepleien, øke kompetansen, og man spesifiserer det skrikende behovet for økt sykepleierdekning. Disse tingene går ikke i hop! Å holde stillinger ubesatt er spekulativt, og ikke med å fremme gode arbeidsmiljø eller tjenester til befolkningen.

Med vennlig hilsen
NORSK SYKEPLEIERFORBUND
Halden

Elisabeth Stø
Hovedtillitsvalgt

Halden FO,s kommentarer til Rådmannens forslag til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019.

FO støtter Rådmannens forslag til økt eiendomsskatt for 2016-2019, men er ikke enig i at de økte inntektene dette medfører brukes til en raskere tilbakebetaling av gjeld.

FO er bekymret for det store antall vakante stillinger i helse-omsorg og spesielt gjelder dette høyskolestillinger innen rus-psykiatri og samlokaliserte boliger.

FO foreslår derfor at noe av de økte inntektene som følge av økt eiendomsskatt brukes til å rekruttere og besette vakante stillinger innen disse enhetene med personer med helse- og sosialfaglig høyskoleutdanning.

FO registrerer at barneverntjenestens budsjett forslås økt med 6 millioner årlig i perioden 2016-2019.

Dette gjøres for å møte økte utgifter til plassering av barn i barneverninstitusjoner hvor kommunens egenandel er økt til 65.000 kr pr.mnd.

FO foreslår at 2 av de foreslåtte 6 mill brukes til å styrke barnevernstjenestens tiltaksgruppe med 3 stillinger for barnevernspedagoger/sosionomer. I tillegg foreslår vi at barnevernets budsjettpost til kjøp av driftsavtaler private reduseres fra 2 mill til 1,3 mill . Reduksjonen brukes til å styrke tiltaksteamet med ytterligere en stilling i tillegg til de 3 forannevnte.

Begrunnelsen for dette er at en ansatt i tiltaksteamet til enhver tid vil kunne håndtere 5-7 saker med foreldreveiledning for å hindre plassering av barn i institusjon/fosterhjem.

Sett opp mot en institusjonsplass som koster Halden Kommune 65.000 kr pr.mnd vil en økning av antall ansatte i tiltaksteamet være en bedre løsning for barnet/familien og en billigere løsning for kommunen på kort- og lang sikt.

Å ha egne tiltaksarbeidere vil være mer effektivt , da det raskt kan settes inn tiltak og oppstarten av arbeidet vil kunne komme i gang raskt.

Barneverntjenesten kjøper tjenester fra private firmaer/enkeltmannsforetak til noe veiledning av foreldre og fosterforeldre. Dette er arbeidsoppgaver som ligger til ansatte i kommunalt barnevern .

Ved en styrking av tiltaksteamet med 4 stillinger vil dette teamet kunne overta veiledningstjenestene som i dag kjøpes av private aktører.

Kommentarer til konkrete forslag til reduksjoner innen Helse-omsorg og Kultur:

FO støtter ikke Rådmannens forslag til reduksjon av Bibliotekets lønnskostnader på årlig 1.9 millioner. En slik reduksjon vil medføre drastiske kutt i åpningstidene .

Dette vil redusere skoleelevers- og barnehagebarns tilgang til bibliotekets tilbud.

Viser ellers til konsekvensanalysen i Rådmannens forslag som tydelig beskriver konsekvensene for Haldens befolkning.

FO støtter ikke nedleggelsen av tirsdag- og torsdagsgruppa for psykisk utviklingshemmede.

Politikere og Rådmannen i Halden Kommune vektlegger utad viktigheten av gjestfrihet og tilgjengelighet for alle. Videre nyskaping og kvalitet.

FO spør for hvem ? Det eneste kommunale fritidstilbudet til denne gruppen ønsker Rådmannen å fjerne . Brukerne av tirsdags- og torsdagsgruppa består av en liten , men likeverdig gruppe av innbyggere hvor de fleste ikke har mulighet til å delta på andre organiserte fritidstilbud.

Brukerne av dette tilbudet ser frem til å treffe venner og drive fysisk aktivitet. Det er et etablert tilbud som de gleder seg til å gå på. Dette er helsefremmede og gir økt livskvalitet.

En nedleggelse vil kunne skape unødvendig stor utrygghet og uro hos brukerne. Rutiner er viktig for mange av oss, og spesielt for denne gruppen. Mer utrygghet og uro kan skape stor frustrasjon og større utfordringer i hjemmet. Noe som igjen kan gi personalet i boligene større utfordringer og kan gi personalet større slitasje.

Halden, 23/10-15.

Mvh

Kirsti Eng

HTV FO Halden Kommune

Skriftlig tilbakemelding på Rådmannens budsjettforslag 2016

Kultur, Idrett og mangfold:

Tirsdag/torsdags tilbudet nedlegges:

Delta finner ikke noe drøftingsnotat på dette vedlagt. Dette skulle ha vært oppe tidligere for drøftinger, men gjorde en slags intern avtale/plassering av tilbudet uten at det ble gjennomført. Det at det nå bare er fjernet med et pennestrøk uten notat er vel merkelig tenker Delta. Dette har dessverre vært gjenstand for diskusjon i mange år. Der hvor rådmannen foreslår å nedlegge tirsdag/torsdagsgruppa syns Delta dette er veldig uheldig. Man burde fortrinnsvis forsøkt overflyttet denne fra Kultur til kanskje Helse og Omsorg, hvor brukerne av dette tilbudet befinner seg i budsjettet ellers.

For disse brukerne er dette tilbudet i mange tilfeller eneste tilbud, da Halden Kommune ikke har noe annet tilrettelagt i den grad det er behov for.

Delta oppfordrer derfor partene til å gå i dialog for å se på hvordan en overføring kan finne sted. I helse har man også overtallighet enkelte steder som lønnes men har manglende hjemler å tilby, her kunne man eventuelt da sett på muligheten for å benytte seg av dette. Man har også medarbeidere som er under omstilling av en eller annen grad som dette kan være aktuelt for. Eventuell en kartlegging som gjorde at man fikk innplassert det i drift på andre måter.

Reduksjon ved Halden Bibliotek med om lag 1,9 mkr:

I rådmannens budsjettforslag for 2016, skriver rådmannen selv, at «Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturtilbud». Samt at man i selve tiltaksbeskrivelsen har en god konsekvensbeskrivelse. Her poengterer rådmannen selv hva det vil bety for Halden Kommunes innbyggere å miste en så viktig byggestein i kulturen. «Halden Kommune vil miste verdifull bibliotekarkompetanse», «Kommunens bibliotektilbud vil bli hengende så etter de nasjonale krav og føringer, at man ikke vil kunne innhente dette i overskuelig fremtid».

Man vil altså bryte med nasjonale krav til en lovpålagt tjeneste.

For alle av Halden Kommunes innbyggere er Biblioteket det stedet man aldri blir spurt om hva man gjør der.

Det er en arena hvor samhold skapes og beholdes. Biblioteket benyttes av barnehager og skoler i stor grad og er for eldre barn, en møtearena utenfor hjemmet som er helt nøytral. Alle har lik tilgang til alt materiale som finnes ved biblioteket uavhengig av bakgrunn de bringer med. Ved å skjerpe inn, vil det for barn for eksempel bli vanskeligere for de av Haldens barn som lever under fattigdomsgrensen, å skaffe til veie samme litteratur som venner/jevnaldrende.

Biblioteket fremmer leselyst og for mange, er biblioteket det stedet de først kan få komme. Mange idrettsklubber/lag/foreninger, har alle sine aldersgrenser på når man kan få innpass som medlem. På biblioteket har man ikke det. Biblioteket inkluderer alle, hver eneste en i Halden Kommune. Biblioteket har vært gjenstand for drastiske reduksjoner også tidligere.

Undervisning, Oppvekst og Kultur:

Nedleggelse av Tistedal Barnehage

Siden notatet på drøftingene ble levert ut etter rådmannens møte var slutt har man ikke tatt det med inn her da det ikke var tid nok til å gjennomføre forberedelser på tiltaket som lå til drøfting.

Reduksjon av assistentårsverk i skolen:

Drøftingsnotatet beskriver et stort antall årsverk. Dersom dette skal gjennomføres betyr det at man fjerner tett inntil 50% av skolens assistenter noe som er svært høyt tall.

Notatet tar ikke hensyn til hvor assistentene er plassert ut i drift og viser heller ikke noen oversikt på hvor mange barn per assistent fordelingen er på i dag. Man kan ha variasjonen innenfor de ulike skolene.

Ved å gjennomføre tiltaket vil man på sikt se økt sykefravær og dårligere tjenester utført av assistentene på grunn av for mange arbeidsoppgaver de settes til.

Ansatte som vil bli overtallige er det ikke nevnt noen plan for. Kunne man tenke seg å overføre deler av stillingen til å dekke helger i helse? Dette gjøres av enkelte assistenter og på den måten får man utnyttet ressursene begge steder og kan kanskje bety mindre overtallighet. Det er de som er assistent i skole på grunn av omstilling fra helse tidligere, og her må man gjøre en kartlegging. Men man kan altså ved et samarbeid, få til en justering som gjør at også helse får dekket ett behov.

Det å skulle fjerne assistenter i så stor grad vil også ha innvirkning på styringsindikatorene satt, så de tallene bør ha sin justering av den grunn. Indikatoren er hva man ønsker og Delta anser at den bør være realistisk å få til innenfor de forslagene man legger til grunn for tiltaket og ikke omvendt.

Ny skole på Idd:

Her må innsparingen fra trinn 1 også ligge til grunn når man regner inn effekten av tiltaket.

Ellers så har jo Delta tidligere nevnt at man burde se på en justering av skolegrensene, slik at man kan få flere elever til Prestebakke skole for eksempel.

Helse og Omsorg:

Generelt:

Flere av postene her er allerede kommentert på og Delta viser da til tidligere uttalelser.

Delta syns det er positivt at Halden Kommune ser viktigheten av hverdags (re)habilitering og øker fokuset på demens. En demenskoordinator må inneha en massiv kompetanse innenfor fagfeltet og man bør fortrinnsvis bruke litt tid på å finne den rette personen.

Vi syns det likevel bør vurderes hvorvidt man bygger for smått på Bergheim med tanke på økningen i demens i tiden fremover.

Man vet også at mange får ingen diagnose før det har gått lang tid og at andelen yngre med demens er i kraftig økning. Dette bør man planlegge for, slik at man om ikke annet har det i bakhodet når man planlegger byggestart for senteret. Det bør være mulig å legge til rette for en del 2, slik at man kan fortsette på samme sted og slippe nybygg om 15 år dersom behovet skulle melde seg.

Holde stillinger ubesatt:

Delta reagerer på, at når man ved forliket har en linje som sier noe om dette, gjør man det motsatte. Delta ønsker å poengtere at her har man noen meninger om dette, og har registrert det. Så vil Delta kontakte Halden Kommune videre om hva man gjør med dette.

For Delta i Halden Kommune, Annette Kvitnes-Kjølerbakken, hovedtillitsvalgt



22. oktober 2015

Kommentarer til drøftingsnotat om halvering av åpningstider ved biblioteket

Bibliotek er en lovpålagt tjeneste. Biblioteket er det eneste kommunale tilbudet som favner hele befolkningen. Tilbudet er gratis og benyttes av barn, ungdom og voksne. Uavhengig av språk, kulturbakgrunn og sosioøkonomisk status skal alle ha samme tilbud. Bibliotekloven har som målsetting at det enkelte bibliotek i sine tilbud til barn og voksne skal vektlegge kvalitet, allsidighet og aktualitet. I lovendring gjeldende fra 1.1.2014 presiseres det at folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt (LOV 2013-06-21 nr. 95: Lov om endringer i lov om folkebibliotek).

Bibliotekarforbundet kan ikke se at det vil være mulig å oppfylle disse kravene ved å halvere åpningstidene. Hvordan skal vi være en møteplass med 15 timers åpningstid? Vi kan heller ikke være allsidige og aktuelle, slik loven sier, dersom vi ikke har penger til å kjøpe inn medier. Vi skal serve en by på 30 000 innbyggere, ikke en liten bygd.

I 2014 hadde Halden bibliotek ca. 99 000 besøkende. Mediebudsjettet for Halden bibliotek er på 11 kroner pr. innbygger, og gjennomsnittet i Østfold er 22 kroner pr. innbygger. Åpningstider og bemanning i jevnstore kommuner er mye høyere enn Halden. På Hamar er åpningstiden 16 timer mer enn Halden pr. uke og i Moss 12 timer mer enn Halden pr. uke, sammenliknet med åpningstiden vi har pr. i dag. I Østfold har Halden bibliotek både lavest bemanningsfaktor og lavest mediebudsjett i forhold til antall innbyggere. I tillegg er bygningsmassen gammel og uhensiktsmessig.

Biblioteket er en viktig støttespiller for barnehagene og skolene. Vi arrangerer klassebesøk med litteraturformidling for alle på 3. og 9. trinn, samt mange enkeltstående klasser, og deltar på foreldremøter i Haldens skolen med informasjon om barne- og ungdomslitteratur. Skolebibliotekene har ikke penger til bøker, og vi forsyner jevnlig skolene med tilpasset og oppdatert litteratur. Biblioteket er uvurderlig i den nasjonale satsingen på lesing. Ukentlig er flere barnehager på besøk, og vi har også Eventyrtime, som i 40 år har vært et samlingspunkt.

Halden bibliotek er en viktig møteplass og integreringsarena for fremmedkulturelle i alle aldre. Disse benytter flittig våre tilbud som publikums-PC, språkkurs, norsk og utenlandsk litteratur, rådgivning fra ansatte, men også som et sosialt fristed. Vi er hver ettermiddag en møteplass for barn og unge som har tilholdssted i sentrum. Biblioteket er også et sosialt fristed for mennesker som faller utenfor arbeidslivet og samfunnet.

I 2003 ble årsverkene ved Halden bibliotek halvert (fra 9,2 årsverk) og mediebudsjettet ble kuttet kraftig. Åpningstiden var da nede i 16 timer per uke. Biblioteket har de siste ti årene begynt gjenoppbyggingen av bibliotektilbudet, men uten å komme opp på nivået vi hadde før 2003. I 2012

ble vi på ny satt tilbake, da mediebudsjettet ble kuttet med to tredjedeler. Det har vært mange krevende år både for ledelse og ansatte, og arbeidssituasjonen har vært uforutsigbar. Erfaring viser at ved å fjerne et tilbud tar det mange år å bygge det opp igjen – både det fysiske tilbudet og i folks bevissthet.

I Difis innbyggerundersøkelse (2015), ble folkebibliotekene for tredje gang på rad kåret til en av de mest populære offentlige tjenestene. Forskning viser at bibliotek også er samfunnsøkonomisk lønnsomt. For hver skattekrone får vi det firedobbelte igjen (Aabø, 2008).

NOU 2013:4 Kulturutredningen (Enger-utvalget) omtaler biblioteket som den kulturelle grunnmuren, en bærebjelke i samfunnet. Det er en arena der mennesker fra alle kulturer møtes. Utredningen slår også fast at bibliotekene er systematisk underfinansiert og nedprioritert.

**Bibliotekarforbundets konsekvensanalyse av foreslåtte kutt
(uendret fra kommentar datert 24. juni 2015):**

- Kutt i kveldsåpent og lørdagsåpent, noe som vil gi et vesentlig svekket tilbud til befolkningen (arbeidstakere, familier, skoleelever bruker biblioteket hovedsakelig utenom arbeids-/skoletid). Haldens befolkning vil miste en uavhengig møteplass og arena for debatt. Det blir kun kapasitet til basistjenester som utlån og veiledning.
- Alle arrangementer og tilbud til skoler/barnehager vil falle bort. Skolebibliotekene vil miste nødvendig oppfølging og veiledning. Lesestimuleringen i grunnskolen vil svekkes betydelig.
- Biblioteket vil måtte holde stengt i skoleferien.
- Ved sykefravær må man stenge den ene av de to avdelingene dersom man ikke kan innhente vikar (et bibliotek fordelt på to etasjer krever minimum tre personer på vakt samtidig).
- Uten et mediebudsjett kan man ikke drive et bibliotek. Det er utlån av bøker, lydbøker, film og tidsskrifter som er en av kjerneoppgavene.
- Stadige forslag om kutt i budsjett medfører stor belastning på en liten gruppe ansatte. Risikoen er økende for at godt kvalifisert og innarbeidet personale søker seg til andre arbeidsgivere. Halden kommune står i fare for å miste verdifull bibliotekkompetanse.

Pr. oktober 2015 har biblioteket 5.45 årsverk (sml. 7,4 årsverk høsten 2013). En halvering av ansatte vil medføre en fullstendig rasering av bibliotektilbudet, det vil umuliggjøre forsvarlig drift, og vil trolig medføre stor misnøye blant Haldens innbyggere. Allerede nå får vi daglige kommentarer om at åpningstiden er for kort, og at medieutvalget er for dårlig.

Bibliotekarforbundet, Halden

Hedvig Grønlund Moen (sign.)

Kommentar til økonomiplan 2016- 2019.

Jeg har valgt å konsentrere meg om kommunalavdelingen Helse og omsorg.

Det er mange gode tanker og føringer i planen.

Samhandlingsreformen legger økt ansvar på kommunens helse- og omsorgstjenester. Det medfører øket ansvar på legene i kommunen, både på fastlegene, legevaktslegene og legene i arbeid på institusjonene. Kommunen velger en strategi der syke og svake skal bo hjemme lengst mulig. Langtidsplasser på sykehjem nedtones. Det medfører ikke bare øket belastning på hjemmebaserte tjenester, men også på fastlegene. Legene vil få økede faglige utfordringer. Det blir antakelig behov for mer deltakelse i tverrfaglig samarbeide og for hjemmebesøk. En konsekvens kan være at flere av legene må ha mindre pasientlister.

Samtidig blir det viktig å opprettholde tilstrekkelig med institusjonsplasser for de med alvorlig somatisk sykdom der fastlegen og hjemmesykepleien ikke klarer å dekke behovet for pleie og helsehjelp i hjemmet.

Det virker fornuftig å bygge et nytt demenssenter på Bergheim. DNLF er noe bekymret for at 100 plasser kan bli knapt ut fra eldrebølgen og at det legges ned til sammen 88 eksisterende demensplasser på Karrestad, Halden sykehjem og Bergheim.

Det er fint at det etableres et robust dagsenter /avlastningstilbud i tilknytning til det nye demenssenteret på Bergheim.

Ellers er det viktig at oppsagte medarbeidere som fikk beholde sitt ansettelsesforhold i kommunen, sikres gode arbeidsforhold fremover.

Jeg savner noe mer planlegging rundt helsetilbudet til flyktninger som skal bosettes i kommunen fremover.

Det er få skoleleger i kommunen vår. Planen sier lite om det.

Det er ønskelig om at bakvaktordningen for vaktlegene på Halden legevakt styrkes, men det nevnes intet om dette i planen.

Mvh

Thore Adler Nilsen

DNLF- kommuneansatte leger

Saksprotokoll i Hovedutvalg for helse, omsorg og sosiale tjenester - 09.12.2015

Behandling:

Saken var omgjort til politisk sak fra RS 2015/32, jfr. sak PS 2015/35.

Saken ble behandlet for sak PS 2015/38.

Elin Lexander (H) fremmet forslag til vedtak:

HHO støtter det framlagte budsjettforslaget til samarbeidspartiene i Formannskapet 03.12.15.

Stein Cato Røsnæs (AP) fremmet forslag til vedtak:

1. Arbeiderpartiet og SV sitt budsjettforslag vedtas i henhold til Budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B samt vedlagte budsjettdokument (*Arkivsak 2015/5320-14*).
2. Rådmannen gis fullmakt til å disponere ressursene innenfor hvert område i budsjettskjema 1B. I tillegg gis rådmannen fullmakt til å justere budsjettet mellom områdene i budsjettskjema 1B når det gjelder justeringsbehov av teknisk karakter, og som ikke påvirker tjenestene eller tjenestetilbudet.
3. Ved vesentlige omdisponeringer prioriterer hovedutvalgene mellom hovedområdene innen den enkelte sektors budsjett. Eventuelle omfordelinger mellom sektorene legges fram for Formannskapet og Kommunestyret etter innstilling fra rådmannen.
4. Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer månedlig sektorenes økonomi, samt framdrift på innsparinger og andre tiltak til formannskapet og kommunestyret. Kvartalsvis på sykefravær, årsverk og bruk av variabel lønn. Hovedutvalgene behandler rapportene i henhold til pkt. 3 i dette vedtaket.
5. Rådmannen pålegges tertialvis økonomirapportering til formannskapet og kommunestyret i første møte etter tertialets utgang. Rapportene skal inneholde vurdering av oppnåelse for alle budsjetttiltak. Hovedutvalgene behandler rapportene i henhold til pkt. 2-4 i dette vedtaket.
6. Formannskapet disponerer investeringsbudsjettet, innenfor tildelt ramme, i henhold til budsjettskjema 2B.
7. Rådmannen gis fullmakt til å ta opp lån på til sammen 462,78 millioner kr. VAR-lån utgjør 280,7 millioner kr av den totale lånesummen. Lånene avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån utgjør 40 millioner kr av den totale lånesummen og tas opp i henhold til Husbankens retningslinjer, primært med en avdragstid på 20 år.
8. Trekkrettighet i bank på inntil 450 millioner kr videreføres i 2016.
9. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer, inkludert tomter, i hele Halden kommune for skatteåret 2016 jf. eiendomsskattelovens §§2 og 3 bokstav a. Før øvrig gjelder (jf. eiendomsskattelovens § 10) følgende for utskrivningen av eiendomsskatt for året 2016:
 - a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den fastsatte takstverdien.
 - b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for «bustadelen i eieedomar med sjølvstendige bustaddelar» og fritidseiendommer være 5,75 promille av takstverdien.
Ubebygde tomter beskattes med 5,75 promille av takstverdien jf. eskl. § 12, bokstav b.

- c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag på 250 000 kr for hver selvstendig boenhet i boliger (herunder fritidseiendommer).
- d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) «eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne ein kommune, eit fylke eller staten» og dennes bokstav b) «bygning som har historisk verdi».
- e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. Lov om kulturminner.
- f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas «eigedom som vert driven som gardsbruk eller skogbruk». For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.
- g) Kommunens skattetakstvedtekter.

- 10. De gebyrsatser som fremkommer i gebyrregulativet vedlagt dette dokument vedtas, med unntak av fastleddsavgiften, som strykes. Rådmannen fremmer sak om konkrete endringer i gebyrregulativet og eventuelle behov for justering i investeringsprosjekter/aktivitetsnivået på VAR, som konsekvens av dette vedtaket.
- 11. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2016, med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20. november.
- 12. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.
- 13. Forskrift for kommunale vann- og avløpsgebyrer vedtas.

Ved votering ble de to forslagene satt opp mot hverandre. Forslaget fra Røsnæs fikk 4 stemmer (AP, R) og falt. Forslaget fra Lexander fikk 5 stemmer (H, SP, FrP) og ble vedtatt.

Vedtak:

HHO støtter det framlagte budsjettforslaget til samarbeidspartiene i Formannskapet 03.12.15.



Halden kommune

Arkivkode: 124
Arkivsaksnr: 2015/890-6
Journal dato: 11.12.2015
Saksbehandler: Lars Vidar Hennum Hansen

Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret	2015/155	17.12.2015

Utsendte vedlegg	
1	Formannskapetets innstilling til økonomiplan 2016 - 2019
2	Drøftingsmøte HTV med kommentarer fra fagforbundene

Ikke utsendte vedlegg	

Økonomiplan 2016 - 2019

Formannskapet vedtok innstillingen til økonomiplan 2016 - 2019, 03.12.2015, sak 2015/118

Formannskapetets innstilling er økonomiplanforslaget fra H, V, SP og FrP. Budsjettforslaget er vedlagt saken

Rådmannens innstilling:

Formannskapetets innstilling til økonomiplan 2016 – 2019 vedtas

Dokumentet er elektronisk godkjent av:

Roar Vevelstad



Sperrefrist: Torsdag 3. desember 2015 Kl. 16.00

Halden kommune

Økonomiplan 2016-2019



Foto: Siri Heide Larsen



Innhold

Kommunestyrets kommentarer til økonomiplan 2016-2019	3
Kommunestyrets endringer til rådmannens forslag til økonomiplan	4
Felles	4
Undervisning og oppvekst	4
Helse og omsorg	4
Samfunnsutvikling og kultur	4
Teknisk	4
Rådmannens Forord	5
Forutsetninger for rådmannens forslag	7
Nøkkeltall	9
Sammenhengen mellom økonomiplan og kommunens planverk	12
Strategiske grep	12
Kommunens rammebetingelser	19
Befolkningsutvikling	19
Prognose folketall for neste år og for økonomiplanperioden	19
Frie inntekter	21
Skatt og rammetilskudd	21
Rentekompensasjon for investeringer og andre frie inntekter	22
Reformer	23
Kommunereformen	23
Samhandlingsreformen	23
Folkehelse	25
Lønns- og prisvekst	25
Netto finanskostnader	26
Drift	28
Tiltak for å få balanse mellom inntekter og utgifter	28
Forholdet mellom fellesinntekter og fremskrevet rammebehov ut i fra 2014 –års tjenestenivå	29
Tiltak for å møte avviket	29
Rammer i økonomiplanen	30
Arbeidsgiverstrategi	30
Lederutvikling	31
Organisasjon	31
Kompetanseutvikling	32
Eiendommer	32
Omstilling og tidsperspektiv	32
Gjeldssituasjonen	33
Beskrivelser av tiltak i planperioden	34
Tiltak Sentral / Felles	34
Tiltak kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur	34
Tiltak kommunalavdeling helse og omsorg	35
Tiltak kommunalavdeling teknisk	37
Styringsparametere	38
Investeringer	41
Likviditet/finansforvaltning	44
Helse, miljø og sikkerhet	45
Obligatoriske oversikter	46
Økonomisk oversikt drift	46
Økonomisk oversikt investering	47
Nye låneopptak	48

Vedlegg	Foreslåtte tiltak i økonomiplanperioden	49
	Tiltak – nedleggelse av Tistedal barnehage	50
	Tiltak SFO – enhetskostnader	51
	Tiltak - Ny skole på Idd	52
	Tiltak –Kostnadsreduksjon i Grunnskolen.....	54
	Tiltak - Redusere overføringer til Den norske kirke med 1 mkr.....	56
	Tiltak- Etablering og bygging av dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede i Karrestad Eldresenter/Karrestad Sykehjem	57
	Tiltak- Nedleggelse av Karrestad Eldresenter – styrking av hjemmesykepleien.....	59
	Tiltak- Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim	61
	Tiltak- Effekt av KOSTRA arbeidet/ omstrukturingsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpasning	63
	Tiltak - Redusere husleiekostnader.....	65

Kommunestyrets kommentarer til økonomiplan 2016-2019

Kommunestyrets vedtatte økonomiplan bygger på rådmannens forslag med modifikasjoner som detaljert i neste kapitel. Kommunestyret velger å bruke samme ramme for frie inntekter som rådmannen har beregnet. Den vesentligste endringen består i at kommunestyret ønsker å videreføre driftsnivået for kulturområdet på nåværende nivå, kompensert for lønns- og prisvekst, i hele planperioden. Kommunestyret ønsker ikke å planlegge med økt eiendomsskatt på nåværende tidspunkt, og ønsker å følge godkjent plan for inndekning av akkumulert underskudd.

Kommunestyret registrerer at rådmannen tar sikte på omfattende effektiviseringstiltak som følge av KOSTRA-gjennomgang, som også omhandlet i rapporten fra Agenda Kaupang. Kommunestyret støtter dette arbeidet og ønsker å følge opp dette arbeidet fortløpende gjennom saksframlegg fra rådmannen.

Kommunestyret registrerer også rådmannens bekymring for drift av tjenester som ikke er lovpålagte. Her er kommunestyret av den oppfatning at alle tjenestetilbud skal ha eksistens og omfang som er hensiktsmessig for kommunen, samtidig som lov og pålegg selvsagt skal følges. Kommunestyret bemerker derfor at så vel næringsutvikling som drift av omsorgsboliger kan være hensiktsmessige virksomheter for kommunen selv om ingen av disse er pålagt ved lov.

Neste rullering av økonomiplanen vil skje ved vedtak i kommunestyret juni 2016. Kommunestyret ønsker en bred og åpen dialog med rådmannen gjennom våren. Kommunestyret ber om at en framdriftsplan for økonomiplanarbeidet inkludert kontaktmøter med formannskapet/kommunestyret legges fram i første kommunestyremøte i 2016.

Kommunestyrets endringer til rådmannens forslag til økonomiplan

Felles

- Satsene for eiendomsskatt holdes uendret. Kommunestyret vil ved hver budsjettgjennomgang vurdere eiendomsskattenivået for mulig hurtigere inndekning av akkumulert underskudd.
- Ved større investeringsprosjekter skal fordeler ved OPS tas i betraktning

Undervisning og oppvekst

- Planlegging og prosjektering av ny skole på Idd fortsetter. I dette arbeidet skal også en samlet skole for alle ti klassetrinnene vurderes. Skolen skal stå klar til skolestart 2017.
- Planlegging av ny skole i sentrum (1-10) skal påbegynnes. I denne forbindelse skal også idrettshall utredes, inkludert mulighetene for å realisere en hall med to håndballbaner som oppfyller håndballforbundets arenakrav.

Helse og omsorg

- Framtidig struktur og lokalisering av virksomhetene innen helse og omsorg skal utredes for videre politisk behandling. Dette er en del av arbeidet med investeringer for effektivisering av denne sektoren.

Samfunnsutvikling og kultur

- Kommunestyret ber om økt tempo i salg av kommunale eiendommer og samtidig en utredning av mer effektiv organisering av kommunens eiendomsforvaltning.
- Kommunestyret ønsker å videreføre dagens aktivitetsnivå innen området kultur. Dette omfatter kulturskolen, bibliotekets omfang og åpningstider, ungdomsklubben Domino, Rockehuset, samt kirkelig fellesråd. Kulturbudsjettet holdes minst på 2015-nivå i planperioden.
- Kommunestyret ønsker å videreføre samarbeidet med staten og fylkeskommunen om Det Norske Blåseensemble og Opera Østfold. Avtaler om drift av disse arrangementene vurderes fortløpende og reforhandles når dette finnes hensiktsmessig
- Allsangen har en 3-årsavtale med inntil kr 3 mill pr år i kjøp av markedstjenester. Nivået på kommunens årlige kjøp av tjenester trappes ned.

Teknisk

- Det skal være tilgang på boligtomter i hele økonomiplanperioden. Nødvendige initiativ til reguleringsarbeider vurderes fortløpende.
- Ved innkjøp av nye kjøretøy skal kommunen alltid prioritere nullutslippskjøretøy der disse kan benyttes i tjenesten.
- Senkning av rv/fv 21 og 22 er ikke vurdert politisk. Saken vurderes eventuelt i sammenheng med ny Sentrumsskole på Os.

Rådmannens Forord

Kommunelovens § 44 pålegger kommunene å utarbeide en fireårig økonomiplan og gir samtidig føringer for innholdet i planen.

Fra og med driftsåret 2012 har økonomiplan- og budsjettprosess vært delt, hhv med vedtak i juni og desember. Økonomiplan 2015-2018 var til behandling i kommunestyret 11. september 2014 sak 2014/79. Arbeidet med økonomiplanen for 2016-2019 startet som planlagt våren 2015, men ble som følge av blant annet stort arbeidspress og andre nødvendige prioriteringer, ikke fremlagt for politisk behandling. Det er imidlertid arbeidet videre på dette grunnlaget, som tross alt var betydelig.

Halden kommune har, som tidligere omtalt, gjennomført en omfattende analyse av KOSTRA data, og med bakgrunn i denne analysen ble flere tiltak foreslått i planen for 2015-2018. Flere av disse er videreført i 2016-2019 planen. Imidlertid har det ved noen tilfeller vært nødvendig å foreslå noen endringer på disse, vesentlig som følge av endringer i omfang og tid. I tillegg har rådmannen funnet det nødvendig å foreslå enkelte nye tiltak for å kunne levere et forslag til økonomiplan i balanse.

Rådmannens forslag til økonomiplan for 2016-2019 legges frem for formannskapet 5. november 2015. Endelig behandling blir i kommunestyrets desembermøte. Formannskapets innstilling til økonomiplan for 2016-2019 blir lagt ut til offentlig ettersyn i perioden mellom behandling i formannskap og kommunestyre.

Halden kommune er fortsatt i en svært krevende økonomisk situasjon. Med et stort akkumulert underskudd vil situasjonen bli meget krevende i årene fremover. Derfor vil den overordnede målsettingen i perioden være å gjenvinne et økonomisk handlingsrom og fortsette nedbetalingen av det akkumulerte underskuddet i henhold til den vedtatte forpliktende planen.

For å vinne tilbake handlingsrommet, vil det være nødvendig med store kostnadsreduksjoner og inntektsøkninger i det omfang lov og forskrift gir mulighet for. Generell effektivisering vil ikke være tilstrekkelig, det må gjennomføres kutt i kostnader og samtidig bortfall av oppgaver. Rådmannen styrker samtidig arbeidet med internkontroll og videreutvikler systemet med avvikshåndtering. Dette er svært viktig for å raskt kunne fange opp uønsket utvikling, og for å forebygge uønskede hendelser.

I rådmannens forslag til økonomiplan for 2016-2019 vil Halden kommune fortsatt ha oppgaver som ikke er lovpålagte. Hvorvidt dette kan fortsette utover i planperioden, er avhengig av om den igangsatte prosessen knyttet til tjenestegjennomgang i undervisning og oppvekst gir den budsjetterte effekten.

Innenfor kommunalavdeling undervisning og oppvekst er det innhentet bistand fra ekstern konsulent (organisasjonspesikolog) med kompetanse/erfaring fra omstillingsprosesser og lederutvikling. Dette for å bistå med en gjennomgang av de menneskelige og økonomiske ressursene i skolene og barnehagene. Målet med prosessen er å kunne gjennomføre behovene for økonomisk effektivisering ved å ta ut potensialet som ligger i pensjonsavganger, vakanser og naturlig turnover, slik at en

oppnår målet om økonomisk effekt. Det er et mål at prosessen blir tuftet på god arbeidsgiverpolitikk og samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.

Rammetilskudd og skatteinntekter er justert opp til nivået som regjeringen har anslått i forbindelse med fremleggelsen av forslaget til statsbudsjett for 2016. Skatteinntektene i 2016-2019 er basert på departementets prognoser for nasjonal skatteinngang, samt Halden kommunes relative andel på 76,5 % av landsgjennomsnittet.

Realveksten i de frie inntektene er i perioden anslått å gi en årlig økning på 1,45 %. På realveksten er kommunal deflator lagt til, slik at intensjonene i det økonomiske opplegget fra statsbudsjett 2016 er videreført i planperioden.

Forutsetninger for rådmannens forslag

Fylkesmannen opphevet kommunestyrets vedtak om økonomiplan 2014-2017 i brev datert 19. mars 2014, med bakgrunn i lovlighetsklage knyttet til kommunelovens § 44 nr. 3 «Realistisk budsjettering», og påpeker særlig planen for underskuddsinndekning sett opp mot kommunens prognoseavvik på vedtakstidspunktet. I økonomiplanen for 2015-2018 ble det lagt opp til en ny forpliktende plan for inndekning av akkumulert underskudd fordelt over ni år. Den nye planen for inndekning ble godkjent av kommunal- og moderniseringsdepartementet i brev datert 29.10.2014. Rådmannen forutsetter at den vedtatte og godkjente planen for inndekning følges i årene fremover.

Det fremlegges i denne planen forslag til nye tiltak for perioden 2016-2019. Det har vært arbeidet med konkretisering og vurderinger av tiltak og potensiale i budsjettprosessen for budsjett 2016. Økonomiplanen inneholder i hovedsak en videreføring av tiltakene i økonomiplanen for 2015-2018. Det vil likevel være endringer både i tiltak, omfang og tidsaspekt som følge av KOSTRA- analysen av kommunens tjenestenivå.

Forliket

Forhandlingsresultatet mellom Halden Kommune, Fagforbundet og Delta innebar at de oppsagte får tilbud om å beholde sine arbeidsforhold med tilsvarende stillingsprosent, men med endrede arbeidsvilkår. Forliket legger et godt fundament for ytterligere dialog mellom partene ved en avtalt reforhandling av denne særavtalen med oppstart i september d.å.

Rådmannen vil jobbe målrettet for at man i de kommende og pågående prosesser knyttet til blant annet oppfølging av forliket og reforhandling av særavtalen oppnår en økt fleksibilitet i arbeidstidsordningene.

Dette vil gjøre det mulig å organisere personellressursene på en mer effektiv måte enn i dag og derigjennom redusere behovet for vikar innleie.

Kommunens overordnede målsetting knyttet til økonomisk innsparing vil derfor over tid kunne innarbeides i planperioden gjennom de forpliktelser partene har påtatt seg knyttet til aktiv deltakelse under reforhandlingen.

Inndekning av underskudd

Halden kommune opparbeidet et akkumulert underskudd på 289,3 mill. kroner fra perioden 2011-2013. 9,4 mill. kroner av underskuddet ble dekket inn i 2014 slik at det akkumulerte underskuddet ved inngangen til 2015 er på 279,9 mill. kroner. Den forpliktende planen legger opp til en profil der inndekningen øker utover i perioden i takt med effekten fra planlagte tiltak. Med gjennomføring av de foreslåtte tiltakene vil Halden kommune i 2019 bruke mindre penger på flertallet av kommunens tjenester enn sammenliknbare kommuner i kommunegruppe 13, dvs. en mer effektiv kommune enn

de fleste i kommunegruppe 13, men også med redusert tjenestenivå. Ved utnyttelse av eiendomsskattepotensialet vil Halden kommune kunne være ute av ROBEK i 2019.

Likviditetstrekk

Halden kommune vil være i behov av å sikre seg en trekkrettighet også etter at den økonomiske balansen er gjenopprettet. Hovedårsaken til dette er en antagelse om at fremtidige premieinnbetalinger vil være større enn de årlige kostnader. I planperiodens første år er det beregnet en gjennomsnittlig bruk av trekkrettighet på 250 mill. kroner. Årlig kostnad vil være om lag 8,0 mill. kroner.

KOSTRA- gjennomgang

Agenda Kaupang gjennomførte på vegne av Halden kommune en grundig KOSTRA- analyse i 2014. Arbeidet pågikk samtidig med budsjettprosessen for 2015 og analysen har i løpet av våren 2015 blitt oppdatert med sammenlikningstall for 2014. Den oppdaterte rapporten viser klare forbedringer i løpet av 2014, men viser samtidig til områder der det er mulig å foreta endringer. Nye tiltak og konkretisering av tiltak er utarbeidet med bakgrunn i analysen.

Forklaring KOSTRA

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner. Det finnes tall om f.eks. pleie- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og det kan gjøres sammenligninger mellom kommuner, med regionale inndelinger og med landsgjennomsnittet.

Nøkkeltall

Underskuddsinndekning

Kommunestyret vedtok i økonomiplanen for 2015-2018 en underskuddsinndekning fordelt på ni år. Kommuneloven åpner for å kunne søke om inntil 10 års inndekning. En inndekning utover fire år krever godkjenning fra kommunal- og moderniseringsdepartementet. Departementet godkjente i brev datert 29.10.2015 kommunestyrets vedtatte forpliktende plan. Den forpliktende planen er gjengitt i tabellen under.

År	Merforbruk	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2011	143 355 348	9 400 000	10 000 000	20 000 000	35 000 000	45 000 000	23 955 348			
2012	71 044 568						21 044 652	45 000 000	4 999 916	
2013	74 859 055								40 000 084	34 858 971
Sum	289 258 971	9 400 000	10 000 000	20 000 000	35 000 000	45 000 000	45 000 000	45 000 000	45 000 000	34 858 971

Det ble i forbindelse med årsregnskapet for 2014 foretatt en inndekning i henhold til planen på 9,4 mill. kroner. Det akkumulerte merforbruket ved inngangen til 2015 er dermed redusert til 279,9 mill. kroner.

Regnskapet for 2014 ble avsluttet med et mindreforbruk på 3,3 mill. kroner etter inndekning av tidligere års merforbruk med 9,4 mill. kroner. Mindreforbruket ble i kommunestyret 7. mai 2014 sak 2015/ 45 vedtatt avsatt til et disposisjonsfond merket underskuddsinndekning.

Fellesinntekter

Utvikling i fellesinntektene i perioden kan oppsummeres slik: (tall i hele 1000)

Fellesinntekter	B 2015	B 2016	Ø 2017	Ø 2018	Ø 2019
Rammetilskudd	-835 418	-859 464	-887 085	-909 116	-933 575
Skatt inntekt/ formue	-600 769	-649 117	-670 757	-688 759	-708 248
Kompensasjonstilskudd	-7 200	-7 100	-6 900	-6 716	-6 500
Sum statstilskudd	-1 443 387	-1 515 681	-1 564 742	-1 604 591	-1 648 323
Sum inntektsvekst		5	3,2	2,5	2,7
Eiendomsskatt - verk og bruk	-40 400	-37 000	-37 000	-37 000	-37 000
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-40 000	-41 600	-41 600	-41 600	-41 600
Sum eiendomsskatt	-80 400	-78 600	-78 600	-78 600	-78 600
Renter løpende lån	47 349	49 548	51 594	59 780	63 363
Renter driftskonto	8 042	7 500	7 500	7 500	7 500
Renter formidlingslån	6 290	6 800	7 600	8 000	8 400
Bankomkostninger	100	250	250	250	250
Avdrag lån	53 840	56 000	63 000	71 000	74 000
Sum finansutgifter	115 621	120 098	129 944	146 530	153 513
Renter - bankinnskudd og fond		0			
Renter - utlån	-5 650	-5 950	-6 000	-6 000	-6 000
Utbytte fra selskaper	-8 329	-4 400	-4 400	-4 400	-4 400
Sum finansinntekter	-13 979	-10 350	-10 400	-10 400	-10 400
Inndekning av tidligere års merforbruk	10 000	20 000	35 000	45 000	45 000
Avsetning til/ bruk av fond (e-skatt)	4 028	1 700	1 700	1 700	1 700
Sum disposisjoner	14 028	21 700	36 700	46 700	46 700
Sum fellesinntekter	-1 428 798	-1 462 833	-1 487 098	-1 500 361	-1 537 110

Rammetilskudd og skatteinntekter er beregnet ut i fra en middels befolkningsvekst og med en moderat inntektsvekst. Økningen i årlige frie inntekter er anslått til 4,5 mrd på nasjonalt nivå for perioden fra 2017-2019.

Kompensasjonstilskuddet er beregnet på bakgrunn av prognosene som foreligger på gjeldende lån i Husbanken. Kompensasjonstilskuddet synker i takt med nedbetalingen av lån som er tatt opp til formålet (skole- og helsebygg).

Rentene er beregnet ut i fra lave nivåer i hele planperioden, det er ikke anslått vesentlig økning i rentenivået i løpet av planperioden. Dette fordi rådmannen mener det vil være uhensiktsmessig å

gjøre ytterligere sikringer nå når rentenivået er lavt, og prognosene er lave i lang tid fremover. Rentenivået vil dermed ikke være høyere i slutten av perioden, men rentekostnadene øker som følge av økt låneopptak. Det generelle rentenivået vil da fortsatt være lavt sett i historisk sammenheng.

Langsiktig gjeld avdras med lengste mulige avdragstid. Startlånsordningen er videreført på nivå fra 2015, det vil si med en årlig økning i planperioden på 40 mill. kroner.

Det er i oversikten lagt opp til en inndekning av tidligere års merforbruk med følgende profil i perioden: 10 mkr (2015), 20 mkr (2016), 35 mkr (2017), 45 mkr (2018) 45 mkr (2019). Ved ett eventuelt vedtak om å øke eiendomsskatten vil dette kunne gi 20 mill. kroner i ekstra nedbetaling i 2016, 33,8 mill. kroner i 2017 og 49,1 mill. kroner i 2018. I 2019 kan eiendomsskatten reduseres noe slik at siste del av det akkumulerte underskuddet kan dekkes inn og kommunen kan være ute av ROBEK-lista når 2019 års regnskap er vedtatt.

Investeringsbudsjett

Rådmannen legger opp til ett relativt ekspansivt investeringsbudsjett i perioden. Dette er i all hovedsak investeringer som må gjennomføres for å oppnå kostnadsreduksjoner i drift. Isolert sett øker kostnadene knyttet til både renter og avdrag, men samtidig reduseres driftskostnadene betydelig som følge av investeringer i infrastrukturen. Det fremgår av de enkelte investeringsbeskrivelsene, samt tiltaksbeskrivelsene hvor mye rådmannen mener det er mulig å spare på disse investeringene. Låneopptak i VAR-sektoren og låneopptak knyttet til videreutlån anses som selvfinansierende.

Langsiktig gjeld

Halden kommunes langsiktige gjeld (eksklusiv pensjonsforpliktelser) utgjorde ved utgangen av 2014 92,8 % av driftsinntektene. Halden kommune har dermed i løpet av kort tid gått fra å være den kommunen i Østfold med høyest lånegjeld til å være en kommune «midt på treet. Landsgjennomsnittet for alle landets kommuner utenom Oslo i 2014 var på 91,2 %. Rente- og avdragsbelastningen utgjør 111 mill. kroner i 2016 og øker til 139 mill. kroner i 2019. Den langsiktige gjelden bør likevel reduseres på sikt.

Gjeldsgraden målt i prosent av driftsinntekter vil være om lag 87 % ved utgangen av 2019

Sammenhengen mellom økonomiplan og kommunens planverk

Kommunens overordnede planverk består av 3 planer:

- Kommuneplanens samfunnsdel - vedtatt høsten 2010
- Kommuneplanens arealdel - vedtatt juni 2011
- Økonomiplan

Kommunestyret vedtok i november 2012 den første kommunale planstrategien. Planstrategien 2012-2015 ble evaluert høsten 2015, og formannskapet vil legge disse erfaringene til grunn ved utarbeidelse av planstrategi 2016-2019.

Rådmannen ber Formannskapet i sak 2015/109 om at det opprettes en politisk styringsgruppe for arbeidet med utarbeidelse av planstrategi 2016 – 2019. Arbeidet skal avsluttes slik at kommunestyret innen utgangen av oktober 2016 kan vedta kommunal planstrategi for 2016 – 2019 for Halden kommune.

Det administrative arbeidet så langt har gått til å fremskaffe bakgrunnsinformasjon og statistikkdata på Halden-samfunnet. Videre er det igangsatt et arbeid på å gjennomgå kommunale planer og vurdere deres status i forhold til gjennomføring, aktualitet og tilpasning til den økonomiske situasjonen og økonomiplanarbeidet. Dette arbeidet ventes å være gjennomført innen utgangen av 2015.

Rådmannen vil fremheve følgende visjon som er hentet fra samfunnsplanen:

Halden kommune skal målrettet arbeide for å styrke den positive utviklingen Haldensamfunnet er inne i, slik at Halden blir det beste sted å være for de som bor her, næringslivet, institusjoner, og for de som ønsker å flytte hit for å bosette seg eller etablere næringsaktivitet.

Strategiske grep

Rådmannens forslag til økonomiplan 2016-2019 legger vekt på nødvendige driftsreduksjoner for å kunne følge den forpliktende planen for inndekning av akkumulert merforbruk. Selv med betydelige tjenestereduksjoner, ned til et nivå hvor Halden kommune bruker langt under det nivået sammenlignbare kommuner bruker på lignende tjenester, vil det ta ni år å dekke inn det akkumulerte merforbruket. Rådmannen mener derfor at det vil være viktig å utnytte det potensialet som ligger i eiendomsskatten. På den måten kan nedbetalingstiden reduseres til seks år. Det er samtidig viktig å vise en utvikling av samfunnet i et lengre tidsperspektiv. En retning som det samlet kan jobbes for, til tross for begrensede økonomiske midler. I en tidsepoke på seks til ni år vil det komme flere muligheter som må utnyttes. Halden kommune og Haldensamfunnet har betydelige ressurser og muligheter som det er viktig å videreutvikle.

Mangfold og inkludering

Integrering vil få økt oppmerksomhet i planperioden. Halden har valgt å ta i mot flere flyktninger for bosetting. Kommunen vil i likhet med landet for øvrig, bli utfordret i arbeidet med mottak av mennesker rammet av krigføring. At kommunen i økende grad anerkjenner integreringsperspektiver er et godt utgangspunkt for bedre utnyttelse av de ressursene innvandrere representerer, og for å tilpasse tjenestene bedre for en mangfoldig befolkning.

Inkludering i arbeidslivet løser store samfunnsproblemer. Ungdom faller utenfor arbeidsmarkedet, først og fremst på grunn av mangel på kompetanse, ikke på grunn av dårlig helse eller diskriminering. Fellestrekk for ungdom som oppsøker NAV-kontoret, er at de ikke har fullført videregående opplæring, har liten eller ingen arbeidserfaring og har en historie med manglende mestring, lav selvfølelse og lite motivasjon i skolen.

Sentrale myndigheter har et økt fokus på kommunenes ansvar for forebygging av radikalisering, voldelig ekstremisme og utenforskap. Utfordringer knyttet til problematikken rammer like gjerne etniske nordmenn som personer med annen etnisk opprinnelse. Opplevd utenforskap må møtes med god kunnskap, og den skal gi trygghet og grunnlag for forutsigbarhet med hensyn til evne og kapasitet til å håndtere bekymring når den oppstår.

Eksisterende strukturer ligger til grunn for arbeidet med en samlet oppvekstplan. Den vil samle delplaner på ulike fagområder, og bør gjenspeile en inkluderende praksis, hvor arbeid, oppvekst, språk, likestilling og deltakelse skal være i fokus.

Mangfoldsråd og Politiråd etableres i planperioden som en ressurs i arbeidet.

Sentrumsutvikling

Halden har et fint sentrumsområde, som innbyggerne setter pris på og som vi liker å markedsføre. Aktiviteten i sentrumsområdet, og da spesielt sentrumsområdets nordside har opplevd en endring den siste tiden. Flere butikker har opphørt/ flyttet uten at nye har blitt etablert. Det pågående sentrumsplanarbeidet har som mål å legge til rette for et levende sentrum gjennom økt boligbygging, bedre infrastruktur og flere og bedre sentrumsfunksjoner. Planutvalgets vedtak knyttet til behandlingen av sentrumsplanen er fulgt opp av rådmannen, og rådmannen ser det som viktig at planen nå kommer tilbake til politisk behandling.

Boligutvikling

I den vedtatte arealplanen er fortetting av boliger en målsetting, og mye av behovet fremover skal dekkes gjennom fortettinger i sentrum. Ambisjonen er å legge til rette for opp mot 1000 nye boenheter i sentrumssonen. Fortettingen i sentrum vil skje gjennom både utvikling av nye områder, men også ved at det legges til rette for boliger gjennom transformering og utfylling av eksisterende områder.

Kartlegging av slike områder pågår i forbindelse med ferdigstillingen av sentrumsplanen. Flere kvartaler på nordsiden av sentrum vil være fremtidige områder for boligetablering. Større funksjonelle leiligheter i sentrum med gode løsninger og rekreasjonsmuligheter, vil kunne være med på å trekke flere barnefamilier til sentrum. Fra rådmannens side legges det konkret opp til prosesser

knyttet til kommunens /Halden kommunale pensjonskasses områder rundt St.Joseph og Svenskegt. 5/Jacobs Blocksgate 4 i 2016. Videre er utviklingen av Tyska og Hollenderen og andre tomteområder eid av private i sentrum fokusområder for boligbygging og økt fortetting.

Det skal legges til rette for at sentrum skal bli et godt sted å bo for alle aldersgrupper. Det vil fremover legges vekt på å styrke de funksjonene som bygger opp under dette. Planlegging av nytt skolesenter i sentrum og økt innsats på å få aktivitet inn i ledige kommunale bygg vil være prioritert. Nye og bedre lokaler til ungdomsaktiviteten som i dag har tilhold i deler av Konservativen vil søkes løst i løpet av året.

Trafikkmønster

Trafikkmønster og tilførsveier til sentrum omhandles i sentrumsplanen. De behov som sentrumsplanarbeidet har avdekket går i hovedsak på tiltak som bør/må gjøres på fylkesvei 21 og 22. Det arbeides med å få frem prosjekter på rundkjøringer i Håkon 7. vei for å lette trafikkavviklingen inn og ut av sentrum. Videre er det fremmet to alternativer med tunnel. Ett fra Vaterland bru og frem til Adelgata og et fra Vaterland bru og opp mot Iddeveien. Begge prosjektene vil løse trafikkproblemene gjennom Elvegata og Wiels plass. Byutviklingsmulighetene vil være langt større enn i dag ved å få på plass en slik løsning. Kostnadsrammen for tunnelloøsningene er om lag 180 mill. kroner.

Med Os-området som fremtidens kraftsenter for skole og idrett, mener rådmannen at dette området bør bindes sammen med sentrum på en bedre måte.

Kollektivterminal

Halden sentrum har i dag ingen kollektivterminal. Et kollektivknutepunkt med gode parkeringsmuligheter vil være vesentlig for Haldens attraktivitet som pendlerby i fremtiden og må sees i sammenheng med planer for fremtidig byutvikling. Knutepunktet for kollektivtrafikk sentralt i Halden vil videre måtte sees i sammenheng med fremtidig løsning knyttet til IC og trasèvalg. Høsten 2015 er det inngått avtale med Jernbaneverket vedr midlertidig av- og påstigningsplass i Jernbanegata. Dette vil løse noen av utfordringene knyttet til kollektivtrafikken i sentrum, men i så måte i et kortsiktig perspektiv. Jernbaneverket på sin side har opparbeidet parkeringsplass i samme område, noe som har bidratt til en bedre tilgang på parkeringsplasser generelt på sydsiden.

Demensomsorg

Den fremtidige utviklingen i helse- og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av at det vil være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere det økte antallet pasienter og oppdrag som vil komme i årene fremover. De tradisjonelle langtidsplassene ved sykehjemmene vil i første rekke bygges opp rundt mennesker med demens – i de tilfellene hvor det ikke lenger er tilstrekkelig med tilrettelagte tjenester i hjemmet. Kommunen yter i dag bo- og omsorgstjenester til personer med demens på mange arenaer. Dette skaper utfordringer knyttet til både det å skape gode og robuste fagmiljøer, men også i forhold til en effektiv ressursutnyttelse. For å kunne gi et best mulig tilbud til brukerne planlegges det derfor et nytt demenssenter på Bergheim. Senteret må imøtekomme både beboernes, pårørendes og kommunens behov for individuell tilpasning og tilrettelegging av effektiv drift på tvers av avdelinger.

Boligsosialt program - andre tilrettelagte boliger

Det boligsosiale utviklingsprogrammet sluttføres i løpet av 2015. Det satses videre på utviklingsprosjekt i forhold til bolig, boforhold og oppfølging i tråd med strategiplanen «Bolig for velferd» 2014-2020. Det vil bli utarbeidet en ny samarbeidsplattform med Husbanken fra 2016. Det boligsosiale arbeidet og fokuset må inngå som en sentral del av planprogrammet og det vil vurderes om det bør utarbeides en egen plan – for eksempel en kommunal «Boligplan» eller «Boligpolitisk handlingsplan». Gjennom Boligsosialt utviklingsprogram er det vedtatt en rekke tiltak knyttet til boliger. Det er prosess rundt flere;

- Tilrettelagte livsløpsboliger
- Større familieleiligheter og to leilighetskonsept med 4 – 6 leiligheter i hver
- Tilrettelagte boliger for yngre personer med nedsatt funksjonsevne
- Modulhus (ca. 4) til personer som har store utfordringer med å bo
- Boligkompleks 20 – 30 leiligheter med kommunal tildelingsrett på 20-30 % av boligmassen

Havneområdet

Havneaktiviteten kan være i endring ved Halden Havn. Norske Skog Saugbrugs er en betydelig aktør på havna med sin virksomhet. Selskapet har satt fokus på sin logistikk og transportvirksomhet. Halden kommune arbeider tett med Norske Skog Saugbrugs for å se hvilke muligheter som åpner seg for fremtidig drift og bruk av Halden havn. Nexans som den andre store aktøren på havna er trukket med i dette arbeidet.

Nylig vedtatt strategiplan for Halden havn er førende for rådmannens arbeid med utvikling av havna gjennom 2016.

Skolestruktur

Arbeidet med kommunens fremtidige skolestruktur er krevende. Det er mange hensyn og behov som skal ivaretas, og det skal legges gode føringer for fremtiden.

Arbeidet med skolestruktur engasjerer mange mennesker og innebærer mange vurderinger av stor betydning for fremtidig utvikling av Halden som bosted. Det er viktig for kommunen å markere seg som en god skoleeier. Skolestrukturen skal være innrettet for fremtiden og være klar til å møte morgendagens pedagogiske utfordringer. Samtidig må en ny skolestruktur være kostnadseffektiv.

En fremtidig skolestruktur – robust og god – må sees oppimot følgende vurderinger;

- En skolestruktur som innrettes for å oppnå robuste og gode fagmiljøer
- En skolestruktur skal innrettes for å oppnå et godt læringsutbytte til det beste for elevene
- Kommunens boligbyggeprogram
- Utfordringer knyttet til infrastruktur og trafikkbilde
- Fremtidige pressområder i kommunen som vil påvirke skolestruktur og skolekapasitet
- Investeringer som er gjort på de ulike skolene i kommunen vår gjennom de ti siste år – enten ved nybygg, påbygginger og rehabiliteringer

Skole er en viktig faktor i utviklingen Halden kommune. Rådmannen mener at en moderne skolestruktur vil være positivt for kommunens omdømme og gjøre den mer attraktiv for ny bosetting, noe som igjen vil bidra positivt til fremtidig rekruttering og næringsutvikling. Kommunens skoler skal være kvalitative gode, funksjonelle, effektive og tilpasset dagens og morgendagens pedagogiske krav.

Haldens fremtid skal være basert på kunnskap. Vi ønsker å være attraktive og konkurransedyktige.

Halden kommunes skolestruktur og forslag til skolebruksplan har vært et viktig tema i 2015 og en skolebruksplan med fokus på stordriftsfordeler og fleksibilitet ble vedtatt i juni 2015. Planen gikk i hovedsak ut på bygging av en ny barneskole, ombygging og omgjøring på eksisterende skoler, bygging av en stor 1-10 trinns sentrumsskole samt ny vurdering av dagens skolekretsgrenser. Investeringer knyttet til forprosjekter og prosjekter er lagt inn i planperioden.

Forprosjekt til nye Idd skole er i gang og videre arbeid her samt midler til byggeprosessen er lagt inn for de neste to årene. Skolebruksplanen viser til at den nye skolen bør inkludere Folkvang skole. Midler til forprosjekt knyttet til ny sentrumsskole og til en utredning i forhold utvidelsesmuligheter på Stupe ungdomsskole er også lagt inn i budsjett for neste år. I forbindelse med forprosjekt for utredning av en ny sentrumsskole avsetter rådmannen i tillegg midler til utredning av en ny idrettshall med 2 baner i tilknytning til en eventuell ny sentrumsskole.

Lokalitetene til personalet og administrasjonen ved Hjortsberg skole, er etter dagens standarder, å anse som lite funksjonelle og utslitte. Dette medfører betydelige utfordringer for personalet og ledelsen ved skolen. Det ble i juni 2015 vedtatt at byggetrinn 3 skulle vurderes igangsatt og eventuelle midler innlemmes i budsjett for 2016. I byggetrinn 3 skulle en i hovedsak vurdere å utbedre personalets og administrasjonen behov for nye og funksjonelle romløsninger. Halden kommunes økonomiske situasjon gjør at man vanskelig kan foreta investeringer uten samtidig kunne peke på umiddelbar reduksjon i driftskostnader. Et byggetrinn 3 vurderes ikke å kunne gi reduksjon i driftskostnader. Framskrivning av elevgrunnlaget viser at skolen er nær en topp i elevtallet, samt at perspektivene peker på en tydelig reduksjon i elevtallene for kommende periode. Rådmannen vil på dette grunnlag legge til grunn at en ikke går videre med byggetrinn 3 på Hjortsberg skole, det legges derfor ikke inn i midler til byggetrinn 3 i budsjett 2016.

Barnehagestruktur

I økonomiplan 2015-2018 ble det vedtatt føringer for fremtidige kommunale barnehager. Tanken var å selge/nedlegge 7 kommunale barnehager og etablere en ny større kostnadseffektiv barnehage. Rådmannen har ikke igangsatt dette arbeidet.

Situasjonen ifh dekningsgrad er pr tidspunkt at det finnes en overdekning av plasser i Halden totalt sett. Pr oktober var det 36 plasser ledige. Denne situasjonen vil, dersom en legger til grunn SSB sin MMM-modell for framskrivning, vedvare frem til årsskifte 2018/2019. Med bakgrunn i dette foreslår rådmannen å legge ned Tistedal Barnehage fra august 2016. Tistedal barnehage er gammel, liten og uhensiktsmessig i sin utforming og har lite areal ute. I nærheten åpnes fra 01.01.16 ny barnehage med 80 plasser.

Før prosessen med en videre reduksjon av kommunale barnehager gjennomføres, ønsker rådmannen en noe større prosess knyttet til den fremtidige barnehagestrukturen og den kommunale rollen i denne. Blant annet ønsker rådmannen også å vurdere barnehage i forbindelse med fremtidig utbygging av Os-området.

Kommunens rammebetingelser

Befolkningsutvikling

Prognose folketall for neste år og for økonomiplanperioden

Prognosen for folketallsutviklingen bygger på SSB's prognose for middels folketallsutvikling.

Befolkningsutviklingsprognose	2015	2016	2017	2018	2019
Innbygger 0-2 år	959	965	983	1007	1030
Innbygger 3-5 år	1 065	1 057	1 044	1 053	1 060
Innbygger 6-15 år	3 603	3 635	3 674	3 684	3 721
Innbygger 16-22 år	2 773	2 760	2 754	2 739	2 721
Innbygger 23-66 år	17 087	17 231	17 364	17 533	17 711
Innbygger 67-79 år	3 380	3 520	3 658	3 793	3 904
Innbygger 80-89 år	1 220	1 213	1 193	1 174	1 176
Innbygger 90 år og over	306	303	314	312	310
Sum folketall	30 393	30 684	30 984	31 295	31 633

Den prognostiserte veksten i kommende femårsperiode (1 240 innbyggere) er noe lavere enn veksten i de foregående 5 år. Etter rådmannens syn vil en befolkningsvekst høyere enn 300 mennesker hvert år være avhengig av at reisetiden til Oslo reduseres til under 1 time og at attraktive boliger bygges ut i sentrum i en høyere takt enn utvikling og utbygging i andre kommuner. Videre vil rimeligere boalternativer enn i andre kommuner være et insentiv for økt tilflytting.

Høsten 2015 er det registrert ledige barnehageplasser i Halden kommune. Fra januar 2016 åpner en ny barnehage med godkjenning for 80 barn i Tistedalsområdet. Når nye, store barnehager åpner vil disse i all hovedsak tiltrekke seg brukere som allerede har plass i eksisterende barnehager i området. Dette kan medføre at en ikke får utnyttet kapasiteten, og således får ineffektiv drift. Rådmannen forslår på denne bakgrunn å legge ned Tistedal barnehage, med virkning fra august 2016. Med en målsetting om at dekningsgrad sikres og kommunen ivaretar sin plikt, mener rådmannen at barnehagestrukturen må vurderes kontinuerlig.

Det er viktig for Halden kommune at skoletilbudet i den videregående skolen ikke bygges ytterligere ned. Ungdommer som bruker mer av sin tid i ung alder innenfor kommunens grenser har en større sannsynlighet for å bli boende eller komme tilbake til byen etter endt utdanning i en annen del av landet.

Befolkningen blir friskere og lever lenger, mens kostnadene knyttet til behandlingsmulighetene med den medisinsktekniske utviklingen øker betydelig. Samhandlingsreformen forutsetter at det er kommunens ansvar å ivareta pleiebehovet i en slik utvikling. Økningen av andel eldre i gruppene over 90 år vil sannsynligvis øke utover i perioden og kreve mer ressurser. Tjenestene til brukergruppen skal i Halden kommune primært gis gjennom den ambulerende hjemmetjenesten. I så måte vil det være viktig for kommunen å være bidragsyter i utbygging og utvikling i boligmasse, slik at forholdene blitt lagt til rette for det.

Bosetting av flyktninger i 2016-2019

Halden kommune har bosatt flyktninger fra 2011. Ut fra den aktuelle og krevende flyktningsituasjonen i Europa, som Norge i økende grad også blir del av, anmoder IMDi (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet) kommunene om å bidra til bosetting av flyktninger som har fått opphold i Norge. Halden kommunestyre vedtok i juni 2015 å bosette 48 personer i 2015 og 40 personer i 2016.

Kommunen vil allerede før nyttår bli utfordret på å motta et langt større antall mennesker i årene 2016-2019. Avhengig av utviklingen i migrasjonen i Europa, kan det også bli aktuelt å etablere mottak for asylsøkere som venter på å få sin søknad avklart. UDIR kartlegger mulige lokasjoner i samtlige kommuner som et beredskapstiltak. Det er også stort behov for særskilte plasser for enslige mindreårige barn og unge. Bosetting av flyktninger for perioden 2016-2019 vil bli lagt frem for politisk behandling.

For å være best mulig beredt til å møte utfordringene, innretter rådmannen arbeidet ved å samle ressurser med en bredt anlagt tilnærming. Det skal arbeides helhetlig og tverrfaglig. Ressurser fra så vel NAV som de ulike kommunalavdelingene inngår i et nettverk.

Å finne egnede boliger til flyktninger kan være en utfordring. Det er avgjørende at kommunens vedtak om bosetting følges opp gjennom boligplan og aktiv bruk av Husbankens ordninger. Halden kommune er med i BOSO (boligsosialt utviklingsprogram) som vil være et viktig virkemiddel i bosettingen.

Det er positivt at det gjennom BOSO, satses på familieleiligheter. For å få til en vellykket inkludering av flyktninger som innebærer arbeid og utdanning, er en tilfredsstillende bolig av stor betydning. Halden kommune gjennom NAV har bidratt til etablering av flere enslige personer som har takket ja til et Startlån. Flere kommuner ser til Halden og erfaringene med denne ordningen. I planperioden skal kommunen være med i flere prosjekter som skal bidra til økt innsats også for innvandrere. Prosjektene er tverrfaglige og tverretatlige i Halden kommune.

Bekjempelse av fattigdom

NAV-Halden skal bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Både kommunal og statlig styringslinje ved NAV Halden skal bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Arbeid er både et sentralt mål og tiltak mot fattigdom

- Å gi alle mulighet til å komme i arbeid

- Å gi barn og unge mulighet til å delta og utvikle seg
- Å bedre levekårene for de vanskeligst stilte

Både Mål- og Disponeringsbrevet og Nasjonale mål og hovedprioriteringer, legger føringer for hva NAV Halden skal ha fokus på. Gjennom følgende arbeid og prosjekter, vil NAV Halden bidra til å bekjempe fattigdom og gi mennesker muligheter:

- Bosetting av flyktninger
- Fokus på arbeid og aktivitet i alt vi gjør
- Tiltaksprosjekt «Mestring gjennom jobben» unge i arbeid gjennom tildelte fattigdomsmidler fra arbeids/velferdsdirektoratet.
- «Arbeid først», aktivitet fremfor passive ytelser. Et samarbeidsprosjekt mellom NAV Halden og IPAS. Hvor personer rekrutteres fra NAV Halden.
- Syvmil-steget initiert av Fylkesmannen, samarbeid på tvers av etater til det beste for brukene.
- BOSO-(bolig sosialt utviklingsprogram), boligoppfølger ansatt ved NAV Halden, samarbeid med øvrig boligteam i Halden kommune.
- Prosjekt «Raskere bosetting», et prosjekt som har til hensikt å øke kvaliteten i bosettingsarbeidet med flyktninger.
- Kirkens bymisjon satser i Halden. Arbeidsavklaring og diverse tiltak for brukerne ved NAV Halden. Pedalen, kafe og jobbsentral.
- Kompetanseutvikling på veiledningsområdet ved NAV Halden med bl.a HPMT(helhetlig- prinsippstyrt-metodisk tilnærming i oppfølging).
- «Jobb Halden» aktivitets plikt for økonomisk sosialhjelp
- Frivillig forvaltning
- Rett ytelse

Frie inntekter

Frie inntekter består av rammetilskudd, skatteinntekter (fra private og foretak), eiendomsskatt, og andre ikke-øremerkede statlige tilskudd, og utgjør kommunens hovedfinansiering.

Skatt og rammetilskudd

Skatt og rammetilskudd for perioden bygger på forslag til statsbudsjett for 2016. I beregningene for så vel 2016, som resten av planperioden, benyttes KS' prognosemodell.

Skatteandelen forventes å være på samme nivå som de siste årene, ca. 76,5 % av landsgjennomsnittet. Inntektsutjevningen gjør imidlertid at skatteandelen reelt sett blir på ca. 95 % av landsgjennomsnittet.

Regjeringens forslag, gitt de forutsetninger som ligger, medfører en realvekst i frie inntekter. Skatteveksten for Halden er lik gjennomsnittlig skattevekst i landet.

Rentekompensasjon for investeringer og andre frie inntekter

Skole

Reform 97 i grunnskolen utløste behov for investeringer i lokaler ettersom alle 6-åringer skulle starte på skolen. Dette ble kompensert gjennom to ulike rente- og avdragskompensasjonsordninger med 10 års varighet på inventar og utstyr og 20 års varighet på bygninger. Ordningen fases slik sett ut i 2017.

Rentekompensasjonsordninger for skolebygg ble innført i 2004. Halden kommune ble tildelt en investeringsramme på om lag 64,6 mill. kroner og har siden 2006 mottatt rentekompensasjon for dette. Det største enkeltprosjektet innenfor denne rammen var Strupe skole med 31,6 mill. kroner.

Rentekompensasjonsordningen ble videreført og Halden kommune fikk også i 2010 tildelt et grunnlag for kompensasjonsberegning på ca. 60 mill. kroner. Denne rammen er benyttet fullt ut og Halden kommune vil ikke kunne få rentekompensasjon for investeringer i skolebygg før en eventuell ny investeringsramme blir gitt via Husbanken.

Tabellen under viser grunnlag og mottatt rentekompensasjon i planperioden

Kompensasjonsår	Grunnlag	Rentekomp
2013	114 630	2 431
2014	110 372	2 341
2015	106 114	2 251
2016	101 856	2 161
2017	97 598	2 070

Tall i hele 1000

Eldreomsorg

Kompensasjonsordninger innenfor helse og omsorg knytter seg først og fremst til omsorgsreformen i 1998 som ble forlenget inn på 2000-tallet. Halden kommune har følgende rente og avdragskompensasjon i perioden:

År	Utbetaling	Renter	Avdrag	Ant sykh	Ber grlag	Ant omsbol	Ber grlag
2013	5 114	1 347	3 767	75	16 638	155	47 850
2014	5 035	1 268	3 767	75	15 690	155	45 031
2015	4 956	1 189	3 767	75	14 743	155	42 211
2016	4 878	1 111	3 767	75	13 795	155	39 391

2017	4 795	1 028	3 767	75	12 848	155	36 571

Tall i hele 1000

Reformer

Kommunereformen

Kommunestrukturen har ikke gjennomgått store endringer siden 1960- tallet, men samfunnet for øvrig har opplevd store endringer. Kommunene har de siste femti årene fått stadig flere oppgaver og økt ansvar. Kommunene er i dag helt sentrale aktører i forhold til å løse viktige samfunnsoppgaver. Regjeringen ønsker derfor en kommunereform for styrket lokaldemokrati, bedret tjenestetilbud og mer rettsriktig og effektiv forvaltning. Kommunereformen er ment å skulle gi kommunestyrenene økt innflytelse over forhold som er viktige for innbyggerne. Regjeringen vil gjennom reformen legge opp til en endret kommuneinndeling for å sikre og videreutvikle fremtidige velferdstjenester. Regjeringen la våren 2015 frem en stortingsmelding med forslag til nye oppgaver til kommunene. Det har vært gjennomført politiske prosesser, initiert av samme stortingsmelding knyttet til arbeidet med kommunereformen i Østfold. En endring i kommunestrukturen vil selvsagt kunne ha effekt for Halden kommune. På bakgrunn av gjennomførte samtaler med nærliggende kommuner er dette på nåværende tidspunkt ikke tatt med i økonomiplanen.

Samhandlingsreformen

Ny helse- og omsorgslov gjeldende fra 01.01.2012 herunder Samhandlingsreformen, innebærer overføring av en rekke oppgaver fra spesialisthelsetjenesten til kommunene. Halden kommune ser i øyeblikket følgende driftsutfordringer:

Døgntilbud øyeblikkelig hjelp

Kommunene er pålagt innen 2016 å opprette døgntilbud for øyeblikkelig hjelp. Halden Kommune iverksatte dette tilbudet allerede 01.10.2012. Tilbudet er opprettet innenfor eksisterende drift, tiltaket innebærer ingen økning i antall senger innenfor sykehjemsdriften. Tiltaket er opprettet i en samhandling med Aremark kommune. Tiltaket er fullfinansiert med 50 % fra staten og 50 % fra helseforetaket. I tråd med opplysninger fra Helsedirektoratet gir dette tiltaket et tilskudd totalt pr. år på ca. 6,7 mill. kroner. Tiltaket finansierer drift av 4 ø-hjelps senger, lokalisert til Helsehuset for Halden og Aremark. Fra 2016 finansieres tiltaket over rammetilskuddet til kommunen. Tilskuddet er således ikke øremerket som opprinnelig. Fra samme tidspunkt bortfaller også helseforetakets finansiering av tilbudet.

Rehabilitering

Halden kommune har pr. juli 2014 en egen rehabiliteringsavdeling med 20 senger, hvorav 10 benyttes til rehabilitering og 10 til ordinære korttidsplasser. Avdelingen driver i dag aktivt med rehabiliteringsarbeid i samarbeid med Sykehuset Østfold HF. Samhandlingsreformen gir føringer på oppgaveforskyvninger mellom helseforetaket og kommunen.

Rådmannen har igangsatt et forberedende arbeid med den hensikt å innføre hverdagsrehabilitering som metode i pleie og omsorgssektoren i kommunen. Hverdagsrehabilitering henspiller på at det

jobbes mot en praksis hvor kommunen går inn med en relativt sett betydelig tverrfaglig ressursinnsats i de første to, tre ukene etter at en pasient blir utskrevet fra sykehus. Hensikten er å reetablere / etablere et ferdighetsnivå hos den aktuelle brukeren som gjør at kommunen raskt kan redusere tjenesten helt eller betydelig. Sett fra et brukerperspektiv, vil hverdagsrehabilitering dreie fokus i tjenesteytingen fra passiv mottak av bistand, til fokus på egenmestring. Hverdagsrehabilitering er en metode som krever god planlegging, tverrfaglig samarbeid, finansiering og evne til nytenkning.

Rus/psykiatri

Regjeringen vil styrke innsatsen på rusfeltet gjennom en ny opptrappingsplan som skal bidra til kapasitet og kvalitet i tilbudet til personer med rusproblemer. Regjeringen tar sikte på å fremme planen for Stortinget i løpet av 2015. Kommunen har etter flyttingen av psykiatritjenesten til Kalnes registrert en noe endret utskrivningspraksis fra spesialisthelsetjenesten innenfor dette fagfeltet. Blant annet har sykehuset, ved flytting til Kalnes, ikke lenger treningsleiligheter til disposisjon for målgruppen. Dette stiller kommunen overfor store og vanskelige utfordringer og rådmannen signaliserer en bekymring rundt denne tematikken spesielt. Det har vært flere, dog et fåtall, nylig og store saker hvor det ikke har vært enighet rundt ansvarsfordelingen mellom sykehus og kommunen knyttet til oppfølging av enkeltbrukere. Disse har blitt fremlagt for både departement og fylkesmann, og kommunen har i disse sakene vunnet frem med sitt syn. Like fullt er det grunn til stor oppmerksomhet rundt dette forholdet.

Forebyggende arbeid

Rådmannen vil gjennom planen for forebyggende helsearbeid komme tilbake med beskrivelse av tiltak og kostnadsvurderinger. I planen vil det også bli vurdert tiltak av generell forebyggende karakter innenfor bl.a de ambulerende hjemmebaserte tjenester. Den overordnede målsettingen i alt arbeid som relateres til forebyggende helsearbeid, er å iverksette tiltak som utsetter og reduserer behovet for tjenester.

Velferdsteknologi.

Halden kommunen har gjennom blant annet strategisk næringsplan satt søkelyset på innovasjon. Innovasjon i kommunesektoren vil bli svært viktig i tiden fremover for å møte den demografiske utviklingen og fremtidige krav og forventninger. Som partner i NCE, har Halden kommune nettopp innledet et samarbeid hvor bruk av ny teknologi og nye plattformer vil bidra til en trygg og god oppfølging av brukere. I første omgang relateres dette til samhandlingsreformen hvor et utvalg av utskrevne pasienter fra sykehuset koordineres gjennom en virtuell avdeling.

Halden vil være blant de første kommunene i Norge som oppretter en slik teknologibasert virtuell avdeling, og det blir spennende å være med på utvikle og forhåpentligvis ekspandere prosjektet til å gjelde flere områder.

Kommunereformen.

Den nye kommunereformen planlegges iverksatt fra 2020. Den vil i så fall kunne gi nye oppgaver til kommunen. Målene for reformen er gode og likeverdige tjenester til innbyggerne, helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, bærekraftige og økonomisk robuste kommuner og styrket lokaldemokrati. Det er et overordnet mål at kommunene styrkes som tjenesteprodusenter,

myndighetsutøvere, samfunnsutviklere og som demokratiske arenaer. I forslaget til reform ligger det bla. tanker om at Distriktpsikiatrisk Senter, tannhelsetjenesten, rehabilitering, frivilligsentralen og det boligsosiale området skal overføres kommunen.

Folkehelse

Det har vært en positiv utvikling i helse og levealder blant hele landets befolkning. Dette har skjedd gjennom utbygging av universelle velferdsordninger, skole, boliger, vaksiner, HMS-aspekt i arbeidslivet, og en helsetjeneste av god kvalitet. Helsetjenester av god kvalitet er viktig for å oppnå god helse i befolkningen, men i et historisk perspektiv har utviklingen i andre sektorer og bedring i velferden hatt større betydning. Velstandsøkningen har vært nødvendig for å bedre befolkningens helse.

Nå står vi overfor nye utfordringer internasjonalt og nasjonalt. Økt levealder og bedre behandling fører til at flere lever med kroniske lidelser. Flere trenger tjenester, mens det vil være færre til å yte disse. Videre står vi globalt overfor en trend med sykdommer som i mange tilfeller er knyttet til livsstil, til hva vi spiser og drikker og til manglende fysisk aktivitet. Økonomisk vil denne utviklingen by på utfordringer. Trendene nasjonalt gjør seg også gjeldende i Halden, og folkehelseprofilen viser at vårt utgangspunkt er vanskeligere enn mange andres.

I tråd med Folkehelseloven er det en ønsket utvikling hvor det forebygges i stedet for å repareres. Et systematisk folkehelsearbeid over tid er i så måte viktig både i et samfunnsøkonomisk perspektiv og hva gjelder den enkelte. Det er viktig å tenke folkehelse i alt vi gjør, inkludert i kommunens planprosesser. Det må legges til rette for å ivareta hensynet til befolkningen i utviklingen på tvers av sektorer, med tanke på fysiske og psykiske behov. Effektiv oppfølging av folkehelseloven i kommunen vil kreve at folkehelsearbeidet styrkes. Dette må imidlertid gjøres innenfor kommunens økonomiske rammebetingelser.

Lønns- og prisvekst

I statsbudsjettet for 2015 ble prisveksten for kommunale varer og tjenester (kommunal deflator) fra 2014 – 2015 anslått til 3,1 %. I Statsbudsjettet for 2016 er anslaget for lønnsveksten noe redusert, dette bidrar til en nedjustering av deflatoren til 2,7 %.

Kommunenes lønns- og prisvekst kompenseres ved å øke rammetilskuddet med den kommunale deflatoren.

Kommunal deflator er sammensatt av lønnsveksten og prisveksten på varer og tjenester:

Ved beregning av pris- og lønnsvekst i perioden 2016-2019 er det lagt til grunn en framskrivning på brutto lønn, refusjoner, kostnader og inntekter. Grunnlaget for framskrivningen er:

	2016	2017	2018	2019
Lønn/ refusjoner	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Andre utgifter	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %

Andre inntekter	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %

Framskrivningen av lønn inkluderer også overhøyet fra året før.

Det er ikke tatt hensyn til økte vedlikeholdskostnader på bygg, vei eller andre områder utover prisveksten. Antall brukere er også anslått til å være konstant.

Netto finanskostnader

Pr 31.12.2014 består Halden kommunes langsiktig gjeld av følgende:

Langsiktig pensjonsforpliktelse	2 536 253 mkr
Innlån til utlån (Startlån)	242 970 mkr
Annen langsiktig gjeld	1 694 580 mkr

Renteutgifter

Langsiktig pensjonsforpliktelse er en beregning som fremkommer gjennom livselskapets aktuaroppstilling. Pensjonsforpliktelsen forrentes ikke, men synliggjør pådratt pensjonsgjeld.

Startlån er kommunens innlån fra Husbanken for videre utlån til kjøp av bolig.

Av annen langsiktig gjeld utgjør ca. 605 mill. kroner gjeld til VA- investeringer. Dette beløpet er hentet fra beregningsskjemaer som legges til grunn for kalkulatoriske renter og avdrag på dette området. Reelt sett er nok gjelden noe høyere, i og med at kommunen i 2007 forlenget avdragsperioden, gjennom å legge metoden forenklet brøk og senere regnearkmodellen til grunn for beregning av avdrag. Videre er det ved utgangen av 2014 et etterslep i gjennomføringstakten av vedtatte VA-investeringer.

Av den totale langsiktige gjelden på 1,69 mrd var 68 % bundet/ knyttet til rentebytteavtaler pr. 31.12.14. Dette er senere redusert og utgjør nå 51 % pr. oktober 2015. Dette er i henhold til kommunens finansreglement om at kommunen skal ha en lav til moderat risikoprofil. I henhold til reglementet skal 75 % av lånene maksimalt være til flytende eller fast rente. Porteføljen har spredninger på forfall 10 år frem i tid.

For andel gjeld på flytende vilkår er følgende rente lagt til grunn respektive år av eksisterende lånemasse:

2015	2016	2017	2018
1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %

Det forventes en moderat utvikling i aktivitetsveksten i Norge i årene fremover, i tillegg forventes det kun en svak utvikling internasjonalt. Halden kommune har en relativt høy andel gjeld bundet til

fastrente de nærmeste årene og til sammen gjør disse faktorene at lånerenten forventes å være lav i hele planperioden.

Renteinntekter

Kommunen har ikke overskuddslikviditet, og Halden kommune vil være i behov av å sikre seg en trekkrettighet også etter at den økonomiske balansen er gjenopprettet. Hovedårsaken til dette er en antagelse om at fremtidige premieinnbetalinger vil være større enn de årlige kostnader

Det forventes kun svært lave renteinntekter som følge av saldo på enkelte kontoer som ikke er en del av konsernkontoen (f.eks skattetrekkskonto).

Renter på videreutlån inntektsføres i drift. Disse er i planperioden beregnet med bakgrunn i utlån pr 31.10.15 og årlige opptak og utlån på 40 mill. kroner i 2016-2019.

Utbytte fra Selskaper

Utbytte fra Østfold Energi ASA er videreført i forhold til budsjett 2015. Dette i henhold til vedtak i selskapets eiermøte 24. februar. For Halden kommunes del vil utbyttet trolig ligge på rundt 4,4 mill. kroner for 2016 - 2019.

Drift

Tiltak for å få balanse mellom inntekter og utgifter.

I kapittel 4 ble kommunens overordnede fellesinntekter og netto finanskostnader belyst.

Framskrivning av kommunalavdelingenes rammer før tiltak og endringer

Framskrivning B- 2015	P- 2016	P- 2017	P- 2018	P- 2019
Sentral/ felles	124 624	127 989	131 444	134 993
NAV	57 296	58 843	60 431	62 063
Undervisning og oppvekst	601 493	617 734	634 412	651 541
Kultur og idrett	42 374	43 492	44 640	45 820
Helse og omsorg	590 736	606 686	623 066	639 889
Teknisk	71 561	73 493	75 477	77 515
Sum framskrivning	1 488 084	1 528 236	1 569 473	1 611 822

Tabellen over viser kommunalavdelingenes fremskrevne rammer til budsjett 2016. Ved videreføringen av rammene i perioden 2016-2019 er det lagt til grunn en framskrivning på brutto lønn, refusjoner, kostnader og inntekter. Grunnlaget for framskrivningen er beskrevet i kap. 5.

Nedenfor stående tabell viser de endringer som er gjort i kommunalavdelingenes rammer i forbindelse med økonomiplanarbeidet.

Endringer fra 2015	2016	2017	2018	2019
Driftstilskudd private bhg - budsjettert på rådmann i 2015	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Arkivopprydding	500	500	500	500
Lederstilling næring og eiendom	2 000	2 000	2 000	2 000
Konsulentkjøp IT-avtaler drift	600	600	600	600
Allsang	2 000	2 000	2 000	2 000
Flyttet motpost avskrivninger til Fellesfunksjoner	-25 500	-25 500	-25 500	-25 500
Teknisk stab	800	800	800	800
Lengre opphold i institusjon og økte egenandeler i 2015	6 000	6 000	6 000	6 000
Korr budsjett private barnehager	4 450	4 450	4 450	4 450
Effekt av pensjon private barnehager	7 500	7 500	7 500	7 500
Driftstilskudd private bhg - ny bhg i drift fra 2016	9 800	9 800	9 800	9 800
Refusjon fra staten legges inn i rammetilskudd	7 100	7 100	7 100	7 100
Øking refusjon ressuskrevende etter manglende effekt benanningsreduksjon	-6 800	-6 800	-6 800	-6 800
Uteblitt effekt bemanningsreduksjon	16 800	16 800	16 800	16 800
Endringer fra 2015	23 650	23 650	23 650	23 650

Forholdet mellom fellesinntekter og fremskrevet rammebehov ut i fra 2014 –års tjenestenivå

	P- 2016	P- 2017	P- 2018	P- 2019
Fellesinntekter	-1 462 833	-1 487 098	-1 500 361	-1 537 110
Sum framskrivning inkl. endringer	1 511 734	1 551 886	1 593 123	1 635 472
Må dekkes	48 901	64 788	92 862	98 262

Tiltak for å møte avviket

Tiltak	P- 2016	P- 2017	P- 2018	P- 2019
Barnehage, avvikling av kommunal barnehage	-2 100	-5 050	-5 050	-5 050
SFO - enhetskostnader	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Ny skole ldd - inkludert Folkvang		-2 400	-5 800	-5 800
Feilberegning i skolebudsjett	-1 871	-1 900	-1 900	-1 900
Kostnadsreduksjon i grunnskole	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Sum tiltak undervisning og oppvekst	-18 470	-23 850	-27 250	-27 250
Reduksjon tilskudd Kirkelig fellesråd	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum tiltak kultur	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Dagsenter/ avlastning Karrestad	0	0	-3 000	-3 000
Nedleggelse av Karrestad Eldresenter	0	0	-8 000	-8 000
Nytt demenssenter Bergheim	0	0	-12 500	-12 500
Effekt av Kostra gjennomgang/ omstruktureringsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpassing	-21 025	-31 025	-31 025	-35 025
Sum tiltak helse og omsorg	-21 025	-31 025	-54 525	-58 525
Reduserte husleiekostnader	-6 405	-6 405	-6 405	-6 405
Forsterkning teknisk	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum tiltak og forsterkning teknisk	-5 405	-5 405	-5 405	-5 405
Reduksjon formannsk kto (delvis belastet rm kto)	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
NCE - utgår fra 2018			-1 000	-1 000
Generelle innsparinger/felles		-508	-682	-2 082
Reduksjon politiske godtgjørelser	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum tiltak sentraladministrasjon	-3 000	-3 500	-4 662	-6 082
Sum tiltak	-48 901	-64 788	-92 862	-98 262
Gjenstår å dekke inn	0	0	0	0

Tall i tusen kroner

Tiltakene er nærmere beskrevet senere i dokumentet.

Det er i tallmaterialet lagt opp til forventede innsparinger som følge av de investeringer som er foreslått i planperioden.

Rammer i økonomiplanen

Rammer i økonomiplanperioden	B- 2016	Ø- 2017	Ø- 2018	Ø- 2019
Fellesinntekter	-1 462 833	-1 487 098	-1 500 361	-1 537 110
Sentral/ felles	99 624	102 688	105 444	107 173
NAV	57 295	58 843	60 431	62 063
Undervisning og oppvekst	610 743	621 634	634 912	652 041
Kultur og idrett	41 404	42 284	43 000	43 850
Helse og omsorg	586 811	592 761	585 641	598 464
Teknisk	66 956	68 888	70 933	73 519
Sum rammer	1 462 833	1 487 098	1 500 361	1 537 110
Kontroll	0	0	0	0

Driftsnivået har over lang tid vært høyere enn kommunens løpende inntekter. Utfordringen er stor, men det vil være helt nødvendig å tilpasse driftsnivået i planperioden slik at kommunen kan gjenopprette økonomisk balanse i driften. Dette skal gjøres ved å gjennomføre vedtatte tiltak og vedtatte investeringer. I tillegg skal rådmannen ha fokus på en del andre områder som vil ha stor betydning for driften av organisasjonen: Videreføring av lederutvikling, kontinuerlig evaluering av organisasjonen, kompetanseutvikling og fullføring av arbeidsgiverstrategi.

Arbeidsgiverstrategi

Overordnet arbeidsgiverstrategi er en viktig del av kommunens omstillingsarbeid. En god og oppdatert arbeidsgiverstrategi er viktig i arbeidet med å være en god arbeidsgiver, rekruttere og beholde ønsket arbeidskraft.

Tydelige roller og ansvar er spesielt viktig når det gjelder arbeidsgiverområdet. Dette gjelder mellom ledere og ansatte og tillitsvalgte, lederansvaret for de ulike nivåene og mellom politisk og administrativ ledelse.

Politikerne vedtok i 2015 ny arbeidsgiverstrategi for Halden kommune.

Overordnet arbeidsgiverstrategi for Halden kommune skal i tillegg til å bidra til at kommunen anses som en god arbeidsgiver og at kommunen beholder og rekrutterer ønsket arbeidskraft, bidra til at kommunen gir gode tjenester til kommunens innbyggere.

- bidra til tydelige roller og ansvar innenfor arbeidsgiverområdet
- sikre at lov- og avtaleverk overholdes
- sikre medvirkning i prosesser
- være et ledd i kommunens omdømmebygging

Rådmannen vektlegger følgende verdier i den administrative ledelsen av kommunen:

- åpenhet
- tillit
- respekt
- redelighet

I arbeidet med strategien ble følgende perspektiver definert:

Perspektiv 1 - Halden kommunens oppdrag/utfordringer

Perspektiv 2 – den åpne organisasjon

Perspektiv 3 – helhetlig og utfordrende lederskap

Perspektiv 4 – medarbeidere

Lederutvikling

For første gang siden 2006 ble det i 2013 startet et lederutviklingsprogram. Dette arbeidet ble videreført i 2015 og planlegges også videreført i planperioden.

Den strategiske ledelsen står overfor store muligheter og krevende oppgaver når det gjelder blant annet den omfattende økonomiske omstillingen, videreutvikling av organisasjonen med fokus på klare mål, gode planprosesser, helhetlig styring og forpliktende resultatdialog. Organisasjons- og kulturbygging, videreutvikling av en fremtidsrettet arbeidsgiverstrategi, tydelige roller og godt samspill mellom politisk og administrativ ledelse vil bidra til å sikre de folkevalgte et godt beslutningsgrunnlag og lederne et eget handlingsrom.

Målsettingen med arbeidet er å styrke kompetansen blant kommunens strategiske ledere slik at den enkelte leder kan løse oppgavene til beste for brukere og ansatte.

Aktuelle temaer i ledelsesutviklingen er:

- Organisasjonsforståelse i et systemteoretisk perspektiv
- Samhandling og tydelighet på aksept av roller og oppgaver
- Ledelse av folkevalgt styrte organisasjoner
- Lederen som arbeidsgiver – arbeidsgiverrollen
- Identifisere, forstå og håndtere bevisste og ubevisste krefter
- Opplæring i konkret oppgaveløsning innenfor personal- og økonomiområdet og i bruk av elektroniske verktøy som kan effektivisere driften

En videreføring av opplæringsprogrammet fordrer øremerkede skjønnsmidler fra Fylkesmannen. Oppfølgingen og vedlikeholdet følges opp med intern ressursbruk.

Organisasjon

I forhold til den økonomiske omstillingen Halden kommune skal igjennom i planperioden er det viktig at organiseringen er mest mulig hensiktsmessig til enhver tid. Høsten 2013 ble det foretatt en organisasjonsgjennomgang som resulterte i enkelte strukturelle endringer.

Det er viktig at organisasjonen ikke blir statisk, og at den utvikles i takt med oppgave- og aktivitetsendringer og andre behov.

Kompetanseutvikling

Demografiske endringer i befolkningen fremover sammen med tilgangen på arbeidskraft er en av de største arbeidsgiverutfordringene i årene som kommer.

Pr. utgangen av 2014 er 380 av kommunens 2190 ansatte som er ufaglærte. De fleste av disse jobber innen helse og omsorg. Tiltak for å utvikle kompetansen er et viktig ledd i planperioden for å kunne tiltrekke seg og beholde arbeidskraft. Et viktig tiltak vil være videreutdanning av egne medarbeidere. Rådmannen anser det som en viktig oppgave å tilrettelegge og motivere ansatte til å ta fagutdanning. Kompetanseutvikling av ansatte med lite utdanning bidrar til økt kvalitet på tjenestene som leveres og reduserer sannsynligheten for at det gjøres feil. Kompetanseutvikling gjør medarbeiderne stolte, fornøyde og gir den enkelte ansatte økt selvtilit i hverdagen. Dette bidrar til å bedre både arbeidsmiljøet og omdømmet. For å gjennomføre en god kompetanseutvikling bør det lages et helhetlig opplegg for hele løpet fra ufaglært til faglært. Det omfatter alt fra hvordan arbeidsgiver informerer enhetsledere og medarbeidere om mulighetene som finnes til gjennomføring av den teoretiske og praktiske opplæringen.

Satsingen på ulike former for skolering vil avhengig i stor grad av hvilke tilskudd Halden kommune kan få fra Fylkeskommune, Fylkesmann og ulike departement og direktorat.

Eiendommer

Rådmannen har vurdert utnyttelsen av kommunens eiendommer, i første omgang med fokus på utnyttelsen av administrasjonsbygg. Det er gjort en vurdering av fremtidig bruk av eiendommene, både de som leies og eies. Målet er en mest mulig arealeffektiv eiendomsmasse slik at driftskostnadene holdes på et så lavt nivå som mulig.

I 2016 forventes det å kjøpe tilbake eiendommer fra HKP. Dette gjelder i første rekke tilbakekjøp av St. Joseph, Sommerro driftsstasjon, Tordenskjoldsgt. 8, Bergheim og Tollboden. Dette medfører reduserte husleieutgifter. Det er planlagt at HKK skal flytte til St. Joseph fra sommeren 2016. Det er dialog med HHS og HKP vedrørende fremtidig bruk av Fayegården. I løpet av 2015 er det gjennomført rehabiliteringsarbeid i 3 etg i Storgt.6. I løpet av 2016 planlegges rehabilitering av arealer knyttet til servicetorg og gamle rådhus.

I forhold til gjennomføring av vedtatte tiltak i BOSØ, vil salg av uhensiktsmessige boliger fortsette. Videre vil realisering av nye hensiktsmessige finne sted. Som tidligere vedtatt legges det i denne forbindelse opp til at den enkelte selv skal eie sin bolig.

Omstilling og tidsperspektiv

Omstilling betyr å endre, å gjøre noe annerledes. Omstillinger og endringer har alltid vært, og er i økende grad en del av arbeidslivet. Det er mange ulike årsaker til omstilling. I Halden kommunes tilfelle er det den store økonomiske utfordringen som tvinger frem en omstilling med krav til store reduksjonstiltak. Selv om det er de økonomiske utfordringene som er årsaken til omstillingsprosessen kan det være sunt og positivt for organisasjonen med utviklings- og fornyelsesprosesser.

En omstillingsprosess har ulike faser med hensyn til arbeidsmiljø og belastninger både for den enkelte og for organisasjonen. Omstillingen må i tillegg gjennomføres samtidig som ledere og ansatte skal ivareta løpende drift og arbeidsoppgaver. En viktig faktor for å lykkes med omstillingen er derfor at det blir satt av nok tid til omstillingsprosessen og fasene organisasjonen skal igjennom. De ansatte og brukerne skal ivaretas på en forsvarlig måte i hele omstillingsprosessen. Samtidig har alle ansatte et ansvar for å delta i de prosesser og tiltak som iverksettes.

Det akkumulerte merforbruket på 279,4 mill. kroner gjør at perspektivet for omstillingen strekker seg gjennom hele planperioden. Målet om balanse i driftsnivået i løpet av 2014 ble innfridd, og prognosene så langt i 2015 indikerer en noenlunde balansert drift. Det vil likevel være behov for gjennomføring av tiltak i hele planperioden for å kunne følge den forpliktende planen for inndekning av tidligere års merforbruk.

Gjeldssituasjonen

Halden kommunes langsiktige gjeld (eksklusiv pensjonsforpliktelser) utgjorde ved utgangen av 2014 92,8 % av driftsinntektene. Halden kommune ligger dermed litt over gjennomsnittet i Østfold og landet uten Oslo. Total gjeld per innbygger fortsetter å øke i planperioden. Årsaken til det er de store investeringene som hovedplan for vann- og avløp legger opp til, samt rådmannens forslag til investeringsbudsjett i perioden. Rådmannen peker samtidig på de innsparinger som er bakt inn i kommunalavdelingenes budsjetter i form av tiltak. Disse investeringene finansieres i sin helhet gjennom økte kommunale avgifter, men påvirker like fullt samlet gjeld per innbygger.

Gjeldsgraden bør reduseres på sikt, men først etter at nødvendige strukturelle investeringer er gjennomført slik at de nødvendige driftsreduksjoner kan oppnås. Rådmannen anbefaler at driftsnivået holdes lavt utover 2021 når det akkumulerte underskuddet er dekket inn og at det gjennomføres en raskere nedbetaling av langsiktig gjeld. Det positive avviket som fremkommer i driftsregnskapet bør benyttes til å nedbetale gjeld, slik at gjeld i andel av driftsinntekter igjen kommer ned på samme nivå som landsgjennomsnittet. I tillegg bør eventuelt salg av eiendommer benyttes til nedbetaling av gjeld.

Beskrivelser av tiltak i planperioden

I dette kapittelet beskrives de ulike tiltakene i korthet. For en mer detaljert beskrivelse henvises det til vedleggene.

Tiltak Sentral / Felles

Reduksjon formannskapets konto

Bevilgningen har ved siden av å vært brukt til « gode formål » etter politisk vedtak, vært brukt som generell budsjettreserve. Ved en reduksjon av posten vil denne reserven være minimal, og risikoen for budsjettavvik vil dermed øke.

Reduksjon politiske godtgjørelser

Posten reduseres som følge av færre medlemmer i formannskap og kommunestyret. Det budsjetterte beløpet er beregnet i forhold til nytt reglement for politiske godtgjørelser vedtatt høsten 2015.

Reduksjon tilskudd til NCE fra 2018

Tilskuddet utgår etter planen i 2018. Det antas at grunnlaget for driften ved prosjektet er vel forankret og videreført til egne selskapsstrukturer som samarbeider med ledende miljøer innenfor ulike bransjer.

Allsang på Grensen

Allsangen har en 3-årsavtale med inntil kr 3 mill pr år i kjøp av markedstjenester. Nivået på kommunens årlige kjøp av tjenester trappes ned.

Presiseringer, tiltak og endringer til rådmannens forslag:

- Satsene for eiendomsskatt holdes uendret. Kommunestyret vil ved hver budsjettgjennomgang vurdere eiendomsskattenivået for mulig hurtigere inndekning av akkumulert underskudd.
- Kommunestyret ber om økt tempo i salg av kommunale eiendommer og samtidig en utredning av mer effektiv organisering av kommunens eiendomsforvaltning.
- Ved større investeringsprosjekter skal fordeler ved OPS tas i betraktning
- Kommunestyret har valgt å omfordele midler fra rådmannens omstillingskonto til formannskapets konto

Tiltak kommunalavdeling undervisning, oppvekst og kultur

Avvikling av en kommunal barnehage

På grunn av ledig kapasitet og oppstart av ny barnehage med 80 plasser i samme område foreslår rådmannen å legge ned Tistedal barnehage fra august 2016.

SFO – Enhetskostnader

Ressursinnsatsen reduseres gjennom færre voksne og at voksentettheten i styrket SFO tilbud reduseres. Barn med hjelpebehov får mindre hjelp og støtte. I tilknytning til dette tiltaket bør også lederressursen i våre SFO ordninger vurderes og beregnes på nytt. Dette for å dempe på konsekvensene som er særskilt rettet mot ressursinnsatsen på det enkelte barn.

Ny skole Idd

Rådmannen har lagt frem et forslag til skolestruktur. Det er politisk vedtatt at det skal bygges en ny barneskole på Risum. Denne skal komme til erstatning for Idd og Folkvang. Samtidig bør det vurderes hvilken tilknytning Prestebakke skole skal ha til den nye skolen på Idd – slik det står i vedtaket i HUO sak 2015/17.

Grunnskole

Halden Kommune har i samarbeid med Agenda Kaupang gjennomgått området undervisning og oppvekst. Agenda Kaupang har i den forbindelse kommet med noen bemerkninger om hvor Halden kommune har en kostnad som er høyere enn sammenlignbare kommuner. Agenda Kaupang har også arbeidet frem en ny budsjettfordelingsmodell for skolene. Samtidig med at ny budsjettfordelingsmodell for skolene implementeres må det gjennomføres en kostnadsreduksjon i lærerstillinger.

Reduksjon kirkelig fellesråd

Utarbeide ny tjenesteytingsavtale mellom Halden kirkelige fellesråd og Halden kommune. Oppgaver kirken i dag utfører selv, vil vurderes utført av Halden kommune. Kirkevergen må igangsette en gjennomgang av sin drift. Rådmannen mener at en sammenslåing av menighetsrådene bør vurderes.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Planlegging og prosjektering av ny skole på Idd fortsetter. I dette arbeidet skal også en samlet skole for alle ti klassetrinnene vurderes. Skolen skal stå klar til skolestart 2017.
- Planlegging av ny skole i sentrum (1-10) skal påbegynnes. I denne forbindelse skal også idrettshall utredes, inkludert mulighetene for å realisere en hall med to håndballbaner som oppfyller håndballforbundets arenakrav.
- Kommunestyret ber om økt tempo i salg av kommunale eiendommer og samtidig en utredning av mer effektiv organisering av kommunens eiendomsforvaltning.
- Kommunestyret ønsker å videreføre dagens aktivitetsnivå innen området kultur. Dette omfatter kulturskolen, bibliotekets omfang og åpningstider, ungdomsklubben Domino, Rockehuset, samt kirkelig fellesråd. Kulturbudsjettet holdes minst på 2015-nivå i planperioden.
- Kommunestyret ønsker å videreføre samarbeidet med staten og fylkeskommunen om Det Norske Blåseensemble og Opera Østfold. Avtaler om drift av disse arrangementene vurderes fortløpende og reforhandles når dette finnes hensiktsmessig

Tiltak kommunalavdeling helse og omsorg

Dagsenter / Avlastning Karrestad

Dagaktivitetstilbudet på Båstadlund er i behov av nye lokalteter for å kunne møte nye brukere samt ha tilfredstillende lokalteter til dagens drift. Det vurderes fra deres side at bygningskroppen på Karrestad er stort nok til både å huse de aktiviteter som dagsenteret er i behov av og som i dag er lokalisert til BRA veien og Asak Skole.

I tidligere Karrestad Sykehjem planlegges det for drift av avlastning i kommunal regi for funksjonshemmede. Målgruppen er funksjons/utviklingshemmede barn og unge. I dag kjøper kommunen disse tjenestene fra eksterne, private leverandører. Karrestad Sykehjem egner seg til dette formålet og har en utforming og størrelse som burde gi et godt avlastningstilbud. Samlokaliseringen med dagsenteret burde gi samdriftsmuligheter og muligheter til å utvikle et spennende samlet tilbud.

Nedleggelse av Karrestad eldresenter

Gjennom planene for bygging av demensboliger ved Bergheim, omsorgsboliger ved Tyska/Hollenderen og plassering av et dagaktivitets – og avlastningstilbud på Karrestad foreslås, med full virkning fra 2017, avviklet de gjestående 30 plassene ved Karrestad.

Karrestad Eldresenter er i dag et av de eldre byggene innenfor omsorgstjenesten og har ikke de bygningsmessige kvaliteter som sikrer en effektiv ressursutnyttelse. Det vurderes at den nåværende tjenesten kan ytes mer rasjonelt i andre bygg.

Nedleggelse av disse plassene tenkes gjennomført samtidig med noe styrking av de hjemmebaserte tjenestene slik at de i større grad kan gi tilbud til personer med et høyere bistandsbehov.

Nedbyggingen av tiltaket vil skje i takt med at alternative plasser opprettes.

Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim

Kommunalavdelingen har i dag en sammensetning av bomassen for denne gruppen som gir en relativt sett høy kostnad pr. Plass. Eksempelvis er det mange små enheter som ikke gir optimal ressursutnyttelse sett i sammenheng med behov for samordnet kompetanseutvikling samt etablere og utvikle store og robuste fagmiljøer etc. Det nye senteret på Bergheim vil Dette vil, ved etablering og oppstart, erstatte dagens demenstilbud lokalisert på Karrestad demens, 3 etg Halden sykehjem samt Bergheim omsorgsboliger.

Effekt av Kostra arbeidet / omstrukturingsprosjektet, inngått forlik og generell driftstilpasning

Kommunalavdelingen har i budsjettprosessen jobbet med ett sett av virkemidler for å tilpasse seg budsjetttrimmen. Dette omfatter blant annet effekt av inngått forlik / økt fleksibilitet innenfor arbeidstidsordningene og derigjennom redusert behov for vikarinleie. Bruk og omdisponering av egne ansatte til å dekke stillinger som blir ledige. Fortsatt holde stillinger ubesatt.

Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av satsning på hverdagsrehabilitering og demenskoordinator

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Framtidig struktur og lokalisering av virksomhetene innen helse og omsorg skal utredes for videre politisk behandling. Dette er en del av arbeidet med investeringer for effektivisering av denne sektoren.

Tiltak kommunalavdeling teknisk

Reduserte husleiekostnader

Hovedsakelig som følge av kommunens tilbakekjøp av bygninger fra Halden kommunale pensjonskasse (HKP), samt tilhørende oppsigelse av leieavtalen Halden kommunale kompetansesenter (HKK) har i Os alle.

Presiseringer, tiltak og endringer fra rådmannens forslag:

- Det skal være tilgang på boligtomter i hele økonomiplanperioden. Nødvendige initiativ til reguleringsarbeider vurderes fortløpende.
- Ved innkjøp av nye kjøretøy skal kommunen alltid prioritere nullutslippskjøretøy der disse kan benyttes i tjenesten.
- Senkning av rv/fv 21 og 22 er ikke vurdert politisk. Saken vurderes eventuelt i sammenheng med ny Sentrumsskole på Os.

Styringsparametere

Som et ledd i innføring av helhetlig styring, er det fra og med 2014 innført styringsparametere i alle kommunalavdelinger. Parameterer vil kunne endres over tid, sett i forhold hva som er viktig for respektive kommunalavdelinger å holde fokus på.

I tabellen under vises styringsparametere knyttet til respektive kommunalavdelinger for 2015, 2016 og 2017.

Kom.avd.	Område	Indikator	Mål 2015	Mål 2016	Mål 2017
Sentral/ felles	Politisk sekretariat	Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato	95 %	95 %	95 %
	Sentralbord	Andel besvarte anrop av totalt innkomne	95 %	95 %	95 %
	Personal	Andel oppfølgingsmøter med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år gjennomført i hht. Kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner	100 %	100 %	100 %
NAV	Arbeidssøkere med nedsatt arbeidsevne	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med oppfølging siste 3 mnd.	70 %	70 %	70 %
	Økt aktivitet	Andel graderte sykmeldinger	45 %	45 %	45 %
	Ytelser	Andel personer med nedsatt arbeidsevne med overgang til arbeid	45 %	45 %	45 %
	Sosialhjelp	Samlet antall mottakere av økonomisk sosialhjelp pr mnd.	480	480	480
		Antall langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntektskilde, og som har forsørgerplikt for barn under 18 år	70	70	70
		Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp under 25 år pr mnd.	90	80	80
		Antall under 25 år som er langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt	50	50	50
		Antall KVP-deltagere	25	30	35
		Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram	60 %	60 %	60 %
	Undervisning, oppvekst & kultur	Andel barn i private og kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp	2,5 %	2,3 %	2,0 %
		Andel pedagogisk personell med godkjent utdanning	100 %	100 %	100 %
		Foresattes tilfredshet med barnehagetilbudet	5,0	5,0	5,0
	Grunnskole	Andel elever i grunnskolen med spesialundervisning	7,6 %	7,0 %	7,0 %
		Mobbing i skolen 7.trinn	0	0	0
		Mobbing i skolen 10.trinn	0	0	0
		Lesing på 5.trinn. Andel elever på nivå 2 og 3	95 %	95 %	95 %
		Lesing på 8.trinn. Andel elever på nivå 3,4 og 5	95 %	95 %	95 %

Økonomiplan 2016-2019

		Overgang fra grunnskole til videregående skole	98,2 %	99 %	99 %
	Helsesøstertjenesten	Andel hjemmebesøk før barnet er 2 uker	80 %	90 %	90 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 8 uker	95 %	95 %	95 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd.	80 %	80 %	80 %
		Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd.	95 %	95 %	95 %
		Andel 6 åringer til skolestartundersøkelser hos lege før skolestart	80 %	90 %	90 %
	Barnevern	Andel undersøkelsessaker innenfor tidsfristen	85 %	80 %	85 %
		Andel barn med tiltaksplan	80 %	80 %	85 %
		Andel barn med omsorgsplan	100 %	100 %	100 %
		Andel barn i fosterhjem med fire tilsynsbesøk	90 %	90 %	90 %
		Andel barn i fosterhjem med fire besøk av barneverntjenesten	100 %	100 %	100 %
Kultur, idrett og mangfold	Bibliotek	Antall utlån på bibliotek	100 000	100 000	100 000
	Barn & unge	Besøkstall i vårt ungdomstilbud	4 000	4 000	4 000
	Kultursalen	Antall arrangement	80	80	80
	Kulturskolen	Antall elever i kulturskolen	205	205	250
Helse og omsorg	Koordinerende fellestjenester	Andel søknader med foreløpig svar innen tre uker	100 %	100 %	100 %
	Hjemmebaserte tjenester	ATA- tid («Ansikt til ansikt tid»)	52 %	52 %	52 %
		Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	44/46/10 %	44/46/10 %	44/46/10 %
	Omsorgsboliger	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	20/60/20 %	20/60/20 %	20/60/20 %
	Samlokaliserte	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	35/45/20 %	35/45/20 %	35/45/20 %
	Sykehjem	Kompetansesammensetting (høyskole/faglært/ufaglært)	58/40/2 %	58/40/2 %	58/40/2 %
		Andel pårørende med planlagt årlig samtale med leder langtidsplasser	70 %	70 %	70 %
		Antall overliggerdøgn på sykehus	X	X	X
		Beleggsprosent Korttid/langtid	XX/100 %	85/99 %	85/99 %
	Samlet	Antall klager på enkeltvedtak	X	X	X
		Antall klagesaker på enkeltvedtak som helt eller delvis omgjøres av Fylkesmannen	NY	X	X
		Antall klagesaker på enkeltvedtak som stadfestes av fylkesmannen	NY	X	X
	BOSO prosjektet «en dør inn»	Utgifter til midlertidig bolig (NAV)	Budsjett	Budsjett	Budsjett
		Antall bedre boforhold – bistand til å skaffe nytt bosted/utbedret eksisterende	NY	X/X	X/X
		Antall forhindret utkastelse/bistått mht økonomi	NY	X	
		Antall fremskaffede nye kommunalt disponerte boliger	NY	12	12
Teknisk	Vann	Prosent produsert vann til forbruk basert på idealvannproduksjon 11 000	100 %	100 %	100 %

Økonomiplan 2016-2019

	m ³ /døgn (8000m ³ /d)			
	Andel prøver som oppfyller forskriftenes krav til kvalitet	100 %	100 %	100 %
	Andel ledningsbrudd reparert innen 8-timer	100 %	100 %	100 %
	Andel vannprøver med pH-verdi innenfor mål.	100 %	100 %	100 %
Avløp	Andel tilknyttede etter utsending av henstilling/ pålegg	100 %	100 %	100 %
	Andel slam minimum kvalitetsklasse 2	100 %	100 %	100 %
	Prosentavvik rensed avløpsvann i forhold til idealavløpsvannmengde 11000 m ³ /døgn	0 %	0 %	0 %
	Rensegrad i prosent av målt mengde fosfor i vannprøver inn og ut av renseanlegg	90 %	90 %	90 %
VVA-anlegg	Antall arbeidsulykker	0	0	0
Vei	Opprettholde veikapital	83 %	84 %	85 %
Byggesak	Saksbehandlingstid disp.søknader	< 6 mnd.	< 6 mnd.	< 6 mnd.
	Andel omgjøringer i % av antall klager	< 10 %	< 10 %	< 10 %
	Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen	100 %	100 %	100 %
	Andel saker behandlet innen 12 ukersfristen	100 %	100 %	100 %
Geodata	Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker.	100 %	100 %	100 %
	Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager.	100 %	100 %	100 %
	Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager.	100 %	100 %	100 %
Plan	Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.	100 %	100 %	100 %
Miljø	Andel oppgraderte renseanlegg i kommunen.	75 %	80 %	85 %
	Tilsyn - andel oppgarderte renseanlegg som fungerer.	87 %	90 %	95 %
Brann	Utrykningstid i hht krav - Dimensjoneringsforskrift	100 %	100 %	100 %
Eiendomsmasse	Gjennomførte tilsyn særskilte brannobjekt etter standardkrav DSB	100 %	100 %	100 %

Investeringer

Nye investeringer som lånefinansieres får driftskonsekvenser i form av økte rente- og avdragsutgifter. Investeringer i nye bygninger vil i tillegg medføre økte FDV-kostnader (forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdskostnader). Når det gjelder investeringer i økt kapasitet, for eksempel utvidelse av antall sykehjemssenger, sammenslåing av skoler ect. må også økte kostnader for de nye brukerne medregnes som en driftskonsekvens av nyinvesteringen.

For å skape rom for driftskonsekvensene av nye investeringer må i de aller fleste tilfeller det eksisterende driftsnivået reduseres. Ut fra dette vil det være særdeles viktig å vurdere nødvendigheten av hver nyinvestering før den vedtas.

Rådmannen legger et ekspansivt investeringsprogram til grunn for perioden 2016-2019. Bakgrunnen for dette er å bidra til reduksjon av driftskostnader i den kommunale driften som overstiger de økte kapitalkostnadene. I en tid med svært lavt rentenivå vil en måtte bruke dette som ett handlingsrom for å oppnå driftsfordeler. Både på kort sikt og lang sikt.

Hovedplan VA ble vedtatt i 2012. Vedtatt hovedplan legges til grunn for VA investeringene i planperioden. Forøvrig foreslås det investeringer i helse, undervisning og teknisk for å effektivisere driften innenfor demensomsorg, dagaktivitetstilbud, grunnskoleundervisning og tekniske driftstjenester.

De største enkeltinvesteringene i planperioden vises i nedenfor stående tabell. (Netto beløp inkl. tilskudd og mva-refusjon) For øvrige investeringsforslag i planperioden henvises det til investeringsoversikten.

	2016	2017	2018	2019
Vann og avløp	102 500	99 500	145 000	45 000
Bergheim demenssenter	27 000	129 000		
Karrestad dag- og avlastningssenter	4 000	10 000		
Idd skole	68 000	80 000		
Sum investeringer	201 500	318 500	145 000	45 000

Tall i kkr

Økonomiplan 2016-2019

Investeringsoversikt

Prosjekt	Prosjektnavn	2016	2 017	2 018	2 019
Økonomi/lønn	ERP/HRM	250 000	150 000	150 000	150 000
Sentraladm.	Kjøp av eiendommer	15 000 000			
IT	SvarUt - digitalisering	500 000	1 000 000		
IT	PC undervisning	2 500 000	7 900 000		
Kultur	Barrikader og projektor Brygga Kultursal	750 000			
Skole	P2109 Forprosjekt nye Idd Skole	1 300 000			
Skole	Prosjekt nye Idd skole	85 000 000	100 000 000		
Skole	Forprosjekt ny sentrumsskole	500 000			
Skole	Utredning – utvidelses muligheter Strupe ungdomsskole	500 000			
Eiendom	Remmen Svømmehall - yttertak, pumpe, ventilasjon, avfukting	1 300 000			
Eiendom	Remmen svømmehall - yttervegg og glassfasade	-	500 000		
Eiendom	Remmen Svømmehall - himling/tekniske anlegg	-		500 000	
Eiendom	Remmen svømmehall - tekniske anlegg/garderober	-			500 000
Eiendom	Utfasing av oljefyringsanlegg 20 stk	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Eiendom	Nødstrømsaggregat rådhuset	600 000			
Vei	P7182 Måling av strøm til gatelys	4 000 000	4 000 000	4 000 000	
Vei	Asfalteringsprogram 2016-2019	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Vei	Asfaltering av grusveier	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Vei	Bru Saueøya (for tyngre trafikk)	500 000			
Vei	Sikringstiltak gjerder, Isebakke	500 000			
Vei	Gangvei-Vekterveien til Gamle Folkvang	-	3 000 000	3 000 000	
Vei	Gang-og sykkelvei Asakåsen	200 000			
Vei	Klipperpadde/klippeaggregat	800 000			
Idrett	Vant Halden Ishall	-	1 500 000		
Idrett	Heis i Hjortsberghallen	1 000 000			
Idrett	Tilskudd spillemiddelplanlegg	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Vann/Avløp	Slamsuger (restutbetaling vedtak 2015)	1 250 000			
Kirken	Bevaring av Høyden Os kirkegård	500 000	500 000	500 000	500 000
Kirken	Regulering og utvidelse av Os kirkegård	-	1 000 000	2 000 000	2 000 000
Kirken	Regulering og utvidelse av Idd kirkegård	3 100 000	4 300 000		
Kirken	Pålegg om oppgradering av avløpsanlegg Rokke kirke	-	220 000		
Kirken	Oppgradering av Asak kirke	2 050 000	3 100 000		
Kirken	Overvannsdrenering Asak kirkegård	-		210 000	
Kirken	Nytt tak på Idd kapell	-			720 000
Kirken	P5076 Gravplasser og kirkelige formål 2015	1 500 000			
Helse og omsorg	Nytt demenssenter Bergheim	37 000 000	183 000 000		
Helse og omsorg	Forprosjekt demenssenter Bergheim	3 000 000			
Helse og omsorg	Tilpasning Bergheim	2 000 000			
Helse og omsorg	Dagsenter Karrestad	4 000 000	10 000 000		
Helse og omsorg	IT-system	1 000 000			
Helse og omsorg	Innføring av PDA for hjemmebaserte tjenester	125 000			
Helse og omsorg	Tekniske hjelpemidler på Halden sykehjem	2 000 000			
Helse og omsorg	Elektrisk anlegg Osbeekkgata 4.	100 000			
Vann/Avløp	Hovedplan	-	50 000 000	50 000 000	50 000 000
Vann/Avløp	Sammenkobling Rokke	8 000 000			
Vann/Avløp	Sentrum	20 000 000			
Vann/Avløp	Lille Erte Vannverk	10 000 000			
Vann/Avløp	BRA veien	5 000 000			
Vann/Avløp	Driftskontroll	1 500 000			
Vann/Avløp	Saneringsplaner	1 000 000			
Vann/Avløp	Ringledning	10 000 000	3 333 333	3 333 333	3 333 333
Vann/Avløp	Nytt høydebasseng Lille Erte	-			15 000 000
Vann/Avløp	Trykkavløp	8 000 000		8 000 000	
Vann/Avløp	Trykkøingsstasjon Nybo	-			1 000 000
Vann/Avløp	Vannledning brattås	-	2 500 000		
Vann/Avløp	P6244 Glenne	19 438 308			
Vann/Avløp	P6248M Innst. Av vannmålere	2 600 000			
Vann/Avløp	P6272 Utbedring av pumpestasjoner	3 900 000			
Vann/Avløp	P6276 Overvannstiltak	4 776 349			
Vann/Avløp	P6280 Hofgårdløkka	8 350 000			
Vann/Avløp	P6279 Grønnerød	6 700 000			
Vann/Avløp	P6281 Kirkebakken/Borgerskansen...	1 450 000			
Vann/Avløp	P6252 Knardal/Folkvang	11 000 000			

Økonomiplan 2016-2019

Prosjekt	Prosjektnavn	2 016	2 017	2 018	2 019
Renovasjon	Renovering av eksisterende miljøstasjoner/nye	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Renovasjon	Nye innsamlingsløsninger i bo områder (eksm.Karrestad)	-	500 000	500 000	500 000
Renovasjon	Innsamlingsløsninger tett trehusbebyggelse (Banken/Damhauge)	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Renovasjon	Overgang til større bunntømte avfallsbeholdere	-	-	1 000 000	1 000 000
Renovasjon	Ny programvare, IKT løsninger	1 000 000	-	1 000 000	-
Renovasjon	En ny avfallsbeholder til papir (alle abonnementer)	-	-	2 000 000	2 000 000
Vann/Avløp	P3054 Utbedringer - Dagsenter	200 000	-	-	-
Vann/Avløp	P3072 Ventilasjon/kjøleanlegg Halden Sykehjem	900 000	-	-	-
Vann/Avløp	P4019 Brekkerød 2	400 000	-	-	-
Vann/Avløp	P6243B Separering Skiveien 2009	6 000 000	-	-	-
Vann/Avløp	P6271 Holvannet - Ny råvannskilde	6 000 000	-	-	-
Vann/Avløp	P6273 Oskleiva, Fjellstua, Damhaugen - Del 1 2013	7 600 000	-	-	-
Vann/Avløp	P6274 Utvidelse avløpsrenseanlegg Remmen	115 000 000	60 000 000	-	-
Vann/Avløp	P6275 Gimle/Tosterudberget/Næringsrød	7 700 000	-	-	-
Vann/Avløp	P8069 Makø - universell utforming/vann og avløp	4 500 000	-	-	-
Vann/Avløp	P6282 Vannledning Leieren, Svinesund	1 800 000	-	-	-
Vann/Avløp	P6345J AvløpLegangersgate-Bjerkeveien	1 420 250	-	-	-
Vann/Avløp	P6345R Avløp Refneveien	476 889	-	-	-
Vann/Avløp	Slamsuger (restutbetaling vedtak 2015)	2 750 000	-	-	-
Vei	P7184 Autovern Fosseveien	200 000	-	-	-
Eiendom	P7150A ENØK 2010	2 900 000	-	-	-
Eiendom	P8039 Storgata 7	269 946	-	-	-
Eiendom	P8067 Tistedal Stadion - Støyskjerm 2014	1 783 328	-	-	-
SUM		464 440 070	448 505 350	88 195 351	88 705 352

Likviditet/finansforvaltning

Likviditet

Kommunens likviditet vil ved utgangen av 2015 fortsatt være anstrengt og prognosene viser at trekkrettigheten vil være brukt hele 2015. Likevel ser en at gjennomsnittlig bruk av trekkrettigheten er ca. 100 mill. kroner lavere enn budsjettet. Volumet på trekkrettigheten ved utgangen av 2015 vil ifølge prognosen ligge på omkring -250 - 300 mill. kroner. Målsettingen om balanse mellom løpende inntekter og utgifter også i 2015 vil bidra til å styrke likviditeten. Likevel er likviditeten så svak at det vil være behov for å bruke trekkrettighet i store deler av planperioden. Salg av eventuelle eiendommer vil også bedre likviditeten.

Helse, miljø og sikkerhet

Halden kommune skal ivareta ansattes helse, miljø og sikkerhet. I den utfordrende situasjonen kommunen befinner seg, er det svært viktig å ha fokus på dette. Det er viktig at ledere og verneombud er godt skolerte innenfor området, at alle ansatte er kjent med de lover og forskrifter som regulerer arbeidslivet. Målet er at arbeid skal være helsefremmende og at ingen skal bli syke eller skadet av sitt arbeid.

Spesielt arbeides det med å redusere sykefraværet fordi det er viktig for den enkelte å være i arbeid. Stort nærvær er viktig for at kvaliteten og kontinuiteten skal ivaretas. Fraværet koster både økonomisk og organisatorisk. Lederne har hovedansvar for nærværarbeidet og oppfølging, HMS avdelingen bistår med opplæring og rådgiving.

Obligatoriske oversikter

Økonomisk oversikt drift

Økonomiplan	Budsjett 2016	Plan 2017	Plan2018	Plan 2019
Budsjett skjema 1A - drift				
Skatt på inntekt og formue	649 117	670 757	688 759	708 248
Ordinært rammetilskudd	859 464	887 085	909 116	933 575
Skatt på eiendom	78 600	78 600	78 600	78 600
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	7 100	6 900	6 716	6 500
Sum frie disponible inntekter	1 594 281	1 643 342	1 683 191	1 726 923
Renteinntekter og utbytte	10 350	10 400	10 400	10 400
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	69 823	66 944	75 530	79 513
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Avdrag på lån	56 000	63 000	71 000	74 000
Motpost avskrivning VAR	0	0	0	0
Netto finansinnt./utg.	-115 473	-119 544	-136 130	-143 113
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	20 000	35 000	45 000	45 000
Til ubundne avsetninger	1 700	1 700	1 700	1 700
Til bundne avsetninger	846	0	0	0
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	6 571	0	0	0
Netto avsetninger	-15 975	-36 700	-46 700	-46 700
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0
Til fordeling drift	1 462 833	1 487 098	1 500 361	1 537 110
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 462 833	1 487 098	1 500 361	1 537 110
Mer/mindreforbruk	0	0	0	0
Budsjett skjema 1B - drift				
Sentral / Felles	99 624	102 688	105 444	107 173
Kultur og idrett	41 404	42 284	43 000	43 850
Undervisning og oppvekst	610 743	621 634	634 912	652 041
Helse og omsorg	586 811	592 761	585 641	598 464
Teknisk	66 956	68 888	70 933	73 519
Nav	57 295	58 843	60 431	62 063
VAR og Havn	0	0	0	0
Totalt	1 462 833	1 487 098	1 500 361	1 537 110

Økonomisk oversikt investering**Budsjett 2016 Budsjett 2017 Budsjett 2018 Budsjett 2019****Budsjettskjema 2A - investering**

Investeringer i anleggsmidler	464 440	463 503	103 193	103 703
Utlån og forskutteringer	40 000	40 000	40 000	40 000
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0
Avdrag på lån	15 000	16 500	18 000	19 500
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0
Avsetninger	5 000	5 000	5 000	5 000
Årets finansierungsbehov	524 440	525 003	166 193	168 203
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	462 285	404 503	141 193	141 703
Inntekter fra salg av anleggsmidler	5 000	5 000	5 000	5 000
Tilskudd til investeringer	0	64 000	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	27 155	35 000	2 000	2 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	15 000	16 500	18 000	19 500
Andre inntekter	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	509 440	525 003	166 193	168 203
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	15 000	0	0	0
Sum finansiering	524 440	525 003	166 193	168 203
Udekket/udisponert	0	0	0	0

Merknad [JK1]: Oppdateres – bibliotek.

Budsjettskjema 2 B -				
Investering	Budsjett 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2018
Sentral/Felles	18 250	24 050	15 150	15 150
Kultur og idrett	300	0	0	0
Undervisning og oppvekst	87 000	100 000	0	0
Helse og omsorg	49 225	193 000	0	0
Teknisk	28 953	28 120	20 120	13 720
VAR	280 712	188 333	67 833	74 833
Totalt	464 440	463 503	103 193	103 703

Nye låneopptak

Som hovedfinansieringskilde for de nye investeringstiltakene foreslås låneopptak

Tall i hele 1000	2016	2017	2018	2019	
Lånefinansiering	462 285	404 503	141 193	141 703	
Hvorav					
VAR-Lån	280 712	118 333	67 833	74 833	
Startlån	40 000	40 000	40 000	40 000	
Andre investeringslån	141 573	246 170	33 360	26 870	

Vedlegg

Foreslåtte tiltak i økonomiplanperioden

Tiltak – nedleggelse av Tistedal barnehage

Beskrivelse av tiltaket

Det er p.t ledig kapasitet i barnehagene i Halden. Espiria Oreid barnehage åpner i januar 2016, barnehagen har 80 plasser.

Gjennomføring

Barnehagen vil ikke ta mot barn fra høsten 2016. Barn som allerede har plass i barnehagen vil få tilbud om plasser i andre barnehager.

Konsekvenser

Ansatte

Antall årsverk blir redusert som en følge av redusert ressursinnsats. Dette vil medføre en gradvis nedbemanning og at ansatte kan bli definert som overtallige.

Brukere/ tjenestemottakere

Barna vil få tildelt plass ved andre barnehager.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	2,1 mkr	5,05 mkr	5,05 mkr	5,05 mkr	

Tiltak SFO – enhetskostnader

Beskrivelse av tiltaket

Gjennom sitt kostnadsanalysearbeid i Halden kommune har Agenda Kaupang slått fast at vi har langt høyere enhetskostnader knyttet til vår SFO ordning enn andre kommuner vi kan sammenlikne oss med. Differansen skyldes i hovedsak vår styrking/satsing til barn som trenger ekstra støtte og hjelp.

Gjennomføring

Ressursinnsatsen reduseres gjennom færre voksne og at voksentettheten i styrket SFO tilbud reduseres. Barn med hjelpebehov får mindre hjelp og støtte.

Dette er en krevende øvelse å gjennomføre da det er mange barn og unge i vår kommune som trenger ekstra hjelp og støtte.

Ressursinnsatsen er pt beregnet til om lag 7,6 mill. kroner pr år.

I tilknytning til dette tiltaket bør også lederressursen i våre SFO ordninger vurderes og beregnes på nytt. Dette for å dempe på konsekvensene som er særskilt rettet mot ressursinnsatsen på det enkelte barn.

Konsekvenser

Ansatte

Antall årsverk blir redusert som en følge av redusert ressursinnsats. Dette vil medføre at ansatte blir definert som overtallige. Belastningen på de som blir igjen vil øke tilsvarende.

Brukere/ tjenestemottakere

Hjelp og støtte til det enkelte barn blir vesentlig mindre og tilsvarende redusert. Flere barn må dele på færre ressurser og enkelte barn vil ikke få sine behov dekket på tilsvarende måte som i dag.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	4,0 mkr	4,0 mkr	4,0 mkr	4,0 mkr	

Tiltak - Ny skole på Idd

Halden kommune ønsker en sterk, robust og kostnadseffektiv skolestruktur. Skolene skal ha sterke fagmiljøer og et høyt læringsutbytte. En desentralisert skolestruktur med mange mindre skoler gir økte netto driftsutgifter samlet sett og høyere kostnader pr elev.

Beskrivelse av tiltaket

Rådmannen har lagt frem et forslag til skolestruktur. Det er politisk vedtatt at det skal bygges en ny barneskole på Risum.

Denne skal komme til erstatning for Idd og Folkvang. Samtidig bør det vurderes hvilken tilknytning Prestebakke skole skal ha til den nye skolen på Idd – slik det står i vedtaket i HUO sak 2015/17.

Den nye skolen på Idd er kostnadsestimert til om lag 185 mill. kroner, og beregnet for ca 550 elever.

Gjennomføring

Beskrivelse av:

- Det er avsatt midler til forprosjekt i budsjett for 2015. Mulighetsstudie er tildelt og startet
- Det er et mål at ny skole skal stå ferdig høsten 2017
- Kommunen eier selv egnet grunn

Risikovurderinger i fht gjennomføringen:

Gjennomføringen betinger at kommunen får anledning til å finansiere nye investeringsprosjekter – dette ved å vise til driftsmessige gevinster.

Nedenfor er det fremstilt to tabeller; en tabell som viser sammenslåing av Idd og Folkvang skoler. Og en tabell nr to som viser et scenario der Prestebakke også er innlemmet. Dette for å synliggjøre økonomien i dette.

Konsekvenser

Ansatte

Tiltaket vil medføre at ansatte får nytt tjenestested og et større arbeidsmiljø å forholde seg til. Fagmiljøene vil bli sterkere og mer robuste, og driften mer fleksibel. Praksis viser også at det er lettere å rekruttere inn godt kvalifiserte medarbeidere til større arbeidsmiljøer.

Noen vil bli definert som overtallige og miste jobben når den økonomiske effekten skal oppnås.

Brukere/ tjenestemottakere

Elevene vil få et større skolemiljø å tilpasse seg. Det er flere ting i skoleforskningen som styrker tanken om større skoler – både av faglige og sosiale begrunnelser.

Elever lærer best i fellesskap med andre elever, og de vil møte en skole som er mer robust og bærekraftig.

Om Prestebakke skole tenkes inn i ny skole på Idd vil skoleveien bli lengre enn den er i dag.

Investering

Ny skole på Idd på kommunens tomt (gnr 162 og bnr 10) er estimert til om lag 185 mill. kroner. inkl. mva Skolen er beregnet til ca 550 elever.

Kapitalkostnadene er beregnet etter følgende forutsetninger:

Investering – 185 mill. kroner inkl. mva, 3,0 % rente, avskrivningstid 40 år og 9 kvm pr. elev

Økonomisk effekt

Sammenslåing av Idd og Folkvang skoler – driftsmessige gevinster hensyntatt investeringen ovenfor samt dagens kapitalkostnad:

År	2016	2017	2018	2019
Mill kr		2,4 mkr	5,8 mkr	5,8 mkr

Tiltak –Kostnadsreduksjon i Grunnskolen

Beskrivelse av tiltaket

Halden Kommune har i samarbeid med Agenda Kaupang gjennomgått området undervisning og oppvekst. Agenda Kaupang har i den forbindelse kommet med noen bemerkninger om hvor Halden kommune har en kostnad som er høyere enn sammenlignbare kommuner. Agenda Kaupang har også arbeidet frem en ny budsjettfordelingsmodell for skolene.

Samtidig med at ny budsjettfordelingsmodell for skolene implementeres må det gjennomføres en reduksjon i lærerstillinger.

I forhold til sammenlignbare kommune har Halden kommune et høyt antall elever i grunnskolen med særskilt språkopplæring og spesialundervisning. I Halden kommune får 7,6 % av elevene i grunnskolen spesialundervisning, og disse bruker om lag 16,8 % av det totale undervisningstimetallet til Haldenskolen. Halden Kommune har satt seg som mål å redusere andelen elever som får spesialundervisning fra 7,6 % til 7 %, og at andel timer til spesialundervisning av det totale undervisningstimetallet reduseres til 15,7 %.

Gjennom arbeidet med KOSTRA tallene for assistentårsverk viste det seg at for skoleåret 2012/2013 hadde Larvik kommune 77 elever pr. assistentårsverk, mens Halden kommune hadde 62 elever pr. assistentårsverk. Dvs. Halden kommune lå 14 assistentårsverk høyere enn Larvik kommune i 2012/2013 skoleåret.

Gjennomføring

Det settes i gang et arbeid med ekstern konsulent som skal bistå Halden Kommune med å få gjennomført endringene i lærerårsverk og assistentårsverk. Tiltakene for språkopplæring og spesialundervisning vil også være en del av dette arbeidet.

Samtidig reduseres nivået og omfanget av språkopplæring i skolen.

Spesialundervisningen i skolene reduseres ytterligere. PPT går fra å være saksbehandlere på enkeltsaker til å bli rådgivere ut mot skolene i større grad og arbeide mer systemrettet. Dette vil gjøre skolene bedre i stand til å gi alle elever den tilpassede opplæringen som de har krav på.

Konsekvenser

Ansatte

Antall årsverk blir redusert som en følge av redusert ressursinnsats. Dette vil medføre en gradvis nedbemanning og at ansatte kan bli definert som overtallige. Belastningen på de som blir igjen vil øke tilsvarende.

Brukere/ tjenestemottakere

Det vil bli færre lærere i grunnskolen som igjen vil få virkning på oppfølging av elevene med mulig innvirkning på resultatene til elevene. Færre assistenter, redusert språkopplæring og mindre

spesialundervisning vil gi mindre hjelp og støtte til den enkelte elev. Flere elever må dele på færre ressurser. Dette kan medføre at flere elever må få tilpasset opplæring

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill kr	10,5	10,5	10,5	10,5

Tiltak - Redusere overføringer til Den norske kirke med 1 mkr

Gjennomføring

Utarbeide ny tjenesteytingsavtale mellom Halden kirkelige fellesråd og Halden kommune. Oppgaver kirken i dag utfører selv, vil vurderes utført av Halden kommune. Kirkevergen må igangsette en gjennomgang av sin drift. Rådmannen mener at en sammenslåing av menighetsrådene bør vurderes.

Konsekvenser

Kirkevergen har kommet med lite konkrete beskrivelser av konsekvenser. I vedlagt skriv fra kirkevergen påpekes det to mulige konsekvenser: Legge ned krematoriet da dette ikke er en lovpålagt oppgave. Dette vil føre til tap av inntekter ved kremasjon.

Rådmannen finner det som betenkelig at denne oppgaven velges nedlagt i stedet for å vurdere økt kremasjonsavgift som vil føre til økt inntekt.

Videre antydes det at en redusert overføring kan føre til at kirker ikke blir klargjort til gudstjenester og vigsler og begravelser seremonier blir uten musikk. Videre at kirkeverge- og menighetskontoret må stenge for publikum.

Ansatte

Overtallighet må påregnes.

Brukere/ tjenestemottakere

Redusert tilbud må påregnes.

Investering

Ingen

Økonomisk effekt

År	2015	2016	2017	2018	2019
Mill kr		1 mkr	1 mkr	1 mkr	1 mkr

Menighetsrådets budsjett vil bli vedlagt den politiske behandlingen av saken.

Tiltak- Etablering og bygging av dagaktivitetstilbud og kommunal avlastning for funksjonshemmede i Karrestad Eldresenter/Karrestad Sykehjem

«Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtidsplassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplanarbeid for sektoren. »

Gjennomføring

Dagaktivitetstilbudet på Båstadlund er i behov av nye lokalteter for å kunne møte nye brukere samt ha tilfredstillende lokalteter til dagens drift. Det er bred enighet om at dagens infrastruktur og bygningsmasse ikke holder en ønsket standard for disse tjenestene. Det vises til historikken rundt etablering av dagaktivitetstilbud for utviklingshemmede på Båstadund – og de prosesser som har vært i den anledning.

Det er gjennomført prosesser hvor enhetsleder, områdeleder og avdelingsleder for dagaktivitetstilbudet er involvert. Det vurderes fra deres side at bygningskroppen på Karrestad er stort nok til både å huse de aktiviteter som dagsenteret er i behov av og som i dag er lokalisert til BRA veien og Asak Skole. Samtidig er det nært nok til Båstadlund Dagsenter til å kunne få en rasjonell samdrift. Bygningskroppen vurderes å være stor nok til å kunne ivareta en viss volumøkning i et fremtids perspektiv.

I tidligere Karrestad Sykehjem planlegges det for drift av avlastning i kommunal regi for funksjonshemmede. Målgruppen er funksjons/utviklingshemmede barn og unge. I dag kjøper kommunen disse tjenestene fra eksterne, private leverandører. Karrestad Sykehjem eigner seg til dette formålet og har en utforming og størrelse som burde gi et godt avlastningstilbud. Samlokaliseringen med dagsenteret burde gi samdriftsmuligheter og muligheter til å utvikle et spennende samlet tilbud.

Karrestad eldresenter vil være av stor nok plass til å huse 3 avdelinger og en fellesavdeling. Avdeling BRA-veien vil være den avdelingen som er enklest å innplassere. De trenger god plass og mange rom til bl.a. sanse- og skjermingsrom, flere toaletter, stellerom m.m. Det forutsetter at man kan slå ut

vegger mellom leilighetene for også å kunne få noen større rom, og enkelte rom må lydisoleres og forsterkes (tak/vegg). Både industriavdeling, snekkerverksted og rammeverksted trenger teknisk gode løsninger, som lasterampe, rom med god ventilasjon, gode avtrekk der det er nødvendig og romslige produksjonslokaler. Om det er mulig å få tilfredsstillende løsninger ift byggetekniske krav, må utredes. Underetasjen bør kunne ivareta nødvendige fellesarealer uten store endringer.

En ser at det kan være en samhandling og et samarbeid mellom dagtilbud og avlastning. Lokalene kan få en større bruksutnyttelse, og kan benyttes både på kveldstid og i helger.

Konsekvenser

Ved en dagsenterdrift ved Karrestad Eldresenter kan en oppnå gode, rasjonelle lokaliteter for drift denne virksomheten. Samtidig unngå kostnader knyttet til et sterkt behov for vedlikehold på nåværende lokasjoner ved BRA veien og Asak Skole. Løsningen utløser dermed også muligheter for å avhende bygg som BRA – veien og ombruke arealet ved Asak Skole til andre formål.

Mht. til driften av avlastningsplassene vurderes det som viktig at denne driften føres tilbake kommunen. Det vurderes at dette kan gi innsparinger og tilførsel av kompetanse som vurderes som viktig for den kommunale driften.

Investering

Det gamle prosjektet rundt bygging av nytt «Båstadlund» hadde en kostnadsramme på ca. 33 mill. kroner. Det vurderes at en oppgradering av arealene på Karrestad vil ha en kostnadsramme på ca kr 14 mill.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr			-3 mkr	-3 mkr

Tiltak- Nedleggelse av Karrestad Eldresenter – styrking av hjemmesykepleien

Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtids plassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplan arbeid for sektoren.

Gjennomføring

Gjennom planene for bygging av demensboliger ved Bergheim, omsorgsboliger ved Tyska/Hollenderen og plassering av et dagaktivitets – og avlastningstilbud på Karrestad foreslås, med full virkning fra 2017, avviklet de gjenstående 30 plassene ved Karrestad.

Karrestad Eldresenter er i dag et av de eldre byggene innenfor omsorgstjenesten og har ikke de bygningsmessige kvaliteter som sikrer en effektiv ressursutnyttelse. Det vurderes at den nåværende tjenesten kan ytes mer rasjonelt i andre bygg.

Nedleggelse av disse plassene tenkes gjennomført samtidig med noe styrking av de hjemmebaserte tjenestene slik at de i større grad kan gi tilbud til personer med et høyere bistandsbehov.

Nedbyggingen av tiltaket vil skje i takt med at alternative plasser opprettes.

Konsekvenser

Tiltaket innebærer en nedleggelse av 30 heldøgns omsorgsplasser som idag er på Karrestad eldresenter.

Som det redegjøres for i et annet tiltak i dette dokumentet (KOSTRA gjennomgang) har Halden Kommune en høy dekningsgrad innenfor boliger med heldøgns bemanning. I Halden Kommune bor 12,1 % av innbyggerne over 80 år i en bolig med heldøgns bemanning mot et snitt på 3,5 % i sammenliknbare kommuner.

Behovet for plasser og kapasitet totalt sett, vurderes derfor ivarettatt gjennom eksisterende omsorgsboliger, boliger på Tyska/Hollenderen, demensboliger Bergheim og gjennom en styrking av de hjemmebaserte tjenestene. Nedleggelse av plassene vil gi en mer rasjonell bruk av personalressursene ved et sterkere satsning på de hjemmebaserte tjenester gjennom en økning av ressursene sammen med en satsning på økt kompetanse. Dette vil også gi muligheter til en satsning på de forebyggende tjenestene gjennom ambulerende rehabiliteringsteam.

Investering

Tiltaket krever ingen større investering ut over en nødvendig tilpasning av aktuelle arealer til de nevnte tiltak.

Økonomisk effekt

Karrestad Eldresenter har i 2014 et budsjett på kr. 14 500`. Det vurderes at de hjemmebaserte tjenester vil kreve en styrking for å dekke opp for et økt behov for hjemmebaserte tjenester. Kompetansenivået må også styrkes. Videre bør de forebyggende tjenestene med ambulerende rehabiliteringsteam, hverdagsrehabilitering, lærings- og mestringssenter, frisklivssentral styrkes. Denne forebyggende satsningen vurderes å resultere i et lavere behov for tradisjonelle tjenester og derigjennom oppnås en innsparingseffekt.

Faglig vurdert og med bakgrunn i sentrale føringer vurderes dette å være en riktig dreining av tjenestene og en riktig fremtidig driftsform av de hjemmebaserte tjenestene.

År	2016	2017	2018	2019
Mill. kr			-8 mkr	-8 mkr

Tiltak- Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim

Den fremtidige utviklingen i helse og omsorgstjenestene i Halden skal være preget og kjennetegnet av en systematisk og strukturert holdning knyttet til at det vil måtte være kommunens hjemmebaserte omsorg som i første rekke skal håndtere den økte mengden av pasienter og oppdrag kommunen vil oppleve i årene fremover. Kommunens institusjonsbaserte tjenester skal i større og større grad dreies i retning av «kommunalt spesialiserte» tjenester med hovedvekt på korttids-tjenester. De tradisjonelle langtids plassene på sykehjemmene skal i første omgang bygges opp rundt demenstilbudet – i de tilfeller hvor det ikke lenger er noen muligheter for å tilrettelegge tjenester i hjemmet.

Det skal arbeides systematisk med kompetansehevende tiltak som istandsetter både de institusjonsbaserte og hjemmebaserte tjenestene til å håndtere både de faglige og økonomiske utfordringer som i fremtiden vil legge press på kommunen som tjenesteleverandør. En offensiv holdning knyttet til etablering av tilbud som støtter opp rundt disse hovedelementene skal være gjennomgående i kommunens økonomiplanarbeid for sektoren.

Gjennomføring

Bygging av 90 – 100 plasser spesielt tilrettelagte for demente på Bergheim.

Kommunalavdelingen har i dag en sammensetning av bomassen for denne gruppen som gir en relativt sett høy kostnad pr. plass - i tillegg til at byggenes utforming ikke gir grunnlag for en optimal drift sett opp imot faglige behov. Eksempelvis er det mange små enheter som ikke gir optimal ressursutnyttelse sett i sammenheng med behov for samordnet kompetanseutvikling samt etablere og utvikle store og robuste fagmiljøer etc.

Demensomsorgen vil i tiden fremover representere en betydelig utfordring for Halden Kommune. I tråd med vedtatt strategisk plan for utvikling av pleie og omsorgstjenestene i Halden (vedtatt mai 2014 i ks) planlegges derfor for et nytt demens senter på Berheim. Dette vil, ved etablering og oppstart, erstatte dagens demenstilbud lokalisert på Karrestad demens, 3 etg Halden sykehjem samt Bergheim omsorgsboliger.

En av de store kostnadsdriverne i demensomsorgen, er det tradisjonelle « beredskaps – og tilsyns » behovet. Med dette menes at beboerne i ulike tradisjonelle demenstilbud ofte må ilegges begrensninger i sin bevegelsesfrihet. Dette for å unngå å gå ut av bygget og utsette seg for fare, forhindre at beboer går inn på andres rom og forstyrrer dem osv.

Et nytt senter må bestå en boligmasse som er tilknyttet hverandre på en meget hensiktsmessig, rasjonell og fremtidsrettet måte. Senteret må imøtekomme både beboernes, pårørendes og kommunens behov for individuell tilpasning og tilrettelegging og effektiv drift på tvers av avdelinger.

Etblering av et nytt demens senter må videre utvikles slik at det kan etableres et robust dagsentertilbud/avlastningstilbud slik disse beskrives i nylig vedtatt sak ad fremtidig organisering av pleie og omsorgstjenestene i Halden. Ved realisering av et slikt senter, vil kommunens vesentligste del av demensomsorgen være knyttet opp mot Solheim Senter samt det nye sentret – begge på Bergheim området.

Tiltaket planlegges for plassering på Bergheim hvor det er store arealer knyttet til tidligere Bergheim Alders og Sykehjem. Tomta vil kunne danne et godt grunnlag for å lage moderne bygg med gode utearealer.

Konsekvenser

For å finansiere driften av disse plassene foreslås nedlagt drift av :

- Karrestad Sykehjem, 15 plasser demens
- Avd. Halden Sykehjem, 27 plasser demens
- Bergheim Omsorgsboliger, 46 plasser demens.

Totalt utgjør dette 88 plasser og gir et økonomisk driftsfundament for å drifte en nytt tiltak. Disse arealer ombrukes til annet formål som beskrives i annet notat i denne saken.

Investering

Et nybygg innebærer en større investering. Husbanken har gode tilskudds- og kompensasjonsordninger for investeringer i denne type bygg. En foreløpig beregning viser at kommunens nettokostnad for ca. 90 demensplasser vil være omkring 152 mill. Igangsatt forprosjekt vil blant annet foreta nødvendige kvalitetssikringer og oppdaterte beregninger av totaløkonomien i prosjektet.

Økonomisk effekt

År	2015	2016	2017	2018
Mill. kr	0	0	-12,5 mkr	-12,5 mkr

Effektuttaket er beregnet ut fra dagens kostnad for drift av de nevnte tiltakene hvor disse har en kostnad pr. seng mellom kr. 652 000 og 820 000. Det er målsettingen ved opprettelse av et nybygg at dette kan driftes innen en ramme på i underkant av kr. 600 000 pr. seng, gitt at bygget har en utforming og en kvalitet som gir en rasjonell og effektiv ressursutnyttelse.

Tiltak- Effekt av KOSTRA arbeidet/ omstruktureringsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpasning

For å bringe driften i helse og omsorg ned på avsatt ramme, har kommunalavdelingen i budsjettprosessen jobbet med et sett av virkemidler som alle henger sammen, må ses i sammenheng og vanskelig kan isoleres fra hverandre.

Dette knytter seg til følgende forhold:

-effekt av inngått forlik / økt fleksibilitet innenfor arbeidstidsordningene og derigjennom redusert behov for vikarinneleie

-bruk og omdisponering av egne ansatte til å dekke stillinger som blir ledige

-holde stillinger ubesatt

-Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av satsning på hverdagsrehabilitering og demenskoordinator

-generell reduksjon av enkeltarter

Nærmere beskrivelse

Effekt av inngått forlik / økt fleksibilitet innenfor arbeidstidsordningene og derigjennom redusert behov for vikarinneleie Kommunen inngikk juni 2016 forlik i den såkalte oppsigelsessaken. Forliket innebærer at oppsagte medarbeidere fikk beholde sitt ansettelsesforhold i kommunen, men med endrede arbeidsvilkår.

De fremforhandlede vilkårene i forliket innebærer bl.a mulighet for økt helgefrekvens, endring av arbeidsplan med 14 dagers varsel, gjennomsnittsberegning av røde dager i helligdagsturnuser, arbeid på flere avdelinger m.m.

Innenfor gitte forutsetninger gis kommunen anledning å underlegge de samme arbeidsvilkårene som nevnt overfor til en større del av personalgruppen.

Et sentralt punkt i inngått forlik knytter seg også til at lokal særavtale skal reforhandles. Partene har forpliktet seg til å jobbe for økt fleksibilitet i den sammenheng.

Arbeidsgiver har ved flere anledninger argumentert for betydningen og viktigheten av å økt fleksibiliteten i arbeidstidsordningene for å kunne nyttiggjøre seg personellressursene på en mest mulig kostnadseffektiv måte. En større grad av fleksibilitet vil medføre redusert behov for innleie av vikar i driften.

Bruk og omdisponering av egne ansatte til å dekke stillinger som blir ledige

Rådmannen har i økonomirapporteringen overfor politisk nivå gjentatte ganger informert om at ledige stillinger fortrinnsvis besettes av kommunens egne ansatte gjennom ulike omdisponeringer. På denne måten spares lønnskostnader ved at ny-ansettelser ikke gjennomføres. Dette gjøres både

når stillinger blir permanent ledige og når vikariater oppstår. Det foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle av hvorvidt kompetansekravet kan fravikes og om stillingsprosenten kan tilpasses etc.

Holde stillinger ubesatt

I budsjettprosessen er det systematisk jobbet gjennom driften i hver enkelt enhet for å vurdere hvilke stillinger som kan holdes ubesatt. Dette er stillinger som enten er ledige i dag eller som man forventer blir ledige i nytt driftsår. I tillegg er stillinger som er ment å skulle dekke et antatt behov i 2 halvår tatt ut.

Eksempelvis er det redusert med 60 % stilling på sykehjemmet, 100 % stilling på Båstadlund dagsenter, 160 % stilling på koordinerende fellestjenester samt 125 % stilling ved rus/psykiatritjenesten.

Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av satsning på hverdagsrehabilitering og demenskoordinator

For å nå budsjettrammen er det rådmannens vurdering at det er svært sentralt å ikke utøke aktiviteten i eksisterende drift. Rådmannen har derfor ikke imøtekommet innmeldte ønsker og behov utover at man har funnet rom for å innføre hverdagsrehabilitering fra 2 kvartal 2016. Antatt års kostnad og styrking er gjort med i underkant av 2 mill. kroner. I tillegg har rådmannen funnet rom for å omprioritere slik at det kan tilsettes demenskoordinator i 100 % stilling med en antatt kostnad på kr 600 000,-.

Generell reduksjon av enkeltarter

Driftsnivået på hver enkelt avdeling er gjennomgått og tilpasset aktiviteten i 2015. Det er ikke funnet rom for utøkning av tjeneste og aktivitetstilbudet utover ovennevnte. Aktiviteten videreføres på 2015 nivå.

Det er videre, sett i forhold til innmeldte behov og ønsker fra driftsenhetene, forutsatt en lavere bruk av overtid på i sum kr 2 mil samt innleid arbeidskraft med kr 4 mill. Dette må ses i sammenheng med forventninger om økt fleksibilitet i arbeidstidsordningene og lavere vikar innleie.

Gjennomføring:

Gjennomføring og innarbeiding av tiltakene i enhetenes rammer innebærer og forutsetter at nivået av vikarinnleie reduseres.

Arbeidsgiver vil, for de medarbeidere dette gjelder, videre nyttiggjøre seg det handlingsrommet inngått forlik representerer. Dette gjennom å utøke helgefrekvensen, oppsigelse av arbeidsplaner med 14 dagers varsel ved behov, gjennomsnitt beregne røde dager i helligdagsturnus perioder samt arbeid på flere avdelinger.

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019
Mill kr	-21,025 mkr	-31,025 mkr	-31,025 mkr	-31,025 mkr

Tiltak - Redusere husleiekostnader

Gjennomføring

Det er vedtatt at HKK skal flytte til St. Joseph fra sommeren 2016. Dette vil gi en innsparing på ca 1,4 mill. kroner (halvårsvirkning 2016)

Det er dialog med HHS og HKP vedrørende fremtidig bruk av Fayegården. Avhengig av resultatet av disse vil det også her være et innsparingspotensial

Husleie er videre redusert med kr 4 900 000 (tilbakekjøp av St. Joseph, Sommerro, Tordenskjoldsgt. 8, Bergheim og Tollboden med virkning fra 01.01.2016)

Konsekvenser

Ansatte

Tiltakene har ingen konsekvenser for ansatte, med unntak av ansatte i HKK som bytter arbeidssted. Leder i HKK var vært på befaring og med noen fysiske tilpasninger blir St. Joseph et velegnet sted for enhetens drift

Brukere/ tjenestemottakere

Bygningens beskaffenhet tilfredsstiller kravene til enhetens drift

Investering

Økonomisk effekt

År	2016	2017	2018	2019	
Mill kr	6 300 000	6 300 000	6 300 000	6 300 000	



Halden kommune

Personal og organisasjon

U. off: offl.§ 23, 1.ledd

Deres ref:

Vår ref:
2015/125-87

Arkivkode:
420

Referent:
Anita Skagen,

Dato:
02.11.2015

Møtereferat

Referat fra møte:	Rådmannens møte med HTV
Dato:	21.10.2015
Tid:	09:30 – 12:00
Til stede:	Administrasjonen: Roar Vevelstad, konst. rådmann Toril Bjerkeli, personalsjef Martin Vik, leder for informasjon og service Inger-Johanne N. Røren, fagleder lønn Ulf Ellingsen, kommunalsjef teknisk Kent- Arne Andreassen, konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst Karin Oraug, konst. kommunalsjef oppvekst og kultur Kenneth Andre Johannessen, kommunalsjef helse og omsorg Anita Skagen, referent Organisasjonene: Benedicte Bakstad, Ergoterapeutene Hedvig Grønlund Moen, Bibliotekarforbundet Thore Adler- Nilsen, Legeforeningen Kirsti Eng, FO Asle Milde, Utdanningsforbundet Marita V. Jacobsen, Utdanningsforbundet Espen Sørås, Akademikerforbundet Bente H. Quanfouh, Fagforbundet Kirsti Brække Myrli, Fagforbundet Annette Kvitnes Kjølerbakken, Delta Elisabeth Stø, NSF Øyvind Stokseth, Tekna Knut R. Nilsen, Nito Otto Gøperød, hovedverneombud Meldt forfall: Siv Grete Stamnes, Skolelederforbundet

Referat fra rådmannens møte med HTV 21.10.2015

Innkallingen til drøftingsmøtet ble utsendt 14.10 og at drøftingsnotatet ble ettersendt 15.10.15.
Ingen kommentarer til innkallingen.

1. Budsjett 2016/Økonomiplan 2016-2019

Innspill leveres skriftlig innen fredag 23. oktober kl. 12.

Generell innledende del:

Utdanningsforbundet: Ref. side 3 vedr undervisning. Årsakene til utfordringene kan ikke medføre riktighet. Enhetslederne holder budsjettene. De store tallen ligger hos HKK, barnevern og private barnehager.

Konst. rådmann: Presiserer avviket og at ordlyden muligens må endres i et budsjettdokument for ikke å skape misforståelser.

Utdanningsforbundet: Ordlyden må være annerledes.

Akademikerforbundet: Hvordan er budsjett for HKK sett opp mot flyktningene?

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: Tilsynet er rettet mot kommunens introduksjonsordning. Ikke sett opp mot flyktningssituasjonen.

Konst. rådmann: Flyktningssituasjonen kan føre til konsekvenser.

Fagforbundet: Er det realistiske rammer som er lagt til grunn i helse og omsorg?

Kommunalsjef helse og omsorg: Ja

Fagforbundet: Savner noe om de 500 mill.?

Konst. rådmann: Sier noe om dette under skatt og rammetilskudd.

Nito: Savner noe vedr investeringer på Makø.

Konst. rådmann: Dette vil vi måtte komme tilbake til. Her pågår det arbeid. Det vil bli lagt fram før vi er ferdige med budsjettet. Investeringene er ikke endelige i dette dokumentet. Det som er sikkert er at vedtak følges opp. Det som er vedtatt skal gjennomføres.

Sentraladministrasjon/fellesfunksjoner:

FO: Etterlyser noe om NAV

Konst. rådmann: Aktivitetsnivået på NAV videreføres.

FO: Mener det er et urealistisk budsjett på tross av en liten økning. FO er bekymret. Det er sosialhjelp som sprekker.

Kultur:

Utdanningsforbundet: Formulering vedr kulturskolen og oppsigelse av ansatte. Dette må endres til overtallighet.

Akademikerforbundet: Ber om at det tenkes på bruk av formuleringer i dokumentet. Tiltak vedr. biblioteket er veldig drastisk. Akademikerforbundet har stor bekymring for dette tiltaket. Vi har sett dette tidligere.

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: Vi har tenkt på hvordan vi kan drive selvbetjening. Vi har også sett på lokalene vi har og om det er mulig å drive i en etasje som vil kreve mindre bemanning.

Akademikerforbundet: Endring av driftsbygning for biblioteket gjenspeiles ikke i investeringsbudsjettet.

FO: Håper politisk nivå ikke godkjenner dette. Fjerne fra barnevern og i tillegg dette. Biblioteket er et godt tiltak for å ta vare på barn og unge. Det handler ikke om å hente en bok med et kort.

Tirsdag og torsdagsgruppa er tatt bort. Hvor er konsekvensutredningen for dette? Hvordan kan vi drøfte uten å vite konsekvensene? Hvilke andre kulturtiltak vil Halden kommune tilby denne gruppa?

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: Kultur har ikke funnet grunnlag for å videreføre tilbudet.

Fagforbundet: Vi leverer skriftlige innspill, men støtter Utdanningsforbundet og Akademikerforbundet i at det må ses på formuleringer gjennomgående i hele dokumentet.

Bibliotekarforbundet: Vi har vært gjennom dette før og synes det er trist at man ikke ser hvilken rolle biblioteket har i lokalsamfunnet. Sender inn skriftlig tilbakemelding.

Utdanningsforbundet: Det er flere grupper i samfunnet som da må få annet tilbud for å få tilgang til elektroniske hjelpemidler m.m. Her lurte vi på om «todelt» kommunalsjef har snakket sammen. Vi satser på lesing i skolen, men reduserer tilgangen til biblioteket.

Ergoterapeutene: Dette rammer de mest sårbare i samfunnet. Det er ikke alle familier som har pc hjemme slik at barna kan få gjort lekser på PC som de er pålagt eller kjøpe bøker. Vi må jobbe for at alle barn og unge får mulighet til å kunne bruke de verktøyene som

kreves for å fullføre utdanning uansett familiens økonomi. Det bør være et mål at flest mulig fullfører utdanning. Det er en billig løsning å videreføre bibliotekets drift.

Hovedverneombudet: Det er meget uheldig at tirsdags- og torsdagsgruppa ikke er konsekvensutredet.

Delta: Det kommer skriftlig innspill fra Delta. Håper det Bibliotekarforbundet sier når fram.

Bibliotekarforbundet: «Meråpent» med ubemannet betjening må komme i tillegg til det vi har i dag.

Akademikerforbundet: Det må rettes i tallene.

Fagforbundet: Biblioteket er nesten en del av NAV. Det er flere brukere som er innom flere ganger om dagen. Det mangler en synliggjøring hva biblioteket faktisk brukes til. Konst. rådmann: Det er en reell sammenligning. Kraftig reduksjon i kommunestyret i våres.

Teknisk:

Kommunalsjef teknisk: I utgangspunktet en videreføring av driftsnivået pr. dato. En økning i statlige midler til vedlikehold. Noen små prioriteringer knyttet til vei osv. Noen små interne justeringer i budsjettet, men i det store og hele en videreføring av dagens drift. En reduksjon knyttet til husleiekostnader i sin helhet. HKK inn i egen portefølje.

Akademikerforbundet: Savner brannstasjonen i investeringsbudsjettet.

Kommunalsjef teknisk: Investeringsbudsjettet er ikke ferdig. Det er usikre rammer. Vi kan ikke legge inn 100 millioner hvis det ikke blir det. Det foreligger et kommunestyrevedtak og krav fra arbeidstilsynet vedr forholdene på brannstasjonen.

Utdanningsforbundet: Etterlyser tilbakekjøp av bygninger i investeringsbudsjettet.

Konst. rådmann: Det foreligger et vedtak i kommunestyret på å kjøpe tilbake bygninger. Dette er investeringen lagt til rette for inneværende år.

Undervisning, oppvekst og kultur:

Konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst: Alle biter av driften må kuttes i. Det er ikke gjennomført reduksjoner i drift inneværende år, noe som fører til enda større utfordringer i år.

Behovet for kompetanse må ivaretas.

Tistedal barnehage dekkes av nye tilbud utenfor kommunen.

Utdanningsforbundet: Etterlyser konsekvensutredning for nedleggelse av Tistedal barnehage.

Konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst: Den er produsert, men har falt ut av dette dokumentet.

Utdanningsforbundet: Dette kan da ikke drøftes. Utdanningsforbundet vil sende inn skriftlige tilbakemeldinger, men ønsker å kommentere noe. Vet det foreligger nyere Kostra-tall og ber om at det gjennomgås på nytt opp mot disse.

Dette handler om barn med rettigheter etter lovverket, og det er vanskelig å budsjettere. Det samme gjelder for flyktninger med behov for språklig opplæring. Kutt i noe fører til at annet må øke.

Formuleringen «Noen ansatte miste jobben» må endres.

Førende framlegg om å legge ned Prestebakke skole. Ber om konsekvensutredning og nye vurderinger i forhold til å flytte skolegrenser.

Innføring av budsjettfordelingsmodell er ikke en del av denne drøftingen og bør tas ut.

Konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst: Reduksjon av drift tas gjennom naturlig avgang og interne justeringer.

Fagforbundet: Vi går glipp av skjønnsmidler i forhold til helsestasjon og skolehelse.

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: Dette er vi ikke kjent med. Tilskuddet kommer via rammetilskudd. Vil gjerne ha konkret tilbakemelding på dette med skjønnsmidler.

Fagforbundet: Dette kan vi sjekke ut.

FO: Barnevernet. Hva er bruken av midler?

Konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: 3,8 millioner

Konst. rådmann og konst. kommunalsjef oppvekst og kultur: 6 millioner er tilført

FO: Har forslag om ytterligere styrking av barnevernet gjennom å ta 2 millioner som brukes til kjøp av tjenester. Det kommer skriftlig innspill i etterkant.

Delta: Det foreslås reduksjon i assistentårsverk. Hvor mange er det totalt?

Konst. kommunalsjef undervisning og oppvekst: Dette må vi komme tilbake til.

Helse og omsorg:

Kommunalsjef helse og omsorg: Har skjelet enda sterkere til prognoser for 2015. Dette representerer den faktiske sannhet. Har startet med å jobbe bredt for så å ende opp med 3-4 punkter som henger tett sammen.

1. Vakanser – dekkes av ansatte i organisasjonen

2. Ingen økning av aktivitetsnivået med unntak av 2 områder. Hverdagsrehabilitering. Økt ressursinnsats for å bygge opp hverdagsrehabilitering for deretter å trekke seg ut. Demenskoordinator – løse innenfor rammene. Et viktig område.
3. Effekt av inngått forlik. Forventer økt fleksibilitet. Konsekvensen er redusert overtid og redusert bruk av variabel lønn. Forventer også reduksjon i vikarbruk.

Ergoterapeutene: Er veldig fornøyde med de to tiltakene som er foreslått.

Fagforbundet: Ordlyden vedr. effekt av forliket. Her forskutteres et resultat av forhandlinger. Vi er fornøyde med at variabel lønn går ned, men vi kan ikke se at tiltak ligger inne.

Kommunalsjef helse og omsorg: Det er effekten av inngått forlik.

Fagforbundet: Vi ber om at formuleringen fjernes, ellers vil dette komme i skriftlig innspill.

FO: Støtter Fagforbundet.

Kommunalsjef helse og omsorg: Presiserer at dette omhandler forliket som er inngått og ikke særavtalen som er under forhandlinger.

FO: Ønsker en presisering vedr ledige vakante stillinger.

Delta: Hvilke stillinger holdes vakante?

Kommunalsjef helse og omsorg: Ikke uttømmende liste. Stillinger holdes vakante for å finne midler til andre steder.

Delta: Det var en betingelse for å godkjenne turnus at alle vakante stillinger ble lyst ut.

Vedlegg:

- 1 Utdanningsforbundets kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 2 Fagforbundets kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 3 NSF's kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 4 FOs kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 5 Deltas kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 6 Bibliotekarforbundet kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019
- 7 Legeforeningens kommentarer til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019

Til rådmann, Halden kommune

Kommentarer fra Utdanningsforbundet til rådmannens drøftingsnotat vedr. budsjett 2016 og økonomiplan 2016-19

Generelt:

Utdanningsforbundet krever at rammene til kommunalavdeling undervisning og oppvekst heves betraktelig gjennom en omfordeling av rammene. De foreslåtte tiltakene har i seg et kutt på over 19 mkr, hovedsakelig i skole, noe som vil få dramatiske følger for både driften av skolene og tilbudet til elevene. Slike store kutt kan etter vårt syn ikke gjøres uten større strukturelle endringer. Rådmannens forslag innebærer derimot nesten kun reduksjon i lønnsutgifter, dvs. betydelig færre lærere og miljøpersonale i skolene. Rektorer, lærere og øvrige ansatte kjenner seg ikke igjen i at dette er mulig å gjennomføre uten at lovverket, herunder Opplæringsloven og Arbeidsmiljøloven, vil komme til å brytes daglig - og som en hovedregel.

Det er en tverrpolitisk enighet om den skolepolitiske plattformen og satsningsområdene for skolene i Halden. Over noen år kan man nå, på bakgrunn av satsingen, vise til fremgang både på de nasjonale prøvene og ved avgangseksamen på 10.trinn. Vi hevder at en reduksjon av lærere i den størrelsesorden som blir foreslått, og på så kort tid, vil ødelegge alt som er bygget opp. Tidlig innsats og tilpasset opplæring vil bli teoretiske begreper som ikke vil komme til syne i den daglige driften. Klassedeling i praktisk-estetiske fag og deling av store elevgrupper vil ikke kunne gjennomføres. Elever med ekstra behov for oppfølging vil generelt ikke få det, det vil bli for få voksne igjen. Rådmannens budsjettforslag legger opp til at disse blir budsjettets største tapere.

Utdanningsforbundet er av den oppfatning at det brukes vikarierende argumenter for de store kuttene i skolen. Det blir hevdet at dette kun skyldes at kommunalavdelingen ikke har klart å gjennomføre vedtatte tiltak i 2015. Men tilbakebetalingen på over 20 mkr til de private barnehagene fordi kommunen valgte å budsjettere overføringene til dem ut fra «Sarpsborgmodellen», må rådmannen med sin nærmeste ledergruppe ta ansvaret for. Det er provoserende at disse ekstrakostnadene nå skal ramme skolene.

Kommentarer til tiltakene:

- **Reduksjon assistentårsverk, Fra spesialundervisning til tilpasset opplæring og Særskilt språkopplæring** har alle det i seg at disse ekstra ressursene til barn og unge fremkommer på bakgrunn av sakkyndig vurdering. Dette er ressurser elevene har rettigheter til å få etter lovverket. Budsjettet kan ikke styre hvor mange elever som får enkeltvedtak etter tilrådning fra PPT.
- **Ny skole på Idd**
Idd skole ble vedtatt opprettet i 2 trinn. Først en sammenslåing av Øberg og Iddevang skoler midlertidig inn i lokalene til Øberg, for deretter å flytte inn i en nybygd skole hvor også Folkvang skole skal innlemmes. Vi mener derfor at den økonomiske effekten også skal ha i seg besparelsene ved å slå sammen Øberg og Iddevang. Dette vil gi et reelt bilde av hvilke innsparinger man har fått/får ved å slå sammen disse tre skolene.

Vi etterspør i tillegg en analyse av hvordan endrede opptaksområder kan gi Prestebakke et økt elevtall slik at skolen kan opprettholdes med et større miljø for både elever og ansatte.

- **Kostnadsreduksjon i grunnskolen og innføring av ny budsjettfordelingsmodell**

Vi mener dette er to helt separate saker. Det økonomiske aspektet er et generelt kutt i skolenes budsjett på 5 mkr. En innføring av ny budsjettfordelingsmodell har ikke noen innsparinger i seg og bør derfor verken stå som et innsparingstiltak eller drøftes nå.

Til det generelle kuttet på 5 mkr:

Det er ikke mer å kutte på skolemateriell, inventar og vedlikehold. KOSTRA-tall viser at Halden er en av de kommunene i landet som bruker minst penger på dette. Da gjenstår det stort sett kun lønn til ansatte. Skolene drives allerede på et minimum av det forsvarlige etter flere år med reduksjoner av lærere og miljøpersonell. Det er bl.a. bekymringsfullt at det i svært liten grad settes inn vikarer utenfra ved fravær, at det nesten ikke er timer igjen til å dele klasser i praktiske fag, at klasser/grupper i stadig større grad slås sammen for å dekke vikarbehovet, og at timer til tidlig innsats i stor grad blir brukt til å dekke vikarbehovet.

Til ny budsjettfordelingsmodell:

Utdanningsforbundet deltok i arbeidsgruppen som så på en ny modell. Det er flere usikkerhetsmomenter i denne modellen som trolig ikke vil ses på som verken rettferdig eller hensiktsmessig. Vi er i utgangspunktet ikke imot en ny modell, men mener at det gjenstår mye arbeid før en ny modell kan tas i bruk. Ikke minst må det være en modell som både vil bli betraktet som rettferdig og som er forståelig/oversiktlig. Vi forventer også at en ny modell blir drøftet med oss før den tas i bruk. En ny modell bør derfor ikke innføres før alt dette er på plass.

- **Nedleggelse av Tistedal barnehage**

Det er etter Utdanningsforbundets syn uforståelig at rådmannen velger å legge ned en kommunal barnehage for å få fylt opp plassene i en nyåpnet privat barnehage. Vi ser ikke logikken i dette. Vi mener at kommunen med dette tiltaket tar store sjanser. Rundt om i landet, også i Halden, hører vi om private barnehager som uten forvarsel legges ned. Kommunale barnehager sikrer barnehageplass i uoverskuelig framtid, det gjør ikke de private. Når den nye private barnehagen åpner, vil det være ca. 60 ledige barnehageplasser til sammen i Halden hvis Tistedal barnehage legges ned - etter dagens tall. Dette er en svært knapp margin å operere med for å sikre at alle med rett til plass får dette, og at barnefamilier finner det attraktivt å bosette seg i Halden. Det må i tillegg tas høyde for en stadig økt bosetning av asylsøkere.

- **Halden bibliotek**

Utdanningsforbundet støtter fullt ut uttalelsen fra Bibliotekarforbundet og henviser derfor til den. Konsekvensene for barn og ungdom i Halden blir store hvis tiltaket gjennomføres, og sett i sammenheng med en betydelig reduksjon av antall lærerårsverk blir dette bare trist....

Asle Milde
Hovedtillitsvalg, Utdanningsforbundet Halden

Fagforbundet sine innspill/anmerkninger

Vedr. Budsjett 2016 Halden kommune og

Økonomi plan 2016 – 2020

Generelt- overordna

Halden kommune oppnådde et lite overskudd (positivt nettodriftsresultat) i 2014. I statsbudsjettet for 2016 anslår at kommunesektoren vil få en økning i korrigerte frie inntekter på 1,9 % i 2015 i forhold til regnskapstall 2014 og ytterligere vekst på 1,4 % i 2016. De frie inntektene henger for øvrig sammen med demografiske endringer som innebærer økt behov for kommunale tjenester og dermed bemanning. Det betyr at Halden kommune nå har relativt gode rammevilkår for å kunne nedbetale tidligere års underskudd uten drastiske grep som oppsigelser, men fortsatt ved naturlig avgang og visse omplasseringer basert på faktiske bemanningsplaner.

Fra drøftingsnotatet ser vi (se utklipp fra tabell nedenfor) også at 2016 gir en betydelig økning i frie inntekter på ca 90 mill kr fra 2015 til 2016.

Fellesinntekter	B 2015	B 2016	Ø 2017	Ø 2018	Ø 2019
Rammetilskudd	-835 418	-859 464	-883 013	-904 331	-929 076
Skatt inntekt/ formue	-600 769	-649 117	-666 757	-684 759	-703 248
Kompensasjonstilskudd	-7 200	-7 100	-6 900	-6 716	-6 500
Sum statstilskudd	-1 443 387	-1 515 681	-1 556 670	-1 595 806	-1 638 823
Sum inntektsvekst		5	2,7	2,5	2,7
 Eiendomsskatt - verk og bruk	-40 400	-47 000	-53 900	-53 900	-53 900
Eiendomsskatt - annen fast eiendom	-40 000	-50 600	-57 500	-72 800	-72 800
Sum eiendomsskatt	-80 400	-97 600	-111 400	-126 700	-126 700

Ellers hadde vært nyttig å få en prognose på nettodriftsresultat 2015 mht behov for kutt i 2016. Fagforbundet gjenkjenner ikke den økonomiske framstillingen av driften i Helse og omsorgssektoren og er bekymret for at økonomiske overraskelser vil bli synlige ut over i 2016.

Ikke oppsigelser – men naturlig avgang

Naturlig avgang og ikke oppsigelser kan innebære at man i en periode har noen flere i grunnbemanninga enn de nye bemanningsplaner tilsier for eksempel blant skoleassistenter – hvis kommunen erstatter private med kommunale barnehageplasser, noe Fagforbundet er helt motstander av.

Det øker eventuell overtallighet blant denne yrkesgruppa – og kommunen sparer ikke noe penger på privatisering av barnehagedriften, da man fra 2016 må betale 100 % av hva det koster å drive private barnehager. Tvert imot da mange private kommersielle barnehager er veldig flinke til å presse på for å få ekstra midler til tilrettelagt opplæring – og får hele fortjenesten av å få nedbetalt sin bygningsmasse fra kommunale midler (kapitaltilskudd).

Forliket

Alle «så kalte» endringer i arbeidstidsordningene som ligger i forlikavtalen er innenfor arbeidsgivers styringsrett jf. Lov og avtaleverk. Men avviker en lokal særavtale vedr. turnus. Særavtalens kan sies opp hver år senest 1 desember. 28 november 2014 ble avtalen videreført av administrasjonen.

Det er ingen endringer på de oppsagtes arbeidsavtale og er derfor IKKE definert som endringsoppsigelser. Samtlige oppsagte har beholdt jobbene sine og fortsetter i sine ordinære stillinger pr dd, da det ikke foreligger en ny/endret organisering av arbeidskraften i helsesektoren.

I drøftingsnotatet skriver administrasjonen følgende: « *Innen for gitte forutsetninger gis kommunen anledning å underlegge de samme arbeidsvilkårene til en større del av personalgruppen.* »

Fagforbundet gjør oppmerksom på at en reforhandling av en særavtale er en forhandlingssituasjon. At administrasjonen forutser et ønsket forhandlingsresultat anses som særdeles provoserende og uprofesjonelt.

På bakgrunn av overnevnte anser Fagforbundet det urealistisk å tro at en reforhandling av avtalen vil gi økonomisk effekt.

En kommune med anstrengt økonomi må prioritere arbeidsoppgavene som er i hovedsak lovpålagte og innenfor velferdsområdene. Disse forholdene må legges til grunn, for at rammetildelingen innenfor hver enkelt sektor skal være reelle, troverdige og gjennomførbare.

I mange år har Halden kommune omorganisert og nedbemannet basert på ”ostehøvel teknikken” på velferdstjenestene til innbyggerne, samtidig at det blir bevilget penger til tiltak som ikke er å anse som velferdssamfunnet. Fagforbundet synes også det er sterkt beklagelig at administrasjonens kutt forslag vil ramme ytterligere de svakeste i samfunnet

Fagforbundet sitt syn på kommunens økonomiske situasjon er omtalt og videre beskrevet i to presseskriv til Halden Tingrett i 2015. Ytterligere kommentarer ut over dette ser vi ikke behov for.

Drift

Driften i kommunen skal til enhver tid følge lover – avtaleverk og forskrifter. Et eksempel på urealistisk tiltak, er foreslåtte kutt i overføringene til kirken jf. Kirkeloven § 15.

Det må være samsvar mellom en bemanningsramme og driftsvolum. Det må da være omfanget av driftsvolumet som er utgangspunktet for en bemanningsramme og ikke omvendt. Hvis omfanget av driftsvolumet skal endres er dette et politisk ansvar.

Personalpolitikk

Gode ledere og ansatte med et eierforhold til jobben er avgjørende for å lykkes. Dette avhenger av at det blir ført en god personalpolitikk og at det foreligger langsiktighet og kontinuitet i tiltakene/planene. De ansatte er kommunens viktigste ressurs og må prioriteres. Skolering og kompetanseheving sett i sammenheng med en oppgang av delegasjonsreglementet på alle nivåer bør gjennomføres. Fagforbundet er sterkt kritiske til den utviklingen vi nå ser ved at kommunen minsker fast lønn (antall faste ansatte) samtidig som man øker variabel lønn (Midlertidige ansatte). Jf. kommunens økonomirapporter har variabel lønn i perioden Jan 2014 – juli 2015, steget totalt med 18,5 mill der 13,5 mill ligger i helse. Fra feb 2015 til juli 2015 er stigningen av variabel lønn på 8,2 mill, der 5,7 mill ligger i helse og omsorgssektoren. Dette er ingen god personal politikk.

Konkurranseeksponering / Privatisering

Fagforbundet er av den bestemte oppfatning av at en kommune selv må styre og utføre de kompliserte tjenester som pleie-, omsorg, oppvekst/undervisning og teknisk inneholder. Kommunens kunnskaps- og erfaringsbase og de ansattes medvirkning til utvikling og nye arbeids- og samarbeidsformer er meget viktig kapital for en kommune. Flere av disse områdene har i den siste fire års perioden også vært utredet av administrasjonen med samme resultat.

Innsparingstiltak/framtidsrettet utviklings tiltak, for å forbedre både kvaliteten av tjenestene og økonomien i Halden kommune,

1. Investeringer

Fagforbundet mener at investeringsbudsjettet må benyttes i langt større grad for å investere i tidsriktige og rasjonelle bygg for å møte både dagens, framtidens behov samt at man ønsker å investere i egne ansatte. Etter gjentatte osthøvelteknikk anses det nå at større strukturelle tiltak må iverksettes slik at man kan få bærekraftige tjenester. Dette er nødvendig for å redusere kostnadsnivå og for å møte kommunens utfordringer i framtiden.

Kommunen bør også gå kritisk igjennom følgende arter i budsjettet og se konkret hva de inneholder og hva kommunen selv kan utføre.

Art 13700 – Kjøp/driftsavtaler private.

Art 12700 – Konsulent tjenester.

Art 12702 – Kjøp av ekstern arbeidskraft.

Art 11150 – Beverting.

2. Eiendomsutvikling

Halden kommunen må få på plass en helhetlig eiendomsstrategi som omhandler hele kommunen, slik at driften blir mest mulig rasjonell på tvers av sektorene samt nødvendig vedlikehold. Uoppsigelige leiekontrakter av bygningsmasse kommunen ikke bruker men betaler for, må avvikles.

3. Rekommunalisering

Rekommunalisere privatiserte områder, da det blir langt billigere å drifte selv, enn å gi arbeidsoppgaver til private aktører som baserer seg på profit.

Se forøvrig pk. Konkurransesponering / Privatisering.

4. Variabel lønn

En store utfordring i kommunen er variabel lønn.

Det må ryddes opp i midlertidig ansettelser, avslutte kontrakten og kaste ut vikarbyråene samtidig som følgende gjennomføres:

Vakante stillinger i grunnturnus må besettes fast jf. hovedregel i AML § 14-9.

I dette arbeidet må det benyttes AML § 14-3 (heltid) og 14-9 (krav om fast ansettelse – slik at 14-9 krav opphører) Det er også billigere for kommunen å ha færre ansatte i høyere stillingsprosjenter enn motsatt. Dette vil også gi positiv økonomisk effekt på kommunens støttefunksjoner, da færre ansatte tilsier mindre administrasjon. Både i sektorene og sentral felles.

5. Grunnbemanning

Grunnbemanning må i tillegg styrkes.

Ved å ha en god grunnbemanning kan man la være å leie inn vikarer ved korttidsfravær, ikke som i dag hvor man må ha inn vikar fra første dag pga for lav grunnbemanning.

Dette vil gi en bedre langsiktighet, kontinuitet, økt kvalitet på tjenestene og besparelse ved mindre vikarbruk, overtidsbetaling, innleie, ubekvem tillegg, minske den administrative tiden for vikar innleie osv. Riktig dimensjonering av grunnbemanning som innehar rett kompetanse gir effektiv drift, lavere sykefravær og demper utstøtning fra arbeidslivet.

Dette vil også kunne bidra til at vi får en mer fleksibel arbeidstokk og få en heltidskultur noe som også er i tråd med nasjonale føringer. Sykefraværet vil bli mere reelt å få ned.

Myndiggjorte medarbeidere med tillit, eierforhold og ansvar er viktig både faglig, kvalitetsmessig og økonomisk. Denne organiseringsformen vil minske behovet for administrative ressurser og få større stabilitet og flere ansatte må ut i operativ tjeneste mot brukerne.

6. Halden kommune bør også legge opp til mer optimale turnusordninger, se tidligere innspill.
7. Oppbemanning av teknisk drift. Halden kommune kan da utføre en større andel oppdrag/prosjekter med egne ansatte istedenfor å sette de ut til private aktører som skal ha profitt.
8. Bruke utviklings mulighetene på Rokkesøpla innenfor deponi og næring, istedenfor å selge de områdene til private. Rokke søpla er inntektsbringende for kommunen pr dd på ca 5 mill.
9. Opprette treparts samarbeid.
10. En kritisk gjennomgang av ledelsesstrukturen samt delegasjonsreglementet på tvers av sektorene i kommunen, slik at man optimaliserer driften og verner tjenesteproduksjonen mot innbyggerne.
11. Gjenninnføre seniorordningen så at man bruker kompetanse lenger og minsker AFP-kostnader.
12. En kritisk gjennomgang hva kommunen bruker skattepengene på som ikke er en del av velferdstjenestene. En kommune med anstrengt økonomi må prioritere arbeidsoppgavene som er innenfor velferdsområdene. Reduksjon av lovpålagte tjenester kan ikke i verk settes.
13. Alle løpende avtaler gjennomgås med mål om reforhandling eller avvikling.
14. Reversere de politiske avlønningene som ble doblet i 2011- 2012. Ville gitt flott signal effekt ovenfor ansatte og innbyggere fra "toppen".
15. Møtevirkomheten i kommunen må forenkles og samkjøres, slik at man øker tilgjengeligheten og produktiviteten mot ansatte og innbyggere.
16. Økt satsing på forebyggende tiltak, vil gi økonomisk effekt over tid. Langsiktighet og kontinuitet må forankres i organisasjonen.
17. Kommunens transport funksjoner bør etableres på tvers av sektorene og oppbemannas. Dette vil senke dyre eksterne transport og taxi regninger for kommunen.

18. Sykefraværet og uføreprosenten må ned og HMS arbeidet må styrkes. Vi trenger tettere oppfølging ute på hver enhet de ansatte befinner seg. Ordningen og oppfølgingen må derfor også desentraliseres.
19. Styrking av personal avdelingen for veiledning og bistand ute i organisasjonen, da kunnskapsnivå er ulikt og mangelfullt. Vil få effekt vedr. reduserte saker og saksbehandling. Ikke minst sett opp imot Halden kommunes omdømme.
20. Opprette tiltaksplasser og arbeidstrening for kommunens ansatte, slik at redusert sykefravær, lettere kan oppnås og IA avtalen benyttes.
21. Opprette internt kurssenter. Bruke/oppdatere kartleggingen som er allerede utført for å bruke intern kompetanse, på tvers av ulike nivåer, stillinger og fagområder.
22. Oppgradere kompetansen på fagarbeider nivå samt se på arbeidsfordeling og ansvar på tvers av yrkesgrupper og formalkompetanse nivå, for både å øke kvaliteten og drifte mer kostnadseffektivt.
23. Utarbeide og iverksette langsiktige og helhetlig kompetanseplaner i hele organisasjonen.

Halden kommune
v/rådmannen

E-post: elisabeth.sto@halden.kommune.no

22.10.2015

Kommentarer fra NSF vedr drøftingsnotat – budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019

NSF er enig i at kommunen har behov for flere sykepleiere. Behovet for kompetanse er stort i Halden kommune, og drøftingen er klar på behovet for å styrke den kompetansen vi har per i dag.

Behovet for å rekruttere og beholde sykepleiere er meget stort. De siste årene har vi mistet mange sykepleiere til andre kommuner, til sykehuset samt til private institusjoner. Samtidig har det vært vanskelig å få søkere til vakante stillinger. Det er ikke tilfeldig. NSF ønsker økt fokus på dette med å rekruttere og beholde. Det er ikke til å komme bort fra, at lønn er en viktig faktor, det samme er gode fagmiljøer, gode arbeidstidsordninger og en organisasjon uten «støy». NSF er enig i både å øke kompetansen blant sykepleierne og annet helsepersonell vi allerede har, samtidig er det behov for ny kompetanse og generelt en bedre sykepleierdekning. Det er likevel vanskelig å se de klart hvordan man tenker å gjøre dette. Hvordan skal kompetansen økes?

NSF ønsker at forholdene blir lagt bedre til rette for at sykepleiere kan få mulighet til å videreutdanne seg. Kommunen hadde gjort lurt i å legge til rette for at ufaglærte fikk tatt en helsefagarbeiderutdanning, evt med en bindingstid etter end utdanning. Kommunen hadde gjort lurt i å lage ordninger med helsefagarbeidere som ønsker å ta høgskoleutdanning, også her hadde det vært mulig å sette en bindingstid. Sykepleierstudenter i praksis eller ansatt i helgstillinger er andre man bør ta godt vare på og evt inngå avtaler med før de forsvinner til andre kommuner eller sykehuset.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten. Det er i statsbudsjettet for 2016 lagt inn midler til styrking av helsestasjon- og skolehelsetjenesten. NSF mener det er uheldig at rådmannen ikke har funnet rom til å prioritere dette. Helsestasjon er en viktig brikke for tidlig å komme inn og avdekke forhold der barn og ungdom har det vanskelig. En styrking av helsestasjonen vil kanskje kunne fange tidligere opp de som senere får tiltak gjennom ppt og barnevernet. Helsestasjon har også en viktig rolle i integreringsarbeidet i kommunen, og har behov for å jobbe enda mer forebyggende enn de gjør i dag.

Tiltak- Nedleggelse av Karrestad Eldresenter – styrking av hjemmesykepleien/Etablering og bygging av nytt demenstilbud på Bergheim

Det er vanskelig å se disse to tiltakene hver for seg. NSF er positiv til styrking av hjemmesykepleien samt bygging av nytt demenstilbud. Det er likevel vanskelig å få det klare bildet på hva som blir lagt i styrking av hjemmesykepleien. Vi vet at befolkningen stadig blir eldre, og at vi fremover vil få en et betydelig høyere antall eldre med sammensatte behov, som



NORSK SYKEPLEIERFORBUND



www.sykepleierforbundet.no

Org.nr: NO 960 893 506 MVA

vil trenge tjenester hjemmesykepleien kan gi. Allerede nå er arbeidstygden hos hjemmesykepleien stor, og det vil være et definisjonsspørsmål om det er slik at brukere med omfattende somatiske behov ikke er i stand til å nyttiggjøre seg av tilbud fra hjemmebaserte tjenester, eller om det er slik at man ikke ha kapasitet (riktig grunnbemanning/riktig kompetanse) til å gi de riktige tjenestene.

Det blir foreslått å legge ned til sammen 88 plasser ved Karrestad, Halden sykehjem og Bergheim omsorgsboliger, samtidig blir det foreslått å bygge 90-100 nye plasser på Bergheim. Halden kommune er helt nødt til å bygge for fremtiden. Det virker spesielt at man ved en slik investering kun vil ha et «overskudd» på max 12 plasser. Ved at befolkningen stadig lever lenger, vil vi fremover ha en stor økning av innbyggere med en demensdiagnose. Selv om man har som mål at flest mulig skal bo lenger i hjemmet før man flytter til institusjon, virker det rart å ikke legge til rette for enda fler plasser ved nybygging, eller at man «sparer» på noen av de plassene man allerede har. Allerede i dag er det for få plasser for pasienter med demensdiagnoser. Mange har stått så lenge på venteliste før de får en plass ved en avdeling for pasienter med demens, at utviklingen av deres demens har kommet så langt i forløpet, at de ikke får nyttiggjort seg av tilbudene en demensavdeling kan gi. Ved nedleggelse av plasser ved sykehjemmet og Karrestad, forutsetter NSF at prosjektet på Bergheim er i drift. Hvis man ønsker å legge ned alt før Bergheim demenssenter er oppe og går, er det vanskelig å se for seg hvordan man skal løse plassproblematikken i mellomtiden. NSF går også ut fra at plassene ved sykehjemmet blir benyttet til annet formål.

Tiltak – Effekt av KOSTRA arbeidet/omstruktureringsprosjektet, inngått forlik, generell driftstilpasning.

Man ønsker ingen økning av aktivitetsnivået – samtidig sies det at man ønsker å styrke hjemmesykepleien, øke kompetansen, og man spesifiserer det skrikende behovet for økt sykepleierdekning. Disse tingene går ikke i hop!
Å holde stillinger ubesatt er spekulativt, og ikke med å fremme gode arbeidsmiljø eller tjenester til befolkningen.

Med vennlig hilsen
NORSK SYKEPLEIERFORBUND
Halden

Elisabeth Stø
Hovedtillitsvalgt

Halden FO,s kommentarer til Rådmannens forslag til budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019.

FO støtter Rådmannens forslag til økt eiendomsskatt for 2016-2019, men er ikke enig i at de økte inntektene dette medfører brukes til en raskere tilbakebetaling av gjeld.

FO er bekymret for det store antall vakante stillinger i helse-omsorg og spesielt gjelder dette høyskolestillinger innen rus-psykiatri og samlokaliserte boliger.

FO foreslår derfor at noe av de økte inntektene som følge av økt eiendomsskatt brukes til å rekruttere og besette vakante stillinger innen disse enhetene med personer med helse- og sosialfaglig høyskoleutdanning.

FO registrerer at barneverntjenestens budsjett forslås økt med 6 millioner årlig i perioden 2016-2019.

Dette gjøres for å møte økte utgifter til plassering av barn i barneverninstitusjoner hvor kommunens egenandel er økt til 65.000 kr pr.mnd.

FO foreslår at 2 av de foreslåtte 6 mill brukes til å styrke barnevernstjenestens tiltaksgruppe med 3 stillinger for barnevernspedagoger/sosionomer. I tillegg foreslår vi at barnevernets budsjettpost til kjøp av driftsavtaler private reduseres fra 2 mill til 1,3 mill . Reduksjonen brukes til å styrke tiltaksteamet med ytterligere en stilling i tillegg til de 3 forannevnte.

Begrunnelsen for dette er at en ansatt i tiltaksteamet til enhver tid vil kunne håndtere 5-7 saker med foreldreveiledning for å hindre plassering av barn i institusjon/fosterhjem.

Sett opp mot en institusjonsplass som koster Halden Kommune 65.000 kr pr.mnd vil en økning av antall ansatte i tiltaksteamet være en bedre løsning for barnet/familien og en billigere løsning for kommunen på kort- og lang sikt.

Å ha egne tiltaksarbeidere vil være mer effektivt , da det raskt kan settes inn tiltak og oppstarten av arbeidet vil kunne komme i gang raskt.

Barneverntjenesten kjøper tjenester fra private firmaer/enkeltmannsforetak til noe veiledning av foreldre og fosterforeldre. Dette er arbeidsoppgaver som ligger til ansatte i kommunalt barnevern .

Ved en styrking av tiltaksteamet med 4 stillinger vil dette teamet kunne overta veiledningstjenestene som i dag kjøpes av private aktører.

Kommentarer til konkrete forslag til reduksjoner innen Helse-omsorg og Kultur:

FO støtter ikke Rådmannens forslag til reduksjon av Bibliotekets lønnskostnader på årlig 1.9 millioner. En slik reduksjon vil medføre drastiske kutt i åpningstidene .

Dette vil redusere skoleelevers- og barnehagebarns tilgang til bibliotekets tilbud.

Viser ellers til konsekvensanalysen i Rådmannens forslag som tydelig beskriver konsekvensene for Haldens befolkning.

FO støtter ikke nedleggelsen av tirsdag- og torsdagsgruppa for psykisk utviklingshemmede.

Politikere og Rådmannen i Halden Kommune vektlegger utad viktigheten av gjestfrihet og tilgjengelighet for alle. Videre nyskaping og kvalitet.

FO spør for hvem ? Det eneste kommunale fritidstilbudet til denne gruppen ønsker Rådmannen å fjerne . Brukerne av tirsdags- og torsdagsgruppa består av en liten , men likeverdig gruppe av innbyggere hvor de fleste ikke har mulighet til å delta på andre organiserte fritidstilbud.

Brukerne av dette tilbudet ser frem til å treffe venner og drive fysisk aktivitet. Det er et etablert tilbud som de gleder seg til å gå på. Dette er helsefremmede og gir økt livskvalitet.

En nedleggelse vil kunne skape unødvendig stor utrygghet og uro hos brukerne. Rutiner er viktig for mange av oss, og spesielt for denne gruppen. Mer utrygghet og uro kan skape stor frustrasjon og større utfordringer i hjemmet. Noe som igjen kan gi personalet i boligene større utfordringer og kan gi personalet større slitasje.

Halden, 23/10-15.

Mvh

Kirsti Eng

HTV FO Halden Kommune

Skriftlig tilbakemelding på Rådmannens budsjettforslag 2016

Kultur, Idrett og mangfold:

Tirsdag/torsdags tilbudet nedlegges:

Delta finner ikke noe drøftingsnotat på dette vedlagt. Dette skulle ha vært oppe tidligere for drøftinger, men gjorde en slags intern avtale/plassering av tilbudet uten at det ble gjennomført. Det at det nå bare er fjernet med et pennestrøk uten notat er vel merkelig tenker Delta. Dette har dessverre vært gjenstand for diskusjon i mange år. Der hvor rådmannen foreslår å nedlegge tirsdag/torsdagsgruppa syns Delta dette er veldig uheldig. Man burde fortrinnsvis forsøkt overflyttet denne fra Kultur til kanskje Helse og Omsorg, hvor brukerne av dette tilbudet befinner seg i budsjettet ellers.

For disse brukerne er dette tilbudet i mange tilfeller eneste tilbud, da Halden Kommune ikke har noe annet tilrettelagt i den grad det er behov for.

Delta oppfordrer derfor partene til å gå i dialog for å se på hvordan en overføring kan finne sted. I helse har man også overtallighet enkelte steder som lønnes men har manglende hjemler å tilby, her kunne man eventuelt da sett på muligheten for å benytte seg av dette. Man har også medarbeidere som er under omstilling av en eller annen grad som dette kan være aktuelt for. Eventuell en kartlegging som gjorde at man fikk innplassert det i drift på andre måter.

Reduksjon ved Halden Bibliotek med om lag 1,9 mkr:

I rådmannens budsjettforslag for 2016, skriver rådmannen selv, at «Biblioteket er en del av kjernevirksomheten i kommunens kulturtilbud». Samt at man i selve tiltaksbeskrivelsen har en god konsekvensbeskrivelse. Her poengterer rådmannen selv hva det vil bety for Halden Kommunes innbyggere å miste en så viktig byggestein i kulturen. «Halden Kommune vil miste verdifull bibliotekarkompetanse», «Kommunens bibliotektilbud vil bli hengende så etter de nasjonale krav og føringer, at man ikke vil kunne innhente dette i overskuelig fremtid».

Man vil altså bryte med nasjonale krav til en lovpålagt tjeneste.

For alle av Halden Kommunes innbyggere er Biblioteket det stedet man aldri blir spurt om hva man gjør der.

Det er en arena hvor samhold skapes og beholdes. Biblioteket benyttes av barnehager og skoler i stor grad og er for eldre barn, en møtearena utenfor hjemmet som er helt nøytral. Alle har lik tilgang til alt materiale som finnes ved biblioteket uavhengig av bakgrunn de bringer med. Ved å skjerpe inn, vil det for barn for eksempel bli vanskeligere for de av Haldens barn som lever under fattigdomsgrensen, å skaffe til veie samme litteratur som venner/jevnaldrende.

Biblioteket fremmer leselyst og for mange, er biblioteket det stedet de først kan få komme. Mange idrettsklubber/lag/foreninger, har alle sine aldersgrenser på når man kan få innpass som medlem. På biblioteket har man ikke det. Biblioteket inkluderer alle, hver eneste en i Halden Kommune. Biblioteket har vært gjenstand for drastiske reduksjoner også tidligere.

Undervisning, Oppvekst og Kultur:

Nedleggelse av Tistedal Barnehage

Siden notatet på drøftingene ble levert ut etter rådmannens møte var slutt har man ikke tatt det med inn her da det ikke var tid nok til å gjennomføre forberedelser på tiltaket som lå til drøfting.

Reduksjon av assistentårsverk i skolen:

Drøftingsnotatet beskriver et stort antall årsverk. Dersom dette skal gjennomføres betyr det at man fjerner tett inntil 50% av skolens assistenter noe som er svært høyt tall.

Notatet tar ikke hensyn til hvor assistentene er plassert ut i drift og viser heller ikke noen oversikt på hvor mange barn per assistent fordelingen er på i dag. Man kan ha variasjonen innenfor de ulike skolene.

Ved å gjennomføre tiltaket vil man på sikt se økt sykefravær og dårligere tjenester utført av assistentene på grunn av for mange arbeidsoppgaver de settes til.

Ansatte som vil bli overtallige er det ikke nevnt noen plan for. Kunne man tenke seg å overføre deler av stillingen til å dekke helger i helse? Dette gjøres av enkelte assistenter og på den måten får man utnyttet ressursene begge steder og kan kanskje bety mindre overtallighet. Det er de som er assistent i skole på grunn av omstilling fra helse tidligere, og her må man gjøre en kartlegging. Men man kan altså ved et samarbeid, få til en justering som gjør at også helse får dekket ett behov.

Det å skulle fjerne assistenter i så stor grad vil også ha innvirkning på styringsindikatorene satt, så de tallene bør ha sin justering av den grunn. Indikatoren er hva man ønsker og Delta anser at den bør være realistisk å få til innenfor de forslagene man legger til grunn for tiltaket og ikke omvendt.

Ny skole på Idd:

Her må innsparingen fra trinn 1 også ligge til grunn når man regner inn effekten av tiltaket.

Ellers så har jo delta tidligere nevnt at man burde se på en justering av skolegrensene, slik at man kan få flere elever til Prestebakke skole for eksempel.

Helse og Omsorg:

Generelt:

Flere av postene her er allerede kommentert på og Delta viser da til tidligere uttalelser.

Delta syns det er positivt at Halden Kommune ser viktigheten av hverdags (re)habilitering og øker fokuset på demens. En demenskoordinator må inneha en massiv kompetanse innenfor fagfeltet og man bør fortrinnsvis bruke litt tid på å finne den rette personen.

Vi syns det likevel bør vurderes hvorvidt man bygger for smått på Bergheim med tanke på økningen i demens i tiden fremover.

Man vet også at mange får ingen diagnose før det har gått lang tid og at andelen yngre med demens er i kraftig økning. Dette bør man planlegge for, slik at man om ikke annet har det i bakhodet når man planlegger byggestart for senteret. Det bør være mulig å legge til rette for en del 2, slik at man kan fortsette på samme sted og slippe nybygg om 15 år dersom behovet skulle melde seg.

Holde stillinger ubesatt:

Delta reagerer på, at når man ved forliket har en linje som sier noe om dette, gjør man det motsatte. Delta ønsker å poengtere at her har man noen meninger om dette, og har registrert det. Så vil Delta kontakte Halden Kommune videre om hva man gjør med dette.

For Delta i Halden Kommune, Annette Kvitnes-Kjølerbakken, hovedtillitsvalgt



22. oktober 2015

Kommentarer til drøftingsnotat om halvering av åpningstider ved biblioteket

Bibliotek er en lovpålagt tjeneste. Biblioteket er det eneste kommunale tilbudet som favner hele befolkningen. Tilbudet er gratis og benyttes av barn, ungdom og voksne. Uavhengig av språk, kulturbakgrunn og sosioøkonomisk status skal alle ha samme tilbud. Bibliotekloven har som målsetting at det enkelte bibliotek i sine tilbud til barn og voksne skal vektlegge kvalitet, allsidighet og aktualitet. I lovendring gjeldende fra 1.1.2014 presiseres det at folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt (LOV 2013-06-21 nr. 95: Lov om endringer i lov om folkebibliotek).

Bibliotekarforbundet kan ikke se at det vil være mulig å oppfylle disse kravene ved å halvere åpningstidene. Hvordan skal vi være en møteplass med 15 timers åpningstid? Vi kan heller ikke være allsidige og aktuelle, slik loven sier, dersom vi ikke har penger til å kjøpe inn medier. Vi skal serve en by på 30 000 innbyggere, ikke en liten bygd.

I 2014 hadde Halden bibliotek ca. 99 000 besøkende. Mediebudsjettet for Halden bibliotek er på 11 kroner pr. innbygger, og gjennomsnittet i Østfold er 22 kroner pr. innbygger. Åpningstider og bemanning i jevnstore kommuner er mye høyere enn Halden. På Hamar er åpningstiden 16 timer mer enn Halden pr. uke og i Moss 12 timer mer enn Halden pr. uke, sammenliknet med åpningstiden vi har pr. i dag. I Østfold har Halden bibliotek både lavest bemanningsfaktor og lavest mediebudsjett i forhold til antall innbyggere. I tillegg er bygningsmassen gammel og uhensiktsmessig.

Biblioteket er en viktig støttespiller for barnehagene og skolene. Vi arrangerer klassebesøk med litteraturformidling for alle på 3. og 9. trinn, samt mange enkeltstående klasser, og deltar på foreldremøter i Haldens skolen med informasjon om barne- og ungdomslitteratur. Skolebibliotekene har ikke penger til bøker, og vi forsyner jevnlig skolene med tilpasset og oppdatert litteratur. Biblioteket er uvurderlig i den nasjonale satsingen på lesing. Ukentlig er flere barnehager på besøk, og vi har også Eventyrtime, som i 40 år har vært et samlingspunkt.

Halden bibliotek er en viktig møteplass og integreringsarena for fremmedkulturelle i alle aldre. Disse benytter flittig våre tilbud som publikums-PC, språkkurs, norsk og utenlandsk litteratur, rådgivning fra ansatte, men også som et sosialt fristed. Vi er hver ettermiddag en møteplass for barn og unge som har tilholdssted i sentrum. Biblioteket er også et sosialt fristed for mennesker som faller utenfor arbeidslivet og samfunnet.

I 2003 ble årsverkene ved Halden bibliotek halvert (fra 9,2 årsverk) og mediebudsjettet ble kuttet kraftig. Åpningstiden var da nede i 16 timer per uke. Biblioteket har de siste ti årene begynt gjenoppbyggingen av bibliotektilbudet, men uten å komme opp på nivået vi hadde før 2003. I 2012

ble vi på ny satt tilbake, da mediebudsjettet ble kuttet med to tredjedeler. Det har vært mange krevende år både for ledelse og ansatte, og arbeidssituasjonen har vært uforutsigbar. Erfaring viser at ved å fjerne et tilbud tar det mange år å bygge det opp igjen – både det fysiske tilbudet og i folks bevissthet.

I Difis innbyggerundersøkelse (2015), ble folkebibliotekene for tredje gang på rad kåret til en av de mest populære offentlige tjenestene. Forskning viser at bibliotek også er samfunnsøkonomisk lønnsomt. For hver skattekrone får vi det firedobbelte igjen (Aabø, 2008).

NOU 2013:4 Kulturutredningen (Enger-utvalget) omtaler biblioteket som den kulturelle grunnmuren, en bærebjelke i samfunnet. Det er en arena der mennesker fra alle kulturer møtes. Utredningen slår også fast at bibliotekene er systematisk underfinansiert og nedprioritert.

**Bibliotekarforbundets konsekvensanalyse av foreslåtte kutt
(uendret fra kommentar datert 24. juni 2015):**

- Kutt i kveldsåpent og lørdagsåpent, noe som vil gi et vesentlig svekket tilbud til befolkningen (arbeidstakere, familier, skoleelever bruker biblioteket hovedsakelig utenom arbeids-/skoletid). Haldens befolkning vil miste en uavhengig møteplass og arena for debatt. Det blir kun kapasitet til basistjenester som utlån og veiledning.
- Alle arrangementer og tilbud til skoler/barnehager vil falle bort. Skolebibliotekene vil miste nødvendig oppfølging og veiledning. Lesestimuleringen i grunnskolen vil svekkes betydelig.
- Biblioteket vil måtte holde stengt i skoleferien.
- Ved sykefravær må man stenge den ene av de to avdelingene dersom man ikke kan innhente vikar (et bibliotek fordelt på to etasjer krever minimum tre personer på vakt samtidig).
- Uten et mediebudsjett kan man ikke drive et bibliotek. Det er utlån av bøker, lydbøker, film og tidsskrifter som er en av kjerneoppgavene.
- Stadige forslag om kutt i budsjett medfører stor belastning på en liten gruppe ansatte. Risikoen er økende for at godt kvalifisert og innarbeidet personale søker seg til andre arbeidsgivere. Halden kommune står i fare for å miste verdifull bibliotekkompetanse.

Pr. oktober 2015 har biblioteket 5.45 årsverk (sml. 7,4 årsverk høsten 2013). En halvering av ansatte vil medføre en fullstendig rasering av bibliotektilbudet, det vil umuliggjøre forsvarlig drift, og vil trolig medføre stor misnøye blant Haldens innbyggere. Allerede nå får vi daglige kommentarer om at åpningstiden er for kort, og at medieutvalget er for dårlig.

Bibliotekarforbundet, Halden

Hedvig Grønlund Moen (sign.)

Kommentar til økonomiplan 2016- 2019.

Jeg har valgt å konsentrere meg om kommunalavdelingen Helse og omsorg.

Det er mange gode tanker og føringer i planen.

Samhandlingsreformen legger økt ansvar på kommunens helse- og omsorgstjenester. Det medfører øket ansvar på legene i kommunen, både på fastlegene, legevaktslegene og legene i arbeid på institusjonene. Kommunen velger en strategi der syke og svake skal bo hjemme lengst mulig. Langtidsplasser på sykehjem nedtones. Det medfører ikke bare øket belastning på hjemmebaserte tjenester, men også på fastlegene. Legene vil få økede faglige utfordringer. Det blir antakelig behov for mer deltakelse i tverrfaglig samarbeide og for hjemmebesøk. En konsekvens kan være at flere av legene må ha mindre pasientlister.

Samtidig blir det viktig å opprettholde tilstrekkelig med institusjonsplasser for de med alvorlig somatisk sykdom der fastlegen og hjemmesykepleien ikke klarer å dekke behovet for pleie og helsehjelp i hjemmet.

Det virker fornuftig å bygge et nytt demenssenter på Bergheim. DNLF er noe bekymret for at 100 plasser kan bli knapt ut fra eldrebølgen og at det legges ned til sammen 88 eksisterende demensplasser på Karrestad, Halden sykehjem og Bergheim.

Det er fint at det etableres et robust dagsenter /avlastningstilbud i tilknytning til det nye demenssenteret på Bergheim.

Ellers er det viktig at oppsagte medarbeidere som fikk beholde sitt ansettelsesforhold i kommunen, sikres gode arbeidsforhold fremover.

Jeg savner noe mer planlegging rundt helsetilbudet til flyktninger som skal bosettes i kommunen fremover.

Det er få skoleleger i kommunen vår. Planen sier lite om det.

Det er ønskelig om at bakvaktordningen for vaktlegene på Halden legevakt styrkes, men det nevnes intet om dette i planen.

Mvh

Thore Adler Nilsen

DNLF- kommuneansatte leger



Halden kommune

Arkivkode: 000
Arkivsaksnr: 2014/4929-16
Journal dato: 07.12.2015
Saksbehandler: Åsmund Bråtekas

Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Hovedutvalg for samfunnsutvikling og kultur	2015/21	16.12.2015
Formannskapet		
Kommunestyret	2015/156	17.12.2015

Utsendte vedlegg

Saksbehandling folkevalgt organ i Halden kommune:
- Saksframlegg med protokollutskrift, formannskapet, 28.08.2014
- Saksframlegg med protokollutskrift, kommunestyret, 18.12.2014
- Saksframlegg med protokollutskrift, kommunestyret, 07.05.2015
Brev fra Kommunal- og moderniseringsministeren, datert 28.10.2015

Ikke utsendte vedlegg

www.kommunereform.no

Kommunereformen - videre prosess

Sammendrag av saken:

Kommunal- og moderniseringsministeren tilskrev alle landets nylig konstituerte kommunestyrer i månedsskiftet oktober/november om kommunereformen. Brevet, som er datert 28.10.2015, oppfordrer blant annet til at de politiske initiativ og forhandlinger kan ta til for alvor. Rådmannen legger her fram sitt overordnede syn med hensyn til videre prosess og forslag til «design» for å komme videre. Prosessen skal være ferdig innen utgangen av juni 2016. Som kilde for reformen i sin helhet, henvises det til www.kommunereform.no.

Kortfattet gjengivelse av kommunereformprosessen

Prosessen i Halden har omfattet dialog med våre nabokommuner. Sarpsborg kommune ga tidlig uttrykk for at de anser seg som tilstrekkelig robust til å kunne møte fremtidens utfordringer, uten kommunesammenslåing. Sarpsborg kommune, som den er i dag, ble til gjennom en omfattende sammenslåing i 1992. Signalene fra Sarpsborg kommune har Halden kommune tatt til etterretning og etterkommet. Dialogen har vært drevet noe lenger med Rakkestad og Aremark kommuner. I løpet av våren 2015 ble det gjennomført workshops med nevnte kommuner. Interessen for sammenslåing fra Rakkestad var ikke levende tilstede, og Rakkestad kommune har vendt seg mot andre kommuner for videre utredning.

Aremark kommune fremstår som den kommunen det er mest naturlig, og logisk, å utrede sammenslåing med. Mange innbyggere i Aremark er arbeidspendlere til Halden og Halden

videregående skole er, og har vært, et naturlig valg for innbyggere i Aremark. Haldenseren og aremarkingen har nok en felles identitet på en del viktige områder, men Aremark kommunestyre har vedtatt at de ikke ønsker å gå sammen med Halden.

Kommunal- og moderniseringsministerens brev

Statsrådets brev har i seg forventninger om mer enn minste motstands vei. Han skriver blant annet at *«Det er bred enighet på Stortinget om at det er behov for endringer i kommunestrukturen dersom vi skal nå våre nasjonale velferds mål. Stortingsflertallet er klar på hva det forventer at kommunene skal gjøre i reformarbeidet. Forventningene strekker seg utover bare det å vurdere om kommunen kan fortsette alene også i tiårene framover. En grundig prosess, der også innbyggerne involveres, gjør at kommunestyrene vil ha et godt grunnlag til å fatte vedtak innen 1. juli 2016 om hvordan de skal møte framtidens utfordringer»*.

Brevet er klar tale og kan tolkes dithen at det er en plikt til å utrede.

Hypotetiske alternativer, - kun ett realistisk ?

Halden er en stor landkommune. Man kan spørre seg om det er hensiktsmessig for Halden å tilføre enda mer areal, og cirka 1400 innbyggere, hvis målet er å bli en mer robust kommune for fremtidig tjenesteyting. En hypotetisk løsning kunne mulig vært at del av Sarpsborg og del av Rakkestad ble slått sammen med Halden kommune, for å oppnå robusthet. Kommuneproposisjonen gir imidlertid ikke rom til å foreslå oppdeling av eksisterende kommuner.

Aremark fremstår, nøkternt sett, som den eneste mulige samarbeidspartneren for Halden kommune. Svaret på om de to kommunenes tjenesteyting faktisk vil bli bedre forsynt ved å gå sammen, vil nok ligge i en felles utredning. Det er et skrint grunnlag å ta initiativ overfor Aremark, all den tid Aremark kommunestyre har avslått utredning allerede.

Rådmannen vil allikevel anbefale Halden kommunestyre å ta initiativ overfor Aremark kommune. For det første vil et standpunkt, for eller i mot kommunesammenslåing, kun oppnå legitimitet etter en gjennomført utredning. For det andre er Statsrådets meget sterke oppfordring prinsipielt påkrevet å etterkomme. For det tredje kan frivillighetsprinsippet fravikes, en situasjon som kan bli uoversiktlig for begge parter.

Forslag til videre prosess:

Proessen vil være avhengig av Aremark kommunes respons på Halden kommunes henvendelse. For det tilfelle at Aremark går med på å utrede, foreslår rådmannen:

1. Det nedsettes en felles arbeidsgruppe, som utarbeider *konsept* på administrativt grunnlag. Rådmennene leder arbeidsgruppen.
Det utarbeidede konseptet overleveres til ordførerne, som fra det tidspunktet tiltrer arbeidsgruppen som ledere. Kommunestyret velger øvrig folkevalgt representasjon og gir mandat til prosessen. Bistand fra statlig prosessveileder skal benyttes i så stort omfang som disse ressursene kan stilles til disposisjon.

Arbeidsgruppen må bestå av medlemmer fra hovedtjenesteområdene (helse, undervisning, teknisk) og sentrale støttefunksjoner (primært økonomi). Disse vil fungere som «rådgivere» videre i denne politiske prosessen/forhandlingen.

2. Det kan nedsettes Ad hoc arbeidsgrupper for dialog, eller skrive betenkninger, om spesielle tema innen f. eks. landbruk, IKT, næring, helse, undervisning. Det bør være takhøyde for at fagmiljøene kan møtes i begge kommuner. Det kan også nedsettes egen økonomianalytisk arbeidsgruppe.
3. Medvirkning: Det må gjennomføres medvirkningsmøter med innbyggerne, næringslivet o.a i begge kommuner, og fellesmøte(r) der medvirkning kan skje i samsvar med de sterke føringer som reformen legger opp til.

Tidsplan og mandatformulering:

Henvendelse til Aremark kommune, aktivitet i arbeidsgruppen, samt begynnende forhandlinger bør være avsluttet per medio mars. April må settes av til medvirkningsarenaer. Saksbehandling må skje fra medio mai og sluttbehandles i siste kommunestyremøtet før sommerferien 2016.

Mandat:

Arbeidsgruppene skal arbeide med fire hoveddimensjoner som må ivaretas, og kriteriene for dette må drøftes mellom partene. Det er viktig at begge kommuner har en omforent oppfattelse av hva de fire dimensjonene innebærer (og at de går inn i hverandre):

Tjenesteyting: kvalitativ og effektiv bruk av samfunnets ressurser, likeverdighet. Økonomi.

Myndighetsutøvelse: Rettsikkerhet

Samfunnsutvikling: Helhetlig areal- og transportplanlegging, tilrettelegging for utvikling og bærekraftighet. Næring. Økonomi.

Demokratisk arena: Lokalpolitisk styring, levende lokalt folkestyre med aktive politiske arenaer.

Oppgavediskusjoner vil nok oppstå i relasjon til de tjenesteytingsavtaler som allerede er etablert, men denne utredningen er ikke tenkt å være en arena for videre diskusjon om detaljert saksbehandling og oppgaveløsning. Det kan bli en utfordring å holde hovedfokus, og ikke gå for langt inn i detaljene. Rådmannen foreslår at der det oppstår behov for å diskutere faglige detaljer, kan det nedsettes Ad hoc-grupper som diskuterer og eventuelt forfatter betenkninger til arbeidsgruppen.

Innenfor denne rammen står arbeidsgruppen fritt i utredningsarbeidet.

Rådmannens innstilling:

Med henvisning til Kommunal- og moderniseringsministerens brev, datert 28.10.15, tar ordføreren og rådmannen initiativ overfor Aremark kommune for å utrede kommunesammenslåing.

Kommunestyret gir ingen føringer for arbeidet utover de rammer som fremgår av rådmannens saksfremstilling.

Statlig prosessveileder skal tiltre arbeidet i det omfang fylkesmannen kan stille ressurser til disposisjon.

I tillegg til ordføreren velges én kommunestyrerepresentant som medlem i arbeidsgruppen.



Halden kommune

Arkivkode:

Arkivsaksnr: 2014/4929-3

Journal dato: 21.08.2014

Saksbehandler: Martin Vik

FS 28.08.14

Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Formannskapet		

Utsendte vedlegg

Ikke utsendte vedlegg

Kommunereformen i Østfold - prosess og framdrift

Denne saken er utredet etter prinsippet for fullført saksbehandling.

Følgende har vært medsaksbehandlere: Gudrun H. Grindaker

Rådmannens innstilling:

Halden kommune gir sin tilslutning til at KS regionalt deltar som faglig tilrettelegger og koordinator for lokale/regionale prosesser i det kommunereformarbeidet regjeringen etter stortingsvedtak har invitert kommunene til.

For øvrig tas saken til orientering.

Saksutredning:

Regjeringen la 14.mai 2014 frem kommuneproposisjonen 2015 som inneholdt en meldingsdel om kommunereformen. Her beskrives viktige utviklingstrekk, mål for reformen, en plan for gjennomføring av reformprosessen og virkemidler i reformen.

Saken har blitt behandlet i Stortinget, og det er flertall for en slik reform.

Regjeringen ønsker at Fylkesmannen skal ha en sentral rolle i gjennomføringen av reformen, og ønsker at Fylkesmannen samarbeider med KS regionalt om gjennomføringen. Fylkesmannen har også fått statlige midler til å engasjere egen prosjektleder til reformarbeidet. KS på sin side ønsker at det gis en lokal forankring i form av vedtak ved å gi sin tilslutning til at KS deltar som faglig tilrettelegger og koordinator for lokale/regionale prosesser i det kommunereformarbeidet regjeringen etter stortingsvedtak har invitert kommunene til. Saken legges derfor fram for

Formannskapet som politisk sak, selv om saken med dens vedlegg i all hovedsak bærer preg om å være en sak til orientering.

Litt om økonomiske virkemidler

For å legge til rette for overgangen til en ny kommune for kommuner som slår seg sammen, vil regjeringen benytte positive økonomiske virkemidler som kan stimulere til kommunesammenslutning i reformperioden. Departementet vil dekke nødvendige engangskostnader ved sammenslåingen etter en standardisert modell. Kommuner som slår seg sammen vil kunne få reformstøtte for å lette overgangen til en ny kommune, og dagens ordning med inndelingstilskuddet videreføres.

Virkemidlene gjøres gjeldende for kommuner som slår seg sammen i reformperioden, det vil si sammenslåinger der det er fattet nasjonale vedtak innen 1.1.2018. I det videre omtales innretningen på de ulike økonomiske virkemidlene

Tabell 4.2 Modell for dekning av engangskostnader i reformperioden (kroner)

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0–19 999 innbyggere	20–49 999 innbyggere	50–99 999 innbyggere	Over 100 000 innbyggere
2 kommuner	20 000 000	25 000 000	30 000 000	35 000 000
3 kommuner	30 000 000	35 000 000	40 000 000	45 000 000
4 kommuner	40 000 000	45 000 000	50 000 000	55 000 000
5 eller flere kommuner	50 000 000	55 000 000	60 000 000	65 000 000

I tillegg legges det opp til en reformstøtte i reformen.

Tabell 4.3 Modell for reformstøtte i reformperioden (kroner)

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0–10 000 innbyggere	0
10–14 999 innbyggere	5 000 000
15 000–29 999 innbyggere	20 000 000
30 000–49 999 innbyggere	25 000 000
Over 50 000 innbyggere	30 000 000

Dokumentet er elektronisk godkjent av:

Gudrun Haabeth Grindaker

Martin Vik

Saksprotokoll i Formannskapet - 28.08.2014

Behandling:

Lena Karlsen (H) fremmet rådmannens innstilling:

Halden kommune gir sin tilslutning til at KS regionalt deltar som faglig tilrettelegger og koordinator for lokale/regionale prosesser i det kommunereformarbeidet regjeringen etter stortingsvedtak har invitert kommunene til.

For øvrig tas saken til orientering.

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Halden kommune gir sin tilslutning til at KS regionalt deltar som faglig tilrettelegger og koordinator for lokale/regionale prosesser i det kommunereformarbeidet regjeringen etter stortingsvedtak har invitert kommunene til.

For øvrig tas saken til orientering.



Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret		18.12.2014

Utsendte vedlegg

Ikke utsendte vedlegg

Kommunereformen, prosess for videre utredninger

Denne saken er utredet etter prinsippet for fullført saksbehandling.

Rådmannens innstilling:

Det oppnevnes et ad-hoc utvalg som skal representere Halden kommune på arenaer med andre kommuner når det gjelder kommunereformen. To personer fra posisjonen, en fra opposisjonen og rådmannen selv oppnevnes.

Mandatet for ad-hoc-utvalget er knyttet til kommunens utredningsoppdrag. I tillegg til å representere kommunen utad, skal ad-hocutvalget fungere som en referansegruppe for rådmannens utredningsprosjekt. Ad-hoc-utvalget vil holde kommunestyret løpende orientert om fremdriften i arbeidet.

Rådmannen legger frem en statusvurdering til kommunestyret i henhold til utredningsoppdraget, innen 1.05.2015.

Saksutredning:

Bakgrunn

14.mai 2014 la regjeringen fram kommuneproposisjonen for 2015, som inneholdt en meldingsdel om kommunereform. Flertallet på Stortinget vedtok målet for reformen 18.juni 2014:

«Regjeringen vil styrke lokaldemokratiet og gjennomføre en kommunereform. Målet er større, mer robuste kommuner med økt makt og myndighet. Dette er nødvendig for å møte morgendagens utfordringer og stadig økte forventninger fra innbyggerne.»

I august 2014 mottok alle landets ordførere invitasjon fra kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner. I brevet vises det til Stortingets behandling av kommunereformen der et flertall i Kommunal- og forvaltningskomiteen understreket at det er et utredningsansvar for alle kommuner.

I sak 2014/4929-3; Kommunereformen i Østfold – prosess og framdrift, fattet Kommunestyret i Halden følgende vedtak 11.09.2014;

*Halden kommune gir sin tilslutning til at KS regionalt deltar som faglig tilrettelegger og koordinator for lokale/regionale prosesser i det kommunereformarbeidet regjeringen etter stortingsvedtak har invitert kommunene til.
For øvrig tas saken til orientering.*

Fylkesmannen har utarbeidet et arbeidshefte til støtte for kommunenes arbeid med første del av utredningsoppdraget.

<http://fylkesmannen.no/Documents/Dokument%20FMOS/Samfunnssikkerhet%20og%20beredskap/Kommunereformen/Kommunereformen%20-%20arbeidshefte.pdf?epslanguage=nb>

Det forventes at alle kommuner selv foretar en vurdering og avklarer om det er aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner. Det legges opp til at prosessene skal avsluttes innen våren 2016, med vedtak i kommunestyrene.

I denne saken inviteres kommunestyret til å oppnevne et ad-hoc-utvalg som skal representere Halden kommune utad, på samarbeidsarenaer med andre kommuner. Ad-hoc-utvalget skal være referansegruppe for den utredning rådmannen gjennomfører. Ad-hoc-utvalget vil holde Kommunestyret orientert om arbeidet.

Det legges opp til at det fremlegges en statusvurdering for Kommunestyret innen 01.05. Denne vurderingen skal bla inneholde en vurdering av nåsituasjonen, sterke og svake sider, og en prioritering av politiske mål for kommunereformen i Halden. I tillegg skal den inneholde et vedtak om å utrede en eventuell ny kommune, eller et begrunnet vedtak om ikke å utrede videre sammen med andre kommuner. Fylkesmannen og KS ønsker å informere om utredningsoppdraget og forventningene til kommunen i forkant av et kommunestyremøte.

Dokumentet er elektronisk godkjent av:

Gudrun Haabeth Grindaker

Saksprotokoll i Kommunestyret - 18.12.2014

Behandling:

Jan-Erik Eriksen (H) fremmet rådmannens innstilling.

Elisabeth Giske (AP) fremmet forslag om Per Kristian Dahl som representant for opposisjonen i ad-hoc utvalget – med Elisabeth Giske (AP) som vararepresentant.

Jan-Erik Erichsen (H) fremmet forslag om ordfører Thor Edquist (H) og Jan-Erik Erichsen som representanter fra posisjonen i ad-hoc utvalget.

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslagene fra Giske og Erichsen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Det oppnevnes et ad-hoc utvalg som skal representere Halden kommune på arenaer med andre kommuner når det gjelder kommunereformen. To personer fra posisjonen, en fra opposisjonen og rådmannen selv oppnevnes.

Mandatet for ad-hoc utvalget er knyttet til kommunens utredningsoppdrag. I tillegg til å representere kommunen utad, skal ad-hoc utvalget fungere som en referansegruppe for rådmannens utredningsprosjekt. Ad-hoc utvalget vil holde kommunestyret løpende orientert om fremdriften i arbeidet.

Rådmannen legger frem en statusvurdering til kommunestyret i henhold til utredningsoppdraget, innen 1.5.2015.

Som medlemmer i ad-hoc utvalget er valgt:

For posisjonen: Thor Edquist
 Jan-Erik Erichsen

For opposisjonen: Per Kristian Dahl

Vara: ikke valgt

Vara: ikke valgt

Vara: Elisabeth Giske



Utvalgssak

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Kommunestyret		07.05.2015

Utsendte vedlegg	
1	Kommunereformrapport Aremark-Halden
2	Kommunereformrapport Aremark-Halden-Rakkestad

Ikke utsendte vedlegg	

Kommunereform - utredning om sammenslåing

Denne saken er utredet etter prinsippet for fullført saksbehandling.

Rådmannens innstilling:

1. Kommunestyret i Halden er positive til en felles utredning med Aremark om en kommunesammenslutning mellom kommunen.
2. Dersom Rakkestad uttrykker ønske om sammenslåing utredes også dette.
3. Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret, i egen sak, om utredningsområder og framdrift, under forutsetning av et utredningsvedtak i Aremark. Uansett vil det foretas en vurdering om hvorvidt Halden kan møte framtidens krav slik strukturen er i dag.

Saksutredning:

Bakgrunn

14.mai 2014 la regjeringen fram kommuneproposisjonen for 2015, som inneholdt en meldingsdel om kommunereform. Flertallet på Stortinget vedtok målet for reformen 18.juni 2014:

«Regjeringen vil styrke lokaldemokratiet og gjennomføre en kommunereform. Målet er større, mer robuste kommuner med økt makt og myndighet. Dette er nødvendig for å møte morgendagens utfordringer og stadig økte forventninger fra innbyggerne.»

I august 2014 mottok alle landets ordførere invitasjon fra kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner. I brevet vises det til Stortingets behandling av kommunereformen der et flertall i Kommunal- og forvaltningskomiteen understreket at det er et utredningsansvar for alle kommuner.

Den 30.04.15 møttes Ad-hoc utvalget for kommunereform. Utvalget er enige om å stille seg positive til en felles utredning med Aremark. Utvalget er også åpne for en utredning som involverer Rakkestad, der som Rakkestad ønsker det.

Samarbeidet med Aremark i dag

Halden og Aremark kommuner har i dag et utstrakt samarbeid innenfor flere områder. Her kan nevnes, Legevakt, PPT, brann etc.

Det har også vært arbeidet med å utvide dette samarbeidet til å gjelde flere områder. I tillegg har Halden kommune aktivt invitert Aremark inn i ulike høringsprosesser innenfor planområdet.

Dette vil uansett utfall fortsette.

En sammenslåing med Aremark eller Rakkestad, vil kunne gi positive effekter, ikke bare innenfor en optimalisering rent økonomisk, men en mer effektiv forvaltning hvor nye impulser kan bidra positivt inn i dagens Haldensamfunn.

Kort om utredningen

I tillegg til utredning innenfor de ordinære områdene, vil det være naturlig at man har et særskilt fokus på en utredning innenfor skog- og landbruksområdet. Dette kan defineres som en av primærnæringene i Aremark, og også viktig for Halden.

Halden kommune har søkt om skjønnsmidler til blant annet dette utredningsarbeidet.

Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret med en konkretisering av utredningen.

Til opplysning skal kommunestyret i Aremark behandle tilsvarende sak 18. juni 2015.

Dokumentet er elektronisk godkjent av:

Gudrun Haabeth Grindaker

Martin Vik

Saksprotokoll i Kommunestyret - 07.05.2015

Behandling:

47 representanter til stede ved behandling av saken.

Anne-Kari Holm (SP) fremmet utsettelsesforslag:

Saken utsettes inntil Aremark kommunestyre og evt. Rakkestad kommunestyre har behandlet en eventuell kommunesammenslutning.

Ved votering over forslaget fra Holm fikk dette 5 stemmer (FrP, SP, MDG) og falt.

Ved votering over rådmannens innstilling ble det avgitt 2 stemmer (SP) mot forslaget. Rådmannens innstilling vedtatt.

Vedtak:

1. Kommunestyret i Halden er positive til en felles utredning med Aremark om en kommunesammenslutning mellom kommunen.
2. Dersom Rakkestad uttrykker ønske om sammenslåing utredes også dette.
3. Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret, i egen sak, om utredningsområder og framdrift, under forutsetning av et utredningsvedtak i Aremark. Uansett vil det foretas en vurdering om hvorvidt Halden kan møte framtidens krav slik strukturen er i dag.

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Alle landets kommunestyrer

Deres ref

Vår ref
15/4445

Dato
28.10.2015

Videre arbeid med kommunereformen

Nå er det godt over ett år siden jeg inviterte alle kommuner til å delta i kommunereformen. Invitasjonen er forankret i et bredt flertall på Stortinget (Innst. 300 S (2013-2014)). Kommunene har fulgt opp invitasjonen. Mange har hatt gode lokale prosesser der både politikere, medarbeidere, innbyggere, frivillig sektor og næringslivet har vært involvert i diskusjoner om kommunens framtid.

Nye kommunestyrer skal nå ta dette arbeidet videre. Jeg vil benytte anledningen til å gratulere alle dere som er valgt inn i kommunestyrer for de fire kommende årene. Å bli folkevalgt er en tillitserklæring fra innbyggerne i kommunen. Dere har et viktig arbeid foran dere, både som ombudsmenn og som ledere. Jeg gleder meg til å samarbeide med dere.

En av de første, og viktigste, oppgavene dere står overfor er å bli kjent med kommunen. Hvordan opplever innbyggerne kommunen, hvilke utfordringer venter og hvordan kan kommune og lokalsamfunn møte disse utfordringene? Jeg ser denne oppgaven som en selvfølgelig del av det å utøve politisk lederskap og forvalte velgernes tillit.

Kommunereformen er en god anledning til å gjøre denne jobben. Noen oppfatter kommunereformen som en systemendring og et komplisert politisk arbeid. Til syvende og sist handler den om to forhold. Det første er hvordan vi kan skape bedre velferdstjenester, der folk bor, nå og i framtiden. Det andre er hvordan vi kan utvikle en kommunesektor med kraft og handlingsrom.

Postadresse: Postboks 8112 Dep, 0032 Oslo
Kontoradresse: Akersg. 59 Telefon: 22 24 90 90 Telefaks: 22 24 27 40
Org. nr.: 972 417 858

Som lokalpolitikere gikk dere ikke til valg på å forvalte systemer, men for å gi innbyggerne gode barnehager og skoler, gode helse- og omsorgstjenester og utvikle attraktive lokalsamfunn og sunn næringsutvikling.

Kommunereformen er en mulighet til å diskutere hvordan vi skal få dette til, også i et 20-30 års perspektiv. Da trenger vi færre og større kommuner med sterkere fagmiljø og et velfungerende lokalt selvstyre. Jeg håper dere benytter muligheten til å ruste Kommune-Norge for framtiden.

Kommunereformen – oppdraget fra Stortinget

Stortinget har sluttet seg til de overordnede målene for kommunereformen (Innst. 300 S (2013-2014)). Målet om gode og likeverdige tjenester til innbyggerne der de bor er grunnleggende for å sikre gode lokalsamfunn i hele landet. Vi ønsker å ta vare på og videreutvikle den norske og nordiske modellen med sterke velferdskommuner som har stort lokalt selvstyre. Reformen skal også styrke forutsetningene for en helhetlig samfunnsutvikling i alle deler av landet. Det vil si bedre styring av arealbruk, boligbygging, transport, næringsutvikling, samfunnssikkerhet og beredskap og miljø og klima.

Et annet mål med reformen er å gjøre kommunene så økonomisk solide at de kan takle uforutsette hendelser, drive effektivt og løse oppgaver som ikke er lovpålagte.

Kommunereformen skal også styrke lokaldemokratiet. Større kommuner kan ta ansvar for flere oppgaver. Det kan gi grunnlag for å redusere den statlige detaljstyringen. Vi ønsker kommuner som kan løse sine oppgaver selv og ikke er avhengige av nabokommuner for å løse lovpålagte oppgaver.

Da Stortinget behandlet rammene for kommunereformen, understreket et bredt flertall at det er behov for endringer i dagens kommunestruktur. Mye er endret siden siste store endring av kommunestrukturen på begynnelsen av 1960-tallet:

- Kommunikasjonsmulighetene er bedret
- Næringsstrukturen er forandret
- Bosettingsmønsteret har endret seg som følge av tiår med sentralisering.
- Omfang av og innhold i offentlige tjenester er blitt flere og mer komplekse
- Kravene til fagkompetanse og tverrfaglig samarbeid har økt både i tjenesteytingen og forvaltningen
- Forventningene til innbyggere og næringsliv er noe helt annet enn for 50 år siden

Kommunestrukturen fra 1960-tallet er verken tilpasset dagens eller morgendagens utfordringer. Kommunereformen handler ikke om å forandre Norge, men at Norge er forandret.

I tiårene som kommer vil det bli færre i yrkesaktiv alder per pensjonist, og det blir flere med omsorgsbehov. Mange kommuner vil møte store utfordringer når de skal rekruttere

fagpersoner og spesialister til de mange oppgavene kommunene skal løse. I byområdene er dagens kommunegrenser mange steder en hindring for å kunne håndtere den sterke veksten og sikre en god areal- og samfunnsplanlegging.

Erfaringene fra sammenslåinger som er gjennomført er gode, og viser at nye kommuner får en positiv utvikling, se Prop. 95 S (2013-2014) Kommuneproposisjonen 2015 (Vedlegg 1).

Milepæler i reformen

Da Stortinget behandlet Kommuneproposisjonen 2016 i juni viste flertallet til Innst. 300 S (2013-2014) der det het at "*alle kommuner har utredningsplikt i kommunereforma*". I Innst. 375 S (2014-2015) utdyper flertallet at de i begrepet utredningsplikt legger til grunn "*at alle kommunar skal ta aktivt del i kommunereforma. Dette inneber blant anna å ha dialog med nabokommunar, utgreie og vurdere aktuelle alternativ for så å ta stilling til om og i så fall kva kommunar ein ønskjer å gå saman med innan 1. juli.*"

Det er bred enighet på Stortinget om at det er behov for endringer i kommunestrukturen dersom vi skal nå våre nasjonale velferds mål. Stortingsflertallet er klar på hva det forventer at kommunene skal gjøre i reformarbeidet. Forventningen strekker seg utover bare det å vurdere om kommunen kan fortsette alene også i tiårene framover. En grundig prosess med nabokommuner, der også innbyggere involveres, gjør at kommunestyrene vil ha et godt grunnlag til å fatte vedtak innen 1. juli 2016 om hvordan de skal møte framtidens utfordringer.

Dette er hovedløpet i kommunereformen. Ved å følge det kan en ny kommune som hovedregel være klar til 1. januar 2020. Kommuner som ønsker at en sammenslåing skal tre i kraft allerede fra 1. januar 2018, bør fortrinnsvis gjøre vedtak om dette innen utgangen av 2015.

Kommunestyrevedtakene skal sendes fylkesmannen, som skal vurdere om vedtakene er i tråd med målene for reformen og gi en tilrådning om kommunestrukturen i fylket, slik stortingsflertallet har bedt om. Departementet vil på bakgrunn av tilrådingen forberede en proposisjon for Stortinget, som legges frem våren 2017. Regjeringen vil også følge opp Innst. 333 S (2014-2015) om nye oppgaver til større kommuner og forslag om redusert statlig detaljstyring. Dette vil også legges frem for Stortinget våren 2017.

Både regjeringen og stortingsflertallet har gitt uttrykk for at kommunereformen bygger på frivillighet og gode lokale prosesser. Unntak fra frivillighetsprinsippet kan likevel være aktuelt i helt spesielle situasjoner for at enkeltkommuner ikke skal kunne stanse endringer som er hensiktsmessige ut fra regionale hensyn (Innst. 300 S (2013-2014)).

Verktøy og økonomiske virkemidler

Kommunal- og moderniseringsdepartementet tilbyr ulike verktøy for kommunene i arbeidet med kommunereformen. I tillegg gir departementet økonomisk støtte til en prosessveileder i hvert fylkesmannsembete. Fylkesmennene har fått en viktig rolle i kommunereformen. De skal legge til rette og veilede kommunene.

- Det nettbaserte verktøyet NY KOMMUNE gir oversikt over relevante nøkkeltall og utviklingstrekk både for enkeltkommuner og for den nye kommunen. NY KOMMUNE ble oppdatert i oktober 2015.
- Veilederen *Veien mot en ny kommune* tar for seg de lokale prosessene frem til et vedtak om sammenslåing i kommunestyret. Veilederen bør brukes sammen med nettverktøyet NY KOMMUNE.
- I vår lanserte departementet en ny veileder for *utvikling av lokaldemokratiet*, som skal gi ideer og inspirasjon til god demokratisk praksis gjennom eksempler, relevante verktøy og utprøvde metoder fra kommuner som jobber godt med lokaldemokratiet.
- Samtidig ble det også lansert et debathefte "*Lokaldemokrati og kommunereform*", som kan brukes i arbeidet med å utvikle lokaldemokratiet når kommuner skal slå seg sammen. Debattheftet vil bli sendt til alle kommuner i høst.

Verktøyene, også debatheftet, er tilgjengelige på www.kommunereform.no.

Regjeringen legger opp til at de økonomiske virkemidlene i reformperioden, det vil si der det blir fattet nasjonale vedtak innen 1.1.2018, skal være tydelige og forutsigbare for alle kommuner.

Departementet vil gi støtte til kommunenes engangskostnader knyttet til sammenslåing. Støtten vil bli utbetalt etter en standardisert modell og differensieres etter antall kommuner og antall innbyggere i sammenslåingen (se tabell 1 nedenfor). Kommuner som slår seg sammen får også en reformstøtte som kan brukes til det kommunen selv mener er mest hensiktsmessig. Denne støtten er differensiert etter antall innbyggere i den nye kommunen (se tabell 2).

Tabell 1. Modell for dekning av engangskostnader i reformperioden (kroner).

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0-19 999 innbyggere	20- 49 999 innbyggere	50- 99 999 innbyggere	Over 100 000 innbyggere
2 kommuner	20 000 000	25 000 000	30 000 000	35 000 000
3 kommuner	30 000 000	35 000 000	40 000 000	45 000 000
4 kommuner	40 000 000	45 000 000	50 000 000	55 000 000
5 eller flere kommuner	50 000 000	55 000 000	60 000 000	65 000 000

Tabell 2. Modell for reformstøtte i reformperioden (kroner).

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0-14 999 innbyggere	5 000 000
15 000- 29 999 innbyggere	20 000 000
30 000- 49 999 innbyggere	25 000 000
Over 50 000 innbyggere	30 000 000

Inndelingstilskuddet er en gunstig og langsiktig ordning som gjør at kommunene får god tid til å tilpasse seg nye rammebetingelser. Inndelingstilskuddet sikrer at den nye kommunen får beholde alle tilskudd i inntektssystemet, også regionale tilskudd som for eksempel småkommunetillegget, som om den fortsatt var to (eller flere) kommuner. Tilskuddet utbetales i 15 år etter sammenslåingen, før det trappes ned over 5 år.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil i løpet av året sende ut et høringsforslag om nytt inntektssystem for kommunene. I dette arbeidet vil regjeringen legge vekt på at kommunene skal kunne videreutvikle velferdstilbudet i tråd med befolkningsendringene. Et nytt inntektssystem må fortsatt ta hensyn til at Norge har spredt bosetting. Regjeringen vil imidlertid vurdere endringer som innebærer at inntektssystemet ikke i samme grad som i dag kompenserer for at små kommuner frivillig velger å stå alene. Nytt inntektssystem vil tre i kraft fra 2017.

Vi er opptatt av å gi kommune forutsigbarhet i kommunereformen. Derfor beregnes inndelingstilskuddet ut fra inntektssystemet i 2016 for alle kommuner som blir slått sammen i reformperioden. Endringer i inntektssystemet i perioden 2017-2019 vil med andre ord **ikke** påvirke størrelsen på inndelingstilskuddet for disse kommunene.

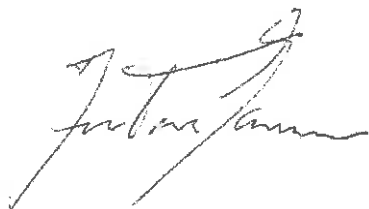
I desember vil departementet komme med en ny veileder som tar for seg fasen etter at det er gjort nasjonalt vedtak om sammenslåing og fram til en ny kommune er etablert. Her vil vi redegjøre for prosess og saksgang i en sammenslåingsprosess; hvilke vedtak må fattes, hvilke organer må og kan opprettes med hvilke arbeidsoppgaver og fullmakter, funksjonstid, hvilke styringsdokumenter bør utarbeides med mer. Hensikten er å vise rammene dere kan arbeide innenfor når dere skal bygge en ny kommune.

De fleste kommunestyrene har nå konstituert seg for de fire neste årene. Jeg regner med at arbeidet med kommunereformen for de aller fleste kommuner er over i en fase der utredningene er gjort. Nå er tiden inne for at de politiske initiativene og forhandlingene kan ta til for alvor.

Arbeidet med kommunereformen innebærer at dere som folkevalgte har et ansvar utover å løse viktige oppgaver i inneværende periode. Ansvarer handler om å ruste kommunene for

framtiden. Dette gir dere som tillitsvalgte og politiske ledere en unik mulighet til å forme framtidens Kommune-Norge. Jeg ønsker dere til lykke med arbeidet.

Med hilsen



Jan Tore Sanner

Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Fylkesmannen i Aust-Agder	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Fylkesmannen i Buskerud	Postboks 1604	3007	DRAMMEN
Fylkesmannen i Finnmark	Statens hus, Damsveien 1	9815	VADSØ
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	HAMAR
Fylkesmannen i Hordaland	Postboks 7310	5020	BERGEN
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Fylkesmannen i Nordland	Statens Hus, Moloveien 10	8002	BODØ
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag	Postboks 2600	7734	STEINKJER
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2626	LILLEHAMMER
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Fylkesmannen i Rogaland	Postboks 59	4001	STAVANGER
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Postboks 4710, Sluppen	7468	TRONDHEIM
Fylkesmannen i Telemark	Postboks 2603	3702	SKIEN
Fylkesmannen i Troms	Postboks 6105	9291	TROMSØ
Fylkesmannen i Vest-Agder	Postboks 513 Lundsiden	4605	KRISTIANSAND S
Fylkesmannen i Vestfold	Postboks 2076	3103	TØNSBERG
Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	MOSS
Kommunesektorens organisasjon	Postboks 1378 Vika	0114	OSLO